Cuprins
Inhalt

■ Editorial

Pr. prof. dr. Ioan Moga
Ortodoxie și etnicitate
în comunitățile diasporale 5

■ Pastoralia

Arhiepiscop și Mitropolit † Dr. Serafim Joantă,
Părintele Episcop † Dr. Macarie Drăgoi
al Europei de Nord
Fragmente
din cuvintele pastorale ale ierarhilor..... 19

■ Tema (1)
Ortodoxia în diaspora

INTERVIU cu Arhiepiscop și Mitropolit
† Dr. Serafim Joantă, realizat de Ierom.
Dr. Ioan Popoiu
Diaspora română din Europa:
un bilanț informal..... 31

Părintele Episcop Dr. Macarie Drăgoi
al Europei de Nord
Diaspora românească în Europa de Nord:
o viziune duhovnicească 46

Pr. Constantin Miron
Contribuția diasporei ortodoxe
la mișcarea ecumenică 55

Pr. Dr. Ciprian Burlăcioiu
Ce înseamnă diaspora? 62

Pr. Dr. Ovidiu Ioan
Provocări..... 67

Sibylle Ciripoi
O familie ortodoxă
în context multiconfesional 84

■ Editorial

Pfr. Prof. Dr. Ioan Moga
Orthodoxie und Ethnizität
in den Diaspora-Gemeinden..... 11

■ Hirtenbriefe

Erzbischof und Metropolit † Dr. Serafim Joantă,
Vater † Dr. Macarie Drăgoi
Bischof Nordeuropas
Ausschnitte
aus den bischöflichen Pastoralbriefen 25

■ Thema (1)
Orthodoxie in der Diaspora

INTERVIEW mit Seiner Eminenz Erzbischof und
Metropolit † Dr. Serafim Joantă, von Priester-
mönch Dr. Ioan Popoiu
Die rumänische Diaspora in Europa:
eine informative Bilanz..... 38

Vater Dr. Macarie Drăgoi
Bischof Nordeuropas
Die rumänische Diaspora Nordeuropas:
Eine geistliche Sichtweise 50

Pfr. Constantin Miron
Der Beitrag der orthodoxen Diaspora
zur ökumenischen Bewegung..... 58

Pfr. Dr. Ciprian Burlăcioiu
Was bedeutet Diaspora? 64

Pfr. Dr. Ioan Ovidiu
Herausforderungen..... 75

Sibylle Ciripoi
Eine orthodoxe Familie
in multikonfessionellem Kontext 86

■ **Interviul Deisis**
În slujba Ortodoxiei departe de „acasă”

INTERVIU ON-LINE realizat de Pr. Prof. Dr. Daniel Benga cu Părintele Prof. Dr. Viorel Ioniță 89

■ **Tema (2)**
Cinstirea celor răposați și importanța cimitirelor

Ierom. Dr. Ioan Popoiu & Pr. Cătălin Florin Soare
Cimitirele militare române din Germania și Austria.....104

Protoiereu Dr. Nicolae Dura
Cimitirele locuri ale comuniunii cu cei din țara de dincolo de zare.....120

■ **Tinerii În diaspora**

Protoiereu Dr. Nicolae Gilla
Tinerii și Biserica în contextul diasporei 130

Protoiereu Dr. Alexandru Nan
Tânărul în fața chemării lui Hristos și a ispitelor lumii.....143

■ **Das Deisis-Interview**
Weit weg von „Zuhause” im Dienste der Orthodoxie

ONLINE INTERVIEW von Pfr. Prof. Dr. Daniel Benga mit Pfr. Prof. Dr. Viorel Ionita 96

■ **Thema (2)**
Die Verehrung der Verstorbenen und die bedeutung der Friedhöfe

Priestermönch Dr. Ioan Popoiu & Pfr. Cătălin Florin Soare
Die rumänischen Militärfriedhöfe in Deutschland und Österreich 112

Dekan. Dr. Nicolae Dura
Die Friedhöfe als Orte der Gemeinschaft mit denen hinter dem sichtbaren Horizont 125

■ **Die Jugend in der Diaspora**

Dekan Dr. Nicolae Gilla
Jugend und Kirche im Diasporakontext.....136

Dekan Dr. Alexandru Nan
Der Jugendliche vor der christlichen Berufung und der Verführungen dieser Welt.....148

În revista din acest an dedicat diasporei române, vă prezentăm fotografii de la patru locașuri de cult ale Mitropoliei noastre inaugurate sau cumpărate în acest an:

***1. Așezământul Bisericesc din München**, inaugurat la Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului 2021.*

***2. Biserica Pogorârea Sf. Duh din Viena**, inaugurată Sărbătoarea Învierii, 2021.*

3. Biserica din Uffenheim a Parohiei din Bad-Windsheim & Uffenheim.

4. Clădirea în care este amenajată biserica parohiei din Chemniz.

Cele două din urmă fiind cumpărate la finalul anului 2021.

In der Ausgabe dieses Jahres, die den Rumäner in der Diaspora gewidmed ist, stellen wir Ihnen Bilder von vier Gebetsstätten unserer Metropolie, die in diesem Jahr eröffnet oder gekauft wurden:

***1. Das Kirchenzentrum München**, eröffnet zur Feier der Entschlafung Mariä, 2021.*

***2. Die Kirche Herabkunft des Hl. Geistes in Wien**, die zur Auferstehungsfeier 2021 eröffnet wurde.*

3. Die Uffenheimer Kirche der Pfarrei Bad-Windsheim & Uffenheim.

4. Das Gebäude, das zur Kirche der Geimeinde in Chemniz hergerichtet wurde.

Die letzten zwei, wurden Ende des Jahres 2021 gekauft.

Cuvânt de întâmpinare

Ortodoxie și etnicitate în comunităţile diasporale

Pr. prof. dr. Ioan Moga, Viena

Prin declararea anului 2021 ca „An omagial al pastoraţiei românilor din afara României”, Sfântul Sinod al Patriarhiei Române a dorit să exprime nu numai „responsabilitatea pastorală a Bisericii pentru românii ortodocși de pretutindeni” (Patriarhul Daniel, 24 ianuarie 2021), ci și să dea un imbold de reflecție pentru conștientizarea problemelor cu care aceștia se confruntă. Țelul Bisericii este unul dublu: atât de a-i susține pe românii din afara României „să-și păstreze identitatea culturală, etnică și eclezială”, cât și de a-i sprijini în „integrarea socială în țările gazdă, fără asimilare culturală și fără deznaționalizare” (Patriarhul Daniel, 28 mai 2021). Este, prin urmare, un an în care, prin nenumărate simpozioane, evenimente, publicații, Biserica-mamă pune în centrul atenției tema Diasporei.

Pentru noi, cei care trăim în Diaspora, acest an poate fi un bun prilej atât de autoreflecție orientativă (unde ne situăm și încotro mergem), cât și de transmitere către cei de acasă a acumulărilor, roadelor sau problemelor vieții creștin-ortodoxe din străinătate. Pentru că, în mod negreșit, percepția asupra Diasporei diferă, în măsura în care te raportezi la ea din interiorul ei, după ani întregi de experiență pastorală, sau din exteriorul ei, adică din țara-mamă. Ambele perspective trebuie aduse împreună. Prezentul număr al revistei „Deisis” oferă un foarte bun popas introspectiv în acest sens, arătând complexitatea acestei experiențe.

Voi prezenta în cele ce urmează doar câteva gânduri legate de acest subiect.

Personal, cred că orice exercițiu de reflecție în acest sens trebuie

să pornească de la tezaurul de experiență eclezial-pastorală acumulat până acum. Prin dimensiunile copleșitoare pe care le-a căpătat emigrația românească, această experiență a încetat să mai fie o realitate de „nișă”; ea exprimă o nouă paradigmă cu care Biserica Ortodoxă Română se confruntă și se îmbogățește deopotrivă. Ne-am putea întreba: în ce constă noutatea paradigmei pastorale a Diasporei ortodoxe românești, mai ales din ultimii 20-30 de ani? Când vorbim de o „paradigmă pastorală a Diasporei”, trebuie să avem în vedere două posibilități interpretative: paradigma pastorală *din cadrul* Diasporei și paradigma pastorală *pentru* viitorul Ortodoxiei în Diaspora. Prima se referă la provocările și realitățile pastorale cu care se confruntă păstorii de suflete ai românilor emigrați în Apusul Europei mai ales după 1990; a doua la orizonturile misionare în care o astfel de paradigmă se dezvoltă sau ar trebui să se dezvolte. Prima dimensiune vizează deci experiențele și concluziile acumulate până acum, iar cealaltă viitorul, idealul, țelul pastoral pe care îl avem în vedere. Cele două dimensiuni sunt strâns legate una de alta, pentru că, în pastorația sa, Biserica (prin slujitorii săi) nu *gestionează* doar o realitate social-culturală sau religioasă existentă, ci este mobilizată de un anumit *ideal*, de o anumită *viziune*. Relația dintre Ortodoxie și etnicitate vizează ambele dimensiuni: în cazul primei, această relație este un dat moștenit (Ortodoxia românească), prezent ca amprentă în toate parohiile ortodoxe românești din Diaspora; în cazul celei de-a doua (viziunea de viitor), ea este o provocare complexă, pentru că se pune problema în ce măsură și sub ce forme sinteza străveche a Ortodoxiei românești va intra într-un dialog creativ cu spațiul cultural german.

Voi alege doar două direcții tematice, dintre multiplele posibile: una privește problema identitară, alta imaginea despre preot, respectiv imaginea de sine a preotului. Alte dimensiuni cel puțin la fel de importante în cadrul unei schițe de răspuns rămân a fi descoperite în paginile acestei reviste.

Primul fenomen l-aș numi, cu un termen puțin pretențios, hibridizarea identităților personale și colective în Diaspora românească recentă. Numesc „Diaspora recentă” fenomenul sociologic și eclezial datorat imigrației imense a românilor în Occident după 1990 și mai ales după anii 2000, pentru a o distinge de experiența „Exilului românesc”, care a avut un profil identitar și cultural cu totul aparte și care s-a păstrat anamnetic până în ziua de astăzi doar în anumite comunități. În rest, în majoritatea parohiilor noastre din spațiul german, avem de-a face cu oameni care atunci când pășesc pragul bisericilor ortodoxe românești – împrumutate, închiriate sau deținute ca proprietate – *nu* au între ei un numitor

comun în afara credinței (și aceasta, diversificată ca evlavie, în funcție de zona de proveniență) și a limbii vorbite. Nici măcar atitudinea față de patrie nu mai oferă un numitor comun: nostalgia nu mai este un liant atotprezent al românilor din Diaspora. Din contră, avem un întreg registru de atitudini: de la cei care vor să se integreze în societățile-gazdă cât mai rapid, încercând să se „emancipeze" de propria identitate națională, la cei care adoptă un „realism european" axat pe asigurarea viitorului social-educațional al copiilor în „noua" patrie, până la cei care suspină zilnic după „acasă cel de acasă" și își doresc o întoarcere rapidă. Nu durata ședерii în Occident dă cheia acestor atitudini eterogene.

Paralel cu această bază pluralistă a raportării la societatea românească, există o nouă bază, de tip ascendent: cea referitoare la societatea, cultura și limba țării gazde. Cu alte cuvinte: Occidentul. El este pentru unii raiul civilizațional mult dorit, pentru alții o alternativă bună (dar mixtă din punct de vedere cultural și religios) la o Românie îndrăgită, dar plină de contraste; din nou, pentru alții, Apusul este un context decadent din punct de vedere moral, în care trebuie să existe și să reziste provizoriu doar din necesități economice. Dat fiind faptul că limba liturgică și omiletică folosită aproape în exclusivitate în parohiile românești este încă limba română, prezența acestui nou dat socio-cultural nu pare, la prima vedere, a fi așa de puternică printre creștinii ortodocși români practicanți. Însă procesul de integrare sau chiar asimiliare este unul rapid: integrarea în sistemul școlar îl accelerează, nu doar pentru copiii și tinerii în cauză, ci și pentru părinți.

Sociologii vorbesc în acest context de identități hibride. Cel mai la îndemână fenomen de a evidenția acest fapt este cel al utilizării mixate a limbii române cu cea germană. Însă procesul este mult mai profund: copiii și tinerii părinților emigrați în Occident preiau doar în parte ambivalența „patrie

– străinătate" purtată biografic de părinți. Majoritatea se simt aparținând societății germane sau austriece, chiar dacă rădăcinile sunt românești; în acest caz, putem vorbi deja de o postdiasporă românească. Cariera de succes sau meseria bine plătită pe care și-o doresc părinții pentru copiii lor presupune mai mult decât un câștig bun și cinstit pentru o muncă pe măsură. Ele presupun un proces identitar la capătul căruia se află un mare semn de întrebare. Acest semn de întrebare privește nu doar credința creștin-ortodoxă, ci mai ales identitatea național-culturală. Căsătoriile mixte – în rândul românilor, o realitate frecventă – accelerează acest proces.

Un lucru este clar: hibriditatea cultural-etnică crescândă a enoriașilor noștri necesită o reflecție profundă și nuanțată asupra perspectivei pastorației din Diaspora. Una din problemele care se pun din punct de vedere pastoral este cum vom reuși să promovăm mai departe conștiința vie a apartenenței la, respectiv a proveniență din Ortodoxia românească, dar lucrând totodată la împământenirea și transmiterea ei misionară în limba și cultura occidentală (în cazul de față: austriacă sau germană). O posibilă cheie de răspuns la provocarea identităților hibride și a mobilității socio-umane din Diaspora este disponibilitatea preotului de a fi *flexibil* și totuși foarte *consecvent* într-o direcție pastoral-duhovnicească: flexibil în a folosi toate metodele de comunicare pentru a merge înspre oameni (fiind el însuși bine integrat cultural și lingvistic în țara gazdă), dar totodată bine înrădăcinat în identitatea eclezială și bine orientat duhovnicește, pentru a oferi un punct fix în această mișcare ametitoare. Acest lucru e greu posibil fără implicarea preotesei, cea care poate dubla în mod statornic punctul de referință duhovnicesc-liturgic cu unul socio-educațional și caritativ. Pentru că ea, alături de preot, asigură o continuitate a acestor proiecte. Din păcate, Biserica nu are încă soluții instituțional-administrative pentru o implicare profesională a preotesei (sau a altor mireni activi) în viața parohiei, după exemplul romano-catolic al referenților sau asistenților pastorali (de obicei, persoane feminine). Mai mult decât în context majoritar-tradițional, pastorația din Diaspora cade sau crește cu preotul și preoteasa ca inimă a comunității unde slujesc.

O altă provocare constantă a pastorației în Diaspora se referă la o mutație la nivel de evlavie, dar este o consecință a aceleiași întâlniri între religiozitatea ortodoxă românească și un nou cadru cultural-multietnic. Pastorația în România este (încă) marcată de o anumită poziție specială pe care o are preotul în actul religios, dar și în percepția publică. Deși criticat sau chiar ponegrit, preotul – atât ca sacerdot, cât și ca reprezentant al unei Biserici majoritare – are (respectiv a recăpătat după 1990) un anumit statut, atât din punct de vedere social, cât mai ales din punct de vedere al practicii religioase. În schimb, în Occident, preotul ortodox (român) nu se

poate prevala de niciun statut, de nicio autoritate instituțională, de niciun „background” socio-religios favorabil: el se are pe sine, preoteasa sa ca împreună-misionară și chemarea permanentă pe care Hristos o rostește oamenilor prin Liturghie, prin celealte slujbe, prin Evanghelie, prin catheze. Desigur, preotul pornește de la o anumită bază (el se adresează românilor ortodocși botezați, sensibili la această chemare), însă în afară de această premisă, totul este deschis: lipsește de multe ori locația liturgică fixă, lipsește interconectarea instituțională cu un stat atent la nevoile Bisericii sau cel puțin sensibil la rolul avut de această Biserică în istoria poporului respectiv, lipsește un organism social bine definit (satul, cartierul, orașul) în cadrul căruia oamenii să fie deja interconectați, lipsește mai ales coloritul local care dă coeziunea de datini între oamenii aparținând anumitor zone.

În lipsa acestui cadru, preotul din Diaspora trebuie să umple o mulțime de goluri. Jertfa de timp și de energie în triunghiul „familie – parohie – loc de muncă” este enormă și nu poate fi citită decât într-o cheie misionară, chiar martirică. Aceasta înseamnă concret: a fi în linia întâi din punct de vedere misionar, a o lua mereu de la început (analfabetismul religios este în creștere), a fi autentic în fața lui Hristos și a oamenilor. Preotul din Diaspora este un om printre oameni și chemarea pe care o face oamenilor la Liturghie, la schimbarea vieții în sensul Evangheliei, la sprijinul noii comunități trebuie să fie una profund autentică, izvorâtă dintr-o implicare personală sinceră: altfel, această chemare rămâne fără răspuns sau capătă nuanțe mundane, aleatorii.

Dată fiind această conotație a nemijlocirii (ale cărei provocări multiple se pot intui), există și o mare șansă în Diaspora: aceea de a arăta oameni-

lor că Biserica este în primul rând un organism viu, coparticipativ, izvorât liturgic și întărit omiletic, aflat în slujba lui Iisus Hristos. Acest lucru îi coresponsabilizează pe enoriași: mânați la Biserică de diferite doruri (dorul unui acasă național, dorul de alinare sufletească, dorul de însănătoșire, dorul de împlinire, dorul de mântuire), ei găsesc (sau împreună-construiesc) aici un spațiu personal, în care pot (re)face împreună experiențe asemănătoare celor din creștinismul primar. Ei învață că nu datinile moldovenești, maramureșene sau oltenești sunt esența credinței, ci altceva, mai presus de ele. Învață universalitatea credinței creștin-ortodoxe, prin întoarcerea la esențe. Desigur, nu trebuie idealizat acest lucru, pentru că, dacă preotul nu înțelege sau nu poate folosi această șansă latentă, există riscul ghetoizării, al folclorismului, al înghețării în nostalgii clasiciste (atât la nivel cultural, cât și la nivel religios).

Această conotație a nemijlocirii a făcut posibil, de altfel, revirimentul euharistic care caracterizează Diaspora ortodoxă română din Europa occidentală încă din anii 1990: împărtășania deasă, rostirea Rugăciunii euharistice cu voce tare, participarea la Sfânta Liturghie nu ca la un prilej de întrunire socio-culturală, ci ca la izvorul împreună-înnoirii individuale și comunitare; de asemenea, implicarea social-caritativă, proiectele misionare cu tinerii (ATORG), proiectele educative etc. Toate acestea au fost posibile pentru că – vorbind acum doar de Mitropolia noastră – arhipăstorii noștri (Mitropolitul Serafim, episcopii Macarie și Sofian) au fost și sunt, împreună cu preoții lor, foarte aproape de oameni, au trăit această nemijlocire și au văzut în ea șansa unei înnoiri liturgico-duhovnicești.

Neamțul are o vorbă: să faci dintr-un necaz o virtute („aus der Not eine Tugend machen”). E ceea ce s-a întâmplat și se întâmplă în Mitropolia noastră. Diaspora ca împrăștiere a românilor în toate zările, dar și experiența de a fi în Diaspora din punct de vedere spiritual (a fi străin printre străini) au un rost. Și rostul acesta îl aflăm rearticulând începuturile creștinismului și redescoperind forța centripetală a Liturghiei și a celorlalte Sfinte Taine ale Bisericii. Șansa automisionară (adică autoînnoitoare) a fenomenului Diasporei pentru Ortodoxie nu este o teorie, nu implică o strategie de birou, este o experiență de zi cu zi. Faptul că, în pofida atâtor contexte nefavorabile, românii ortodocși se regăsesc și se unesc în Sfânta Liturghie, duminică de duminică, în număr atât de mare, în toată Diaspora – este o dovadă a acestei realități.

Biserica este în Diaspora un magnet pentru că a înțeles să fie în primul rând Biserică, adică ființă eclezială, care oferă Duh și nu păreri, adună prin și în Hristos, nu prin și cu diverse interese lumești. Nu nostalgia unui acasă pierdut ne adună în Biserică, ci bucuria mărturisitoare a unei realități prezente.

Begrüßungswort

Orthodoxie und Ethnizität in den Diaspora-Gemeinden
Pfr. Prof. Dr. Ioan Moga, Wien

Mit der Ausrufung des Jahres 2021 zum „Jahr der Auslandspastoral“ wollte der Heilige Synod des rumänischen Patriarchats nicht nur „die pastorale Verantwortung der Kirche für orthodoxe Rumänen von überall” (Patriarch Daniel, 24. Januar 2021) zum Ausdruck bringen, sondern auch ein Signal zum Nachdenken geben, um das Bewusstsein für die Probleme zu schärfen, mit denen sie konfrontiert sind. Die Kirche hat dabei ein zweifaches Ziel vor Augen: sowohl die Rumänen außerhalb Rumäniens zu unterstützen, „um ihre kulturelle, ethnische und kirchliche Identität zu bewahren”, als ihnen auch bei der „sozialen Integration in den Gastländern zu helfen, ohne kulturelle Assimilation und Entnationalisierung” (so Patriarch Daniel, 28. Mai 2021). Es ist also ein Jahr, in dem die Mutter-Kirche durch zahllose Symposien, Veranstaltungen und Publikationen das Thema der Diaspora in den Mittelpunkt ihrer Aufmerksamkeit stellt.

Für diejenigen von uns, die selbt in der Diaspora leben, kann die-

ses Jahr eine gute Gelegenheit sein, sowohl zur Selbstreflexion („wo wir stehen" und „wohin wir gehen"), als auch zur Versprachlichung all der Erfahrungen, bewährten Ansätze oder Herausforderungen des orthodoxen christlichen Lebens „in der Ferne" zu stehen. Denn die Wahrnehmung der Diaspora ist unterschiedlich; je nachdem, ob man sie von innen her, nach jahrelanger pastoraler Erfahrung, oder von außen her, also aus der Sicht der Heimatkirche und der dortigen Verhältnisse, betrachtet. Beide Perspektiven müssen zusammengebracht werden. Diese Ausgabe der Zeitschrift „Deisis" bietet in dieser Hinsicht eine sehr gute Denkpause und zeigt die Komplexität dieser Erfahrung.

Ich werde im Folgenden nur einige Gedanken zu diesem Thema vorstellen.

Persönlich glaube ich, dass jede diesbezügliche Reflexion vom kostbaren Schatz der bisher gesammelten kirchlich-pastoralen Erfahrung ausgehen sollte. Durch die überwältigenden Dimensionen, die die rumänische Emigration angenommen hat, hat diese Erfahrung aufgehört, ein Nischendasein zu führen. Sie drückt vielmehr ein neues Paradigma aus, mit dem die Rumänische Orthodoxe Kirche sowohl konfrontiert als auch bereichert wird. Wir könnten fragen: Was ist das Neue am pastoralen Paradigma der rumänisch-orthodoxen Diaspora, besonders in den letzten 20-30 Jahren?

Wenn wir von einem „pastoralen Paradigma der Diaspora" sprechen, müssen wir als erstes zwei mögliche Interpretationen dieses Ausdrucks berücksichtigen: das pastorale Paradigma *innerhalb der* Diaspora und das pastorale Paradigma *für die* Zukunft der Orthodoxie in der Diaspora. Die erste bezieht sich auf die pastoralen Herausforderungen, mit denen die rumänischen orthodoxen Seelsorger im Westeuropa sich nach 1990 auseinanderzusetzen hatten; die zweite auf die missionarischen Perspektiven, in denen sich ein solches Paradigma zur Zeit entwickelt und in der Zukunft entfalten sollte. Die erste Dimension betrifft also die bisher gesammelten Erfahrungswerte, die andere das Ideal, das pastorale Ziel, das wir vor Augen haben. Die beiden Dimensionen sind eng miteinander verbunden, weil die Kirche in ihrem pastoralen Dienst nicht einfach eine bestehende soziokulturelle oder religiöse Realität *verwaltet*, sondern von einem bestimmten *Ideal*, einer bestimmten *Vision* motiviert wird. Die im Titel aufgeworfene Frage nach der Beziehung zwischen Orthodoxie und Ethnizität in den Diaspora-Gemeinden betrifft beide Dimensionen: als Gegebenes haben wir es ja mit der rumänischen Orthodoxie zu tun (die in

all diesen Gemeinden zum Ausdruck kommt), andererseits wird diese traditionelle Synthese im neuen kulturell-multiethnischen Kontext vor Herausforderungen gestellt. Deshalb stellt sich die Frage nach den Kriterien und der pastoral-theologischen Vision, anhand deren man die Begegnung zwischen der rumänisch-orthodoxen „Synthese" und der neuen Inkulturation (sprich: des deutschsprachigen Raums) verstehen und gestalten will.

Ich werde aus dem ganzen Fragenkomplex nur zwei thematische Richtungen auswählen: eine betrifft die Identitätsfrage, die andere das Priesterbild. Weitere Dimensionen, die mindestens genauso wichtig sind, um eine Antwort zu skizzieren, sollen aus den verschiedenen Beiträge dieser Zeitschrift entdeckt werden.

Das erste herausfordernde Phänomen würde ich, mit einem etwas anspruchsvollen Begriff, als die Hybridisierung der Identitäten in der jüngeren rumänischen Diaspora nennen. Als „junge Diaspora" bezeichne ich das soziologische und kirchliche Phänomen, das auf die massive Einwanderung von Rumänen in den Westen nach 1990 und vor allem ab den 2000er Jahren zurückzuführen ist; dieses Phänomen ist von der Erfahrung des „rumänischen Exils" zu unterscheiden, das ein völlig anderes Identitäts- und Kulturprofil hatte und sich bis heute nur in bestimmten Gemeinden – in anamnetischer Form – erhalten hat. Mit einigen solchen Ausnahmen haben wir es in den meisten unserer Gemeinden in Deutschland und Österreich mit Menschen zu tun, die, wenn sie die Schwelle der rumänisch-orthodoxen Gottesdienststätten betreten (egal ob es sich um geliehene, gekaufte oder selbstgebaute Kirchengebäude handelt), „außer" ihrem Glauben (der frömmigkeitsmäßig je nach regionalem Ursprung unterschiedlich gefärbt ist) und der gemeinsamen Muttersprache, keinen großen gemeinsamen Nenner haben. Selbst die Einstellung zur Heimat ist recht unterschiedlich: Nostalgie ist kein allgegenwärtiges Band mehr zwischen den Rumänen in der Diaspora. Im Gegenteil, wir finden recht diverse Einstellungen vor: von denjenigen, die sich so schnell wie möglich im Gastgeberland integrieren, ja assimilieren lassen wollen und versuchen, sich von ihrer eigenen nationalen Identität zu „emanzipieren", über diejenigen, die einen „europäischen Realismus" an den Tag legen, der sich auf die Sicherung der sozialen Zukunft ihrer Kinder in der neuen Heimat konzentriert, bis hin zu denen, die sich täglich nach der „Heimat von zu Hause" sehnen und schnell zurückkehren wollen. Unterschiedliche, bewusst oder unbewusst gelebte Heimat- und Integrationsverständnisse treffen aufeinander. Und es ist nicht die Dauer

des Aufenthalts im Westen, die den Schlüssel zu diesen heterogenen Haltungen liefert.

Parallel zu dieser pluralistischen Ausgangsbasis der Beziehung zur rumänischen Heimat gibt es eine neue Komponente, die immer wichtiger wird: die Beziehung zur Gesellschaft, Kultur und Sprache des Gastlandes. Mit anderen Worten: zum Westen. Für die einen ist der Westen ein lang ersehnter zivilisatorisch und sozial-wirtschaftlich gerechter Zufluchtsort; für die anderen ist er eine gute (aber kulturell und religiös viel zu stark gemischte, d.h. pluralistische) Alternative zum geliebten, aber kontrastreichen Rumänien; wieder andere sehen im Westen einen moralisch dekadenten Kontext, in dem sie nur aus wirtschaftlicher Notwendigkeit existieren und vorübergehend widerstehen müssen. Angesichts der Tatsache, dass die liturgische und homiletische Sprache, die in den rumänischen Gemeinden fast ausschließlich verwendet wird, immer noch das Rumänische ist, scheint die Präsenz dieses neuen soziokulturellen Datums unter den praktizierenden rumänischen orthodoxen Christen auf den ersten Blick nicht so stark zu sein. Doch der unterschwellige Prozess der Integration oder gar Assimilation ist ein schneller: die Eingliederung in das Schulsystem beschleunigt diesen Prozess, nicht nur für die betroffe-

nen Kinder und Jugendlichen, sondern auch für ihre Eltern.

Soziologen sprechen in diesem Zusammenhang von *hybriden Identitäten*. Das bekannteste Phänomen, um dies zu veranschaulichen, ist eine gemischte Verwendung der rumänischen und der deutschen Sprache im Alltag. Aber der Prozess liegt und greift viel tiefer: Kinder und Jugendliche von Eltern, die in den Westen ausgewandert sind, übernehmen nur teilweise die Ambivalenz des „Heimat-Ausland"-Verhältnisses, das ihre Eltern biografisch mit sich getragen haben. Die meisten von ihnen fühlen sich der deutschen oder österreichischen Gesellschaft und Kultur voll und ganz zugehörig (das ist auch der Sinn der Integration), auch wenn ihre Wurzeln rumänisch sind; in diesem Fall könnte man bereits von einer rumänischen Post-Diaspora sprechen. Die erfolgreiche Karriere oder der gut bezahlte Job, die sich Eltern für ihre Kinder wünschen, bedeuten mehr als nur sozialer Aufstieg und berufliche Selbstverwirklichung. Sie implizieren einen Identitätsprozess, an dessen Ende ein großes Fragezeichen steht. Dieses Fragezeichen betrifft nicht nur den orthodoxen christlichen Glauben, sondern vor allem die ursprüngliche national-kulturelle Identität. Mischehen – eine häufige Erscheinung unter Rumänen – beschleunigen diesen Prozess, der an sich wertneutral ist, für die kirchliche Pastoral aber von großer Relevanz ist, solange sie bei den Menschen sein will.

Eines ist klar: die zunehmende kulturell-ethnische Hybridität unserer Gemeindemitglieder erfordert eine tiefe und nuancierte Reflexion über die Perspektive der Diaspora-Pastoral. Eines der Probleme, die sich aus pastoraler Sicht stellen, ist die Frage, wie wir das lebendige Bewusstsein der Zugehörigkeit zur bzw. der Herkunft aus der rumänischen Orthodoxie weiter aufrecht erhalten können und wie wir uns gleichzeitig um eine missionarische Inkulturation und Weitergabe dieser christlich-orthodoxen Identität in den westlichen Sprachen und Kulturen bemühen müssen.

Ein möglicher Schlüssel zur Herausforderung der hybriden Identitäten und der sozio-menschlichen Mobilität in der Diaspora ist die Bereitschaft des Priesters, flexibel und doch sehr konsequent in seiner pastoral-spirituellen Ausrichtung zu sein: flexibel in der Nutzung aller Kommunikationsmethoden (wobei er selber kulturell und sprachlich gut integriert sein muss), aber zugleich aus theologisch-spiritueller Sicht gut verwurzelt und orientiert, um einen gewissen Bezugspunkt in diesem schwindelerregenden Karussell der pluralen Identitäten zu bieten. Dies gelingt besser bei einer aktiven Einbezie-

hung der Priester-Ehefrau, die den spirituell-liturgischen Referenzpunkt mit einem sozialpädagogischen und karitativen Schwerpunkt ergänzen kann. In einem Kontext maximaler Mobilität (viele Gemeindemitglieder wechseln oft den Wohnsitz und gar das Migrationsland), sorgt die Priester-Ehefrau zusammen mit ihrem Ehemann für eine gewisse Kontinuität dieser Projekte. Leider gibt es in der Kirche noch keine bewährte institutionell-administrative Lösung für die professionelle Einbindung der Priester-Ehefrau (oder anderer aktiver Laien) in das Leben der Pfarrei nach dem römisch-katholischen Vorbild der ReferentInnen oder PastoralassistentInnen. Solche Laien-Ämter werden für die Diaspora in der Zukunft immer wichtiger werden.

Eine zweite ständige Herausforderung in der Diaspora-Seelsorge sind Verschiebungen im Bereich der Frömmigkeit; hier beziehe ich mich paradigmatisch auf das Priesterbild. Die Pastoral in Rumänien ist (noch) von einer gewissen Sonderstellung des Priesters im religiösen Akt, aber auch in der öffentlichen Wahrnehmung geprägt. Obwohl kritisiert oder sogar verunglimpft, hat der Priester – sowohl als Priester als auch als Repräsentant einer Mehrheitskirche – einen gewissen Sonderstatus, sowohl gesellschaftlich als auch in Bezug auf die religiöse Praxis. Der (rumänische) orthodoxe Priester im Westen kann für sich keinen Status, keine institutionelle Autorität, keinen günstigen sozio-religiösen „Hintergrund" in Anspruch nehmen: er hat sich selbst, seine Ehefrau als Mit-Missionarin und den ständigen Ruf, den Christus durch die Liturgie, durch das Wort des Evangeliums und durch die Katechese an die Menschen richtet. Natürlich geht der Priester von einer bestimmten Basis aus (er wendet sich an getaufte orthodoxe Rumänen, die für diesen Ruf empfänglich sind), aber über diese Prämisse hinaus ist vieles offen: es gibt oft keinen festen liturgischen Ort, es gibt keine historisch gewachsene institutionelle Partnerschaft mit einem Staat, der auf die Bedürfnisse der Kirche sensibel wäre, es gibt keinen klar definierten sozialen Körper (Dorf, Viertel, Stadt), innerhalb dessen die Menschen bereits miteinander verbunden wären, es gibt auch kein „Lokalkolorit", das das Zusammengehörigkeitsgefühl zwischen den Menschen stärken würde.

In Ermangelung dieses sozio-kulturellen Rahmens muss der Priester in der Diaspora eine Menge Lücken füllen. Das Opfer an Zeit und Energie im Dreieck „Familie – Pfarrei – Arbeitsplatz" (die allermeisten Piester in der Diaspora müssen daneben auch arbeiten) ist enorm und kann nur in einem missionarischen, ja fast märtyrerhaften Schlüs-

sel gelesen werden. Konkret heißt das: an vorderster Front missionarisch tätig sein, immer wieder von vorne anfangen (religiöses Analphabetentum nimmt zu), authentisch sein im Angesicht Christi und der Menschen. Der Priester in der Diaspora ist einerseits ein Mensch unter Menschen, ein Migrant unter Migranten; andererseits soll der Aufruf, den er an die Menschen richtet – in die Kirche zu kommen, ihr Leben im Sinne des Evangeliums zu gestalten, die neue Gemeinschaft zu unterstützen – zutiefst authentisch und Ausdruck eines aufrichtigen persönlichen Engagements sein: sonst bleibt dieser Ruf unbeantwortet.

Angesichts dieser kurz geschilderten Herausforderungen im Bereich des Priesterbildes, bzw. des Priesterselbstverständnisses gibt es in der Diaspora eine große Chance: den Menschen zu zeigen, dass die Kirche in erster Linie ein lebendiger, partizipativer, liturgisch geprägter, homiletisch gestärkter und sozial aktiver Leib im Dienst Jesu Christi ist. Das macht die Gemeindemitglieder mitverantwortlich: von unterschiedlichen Sehnsüchten in die Kirche gezogen (Sehnsucht nach der Heimat, Sehnsucht nach spirituellem Trost, Sehnsucht nach Heilung, Sehnsucht nach Erfüllung, Sehnsucht nach Erlösung) finden sie hier (oder gestaltet sie mit) einen persönlichen-gemeinschaftlichen Raum, in dem sie gemeinsam ähnliche Erfahrungen wie im frühen Christentum machen können. Sie lernen, dass die Bräuche und Lokaltraditionen aus Moldawien, Maramuresch, Oltenien usw. nicht das Wesen des Glaubens ausmachen. Sie lernen damit die Universalität des orthodoxen christlichen Glaubens kennen. Natürlich sollte dies nicht idealisiert werden: denn wenn der Priester diese latente Chance nicht versteht oder verwirklichen kann, besteht die Gefahr der Ghettoisierung, des Folklorismus, des Erstarrens in klassizistischer Nostalgie (sowohl auf kultureller als auch auf religiöser Ebene).

Diese Chance wurde etwa in der Gestalt der eucharistischen Erneuerung ergriffen und verwirklicht, die die rumänisch-orthodoxe Diaspora in Westeuropa seit den 1990er Jahren kennzeichnet: der häufige Empfang der Kommunion, das laute Sprechen des eucharistischen Gebets (zur aktiveren Teilhabe der Laien), die Teilnahme an der Heiligen Liturgie nicht als Anlass für soziokulturelle Zusammenkünfte, sondern als Quelle geistiger Erneuerung; hinzu kommen das soziale und karitative Engagement, die missionarischen Projekte mit Jugendlichen (ATORG), die Bildungsprojekte usw. All dies war möglich, weil – ich spreche jetzt nur von unserer Metropolie – die Bischöfe

(Metropolit Seraphim, die Bischöfe Macarie und Sofian) zusammen mit ihren Priestern es verstanden, sehr nahe bei den Menschen zu sein, diese pastorale und existentielle Unmittelbarkeit fern von jedem Klerikalismus vorgelebt haben und darin die Chance für eine liturgische und geistliche Erneuerung gesehen haben.

Das deutsche Sprichwort „aus der Not eine Tugend machen“ passt für diese Situation wunderbar. Das ist es, was in unserer Metropolie geschehen ist und geschieht. Die Diaspora – sowohl als Phänomen der Zerstreuung der Rumänen in alle Teile der Welt, aber auch als gesamtmenschliche Fremdheitserfahrung – hat aus spiritueller Sicht eine hohe Bedeutung. Diesen Sinn finden wir, indem wir aus dem Geist der Anfänge des Christentums Kraft schöpfen und die zentripetale Kraft der Verkündigung, der Liturgie und der anderen heiligen Mysterien der Kirche wiederentdecken. Die selbst-missionarische (d.h. sich selbst erneuernde) Chance der Diaspora für die Orthodoxie ist keine Theorie, es geht nicht um eine Strategie am Schreibtisch, es ist eine tägliche Erfahrung. Die Tatsache, dass sich die orthodoxen Rumänen in der Diaspora (trotz der vielen ungünstigen Umständen) Sonntag für Sonntag in so großer Zahl in und bei der Heiligen Liturgie wiederfinden und vereinigen, ist ein Beweis für diese Realität.

Die Kirche ist ein Magnet in der Diaspora, weil sie es versteht, Kirche, d.h. ekklesiale Daseinsweise zu sein: lebendige Gemeinschaft im Heiligen Geist, die Christus als Sinn und Erlöser der Welt erfährt und bekennt.

Fragmente din cuvintele pastorale ale ierarhilor

Anul Diasporei Române

Arhiepiscop și Mitropolit
† Dr. Serafim Joantă

Sfântul Sinod al Bisericii noastre a proclamat anul 2021 ca „Anul omagial al pastorației românilor din afara granițelor României” și ca „Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul”. Noi, cei care trăim departe de Țară, știm cât de grea este viața noastră bisericească în condițiile de *Diaspora* (împrăștiere) pentru că nu avem parohii suficiente și, mai ales, biserici proprii în care să ne rugăm. Cei mai mulți credincioși sunt nevoiți să parcurgă distanțe mari până la cea mai apropiată parohie. Preoții sunt, de asemenea, nevoiți să lucreze pentru a-și întreține familia. Cu toate acestea, ca slujitori ai lui Hristos, facem tot ce ne stă în putință pentru a ajunge la sufletul fiecărui credincios care apelează la noi. Și ne bucurăm de toți care ne cer rugăciunea, sfatul și ajutorul.

Pentru a fi cât mai des în legătură cu credincioșii noștri, mai cu seamă în condițiile actuale de pandemie, ne folosim cu înțelepciune și de instrumentele tehnicii moderne: telefonul și internetul. Aș spune că **specificul pastorației în Diaspora este tocmai acela al legăturii personale cu credincioșii.** Noi încercăm, pe cât ne stă în putință, să mergem acolo unde sunt credincioșii noștri pentru a-i atrage spre Hristos, nu doar să-i așteptăm să vină la biserică. Taina Spovedaniei rămâne însă mijlocul cel mai important de legătură cu credincioșii. În această Sfântă Taină toți ne deschidem inima înaintea lui Dumnezeu și înaintea duhovnicului. Ea creează cea mai strânsă legătură între credincios și preot. Să fim încredințați că numai prin spovedania deasă și prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului ne putem schimba viața. De aceea să îndrăznim să ne spovedim cât mai des, nu doar în cele patru posturi, ci chiar lunar.

Să nu uităm nici pe cei dragi ai noștri trecuți în veșnicie, ci să-i pomenim mereu la slujbele Bisericii și să facem pentru ei milostenie cu cei săraci. Dacă acum, în vremuri de pandemie, suntem împiedicați să mergem de Sfintele Sărbători în Țară, așa cum mulți ne-am fi dorit, să nu pregetăm să mergem acasă după ce va trece, cu voia Domnului, această perioadă dificilă. Să ne vizităm cât mai des părinții și rudeniile din Țară, ca și cimitirele unde sunt înmormântați cei din neamul nostru.

(Extras din cuvântul pastoral la Sărbătoarea Nașterii Domnului, 2020)

„Nu vă temeți !” – Îndrumări pastorale ale ierarhilor în contextul marilor provocări ale lumii contemporane:

Arhiepiscop şi Mitropolit
† Dr. Serafim Joantă

Cuvintele *„Nu vă temeți...”* adresate de îngerul Domnului păstorilor din Betleem, precum și îndemnul Mântuitorului: *„Privegheați și vă rugați...”* ne răsună în inimă și nouă, într-o vreme de mari încercări pentru lume. Nici unul dintre noi n-a mai trăit astfel de vremuri care ne amenință cu boala și cu moartea, la tot pasul. De aceea acum, mai mult ca oricând, avem nevoie de rugăciune, de ajutor și de încurajare. Suntem însă conștienți că nimeni nu ne poate ajuta și încuraja în lupta cu boala și cu necazurile vieții decât numai Dumnezeu Care lucrează nemijlocit în inima fiecărui om, dar și prin oamenii cărora le pune în inimă compasiune față de semenii lor.

Să fim convinși că rugăciunea este cel mai important leac pentru toate bolile sufletești și trupești, precum și pentru toate necazurile și ispitele vieții. Prin rugăciune, Hristos Domnul din inima noastră alungă din noi toate fricile: frica de boală, frica de vrăjmași, frica de nereușite în viață, frica de ziua de mâine, frica de moarte... Prin rugăciune, Hristos ne dă putere să trecem peste toate încercările vieții, ne vindecă de depresie și ne dă o gândire pozitivă în toate, ne dă nădejde și curaj ca să nu ne temem de nimeni și de nimic pentru că viața

noastră este în mâinile Lui. **„Totul este har”**, adică totul, până la cele mai mici amănunte ale vieții noastre de zi cu zi și de ceas cu ceas, se petrece după voia lui Dumnezeu. *„La voi și perii capului, toți sunt numărați”*, ne spune Domnul (Matei 10, 30). Astfel tot ce ni se întâmplă în viață, atât cele bune cât și cele care ni se par rele, toate sunt spre binele nostru. *„Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe El”* (Romani 8, 28). Iar semnul că-L iubim pe Dumnezeu este tocmai rugăciunea. Dacă ne rugăm puțin, Îl iubim puțin pe Dumnezeu; dacă ne rugăm mult, Îl iubim mult. De aceea Mântuitorul ne îndeamnă să priveghem și să ne rugăm mereu (cf. Matei 26, 41), iar Sf. Apostol Pavel ne spune: *„Stăruiți în rugăciune…”* (Coloseni 4, 2) și: *„Rugați-vă neîncetat”* (I Tesaloniceni 5, 17).

Dumnezeu lucrează, de asemenea, și prin oameni. Când vrea să ne ajute, pentru că-L iubim și ne rugăm, pune în inima oamenilor îndemnul de a veni în ajutorul nostru în diferite chipuri. Să credem că, atunci când suntem bolnavi, Dumnezeu ne va scoate în cale doctorul cel mai bun și medicamentele cele mai potrivite. Dacă suntem săraci, ne va trimite oameni buni care să ne ajute. Dacă suntem triști și abătuți, ne va încuraja printr-un semen al nostru.

(Fragment din Pastorala la Praznicul Nașterii Domnului, 2020)

Nu vă temeți de boală! Nu vă temeți de nici un rău! Temeți-vă doar de păcat, pentru a nu săvârși păcatul! Viața noastră este în mâna lui Dumnezeu Care *„toate le lucrează spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu”* (Romani 8, 28). Dumnezeu ne apără și ne scoate din orice necaz, dacă ne rugăm din inimă, dacă ne recunoaștem păcatele, nu cârtim și nu dăm vina pe nimeni. Dumnezeu nu îngăduie ispite și necazuri mai presus de puterea omului credincios, *„ci*

odată cu ispita va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda”, ne încurajează Sfântul Apostol Pavel (I Corinteni 10, 13). Desigur, Dumnezeu așteaptă ca și noi să facem ceea ce ține de noi: să ducem o viață cumpătată, evitând extremele: mâncarea nesănătoasă, băutura peste măsură, istovirea prin muncă, neodihna. Să alungăm, de asemenea, gândurile negative: frica, ura, cearta, ținerea de minte a răului și să ne străduim să avem mereu o gândire pozitivă. Omul care gândește pozitiv va fi ferit de toate relele!

(Fragment din Pastorala la Praznicul Învierii Domnului, 2021)

„Nu vă temeți !” – Îndrumări pastorale ale ierarhilor în contextul marilor provocări ale lumii contemporane:

Părintele Episcop † Dr. Macarie Drăgoi al Europei de Nord

Este adevărat că suntem pătrunși de atmosfera apăsătoare a acestor vremuri de criză. Există atât de multă suferință și angoasă. Atât de multă boală, frică, anxietate, o neîncetată prezență a morții. Stăpânirile ne spun că se opintesc să oprească o boală, deși de prea multe ori remediul aduce mai multe costuri umane și sociale decât boala în sine. Ecosistemul mediatic amplifică toate acestea și impresia pe care o ai este că te uiți la un film de groază care e rulat repetitiv. În plus, spre șocul multora dintre noi, anul acesta am văzut biserici închise, pelerinaje restricționate, prăznuiri liturgice anulate. Există o presiune în aceeași direcție și de praznicul Nașterii Domnului. A sărbători este echivalat, în discursul public, cu riscul infectării, cu amenințarea morții. Chiar și reuniunile familiale de Crăciun sunt restricționate în multe țări, existând reguli stricte în acest sens.

Sigur că, în condiții de epidemie, de boală, de suferință, trebuie prudență, echilibru, atenție. Suntem pentru toate acestea și am dovedit-o. Dar nu este prudent, nici echilibrat, să anulezi sărbătorile oamenilor și să îi privezi de puțina bucurie și mângâiere pe care o pot avea cu acest prilej, cu toate că se angajează să respecte toate normele sanitare în vigoare.

În fața tuturor acestor tulburări, ne aducem aminte de cuvântul puternic al Sfântului Ioan Gură de Aur către diaconița Olimpiada, în vremuri de mare încercare pentru Biserică: *„Vedem o mare care și-a deszăvorât adâncul; unii corăbieri plutesc morți pe ape, iar alții sunt gata să se înece; scândurile corăbiilor sunt desfăcute; pânzele rupte; catargele sfărâmate, vâslele lipsite de mâinile vâslașilor; cârmacii, în loc să stea la cârmă, stau pe așternuturi cu mâinile încrucișate pe genunchi; neputincioși în fața împrejurărilor, suspină, strigă, varsă lacrimi, se vaită; nu văd nici cerul, nici marea; peste tot întuneric adânc, de nepătruns, că nu pot vedea nici pe cei de lângă ei; mugetul valurilor e mare, iar fiarele mării se năpustesc din toate părțile asupra celor ce plutesc”*[1]

Marele între sfinți arată, cu durere, că în astfel de vremuri se vădește mai mult adevărul și prin asemenea încercări se întărește Biserica. Însă de ce avem atunci a ne teme cel mai mult? De păcat, singurul care ne poate despărți de Hristos!

(Fragment din Cuvântul Pastoral la Sărbătoarea Nașterii Domnului, 2020)

1 *Scrisoarea a VII-a*, în: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvioasa Olimpiada diaconița: O viață – o prietenie – o corespondență*, ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 1997, p. 106.

În aceste vremuri am văzut multe lucruri pe care cu un deceniu sau două în urmă nu le gândeam a fi posibile. Este negată însăși firea omului, sunt contestate rânduielile vieții, memoria sfinților și a eroilor este batjocorită. Tot ce este demn, nobil, frumos, virtuos, stârnește cumplite împotriviri. Tot ce este de rușine, blasfemic, mincinos și viclean, este promovat. Mai rău decât atât, ni se cere tot mai insistent nu doar să tolerăm, dar să și aderăm și noi la aceste blestemății.

Cei care se socotesc pe ei că sunt conducători și filantropi ai popoarelor au o viziune din care Dumnezeu lipsește și în care creștinismul e o povară pentru progresul pe care ei îl făgăduiesc celor mulți. În lumea pe care ne-o propun, nu există loc pentru libertate și demnitate. În nesăbuința lor, ei caută să reîntemeieze lumea, să procedeze la o „mare resetare” și să formeze un „om nou”, dezrădăcinat de cer, separat de semenii săi și controlat de sisteme inteligente tehnologice. Însă doar Unicul Dumnezeu, Creatorul acestei lumi, este Cel Care o poate „reseta”. A făcut astfel când, din pricina stricării rânduielii oamenilor, a vărsat potopul peste întreaga lume, păstrându-l în arcă pe Noe cu familia, pentru reîntemeierea acesteia. Întruparea, Răstignirea și Învierea Domnului sunt, de asemenea, înnoirea întregii creații, iar adevăratul om nou este cel *„după Dumnezeu, zidit întru dreptate şi în sfinţenia adevărului”* (Efeseni 4, 24).

Ultima mare reîntemeiere a lumii va avea loc la *Parusie*, când Hristos se va arăta, așa cum a spus sinedriului mincinos care L-a osândit la moarte, pe norii cerului, de-a dreapta Celui Atotputernic (Marcu 14, 62). Atunci va avea loc Judecata de Apoi sau de obște, care va face dreptate pentru veșnicie și va institui un *„cer nou și pământ nou”* (Apocalipsa 21, 1). Atunci, întreaga creație va fi transfigurată de focul harului. Aceasta ne este credința pentru

care au dat mărturie norul de sfinți, vechi și noi, din toate neamurile pământului. Aceasta este făgăduința pe care ne-a adus-o Hristos și pe care a făcut-o posibilă Învierea Sa. Să nu ne lăsăm amăgiți, nici intimidați, iubite frate și iubită soră. *„Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze”* (Ioan 14, 27). Să rămânem întru dragostea lui Hristos, până la capăt, iar El va rămâne alături de noi, în orice împrejurare. Să păstrăm pacea harului Crucii și Învierii.

Mai cu seamă, să nu facem compromis cu minciuna și viclenia care se înstăpânesc peste lume. Să nu spunem răului bine și binelui rău. Să nu fim de acord cu cele care sunt împotriva Sfintelor Scripturi și să nu devenim „tovarăși de drum”, „aliați” ai celor care vor să pângărească creația lui Dumnezeu. Iubite frate și iubită soră, tu ești *„sarea pământului”* (Matei 5, 13). Ce faci tu are reverberații în întregul cosmos. Toate gândurile și faptele tale cântăresc cât o veșnicie. Știind acestea, să lucrăm cu sârguință la mântuirea noastră și a aproapelui nostru.

Dragii mei, să fiți lumină pentru cei din jurul vostru, cultivându-vă inima și mintea cu frumusețea duhovnicească, cu memoria înaintașilor, cu noimele dumnezeiești. Să clădiți sanctuare ale păcii și adevărului, retrăgându-vă în catacombele inimii. Să fiți generoși, cuviincioși, netemători. Să nu disprețuiți pe nimeni și să nu lăsați pe cineva dintre voi în urmă, uitați și părăsiți.

Nu vă temeți! (Matei 28, 10), așadar, de nicio înfățișare a răului, oricât de cumplită și fără de scăpare ar părea. Nu vă temeți când vedeți că norii negri ai unor noi vremuri de persecuție se adună deasupra capetelor noastre. Nu vă temeți când sunteți puțini și disprețuiți, căci vouă v-a făgăduit Hristos Împărăția. Nu vă temeți, căci Hristos a înviat și El este Mântuitorul și Judecătorul!

(Fragmente din Cuvântul Pastoral la Praznicul Învierii Domnului, 2021)

Ausschnitte aus den bischöflichen Pastoralbriefen

Gedenkjahr der rumänischen Diaspora

Erzbischof und Metropolit
† Dr. Serafim Joantă

Die Heilige Synode unserer Kirche hat das Jahr 2021 zum *„Gedenkjahr der Pastoral für die Rumänen außerhalb der Grenzen Rumäniens“* und zum *„Gedenkjahr für die Verstorbenen“* erklärt. Als Menschen, die im Ausland fern der Heimat leben, wissen wir, wie schwer unser kirchliches Leben unter den Bedingungen der Diaspora und der Zerstreuung ist, haben wir doch nicht genügend Pfarreien und vor allem zu wenig eigene Kirchen, um darin zu beten. Viele Gläubige haben große Entfernungen zu überwinden bis zur nächstgelegenen Pfarrei. Und die Priester müssen einem Beruf nachgehen, um ihre Familien ernähren zu können. Trotz alledem tun wir als Diener Christi alles, was in unserer Macht steht, um die Seele jedes Gläubigen zu erreichen, der sich an uns wendet. Und wir freuen uns über alle, die uns um Fürbitte, Rat und Hilfe bitten.

Um vor allem unter den aktuellen Bedingungen der Pandemie möglichst umfassend mit unseren Gläubigen in Verbindung zu bleiben, nutzen auch wir mit Überlegung die modernen technischen Kommunikationsmittel: Telefon und Internet. Denn das Spezifikum der Pastoral in der Diaspora besteht vor allem in der persönlichen Verbindung zu den Gläubigen. Wir versuchen im Rahmen unserer Möglichkeiten zu unseren Gläubigen zu gehen, um sie zu Christus zu führen, nicht nur, damit sie zur Kirche kommen. Das Sakrament der Beichte bleibt indes die wichtigste Verbindung zu den Gläubigen. In diesem Heiligen Sakrament öffnen wir alle unser Herz vor Gott und vor dem Geistlichen. Sie schafft die engste Verbindung zwischen dem Gläubigen und dem Priester. Wir dürfen dessen sicher sein, dass wir nur durch die häufige Beichte und die Kommunion an Leib und Blut Christi unser Leben ändern können. So sollen wir auch den Mut haben, so oft als möglich zu beichten, nicht nur zu den vier großen Fastentagen, sondern sogar monatlich.

Über allem mögen wir auch unsere in die Ewigkeit heimgegangenen Lieben nicht vergessen, sondern wir sollen ihrer immer wieder im Gottesdienst gedenken und um ihretwillen Werke der Barmherzigkeit an Armen tun. Und auch wenn wir jetzt, in Zeiten der Pandemie, daran

gehindert sind, zu den Heiligen Feiertagen ins Heimatland zu fahren, so wie viele uns das gerne getan hätten, dann sollen wir trotzdem nicht zögern, nach Hause zu fahren, sobald diese schwierige Phase nach dem Willen Gottes endet. Wir sollten so oft es geht unsere Eltern und Verwandten im Heimatland besuchen, wie auch die Friedhöfe, wo unsere Ahnen im Acker ruhen.

(Auszug aus dem Pastoralbrief zu Weihnachten 2020)

Übersetzung: Pfarrer Dr. Jürgen Henkel, Selb-Erkersreuth

„Fürchtet euch nicht!“

Erzbischof und Metropolit
† Dr. Serafim Joantă

Die Worte *„Fürchtet euch nicht!“*, die der Engel des Herrn an die Hirten in Bethlehem richtet, sowie die Mahnung des Heilands: *„Wachet und betet!“* erklingen auch heute in unseren Herzen, in einer Zeit, in der so große Versuchungen über die ganze Welt gekommen sind. Wohl keiner von uns hat solche Zeiten bisher erlebt, wo wir scheinbar auf Schritt und Tritt vom Tode bedroht sind. So brauchen wir nun mehr denn je das Gebet, Hilfe und Ermutigung. Dabei sind wir uns dessen bewusst, dass uns niemand im Kampf mit dieser Krankheit und den Leidenserfahrungen unseres Lebens wirklich trösten kann als Gott allein, Der unablässig im Herzen eines jeden Menschen wirkt, es aber auch durch die Menschen tut, denen Er Mitgefühl für ihre Nächsten ins Herz pflanzt.

Wir dürfen sicher sein, dass das Gebet das wichtigste Heilmittel für alle unsere seelischen und körperlichen Leiden ist, wie auch für alle unsere Leidenserfahrungen und Prüfungen im Leben. Wenn wir beten, vertreibt Christus aus unserem Herzen alle Ängste: die Angst vor Krankheit, die Angst vor Feinden, die Angst vor Misserfolg im Leben, die Angst vor dem morgigen Tag, die Angst vor dem Tod... Durch das Gebet gibt uns Christus die Kraft, über alle Prüfungen des Lebens hinwegzukommen; Er befreit uns von der Depression und schenkt uns ein positives Denken in allen Dingen, Er schenkt uns Hoffnung und Mut, damit wir vor nichts und niemand Angst empfinden, liegt doch unser Leben in Seiner Hand. „Alles ist Gnade“ – das heißt: wirklich alles bis hin zu den letzten Kleinigkeiten unseres alltäglichen Lebens, Stunde für Stunde, geschieht nach dem Willen Gottes. *„Bei euch aber sind sogar die Haare auf dem Haupt alle gezählt“*, sagt der Herr zu uns (Matthäus 10, 30). So ist alles, was uns im Leben widerfährt, sowohl alles Gute, wie auch alles, was uns als böse erscheint, zu unserem Besten, wie schon der heilige Apostel Paulus schreibt: *„Denen, die Gott lieben, dienen alle Dinge zum Besten.“* (Römer 8, 28) Und das Zeichen, dass wir Gott lieben, ist gerade das Gebet. Wenn wir wenig beten, lieben wir Gott wenig; wenn wir viel beten, lieben Ihn sehr. Daher ermutigt uns auch der Heiland, zu wachen und zu beten (vgl. Matthäus 26, 41). Und der heilige Apostel Paulus ruft uns zu: *„Seid beharrlich im Gebet!“* (Kolosser 4, 2) und *„Betet ohne Unterlass!“* (1. Thess. 5, 17).

Gleichzeitig wirkt Gott auch durch Menschen. Wenn Er uns helfen will, weil wir Ihn lieben und zu Ihm beten, dann gibt er Menschen den Impuls ins Herz, dass sie uns auf verschiedene Weise zu Hilfe kommen. Wir dürfen glauben, dass Gott uns, wenn wir krank sind, den besten Arzt und die geeignetsten Medikamente schenkt. Und wenn wir arm sind,

wird Er uns gute Menschen senden, damit diese uns helfen. Wenn wir traurig und deprimiert sind, wird Er uns durch einen Nächsten ermutigen.

(Auszug aus dem Pastoralbrief zu Weihnachten 2020)

Lasst euch nicht von Furcht, in diesen Zeiten der Prüfung für die gesamte Welt überwältigen! Habt keine Angst vor dieser Krankheit! Habt keine Angst vor irgendeinem Übel! Fürchtet euch nur vor der Sünde, damit Ihr keine Sünde begeht! Unser Leben ist in Gottes Hand und wir wissen, dass *„Gott bei denen, die Ihn lieben, alles zum Guten führt“* (Römer 8, 28). Gott behütet uns und errettet uns aus allem Unheil, wenn wir aus tiefstem Herzen beten, wenn wir unsere Sünden anerkennen, keine Ausflüchte suchen und niemand anderem dafür die Schuld geben. Gott lässt keine Versuchungen und kein Unglück zu, das die Kräfte des gläubigen Menschen übersteigt, sondern Er *„macht, dass die Versuchung so ein Ende nimmt, dass ihr's ertragen könnt“*, wie uns der hl. Apostel Paulus ermutigt (1. Kor. 10, 13). Gewiss erwartet Gott, das wir das uns Mögliche tun: dass wir ein enthaltsames Leben führen und alle Extreme vermeiden: Essen, bis uns schlecht wird, übermäßiges Trinken, sich zu Tode arbeiten, Übermüdung... Auch sollen wir negative Gedanken verjagen wie etwa Furcht, Hass, Streitsucht und Verharren in der Erinnerung an widerfahrenes Übel – zugleich sollten wir uns immer um ein positives Denken bemühen. Ein Mensch, der positiv denkt, wird vor allem Bösen bewahrt!

(Aus dem Pastoralbrief zum Heiligen Osterfest 2021)

Übersetzung: Pfarrer Dr. Jürgen Henkel, Selb-Erkersreuth

„Fürchtet euch nicht!“

Bischof † Dr. Macarie Drăgoi

Wir sind tatsächlich von der Atmosphäre dieser Krisenzeiten durchdrungen. Es gibt so viel Leiden und Angst, so viel Krankheit, Furcht, eine fortwährende Gegenwärtigkeit des Todes. Die Regierenden versichern uns, alle Hebel zu setzen, um eine Krankheit aufzuhalten, obwohl dadurch allzu oft die menschlichen und sozialen Einbußen höher sind als jene durch die Krankheit selbst. Das Ökosystem der Medien bauscht all dies auf und man hat den Eindruck, einen Horrorfilm in Endlosschleife zu schauen. Ausserdem waren viele von uns schockiert, weil wir dies Jahr geschlossene Kirchen hatten, die Wallfahrten beschränkt und liturgische Feiern annulliert wurden. Es gibt auch zum Fest der Geburt unseres Herren Druck hinsichtlich Beschränkungen. Die öffentliche Meinung stellt Feste als Infektionsrisiko und Todesgefahr dar. Auch weihnachtliche Familienfeste werden in vielen Ländern durch strikte Regeln beschränkt.

Sicher ist es nötig, in Zeiten von Epidemie, Krankheit und Leiden vorsichtig, besonnen und aufmerksam zu sein. Wir sind dafür und haben es auch bewiesen. Es ist aber nicht gerechtfertigt und vorsorglich, die Feste der Menschen zu verbieten und ihnen den Rest an Freude und Trost zu nehmen, welchen diese dadurch bekommen hätten, obwohl sie sich an alle bestehenden Hygieneregeln halten.

Im Hinblick auf all diese Wirrungen erinnern wir uns an die stärkenden Worte des Heiligen Johannes Goldmund an die Diakonin Olympias aus schweren Zeiten für die Kirche: „*Wir sehen ein aus seinen Tiefen entfesseltes Meer; einige Schiffsleute dümpeln tot im Wasser, andere sind am Ertrinken; die Bretter der Schiffe sind auseinandergefallen; die Segel zerrissen; die Masten zerbrochen, die Ruder ohne die Hände der Ruderer; die Lotsen sitzen mit auf den Knien gekreuzten Händen am Boden, statt am Steuer zu stehen; hilflos den Gegebenheiten ausgeliefert, seufzen, rufen, weinen, jammern sie; sie sehen weder den Himmel noch das Meer; überall herrscht tiefe, undurchdringliche Finsternis, keiner kann den anderen sehen; das Dröhnen der Wellen ist gewaltig, die Meeresungetüme stürzen sich von allen Seiten auf die Schwimmenden.*“[1]

Der große Heilige zeigt uns dadurch schmerzerfüllt, dass in solchen Zeiten die Wahrheit eher ans Licht kommt und die Kirche durch solche Versuchungen gestärkt wird. Wovor müssen wir uns demnach am meisten fürchten? Vor der Sünde, dem einzigen, was uns von Christus trennen kann!

(Fragment aus der Pastorale zum Fest der Geburt des Herrn, 2020)

In diesen Zeiten haben wir viele Dinge gesehen, welche vor einem oder zwei Jahrzehnten noch unvorstellbar waren. Selbst das Wesen des Menschen wird verneint, der Lebensordnung widersprochen, der Erinnerung an die Heiligen und Helden wird gespottet. Allem würdevollen, noblen, schönen, ehrenhaften wird wie wahnsinnig entgegengewirkt. Alles schändliche, blasphemische, verlogene und hinterhältige wird promoviert. Schlimmer als das noch wird von uns immer fordernder verlangt, es nicht nur zu tolerieren, sondern uns auch an diese verfluchten Dinge anzupassen.

Jene, welche sich die Führenden und

1 *Der 7. Brief* aus: Heiliger Johannes Goldmund, *Gottgeweihte Olympias die Diakonin: Ein Leben – eine Freundschaft – eine Korrespondenz*, Ausgabe überarbeitet von Diakon Ioan I. Ică jr., Verlag Deisis, Hermannstadt, 1997, S. 106.

Philantropen der Völker nennen, haben eine Vision, aus welcher Gott abwesend ist und für welche das Christentum eine Bürde für den allen versprochenen Fortschritt ist. In der von ihnen vorgeschlagenen Welt gibt es keinen Platz für Freiheit und Würde. In ihrer Unbesonnenheit suchen sie, die Welt neu zu erschaffen, ein ‚großes Reset' zu machen und einen ‚neuen Menschen' zu formen, welcher vom Himmel entwurzelt, von seinen Nächsten getrennt und von intelligenten technologischen Systemen kontrolliert wird.

Doch nur der Alleinige Gott, Schöpfer dieser Welt, ist Jener welcher „reseten" kann. Das hat Er getan, als Er wegen der Verderbtheit der Menschen die Sintflut über die ganze Welt ergossen und in der Arche den Noah samt dessen Familie bewahrt hat, um diese wiederherzustellen. Die Menschwerdung, Kreuzigung und Auferstehung des Herrn ist ebenso eine Erneuerung der ganzen Schöpfung, und der wahre neue Mensch ist jener *„nach Gott, geschaffen in wahrhafter Gerechtigkeit und Heiligkeit"* (Epheser 4, 24).

Bei der Parusie wird die letzte grosse Neuerschaffung der Welt stattfinden, wenn Christus sich auf den Wolken des Himmels zur Rechten Des Allmächtigen zeigen wird (Markus 14, 62), wie Er es dem verlogenen Synedrium während des von ihnen ausgesprochenen Todesurteils ankündigte. Dann wird das letzte Gericht stattfinden, welches für immer Gerechtigkeit schafft und *„einen neuen Himmel und eine neue Erde"* (Offenbarung 21, 1).

Dann wird die ganze Schöpfung durch das Feuer der Gnade umgewandelt. Das ist unser Glauben, wofür die Wolke der alten und neuen Heiligen aller Erdenvölker aussagt. Das ist das Versprechen, welches und Christus gebracht hat und welches Seine Auferstehung möglich gemacht hat. Liebe Brüder und Schwestern, lassen wir uns nicht verführen oder verängstigen. *„Euer Herz lasse sich nicht beunruhigen und verza-*

ge nicht“ (Johannes 14, 27). Bleiben wir bis zum Ende in der Liebe Christi, und er wird unter allen Umständen an unserer Seite bleiben. Behalten wir den Frieden der Gnade des Kreuzes und der Auferstehung.

Wir sollen vor allem keine Kompromisse mit den Lügen und der Hinterhältigkeit machen, welche die Welt beherrschen wollen. Wir sollen das Böse nicht gut und das Gute nicht böse nennen. Wir sollen nicht einer Meinung mit dem sein, was gegen die Heilige Schrift ist und keine „Weggefährten“, „Verbündete“ derer werden, welche Gottes Schöpfung beschmutzen wollen. Lieber Bruder, liebe Schwester, *„du bist das Salz der Erde“* (Matthäus 5, 13). Was du tust, hat Auswirkung auf den gesamten Kosmos. Alle deine Gedanken und Taten wiegen wie eine Ewigkeit. Dies wissend, sollen wir fleissig an unserer Erlösung und der unseres Nächsten arbeiten.

Meine Lieben, seid für eure Mitmenschen ein Licht, indem ihr euer Herz und euren Verstand mit geistiger Schönheit bildet, mit den Gedanken an die Vorfahren, mit göttlichem Sinn. Bildet heilige Stätten des Friedens und der Wahrheit, indem ihr euch in die Katakomben des Herzens zurückzieht. Seid großzügig, rechtschaffen, furchtlos. Verachtet niemanden und lasst keinen von euch zurück, vergessen und aufgegeben.

Fürchtet euch nicht! (Matthäus 28. 10), vor keinerlei Erscheinung des Bösen, wie grauenhaft und auswegslos es auch erscheinen mag. *Fürchtet euch nicht*, wenn ihr seht, dass neue Zeitzeichen dunkler Wolken der Verfolgung über unseren Köpfen zusammenziehen. Fürchtet euch nicht, wenn ihr verachtet und wenige seid, denn euch hat Christus das Königreich verheissen. Fürchtet euch nicht, weil Christus auferstanden und Er unser Erlöser und Richter ist!

(Ausschnitte aus dem Pastoralwort des Festes der Auferstehung des Herrn, 2021)

Übersetzung: Pfarrer Dr. Jürgen Henkel, Selb-Erkersreuth

Diaspora română din Europa: un bilanț informal – Interviu cu ÎPS Părinte Mitropolit Dr. Serafim Joantă

Ierom. Dr. Ioan Popoiu

La 5 iunie 2021 s-au împlinit 27 de ani de la întronarea Înaltpreasfințitului Părinte Serafim ca primul mitropolit al (pe atunci) nou-înființatei Mitropolii Ortodoxe Române a Germaniei, Europei Centrale și de Nord. Ierarhul, sosit în Occident la scurt timp după revoluție, a fost martor al vremurilor tulburi marcate de importante transformări sociale, de la căderea Cortinei de Fier. Și acum, în anul omagial al Diasporei Române, provocările pastorației printre românii sosiți în număr din ce în ce mai mare în Occident, sunt la fel de mari, deși poate altele. În dialog cu Înaltpreasfinția Sa adesea am simțit că mă aflu în fața unei istorii vii, care aduce în prezent personalități și momente unice de la cumpăna dintre milenii. Tocmai de aceea m-am bucurat că Mitropolitul Serafim a acceptat să răspundă câtorva întrebări despre trecutul și viitorul Diasporei române și despre slujirea misionară a unui episcop ortodox în Occident.

Părintele Ioan: *Înaltpreasfinția Voastră, cum arăta Diaspora românească văzută de tânărul preot doctorand, la sosirea la studii în Paris? Ce impresie v-a lăsat „mica societate românească" din afara țării, de la Paris?*

Mitropolitul Serafim: Cred că, înainte de 1989, nu putem vorbi de o diasporă românească, ci mai degrabă de un exil românesc. Când am ajuns, în 1982, pentru a continua studiile la Institutul „St. Serge", am slujit ca preot mai mult în parohii de tradiție rusească din jurul Parisului, de asemenea la Institut, care era tot de origine rusească, dar sub jurisdicția Patriarhiei de Constantinopol, precum și la o mănăstire de maici de origine rusească dar devenită între timp multietnică, unde și-a făcut ucenicia în călugărie și prințesa Alexandra a României, devenită maica Ileana. Am cunoscut deci extrem de puțini români din Paris. Totuși l-am vizitat o dată pe filozoful Emil Cioran, am vorbit de asemenea și cu părintele Virgil Gheorghiu, poet și scriitor, iar pe profesorul Pierre Năsturel, profesor la Sorbona, francez născut în România și căsătorit cu o româncă, l-am avut ca îndrumător al tezei despre isihasmul românesc. Despre exilul românesc aflam câte ceva de la Radio Europa Liberă și Vocea Americii. Dar trăind într-un mediu franco-rus, la un institut aflat sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice, eram izolat, ferit de certurile politice ale românilor, dar și ale rușilor, și ei refugiați politic. În plus, studenții erau de toate naționalitățile: greci, sârbi, libanezi, sirieni... În acest mediu multietnic, problemele politice nu aveau o relevanță, pur și simplu nu se discutau.

P. I.: *Cum arăta diaspora românească din Germania la sosirea Înaltpreasfinției Voastre, ca Mitropolit, în proaspăt înființata eparhie? Ne puteți vorbi despre câteva chipuri de ținut minte, din primii ani de păstorire ca ierarh pentru românii din Diaspora?*

M. S.: Și în Germania exista un exil românesc, numeros, care-și avea centrul la München, în jurul postului de radio „Europa Liberă". Să menționez câteva nume: Nicolae Stroescu-Stânișoară, care a fost ani de-a rândul directorul secțiunii românești, apoi Ioan Cicală, Constan-

tin Xifta... Îmi amintesc cu mult drag și de profesorul Constantin Nagacevschi, o mare personalitate a exilului, pe care l-am cunoscut la Adunarea Eparhială de la Aachen din octombrie 1993, unde am fost ales ca mitropolit. După alegere, m-am întors în România și, până în iunie 1994, când am fost întronizat, el murise deja. Am aflat că și-a dorit foarte mult să vadă pe noul mitropolit instalat. Eu îl socotesc ca prima jertfă la temelia Mitropoliei noastre. Numele lui, ca și ale celorlalți fondatori ai Mitropoliei, stau scrise pe peretele de la proscomidiarul catedralei noastre. Aceștia și alții din grupul de la „Europa Liberă", încurajați de părintele Simion Felecan care slujea la München, au fost oameni foarte înțelepți care și-au dat seama că situația în România s-a schimbat după revoluție și că ei trebuie să se constituie într-o entitate ortodoxă românească, așa cum erau deja organizați grecii, rușii și sârbii. Astfel am fost primit foarte bine, la instalarea din 5 iunie 1994, care a avut loc în biserica evanghelică „St. Lukas". Spre surprinderea mea, au fost prezenți peste o mie de credincioși, veniți din multe părți ale Germaniei. La început, neavând nici o bază materială, am apelat la prelatul Albert Rauch, pe care îl cunoscusem la Paris și care conducea Institutul pentru Bisericile Orientale de la Regensburg. Acesta m-a găzduit acolo, trăind alături de studenții de la institut, cu o bursă. Statutul Mitropoliei, adoptat de Adunarea eparhială și recunoscut de Sfântul Sinod, prevedea ca Mitropolia și slujitorii ei să nu primească nici un ajutor financiar din România. Eu am respectat întru totul acest lucru și am venit fără nici un ajutor material, salariu sau altceva din partea Bisericii sau a Statului român. Prin intermediul conducătorilor Institutului, care făceau parte din Mișcarea Focolară, am cunoscut pe Chiara Lubich, întemeie-

toarea acesteia și pe foarte mulți episcopi apropiați de Mișcare, din Germania, din Europa și din lume care se întâlneau anual la Roma sau în alte țări. Aceștia m-au ajutat, la rândul lor, să întemeiez noi parohii, oferindu-ne biserici de slujire. În primii patru ani ca mitropolit am fost și locum tenens al Arhiepiscopiei Europei Occidentale, cu sediul la Paris, având în grijă toate parohiile românești din centrul și vestul continentului. La început am avut 9 parohii în Germania, două în Austria, 3 în Suedia, 3 în Italia și alte câteva în Franța, Spania, Anglia.... Pe toate trebuia să le vizitez. Deja începuseră să vină români la muncă în Italia, iar la Roma nu aveam încă o parohie. Dar cunoscând episcopi din Italia, prin Mișcarea Focolară și Comunitatea Sant' Egidio, am ajuns să obținem pentru români mai multe locuri de slujire. La fel s-a întâmplat în Germania și în Franța.

P. I.: *Primii ani au fost cei mai grei. Ați fost insultat adesea, acuzat că ați fi instrumentul statului în vederea controlului oamenilor, sau în alte felurite chipuri. Ce v-a făcut să puteți răbda acestor răutăți și să mergeți mai departe?*

M. S.: Deși fruntașii exilului românesc din Germania, grupați în jurul Radio Europa Liberă, au fost cei care au inițiat în 1993 și au fondat Mitropolia sub jurisdicția Bisericii Ortodoxe Române, totuși unii n-au acceptat acest lucru și m-au socotit instrumentul politicii iliesciene, agent comunist infiltrat aici pentru a dezbina exilul, acuzându-mă și că aș avea conturi secrete. S-a scris împotriva mea într-o foaie obscură din Lausanne, iar informațiile erau trimise la adresele românilor din exil. La un moment dat s-a deschis o listă de semnături, cerându-se ca Patriarhia să mă retragă din funcție. Era de fapt un fals, pentru că majoritatea celor trecuți în listă nu știau de existența petiției. Totuși acțiunea acesta potrivnică m-a descurajat într-o oarecare măsură. Au fost și unele probleme interne, neînțelegeri cu unii preoți și sigur că mi-a fost foarte greu. De aceea am mărturisit unui duhovnic îmbunătățit intenția de a mă retrage. Părintele mi-a răspuns: „Ce s-ar fi întâmplat, dacă Hristos, atunci când a fost batjocorit pe cruce și I s-a spus: «dă-Te jos!», sau «fă o minune!», S-ar fi dat jos de pe cruce? Ar mai fi mântuit lumea”? Acest cuvânt m-a întărit foarte mult. Dar mai cu seamă m-a întărit rugăciunea! Toate necazurile în viață, în fond, ne împing spre mai multă rugăciune. Cred că dacă n-ar fi necazuri, nu s-ar mai ruga nimeni. O vorbă înțeleaptă spune că tot începutul este greu, dar greutatea începutului este o confirmare că ceea ce ai început este un lucru bun. Situația materială precară, opozițiile, criticile, condamnările din partea unora care se ridicaseră împotriva mea, sunt convins că au fost îngăduite de Dumnezeu pentru ca să mă smeresc și mă rog și mai mult. De aceea Îi mulțumesc pentru că mi-a dat putere să ascult de părintele duhovnic și să nu abandonez misiunea la care El m-a chemat. Ar fi fost o rușine față de Biserica noastră și față de credincioșii care m-au primit cu atâta dragoste. A trecut prima fază foarte dificilă, apoi au venit alte dificultăți. Până azi și cât va fi lumea nu se poate să trăim fără necazuri și încercări, fiindcă acestea ne aprofundează în realitate și ne îmbogățesc experiența vieții.

P. I.: *Au trecut 27 de ani de la momentul întronizării ca mitropolit. Ne puteți împărtăși câteva din mulțumirile pe care le aveți după atâta vreme? Dar regrete? Dacă ați putea schimba ceva din cele trecute, ce ați alege?*

M. S.: În primul rând sunt recunoscător lui Dumnezeu pentru chemarea de a veni aici și a pune temelia acestei noi eparhii românești. El a realizat prin mine, prin preoții și credincioșii care ne-au stat alături în toți acești ani foarte multe lucruri frumoase. S-au construit mai multe biserici și aș aminti aici, înainte de toate, Catedrala din Nürnberg, biserica din Berlin și mânăstirea din München. La început, cum am spus, n-am avut nimic, dar în urma apelurilor din Scrisoarea Duhovnicească și prin predicile ținute în puținele parohii, credincioșii s-au entuziasmat și au început să doneze tot mai mult pentru cumpărarea unei biserici care să fie catedrală mitropolitană. Am primit un ajutor substanțial și din partea Bisericilor Evanghelică și Catolică și astfel, la numai cinci ani de la înființarea Mitropoliei, am reușit să cumpărăm proprietatea pe care o avem acum la Nürnberg. Restaurarea și amenajarea ei au costat cel puțin de două ori mai mult decât proprietatea

însăși și s-a făcut cu sprijinul exclusiv al credincioșilor noștri, cărora nu le pot mulțumi îndeajuns. Încă de la început am fost, și sunt și acum, de părerea că nu trebuie să primim bani de la Statul Român pentru construcții de biserici sau salarii, ci noi, cei din străinătate, să ajutăm pe cei din țară.

Regrete... am și regrete, pentru că îmi dau seama că nu întotdeauna am făcut tot ce s-a putut face. Uneori am hirotonit preoți fără să-i cercetez înainte mai bine, cum spune Sfântul Apostol Pavel, și cu unii dintre aceștia, e adevărat extrem de puțini, am avut dificultăți; unii au părăsit Eparhia, alții chiar și Ortodoxia. Deci aș fi mai prudent în alegerea preoților și aș pune mai mult accent pe pregătirea lor teologică și duhovnicească. În general avem slujitori buni, dar sunt și multe neputințe omenești, ca peste tot, de altfel.

Cu vreo zece ani în urmă, Dumnezeu mi-a pus în gând să înmulțesc misiunea și prin așa numitele „Seri duhovnicești" în parohiile pe care le vizitez. Astfel vinerea sau sâmbăta, seara, după Sf. Maslu, stau de vorbă cu credincioșii și răspund la întrebări. De fiecare dată, se creează o atmosferă plăcută și folositoare pentru întărirea duhovnicească a credincioșilor. Dar mă gândeam că, pentru a avea un contact și mai personal cu credincioșii, să mă duc în fiecare parohie și să stau, mai multe zile, ca să spovedesc pe cei ce doresc. Cred că dacă aș fi dat curs acestui gând ar fi fost foarte bine, pentru că oamenii au nevoie de îndrumare duhovnicească. Aceasta o face, desigur, preotul, dar când și episcopul îi ascultă pe credincioși în Taina Spovedaniei îi întărește mai mult.

Dacă aș relua totul de la început, mi-aș face deci un program ușor diferit de vizite canonice, misionare, m-aș ocupa mai mult de pregătirea preoților înainte de hirotonie, aș pune un accent mai mare pe pregătirea lor teologică. Ei au plecat din România după studiile teologice, dar majoritatea a rupt legătura cu cartea, angajându-se în diferite servicii. Un preot trebuie să aibă o formare teologică permanentă și cred că nu m-am îngrijit suficient de aceasta. Am trecut cu vederea multe scăpări. Cred că aș fi un pic mai sever în disciplina noastră internă. E nevoie de multă dragoste și de respect față de libertatea omului. Libertatea e sfântă, pentru că este de la Dumnezeu, dar libertatea fără responsabilitate devine libertinaj. Ea trebuie, deci, corectată cu severitate din partea episcopului, cum cere Sf. Ap. Pavel: „mustră, ceartă, îndeamnă...." (II Tim. 4, 2). De aceea episcopul poartă baston, pentru ca să corecteze lucrurile atunci când este nevoie.

P. I.: *Cum vedeți activitatea pastorală azi în diaspora europeană? Sunt aceleași probleme ca și acum două decenii, sau altele?*

M. S.: În general sunt aceleași probleme, dar ele s-au înmulțit în sensul că, dacă până în 2014 trăiau în Germania treipatru sute de mii de români, majoritatea covârșitoare având familii mixte româno-germane, respectiv ortodoxe-catolice sau evanghelice, acum situația s-a schimbat radical. Azi trăiesc aici peste un milion de români, iar în Austria peste o sută treizeci de mii. Această nouă realitate pretinde, din partea noastră foarte mult angajament. Trebuie să venim în ajutorul credincioșilor, creând parohii acolo unde sunt mulți români. Cu darul lui Dumnezeu, am reușit, dar numai în parte. Dacă în Italia, unde sunt tot cam atâția români, există 300 de parohii, noi nu avem decât 150. Însă nu e ușor să întemeiezi o parohie fără nici o bază materială. Asta presupune să găsim tineri teologi care să accepte pe lângă munca pe care o au, să facă și lucrare misionară, pastorație. Ierarhii eparhiilor greacă, rusă și sârbă din

Germania cer, înainte de a înființa o nouă parohie, garanția din partea credincioșilor că vor susține preotul cu un salariu. Desigur diasporele greacă, sârbă, rusă sunt mai vechi decât cea română, iar atitudinea credincioșilor față de Biserică e alta. Românii cred că preoții lor sunt salarizați din țară, de Biserică sau de Stat, ceea ce nu este adevărat. Grecii, sârbii și rușii contribuie ei înșiși pentru susținerea preoților. Va trebui neapărat ca, încetul cu încetul, preoții să nu mai lucreze, ci să fie remunerați de către parohie, pentru a-și investi toate forțele în misiune. Sf. Scriptură spune: cel ce slujește la Altar trebuie să trăiască de la Altar (cf. 1 Cor. 9, 13). Dacă preotul lucrează toată săptămâna, când să mai stea și la dispoziția credincioșilor?

În cele mai multe parohii suntem încă în situație de provizorat, chiar dacă unele există de 10 sau 15 ani. Pastorația în Diaspora este personală și mai puțin de massă, așa cum se întâmplă în țările tradițional ortodoxe. Preotul trebuie să aibă legătură cu fiecare credincios în parte, folosindu-se și de mijloacele moderne de comunicare; să-i viziteze pe enoriași la casele lor, la spital. Dar îi trebuie mult timp și pentru slujire. Dacă programul de slujbe e stabil și bogat, în sensul că pe lângă Sf. Liturghie din duminici și sărbători, se săvârșește Vecernia și Utrenia, un Acatist și Sf. Maslu, dacă se cântă frumos, se predică frumos, credincioșii vor veni în număr mai mare și parohia se va consolida. Credincioșii îi vor ajuta pe preoți când îi vor avea mereu la dispoziția lor.

P. I.: *Cu ce gânduri mergeți în țară, în timpul verii, cutreierând în lung și în lat prin mănăstiri și biserici?*

M. S.: Ca tot românul, e firesc să fiu foarte legat de țara mea, de Biseri-

ca mea, de mănăstirile noastre care sunt de o frumusețe și o bogăție spirituală rară. Îmi pare rău că mulți români merg în vacanțe în alte părți și nu se duc mai des în țara natală. România este o țară minunată din toate punctele de vedere. Acolo e sufletul nostru, e neamul nostru, e cultura noastră, spiritualitatea noastră. Eu mă duc cu atâta bucurie în fiecare an în România și pentru că am mers încă din tinerețe la multe mănăstiri și am cunoscut mulți mari duhovnici. Și fiindcă am căutat de tânăr mănăstirile, am rămas atașat de ele și sunt invitat să slujesc sau mă duc eu însumi să vizitez mormintele părinților Cleopa, Paisie, Arsenie Papacioc, Arsenie Boca. Când sunt în România, sunt mai mult pe drumuri decât aici în Diaspora, dar o fac cu multă bucurie și nu simt oboseala. Mă aflu într-o „odihnă activă" care poate obosește fizic, dar e totuși o odihnă spirituală, psihică. Deci dorința mea este aceea de a-i vedea pe toți românii de aici din Occident că sunt legați de țara și de familia lor, de părinții lor, de cimitirele lor, dar și de mănăstirile noastre. Avem 650 de mănăstiri și schituri. Ar trebui ca fiecare român de aici să aibă o legătură permanentă cu cel puțin cu o mănăstire.

P. I.: *Ca să ne referim și la viitor: cum vedeți diaspora peste încă alți douăzeci și șapte de ani?*

M. S.: Sper că Diaspora noastră ortodoxă românească se va consolida, în sensul că vom avea tot mai multe biserici proprii. Astfel se poate dezvolta o activitate mai intensă cu credincioșii, cu tinerii, cu copiii – nu am amintit până acum de misiunea cu tinerii și cu copiii – vom putea să îi adunăm mai ușor ca să le transmitem credința. Pe de altă parte, mă tem ca Ortodoxia să nu se secularizeze. Deja sunt semne că în parohiile ortodoxe din Occident există pericolul secularizării, al acomodării la spiritul veacului. Există tendința ca slujbele să fie scurtate, postul mai lejer, spovedania mai rară. Spiritul lumii intră în Biserică, în loc ca Biserica să sfințească lumea și să o ridice la înălțimea valorilor evanghelice. Domnul spune așa: „Voi sunteți sarea pământului, dacă sarea se va strica, cu ce se va săra. De nimic nu mai e bună decât să fie aruncată și călcată în picioare de oameni" (Mt 5, 13). Să nu coborâm ștacheta valorilor evanghelice de dragul de a aduna cât mai mulți oameni! Această greșeală s-a făcut în Occident. Un aggiormanento sau o potrivire a Bisericii cu lumea. Dar rezultatul a fost tocmai contrar așteptărilor. Preotul și scriitorul rus Vladimir Zielinski, care slujește în Italia, spunea: „Scoateți crucea din Evanghelie și veți obține o Evanghelie pentru consumatori cucernici". Adică scoateți din viața creștină postul, nevoința, metaniile, participarea la slujbe, așa lungi cum le avem noi... cu alte cuvinte, renunțați la asceză, adică la cruce. Dar Biserica Ortodoxă este prin excelență ascetică. Cine caută comoditatea și nu se angajează de bună voie în lupta cu păcatele care ne distrug viața, acela nu se poate numi creștin. Ceea ce ne aduce pace și bucurie în suflet vine tocmai din angajarea intensă în credință, în asceză, în slujirea semenilor. Fără cruce, vom avea un creștinism edulcorant, diluat, apătos care n-are putere să transforme sufletul, să sfințească viața. Acest pericol se observă, mai cu seamă, în America unde Ortodoxia este mai veche, de aproape două sute de ani și unde pe alocuri oamenii au cam uitat de spovedanie, nu mai prea postesc, se întâlnesc la biserică mai mult pentru cafeaua de după slujbă. Biserica devine astfel mai degrabă spațiu de socializare decât de trăire intensă a credinței. Trebuie să ne luptăm împotriva duhului veacului care se împotrivește Duhului lui

Hristos. Rostul nostru al preoților e acela de a ține exigențele evanghelice. Nu să tot coborâm, coborâm că apoi ne confundăm cu lumea și nu mai știm unde e lumea și unde e Biserica.

P. I.: *Ce le puteți recomanda celor care s-au mutat din țară aici, în Occident, și și-au clădit o viață stabilă aici?*

M. S.: Să nu își uite originea, spiritualitatea și credința, identitatea de neam, de cultură și de limbă. Dacă nu ținem la aceste valori, vom fi loviți de toate vânturile și împrăștiați și nu vom avea nici odată pace și bucurie în suflet. Iar copiii, dacă nu sunt aduși la biserică, nu sunt crescuți în credință și rugăciune, se vor pierde cu totul. Va fi foarte greu pentru generațiile următoare. Avem exemplul diasporelor mai vechi, care și-au pierdut credincioșii, în mare parte, nu numai datorită secularizării lumii, ci și pentru că nu au adoptat în cult limba țărilor respective. Dacă peste zece, douăzeci de ani, copiii care vor mai veni la biserică nu înțeleg românește, pentru cine slujim? Trebuie deci să ne adaptăm din mers, ceea ce încercăm și noi, în sensul că o parte din slujbă o facem în limba germană: se citește Apostolul, Evanghelia, se rostesc câteva ectenii, se spune „Tatăl nostru”. Probabil că într-un viitor nu prea îndepărtat va trebui mai mult. Cu riscul de a ne pierde o parte din valorile naționale, identitare, cel puțin să nu ne pierdem credința...

P. I.: *In primul rând suntem ortodocși și apoi români...*

M. S.: Da. Dar trebuie să le ținem cât putem pe amândouă. Iar Dumnezeu va rândui viitorul, după a Lui voie. Deci să păstrăm credința și să ținem permanent legătura cu țara-mamă. Să-i ducem și pe copii cât mai des acolo unde sunt rădăcinile lor! Asta trebuie neapărat!

Centrul Bisericesc din München

Die rumänische Diaspora in Europa: eine informative Bilanz – Interview mit Seiner Eminenz Vater Dr. Metropolit Serafim Joantă

Priestermönch Dr. Ioan Popoiu

Am 5 Juni 2021 sind es 27 Jahre seit der feierlichen Einsetzung seiner Hochwürden Vater Serafim als erster Metropolit der damals neu gegründeten Rumänisch Orthodoxen Metropolie von Deutschland, Zentral- und Nordeuropa. Er kam kurz nach der Revolution in den Westen und war Augenzeuge der bewegten Zeiten mit wesentlichen sozialen Veränderungen nach dem Fall des Eisernen Vorhangs. Auch jetzt, im Gedenk-Jahr der Rumänischen Diaspora, sind die Herausforderungen der Gemeindebetreuung der immer zahlreicher im Westen ankommenden Rumänen genauso groß, wenn auch anderer Art. Während meines Gesprächs mit Seiner Hochwürden kam ich mir oft wie in einem lebendigen Geschichtsfluss vor, aus welchem Personen und einzigartige Momente der Jahrtausendwende hervortreten. Deshalb habe ich mich sehr gefreut, dass unser Metropolit Serafim einige Fragen über die Vergangenheit und Zukunft der rumänischen Diaspora und über den missionarischen Dienst eines orthodoxen Bischofs im Westen beantwortet hat.

Vater Ioan: *Hochwürden, wie sah die Diaspora aus der Perspektive eines jungen Priesters, welcher zu Studium und Doktorarbeit nach Paris kam, aus? Was für einen Eindruck hat diese ,,kleine rumänische Gesellschaft" außerhalb Rumäniens bei Ihnen hinterlassen?*

Metropolit Serafim: ich glaube, dass wir vor 1989 nicht von einer rumänischen Diaspora, sondern von einem Exil sprechen können. Als ich 1982 zur Fortsetzung meiner Studien am Institut ,,St. Serge" ankam, habe ich um Paris herum als Priester eher in Gemeinden russischer Tradition gedient, und auch am Institut, welches russischen Ursprungs, aber unter der Obhut des Patriarchates in Konstantinopel steht; außerdem auch in einem Nonnenkloster russischen Ursprungs, welches mit der Zeit multi-ethnisch wurde, wo auch die Prinzessin Alexandra von Rumänien ihren Werdegang als Nonne durchlief und Schwester Ileana wurde. Ich habe demnach sehr wenig Rumänen in Paris kennengelernt. Allerdings habe ich einmal den Philosophen Emil Cioran besucht, auch mit Priester Virgil Gheorghe, Dichter und Schriftsteller, gesprochen, und den Sorbonne-Professor Pierre Năsturel, in Rumänien geborener Franzose und mit einer Rumänin verheiratet, als Mentor meiner Doktorarbeit über die rumänische Isihie (Einsiedelei oder das rumänische Seelenleben in der Zurückgezogenheit) gehabt. Über das rumänische Exil erfuhr man einiges vom Radio „Freies Europa" und „Amerikas Stimme". Aber da ich mich in einem französisch-russischen Milieu und einem Institut unter der Obhut des Konstantinopler Patriarchates befand, war ich isoliert und abseits der rumänischen und auch russischen politischen Streitthemen, weil letztere ja auch politische Flüchtlinge waren. Außerdem gab es Studenten aller Nationalitäten: Griechen, Serben, Libanesen, Syrer... In dieser multi-ethnischen Umgebung hatten die politischen Probleme keine Relevanz, sie wurden einfach nicht diskutiert.

P. I.: *Wie sah die rumänische Diaspora bei Ihrer Ankunft als Metropolit in der frisch errichteten Eparchie in Deutschland aus? Können Sie uns etwas über einige repräsentative Persönlichkeiten aus Ihren ersten Jahren als Hierarch hier erzählen?*

M. S.: In Deutschland gab es auch ein zahlreiches rumänisches Exil in Verbindung mit dem Radiosender „Freies Europa“ mit Zentrum in München. Ich nenne einige Namen: Nicolae Stroescu-Stânișoară, welcher jahrelang Leiter der rumänischen Abteilung war, dann Ioan Cicală, Constantin Xifta... Ich erinnere mich auch sehr gerne an Professor Constantin Nagacevschi, eine große Persönlichkeit des Exils, welchen ich im Oktober 1993 auf der Eparchial-Versammlung in Aachen kennengelernt habe, wo ich zum Metropoliten gewählt wurde. Nach der Wahl und bis zu meiner Inthronisation im Juni 1994 blieb ich eine Weile in Rumänien, und als ich zurückkehrte, war er schon verstorben. Es wurde mir gesagt, er hätte sich sehr gewünscht, den neuen Metropoliten im Amt zu erleben. Ich zähle seine Aufopferung zum ersten Grundstein unserer Metropolie. Sein Name und jene der anderen Begründer unserer Metropolie stehen auf der Wand des Proskomidiars unserer Kathedrale in Nürnberg. Diese und andere kluge Leute aus der Gruppe von „Freies Europa“ merkten, durch den Priester Simion Felecan ermutigt, welcher in München diente, dass sich die Situation in Rumänien nach der Revolution geändert hatte und man sich zu einer orthodoxen rumänischen Entität sammeln müsse, wie sich auch schon die Griechen, Russen und Serben organisiert hatten. So wurde ich bei meiner Einsetzung am 05. Juni 1994, welche in der evangelischen „St. Lukas-Kirche“ in München stattfand,

sehr gut empfangen. Zu meiner Überraschung nahmen über tausend Gläubige aus allen Gebieten Deutschlands daran teil. Da ich anfangs keine materielle Unterstützung hatte, erbat ich mir Hilfe vom Prälaten Albert, den ich in Paris kennengelernt hatte und welcher das Institut für orientalische Kirchen in Regensburg leitete. Hier durfte ich mit einem Stipendium zusammen mit den Studenten im Institut wohnen. Die Satzung der Metropolie, von der Bischofskonferenz und der Heiligen Synode bewilligt, sah vor, dass die Metropolie und deren Diener keinerlei finanzielle Unterstützung aus Rumänien bekommen sollten. Dies habe ich gänzlich respektiert und kam ohne jede materielle Hilfe, Gehalt oder sonstiges von Seiten der Kirche oder des rumänischen Staates her. Durch die Vermittlung der Institutsleitung, welche auch an der Fokolarbewegung teilnahm, lernte ich Chiara Lubich, die Gründerin derselben, und viele implizierte Bischöfe aus Deutschland und der ganzen Welt kennen, welche sich jährlich in Rom oder anderen Ländern trafen. Diese wiederum waren mir behilflich, neue Gemeinden zu gründen, indem sie für unsere Gottesdienste Kirchen zur Verfügung gestellt haben. In den ersten vier Jahren als Metropolit war ich auch locum tenens des Erzbistums von Westeuropa mit Sitz in Paris und hatte alle rumänischen Gemeinden aus dem Zentrum und Westen des Kontinents in Obhut. Das waren anfangs 9 in Deutschland, zwei in Österreich, drei in Schweden, drei in Italien und einige andere in Frankreich, Spanien, England.... Diese musste ich alle besuchen. Es kamen schon vermehrt Rumänen zur Arbeit nach Italien und wir hatten noch keine Gemeinde in Rom. Aber dadurch, dass ich durch die Fokolarbewegung und die Gemeinschaft Sant' Egidio Bischöfe in Italien kennengelernt hatte, konnten wir für die Rumänen mehrere Gottesdienst-Gebäude bekommen, in Deutschland und Frankreich ebenso.

P. I.: *Die ersten Jahre waren die schwersten. Sie wurden oft beleidigt, unter anderem beschuldigt, ein Staatsinstrument zur Kontrolle der Leute zu sein. Was hat Sie dazu ermutigt, diesen Anklagen zu trotzen und weiter Ihren Weg zu gehen?*

M. S.: Obwohl die Führenden Persönlichkeiten von Radio ‚Freies Europa' jene waren, welche 1993 die Gründung der Metropolie unter der Obhut der Rumänischen Orthodoxen Kirche initiierten, gab es unter ihnen einige, welche dies nicht akzeptiert haben und mich als Instrument der Iliescu-Politik abstempelten, einen infiltrierter kommunistischen Agenten zur Spaltung des Exils nannten und mich beschuldigten, geheime Konten zu besitzen. In einem obskuren Blatt aus Lausanne wurde über mich geschrieben und die Informationen an Adressen der Rumänen aus dem Exil geschickt. Es wurde auch eine Unterschriftenliste geführt, in welcher man der Patriarchie verlangte, mich abzusetzen. Tatsächlich war sie gefälscht, da die meisten darauf erwähnten Personen von diesem Gesuch keine Ahnung hatten. Trotzdem hatte mich dieser Gegenwind ziemlich entmutigt. Es gab auch einige interne Probleme, Uneinigkeiten mit einigen Priestern, natürlich war es eine schwere Zeit für mich. Deshalb habe ich mein Herz einem erfahrenen Beichtvater darüber ausgeschüttet, dass ich mich zurückziehen wolle. Er hat geantwortet: „Was wäre geschehen, wenn Christus während seiner Verspottung am Kreuz, als man Ihm sagte : „steige herab" oder „tue ein Wunder", vom Kreuz gestiegen wäre? Hätte er die Welt noch erlöst?" Dies Wort hat mich sehr gestärkt. Aber

vor allem hat mich das Beten gestärkt! Alle schwierigen Lebenslagen leiten uns zu noch mehr Gebet. Ich glaube, wenn es keine Schwierigkeiten gäbe, würde niemand mehr beten. Eine Weisheit besagt, dass aller Anfang schwer sei, aber die Schwere des Anfangs ist eine Bestätigung dafür, dass das Angefangene eine gute Sache ist. Ich bin mir sicher, dass die materiellen Nöte, die Gegner, Kritiken und Verurteilungen seitens einiger gegen mich von Gott zugelassen wurden, damit ich Demut übe und noch mehr bete. Deshalb danke ich Ihm, dass Er mir die Kraft gegeben hat, den Rat meines Beichtvaters zu befolgen und die Mission, zu welcher Er mich berufen hat, nicht aufzugeben. Es wäre eine Schande gegenüber unserer Kirche und der Gläubigen gewesen, welche mich so liebevoll empfangen hatten. Die erste sehr schwere Zeit ist vorbeigegangen, dann kamen andere Schwierigkeiten. Bis heutzutage und solange es die Welt gibt, lässt es sich nicht ohne Kummer und Probleme leben, weil diese uns die Wahrnehmung der Wirklichkeit vertiefen und unsere Lebenserfahrung bereichern.

P. I.: *Es sind jetzt 27 Jahre seit Ihrer Ernennung als Metropolit vergangen. Können Sie uns einiges an Zufriedenheit nach dieser langen Zeit schildern? Oder aber Bedauern? Wenn Sie etwas aus der Vergangenheit ändern könnten, was wäre das?*

M. S.: Zuallererst bin ich Gott für meine Berufung hier und die Gründung des neuen rumänischen Bistums dankbar. Er hat durch mich, die Priester und Gläubigen, welche uns in all diesen Jahren nahestanden, sehr viele schöne Dinge geschaffen. Es wurden viele Kirchen gebaut und ich möchte hier vor allem die Kathedrale in Nürnberg, die Kirche aus Berlin und das Kloster in München erwähnen. Wie gesagt, haben wir anfangs nichts besessen, aber nach den Aufrufen aus dem Geistlichen Brief und den in den wenigen Gemeinden gehaltenen Predigten haben die beseelten Gläubigen angefangen, immer mehr für den Kauf einer Kirche, der zukünftigen Metropolie-Kathedrale, zu spenden. Von den Evangelischen und Katholischen Kirchen haben wir auch bedeutende Unterstützung bekommen, sodass wir nach nur fünf Jahren das

jetzige Anwesen in Nürnberg kaufen konnten. Die Restaurierung und Errichtung hat mindestens noch einmal doppelt so viel gekostet wie die Anschaffung und wurde ausschließlich mit den Spenden und der Hilfe unserer Gläubigen gemacht, denen ich nicht genug danken kann. Ich bin von Anfang an der Meinung, dass wir für Kirchenbauten oder Gehälter kein Geld vom rumänischen Staat bekommen sollten, sondern von hier aus der Fremde jenen in der Heimat helfen.

Bedauern… es tut mir auch leid, dass ich nicht immer alles getan habe, was möglich gewesen wäre. Manchmal habe ich Priester geweiht, ohne sie vorher gut genug geprüft zu haben, wie der Heilige Apostel Paulus sagt, und mit einigen dieser, aber wirklich sehr wenigen, hatte ich Schwierigkeiten. Manche haben das Bistum verlassen, andere sogar die Orthodoxie. Ich wäre also bei der Wahl der Priester vorsichtiger und würde mehr Wert auf deren theologische und geistliche Vorbereitung legen sollen. Im Allgemeinen haben wir gute Diener Gottes, aber es gibt auch viel menschliches Unvermögen, wie überall. Vor etwa 10 Jahren gab mir Gott den Gedanken, die Mission durch sogenannte „Geistliche Abende“ in den von mir besuchten Gemeinden zu vermehren. So erzählen wir mit den Gläubigen Freitag oder Samstag abends nach der Heiligen Krankensalbung und ich antworte auf Fragen. Es entsteht jedes Mal eine angenehme und nützliche Atmosphäre zur geistigen Stärkung der Gläubigen. Um einen noch persönlicheren Kontakt zu ihnen herzustellen, gedachte ich, mehrere Tage in jeder Gemeinde zu verbringen, um jenen die Beichte abzunehmen, welche das wünschten. Ich glaube, es wäre besser gewesen, wenn ich diesem Gedanken nachgegangen wäre, weil die Menschen geistige Weisung benötigen. Dies macht natürlich der Priester, aber es bestärkt sie mehr, wenn der Bischof ihnen die Heilige Beichte abnimmt.

Wenn ich von vorne anfangen sollte, würde ich mir ein etwas anderes kanonisches, missionarisches Besuchsprogramm erstellen, würde mich mehr um

die theologische Vorbereitung der Priester zur Weihe kümmern. Aus Rumänien sind sie nach dem Theologiestudium gekommen, hier aber können die meisten sich nicht weiterbilden, da sie wochentags verschiedene Jobs annehmen mussten. Ein Priester muss einen fortwährenden theologischen Werdegang haben und ich glaube, das habe ich vernachlässigt. Ich habe viele Fehltritte übergangen und glaube, mit unserer inneren Disziplin wäre ich strenger. Die menschliche Freiheit benötigt viel Liebe und Respekt. Da die Freiheit von Gott kommt, ist sie heilig, aber aus Freiheit ohne Verantwortung entsteht Liederlichkeit. Sie muss demnach von Seiten des Bischofs streng korrigiert werden, wie der Heilige Apostel Petrus verlangt: „überführe, weise zurecht, ermahne…" (II Tim. 4, 2). Deshalb führt der Bischof den Stab mit sich, um diese Sachen nach Bedarf zu berichtigen.

P. I.: *Wie blicken Sie auf die heutige pastorale Aktivität in der europäischen Diaspora? Sind es dieselben Probleme wie vor zwanzig Jahren, oder andere?*

M. S.: Im Allgemeinen sind es dieselben Probleme, aber sie haben sich vermehrt. Bis 2014 lebten etwa drei- bis vierhunderttausend Rumänen in Deutschland, die meisten davon in rumänisch-deutschen Mischehen, beziehungsweise orthodox-katholisch oder -evangelischen Familien. Jetzt hat sich die Situation radikal verändert. Heutzutage leben hier über eine Million Rumänen und in Österreich über hundertdreissigtausend. Diese neue Realität fordert von uns sehr viel Einsatz. Dort wo viele Gläubige sind, müssen wir ihnen durch die Gründung von Gemeinden entgegenkommen. Das konnten wir, wenn auch nur beschränkt, mit Gottes Hilfe machen. In Italien gibt es für etwa genauso viele Rumänen wie in Deutschland 300 Gemeinden, wogegen hier nur 150. Allerdings ist es nicht leicht, ohne jede materielle Basis eine Gemeinde zu gründen. Dies setzt auch voraus, junge Theologie-Absolventen zu finden, welche neben ihrer Arbeit auch missionarische Aktivitäten und Seelsorge machen. Die Bischöfe der griechischen, russischen und serbischen Gemeinden in Deutschland verlangen von den Gläubigen vor der Gründung einer Gemeinde das Versprechen, dass sie den Priester mit einem Gehalt unterstützen werden. Natürlich sind diese Diasporen auch älter als unsere, und die Haltung der Gläubigen gegenüber der Kirche ist eine andere. Die Rumänen glauben, dass ihre Priester aus Rumänien, von der Kirche oder dem Staat bezahlt werden, was nicht stimmt. Die Griechen, Russen und Serben unterhalten ihren Priester selbst. Schritt für Schritt müssen die Priester auf ihre Jobs verzichten können, indem sie von der Gemeinde bezahlt werden, um sich ganz ihrer Mission widmen zu können. Die Heilige Schrift sagt: dass die, welche des Altars warten, vom Altar ihren Teil haben (1 Korinther 9,13). Wann soll der Priester den Gläubigen noch zur Verfügung stehen, wenn er die ganze Woche lang arbeitet? In manchen der Gemeinden besteht immer noch ein Provisorat, obwohl es sie schon seit 10 oder 15 Jahren gibt. Die Seelsorge in der Diaspora ist eher persönlicher Art, nicht für die breite Allgemeinheit, wie in den traditionell orthodoxen Ländern. Der Priester muss mit jedem Gläubigen in Verbindung sein, auch durch die modernen Kommunikationsmöglichkeiten, und sie zuhause oder im Krankenhaus besuchen. Er braucht aber auch viel Zeit für die Gottesdienste. Wenn diese regelmäßig und ausgiebig stattfinden und außer der sonn- und feiertäglichen Liturgie auch Abend-

und Morgenandachten, ein Akathistos-Hymnos oder die Heilige Krankensalbung stattfinden, wenn schön gesungen und gepredigt wird, werden auch mehr Gläubige kommen und die Gemeinde stärken. Die Leute werden die Priester auch unterstützen, wenn diese immer für sie da sind.

P. I.: *Woran denken Sie, wenn Sie im Sommer Klöster und Kirchen besuchen während Sie kreuz und quer durch Rumänien reisen?*

M. S.: Wie jeder Rumäne bin ich sehr mit meinem Land verbunden, meiner Kirche, unseren Klöstern, welche von seltener Schönheit und spirituellem Reichtum sind. Es tut mir leid, dass viele Rumänen ihren Urlaub in anderen Ländern und nicht öfters in der Heimat verbringen. Rumänien ist in Allem ein wunderbares Land. Dort ist unsere Seele, unser Volk, unsere Kultur und Spiritualität. Für mich ist es auch eine Freude, jährlich nach Rumänien zu fahren, da ich von Jugend an viele Klöster besucht und mehrere große Beichtväter kennengelernt habe. Deshalb bin ich ihnen sehr verbunden geblieben und werde eingeladen, dort Gottesdiensten beizuwohnen oder fahre selber die Grabstätten der Väter Cleopa, Paisie, Arsenie Papacioc und Arsenie Boca zu besuchen. In Rumänien bin ich mehr unterwegs als hier in der Diaspora, aber das mit viel Freude, ohne Müdigkeit zu verspüren. Ich ,,ruhe mich aktiv aus", was körperlich vielleicht ermüdend ist, der Seele und Psyche aber guttut. Deshalb wünsche ich mir, dass alle Rumänen aus dem Westen ihrem Land und ihrer Familie verbunden sind, ihren Eltern, den Friedhöfen und auch unseren Klöstern. Wir haben über 650 große und kleinere Klöster. Jeder Rumäne sollte permanent mit mindestens einem Kloster in Verbindung stehen.

P. I.: *Um auch einen Blick in die Zukunft zu werfen: wie stellen Sie sich die Diaspora in weiteren 27 Jahren vor?*

M. S.: Ich hoffe, dass sich unsere Diaspora festigen wird, indem wir immer mehr eigene Kirchen haben werden. Auf diese Weise können die Aktivitäten mit den Gläubigen, Jugendlichen und Kindern intensiver stattfinden – über die Mission mit der Jugend und den Kindern habe ich hier noch nichts erzählt – so könnten wir sie besser versammeln und ihnen den Glauben weitergeben. Andererseits fürchte ich darum, dass die Orthodoxie säkularisiert werden könnte. Es gibt schon Anzeichen dafür, dass in den abendländischen orthodoxen Gemeinden die Gefahr der Säkularisierung, der Anpassung an den Zeitgeist, droht. Man sieht die Tendenz, die Gottesdienste abzukürzen, das Fasten zu lockern, seltener zu beichten. Der Zeitgeist zieht in die Kirche ein, statt dass die Kirche die Welt heiligt und sie zu den evangelischen Werten erhebt. Der Herr sagt: ,,Ihr seid das Salz der Erde. Wenn aber das Salz seine Schärfe verliert, womit soll es salzig gemacht werden? Es ist zu nichts mehr nütze, als dass es hinausgeworfen und von den Leuten zertreten wird." (Matthäus 5,13). Wir dürfen das Niveau unserer evangelischen Werte nicht senken, um dadurch mehr Menschen anziehen zu wollen! Im Abendland wurde dieser Fehler gemacht. Ein aggiormanento oder eine Anpassung der Kirche an die Welt. Aber das Resultat war genau das Gegenteil. Der russische Priester und Dichter Vladimir Zielinski, welcher in Italien dient, sagte: ,,Wenn ihr das Kreuz aus dem Evangelium entfernt, erhaltet ihr ein Evangelium für fromme Verbraucher." Also mit anderen Worten gebt ihr die Askese, das Kreuz

auf... ihr entfernt das Fasten, die Bemühungen, großen Verbeugungen, Teilnahme an unseren so langen Gottesdiensten, aus dem Leben des Gläubigen. Aber die orthodoxe Kirche zeichnet sich gerade durch Askese aus. Wer die Bequemlichkeit sucht und sich nicht freiwillig in den Kampf gegen die Sünden begibt, welche unser Leben zerstören, der kann sich nicht Christ nennen. Gerade diese überzeugte Hingabe an den Glauben, die Askese und Nächstenliebe bringt der Seele Frieden und Freude. Ohne Kreuz hätten wir ein süßliches, verdünntes, wässriges Christentum ohne Seelenverändernde und Lebensheiligende Kraft. Diese Gefahr nimmt man vor allem in Amerika wahr, wo die Orthodoxie schon fast 200 Jahre alt ist, und wo die Leute mancherorts das Beichten ziemlich vergessen haben, kaum noch fasten, sich in der Kirche hauptsächlich wegen des Kaffees nach dem Gottesdienst treffen. Auf diese Art wird die Kirche eher ein Ort der Geselligkeit als des intensiven Glaubenserlebnisses. Wir müssen gegen den Zeitgeist, welcher sich gegen den Geist Christi stellt, ankämpfen. Unser, der Priester, Auftrag besteht darin, die evangelischen Ansprüche zu bewahren. Nicht immer weiter abfallen und abfallen, um nachher mit der Welt verwechselt zu werden und ohne mehr zu wissen, wo die Welt und wo die Kirche steht.

P. I.: *Was können Sie jenen empfehlen, die aus Rumänien hierher in den Westen gezogen sind und sich hier ein standfestes Leben aufgebaut haben?*

M. S.: Ihre Herkunft, Spiritualität und den Glauben nicht zu vergessen, die Volkszugehörigkeit, Kultur und Sprache. Wenn wir an diesen Werten nicht festhalten, werden wir in alle Winde zerstreut und niemals seelischen Frieden und Freude haben. Und wenn unsere Kinder nicht in die Kirche gebracht, in Glauben und Gebet erzogen werden, werden sie sich ganz verlieren. Für die nächsten Generationen wird es sehr schwer sein. Das sehen wir am Beispiel älterer Diasporen, welche ihre Gläubigen größtenteils nicht nur wegen der Säkularisierung der Welt verloren haben, sondern weil sie ihren Kult nicht an die Sprache des jeweiligen Landes angepasst haben. Wenn in zehn, zwanzig Jahren die Kinder, welche noch in die Kirche kommen werden, nicht Rumänisch verstehen, für wen dienen wir dann noch? Wir müssen uns fortwährend anpassen, und das versuchen wir, indem wir einen Teil des Gottesdienstes auf Deutsch abhalten: der Apostel und das Evangelium werden auch auf Deutsch vorgelesen, einige Litaneien und das „Vaterunser“ gesprochen. In einer nicht weit entfernten Zukunft wahrscheinlich auch mehr. Wir riskieren, dadurch einen Teil unserer nationalen und identitären Werte zu verlieren, nicht aber den Glauben...

P. I.: *Wir sind an erster Stelle orthodox, erst nachher Rumänen...*

M. S.: Ja. Aber wir sollten so gut wie möglich an beidem festhalten. Und Gott wird die Zukunft nach Seinem Willen ordnen. Also behalten wir unseren Glauben und die permanente Verbindung mit dem Vaterland. Wir sollten unsere Kinder so oft wie möglich dahin bringen, wo ihre Wurzeln sind! Dies ist unbedingt nötig!

Übersetzung: Sibylle Ciripoi

Diaspora românească în Europa de Nord: o viziune duhovnicească

Părintele Episcop Dr. Macarie Drăgoi al Europei de Nord

Diaspora românească din Scandinavia are particularitățile sale, însă pentru a o înțelege cum se cuvine trebuie încadrată în marea mișcare entropică ce a cuprins țara noastră în acești ani postcomuniști. Fără îndoială, acest fenomen arată o dislocare a comunității noastre care, ca magnitudine, este fără precedent. Cu toate acestea, aproape fiecare epocă din istoria poporului nostru a produs exilații, „migranții" ei. Din felurite motive. Avem „migranți" care s-au refugiat din Ardeal în Muntenia și Moldova, când a început persecuția uniată. Avem ierarhi, precum Sfântul Dosoftei, care, vertical, mărturisitor al ortodoxiei, a fost exilat de marile puteri. Au fost, apoi, vremurile fanariote, când satele se „spărgeau" din cauza marilor corvezi puse asupra lor, iar mulți țărani „dădeau bir cu fugiții", adică se refugiau, uneori în același voievodat, în alte locuri unde apăsarea era mai ușoară.

În vremurile moderne de la finele secolului XIX și începutul sec. XX, mulți români, inclusiv din zona mea natală, și-au încercat „norocul" mai cu seamă în America. Dar aceste valuri de migranți erau mai degrabă dislocări populaționale. Din punct de vedere cultural, ținuturile românești rămâneau la fel. Mai mult decât atât, în Ardeal și în alte locuri, atunci când migranții din SUA reveneau în satele lor, renunțau la hainele „nemțești" și la pantofi și își încălțau iarăși opincile, ca să nu-i „râdă" satul. Cultura locală rămânea puternică.

Comunismul a produs, la rândul său, vaste migrații interne și externe. Această migrație a sărăcit cultura română de unele nume mari. Comunități de români au luat naștere în SUA și în Occident, au existat și unele structuri ecleziastice. De altfel, din timpul comunismului datează și prima formă de organizare bisericească în Suedia, prin purtarea de grijă a părintelui Alexandru Ciurea, trimis la Stockholm de către Patriarhul Justinian în 1971.

Și în interiorul țării a existat de asemenea o masivă deplasare a oamenilor, cu precădere de la sate spre orașele industrializate și din unele provincii spre alte regiuni ale țării. Comunismul a adâncit, așadar, fenomenele migraționiste, dar cu precădere cele pe plan intern. Și dislocarea a avut, de această dată, un impact cultural profund: masele de oameni care au plecat de la sat la oraș părăseau nu doar o localitate, ci o comunitate cu propriul său stil de viață, cu tradițiile, cu orânduirea sa specifică. Cei mai mulți se mutau la un trai urban în stilul comunist al acelor ani,

în cartiere uriașe, de unde bisericile erau aproape absente.

Dimensiunile migrației postcomuniste sunt însă mai profunde și mai ample decât cele menționate mai sus. Deseori sunt asimilate cu cele ale unei țări aflate în război. Milioane de români s-au revărsat continuu – iar fluxul nu s-a oprit – spre țările occidentale, furnizând mână de lucru ieftină, calificată, disciplinată. Acest val uriaș migratoriu descompune țara, descompune satul românesc, descompune familia. Cel mai recent raport al autorităților arată că unul din trei copii este lipsit de părintele său, care se află plecat „afară".

În plus, are și o implicație culturală profundă. Descompunerea se manifestă nu doar la nivel strict demografic, ci și la nivel de mentalități, de cutume, de identitate. Suntem deja în deceniul al patrulea postcomunist. Avem un număr în creștere accelerată de copii care se nasc în diaspora. Aceștia, de cele mai multe ori, sunt integrați în societățile gazdă cultural și lingvistic.

Diaspora românească, deși numeroasă, nu a întemeiat însă și micro-comunități, așa cum au făcut-o alte popoare. Românii nu trăiesc împreună în cartiere comune și nici nu au tendințe de ghetoizare. Comunitățile de români se încheagă, de regulă, funcțional și spiritual: atunci când au nevoie unii de alții pentru a-și găsi de lucru, de pildă, sau pentru a avea unde să stea, și atunci când merg la aceeași biserică.

Românii din Scandinavia se încadrează în acest flux migratoriu cu trăsăturile descrise mai sus. Îndepărtate și reci, țările scandinave nu au fost o destinație „populară", inițial, pentru migranții români, spre deosebire de Italia, Spania, Germania, Franța. Treptat, însă, numărul românilor a crescut. Tot mai multe familii au venit să muncească și să trăiască aici. Au apărut „insulițe" de români în Suedia, Danemarca, Norvegia, în multe orașe și regiuni care anterior nu erau pe harta destinațiilor primelor valuri de migranți. Mici grupuri au ajuns până dincolo de Cercul Polar.

Cultura țărilor scandinave, secularismul acestor societăți și regulile diferite ridică anumite probleme specifice. Sunt binecunoscute cazurile familiilor de români care au avut probleme cu instituțiile de „protecție a copilului", românii nefiind, de altfel, singurii migranți care au înregistrat astfel de drame în țările nordice. Din aceste motive, pastorația românilor din Scandinavia este o provocare continuă. Risipirea românilor face dificilă adunarea lor în jurul unei biserici. Sunt cazuri în care, pentru a participa la Liturghie, românii sunt nevoiți să parcurgă zeci de kilometri, dacă nu chiar sute. Unele mici grupuri nu au avut, până recent, biserică și preot în regiunea lor. Iar instalarea unui preot în astfel de ținuturi izolate sau îndepărtate nu este deloc simplă, fiind necesare multe eforturi din partea comunității, a preotului și a familiei acestuia.

Desigur că, dincolo de aceste provocări, se pune problema și astfel: nu cumva acest flux migratoriu poate fi și o oportunitate? Nu cumva diaspora română din Europa, inclusiv cea din Scandinavia, poate contribui la „recreștinarea" continentului, poate fi o ocazie de promovare a valorilor ortodoxe și naționale?

Pentru a răspunde la această întrebare, mai întâi ar trebui să cugetăm la cauzele migrației românești postcomuniste: cu toate că, la suprafață, motivele par a fi exclusiv economice, eu consider că migrația actuală are și cauze culturale și spirituale adânci. Să nu uităm că, deși românii o duc greu, nu am traversat foamete sau pârjol economic ca pe vremea fanarioților. Suntem săraci, dar nu am fost în primejdie să

murim de foame în țara noastră. Ceea ce s-a întâmplat, însă, în postocumunism, a fost o pierdere a speranței și a încrederii în noi înșine ca țară, ca popor, o pierdere a unei viziuni a viitorului nostru împreună.

După 1989, singurul „vis metafizic" care a înlocuit proiectul de societate falimentar al comunismului a fost cel al consumismului occidental. Or, asta a venit împreună cu o pierdere a atașamentului față de modul tradițional de viață al strămoșilor noștri. Cu o pierdere a sensului cu privire la istoria noastră, la luptele noastre comune, la drumul nostru împreună pentru a clădi o comunitate, o țară, o națiune. De aceea, de această dată, migrantul român care pleacă din satul său, când se reîntoarce, nu-și mai pune opincile înapoi, precum înaintașii săi întorși în sat de peste ocean. El vine cu mașină străină, își construiește casă mare, imitând arhitectura țării unde a muncit, și vrea să arate hotărât că el e diferit, e altfel, e emancipat și prosper. Modul de viață autohton nu-i mai spune mare lucru.

Pe lângă acest atașament pierdut, pe noi, românii, nu ne inspiră o concepție comună despre viața care merită trăită, o perspectivă în care să ne vedem alături de nepoții, strănepoții, vecinii noștri, care să merite sacrificii și privațiuni momentane. *Nu mai tragem la jug împreună*. Spiritual, suntem alienați de propria noastră țară, de multe ori, de propria comunitate sau chiar de propria familie. Și acest sentiment de alienare explică, chiar mai mult decât cauzele strict economice, plecarea românilor peste hotare. De aici și vulnerabilitatea diasporei românești: a plecat și din cauza acestei alienări spirituale și culturale, nu doar din motive economice. De fapt, însăși prevalența factorului economic ca explicație pentru a emigra din țară arată o erodare a încrederii în posibilitatea și sensul de a croi un viitor în propria țară, propriul oraș, propriul sat. Pe acest fond, foarte mulți români sunt *asimilați* în societățile gazdă, păstrând doar rudimente de cultură națională, care se pierd cu ușurință după doar o generație. Așadar,

migrația nu e doar depopulare, e și deculturalizare.

Așadar, dacă putem vorbi despre o oportunitate, atunci de aici putem pleca: de la acest dar al ortodoxiei tradiționale, al ortodoxiei păstrate potrivit predaniei și ritualului canonic. Trăim un punct de cotitură și pentru Europa, și pentru România. Suntem martori ai unor schimbări culturale și sociale bulversante. Noi ideologii care contrazic flagrant creștinismul tradițional și însăși firea umană câștigă teren tot mai mult. Noi suntem datori să fim aici pentru a adăpa pe românul care, după ce a gustat modul de viață occidental, simte că a pierdut ceva, simte că-i e dor de acasă. Și dacă vom ține de acest dar, vom fi acolo și pentru occidentalul care caută adevărul și autenticitatea în fața acestei minciuni a apostaziei contemporane.

Să nu fim, așadar, naivi. Să nu fim, însă, nici blazați. Suntem aici ca să dăm mărturie despre adevăr, cu timp și fără timp, suntem aici pentru a arunca, iară și iară, năvodul credinței pentru a „pescui” din marea acestei lumi agitate sufletele pentru care s-a răstignit Hristos Mântuitorul nostru.

Biserica din Viena

Die rumänische Diaspora Nordeuropas: Eine geistliche Sichtweise

Vater Dr. Macarie Drăgoi
† Bischof Nordeuropas

Die rumänische Diaspora Skandinaviens hat zweifelsohne ihre Besonderheiten. Zum besseren Verständnis sollte diese aber in die umfangreiche und weitestgehend ungeordnete Bewegung der postkommunistischen Zeit eingebettet werden. Gewiss umfasst dieses Phänomen, in einem noch nie dagewesenen Umfang, die Aussiedlung bedeutender Teile unserer Gesellschaft. Andererseits ist uns bekannt, dass jede Epoche der Geschichte unseres Volkes Auswanderungen und Migranten hervorbrachte. Dafür gab es unterschiedliche Gründe. In Zeiten des Uniatismus[1] flüchteten verfolgte Migranten aus Siebenbürgen nach Muntenien oder in die Moldau. Es gab Hierarchen, wie zum Beispiel den heiligen Dosoftei, ein standhafter Bekenner des orthodoxen Glaubens, der von den Großmächten ins Exil verbannt wurde. Zur Zeit der Phanarioten[2] litten die Bewohner vieler Dörfer unter der schweren Last der Fronarbeit. Die Bauern nahmen Reißaus, sie flüchteten manchmal an einen anderen Ort, auch innerhalb desselben Wojewodats, wo die Unterdrückung einigermaßen erträglicher war.

Ende des 19. und Anfang des 20. Jahrhunderts wanderten zahlreiche Rumänen, auch aus meiner Heimatregion[3], nach Amerika aus. Obwohl einige Ortschaften dadurch entvölkert wurden und etliche Auswanderer ihr Glück in der Ferne suchten, blieben diese Gebiete, aus kultureller Sicht, weitestgehend intakt. In Siebenbürgen und an anderen Orten kehrten die Migranten aus den Vereinigten Staaten von Amerika sogar wieder nach Hause zurück, sie verzichteten dann auf die sogenannte „deutsche Kleidung“, auf die mitgebrachten Schuhe, sie trugen wieder die traditionellen Opanken[4], sie wollten ja nicht ausgelacht werden. Das kulturelle Leben blieb weiterhin präsent und durchsetzungsfähig.

Der Kommunismus bewirkte seinerseits umfangreiche interne und externe Umsiedlungen von Migranten. Dadurch wurde die rumänische Kultur erheblich beeinträchtigt, man verlor bedeutende, wertvolle Persönlichkeiten. In dieser Zeit wurden in den Vereinigten Staaten von Amerika und in Westeuropa einige Glaubensgemeinschaften und kirchliche Strukturen geschaffen. So wurde zum Beispiel in Zeiten des Kommunismus unter der Obhut von Vater Ciurea die erste Kirchengemeinde in Schweden gegründet, nachdem dieser Priester schon

1 Als **Uniatismus** bezeichnet man das Bestreben, durch „aktive Mission“ unter Episkopat, Klerus und Angehörigen nicht-katholischer Ostkirchen deren Einigung mit der Westkirche und dem Papst in Rom zu erreichen.

2 **Phanarioten** waren Mitglieder wohlhabender Familien aus Konstantinopel, die im 18. Jahrhundert zeitweilig die Rolle des Wojewoden der Walachei und des Wojewoden der Moldau innehatten. In dieser Zeit hatte die Bevölkerung hohe Steuern zu zahlen und lebte in Leibeigenschaft.

3 S.E. Bischof Macarie stammt aus dem Landkreis Bistritza Nasaud, im Osten Siebenbürgens.

4 Die **Opanke** ist ein sandalenartiger, flexibler Schuh ohne Brandsohle und Absatz. Sie wird aus einem Stück Leder gearbeitet, bei dem die Sohle mit einer oft schnabelförmig aufgebogenen Spitze durch eine Flechtnaht oder Riemen mit dem Schaft verbunden ist.

1971 vom Patriarchen Justinian nach Stockholm entsendet worden war.

Auch im Innern des Landes gab es massive Umsiedlungen von Menschen, die ihre Dörfer verließen, in die industrialisierten Städte zogen, oder manche Gegenden verließen um in andere Regionen zu ziehen. Der Kommunismus verschlimmerte jedoch vor allem im Inland das Phänomen der Umsiedlungen. Es gab diesmal tiefgreifende kulturelle Folgen. Die Menschenmassen, die aus den Dörfern auswanderten, verließen nicht nur eine Ortschaft, sie kehrten auch einer Lebens- und Wertegemeinschaft, mit ihrer Lebensart, mit ihren Traditionen, mit einer eigenen Ordnung, den Rücken. Man zog in die Stadt und führte dort ein Leben in der kommunistischen Art der damaligen Zeit - in riesigen Wohnvierteln, in Wohnblocks, wo es kaum Kirchen gab.

Trotzdem kann man feststellen: Die Ausmaße der postkommunistischen Auswanderung sind noch viel tiefgreifender und umfangreicher als die oben erwähnten. Oft wagt man auch den Vergleich, das Land befände sich in einem Kriegszustand. Millionen von Rumänen verlassen das Land. Der Strom fließt unentwegt und bricht nicht ab. Das Land liefert dem Westen billige, qualifizierte und disziplinierte Arbeitskräfte. Doch dieser riesige Strom von Auswanderern zersetzt das Land, das rumänische Dorf, die Familien. Ein vor kurzem veröffentlichter offizieller Bericht weist darauf hin, dass eins von drei Kindern ohne Vater oder Mutter lebt, denn dieser bzw. diese befindet sich im Ausland.

Kulturell hat diese Auswanderungswelle tiefgreifende Konsequenzen. Die Auflösungserscheinungen sind nicht nur demografischer Natur, sie beziehen sich auch auf die Mentalität, die Gewohnheiten, die Identität. Mittlerweile befinden wir uns im vierten postkommunistischen Jahrzehnt. Die Zahl der Kinder, die in der Diaspora geboren sind, wächst ständig. Mehrheitlich sind

diese Kinder sprachlich und kulturell in die Gesellschaft des Gastlandes integriert.

Die Diaspora anderer Ethnien hat sich bemüht, sogenannte Mikro-Gemeinden zu gründen. Bei den rumänischen Migranten ist das nicht der Fall. Die Rumänen leben nicht in eigenen Wohnvierteln zusammen, sie haben auch nicht die Tendenz, Ghettos zu gründen. Der Zusammenhalt der rumänischen Gemeinden ist eher funktionell und geistig. Man hilft sich gegenseitig bei der Arbeits- und Wohnungssuche, als auch beim Besuch der Kirche, falls man zur selben Kirchengemeinde gehört.

Die Rumänen Skandinaviens sind ein Teil des von den oben erwähnten Eigenschaften geprägten Migrationsflusses. Zuerst waren die skandinavischen Länder kein prioritäres Ziel für die rumänischen Migranten, diese bevorzugten eher Italien, Spanien, Deutschland oder Frankreich. Die skandinavischen Länder galten als weit entfernt und kühl. Allmählich wuchs aber auch die Zahl der Rumänen, die nach Skandinavien auswanderten, etliche Familien kamen in diese Länder um hier zu arbeiten und hier zu leben. Es bildeten sich verstreute ethnische „Inseln“ von Rumänen in Schweden, Dänemark und Norwegen, in Städten und Regionen, die anfangs nicht von der ersten Migrationswelle berücksichtigt worden waren. Heute leben kleine rumänische Gemeinschaften sogar jenseits des Polarkreises.

Die Kultur, der Säkularismus und die unterschiedlichen Regeln und Gesetze der skandinavischen Länder schaffen den Migranten gewisse spezifische Probleme. Die Erfahrungen der rumänischen Familien mit den Institutionen zum „Schutz der Kinder“ sind bekannt. Die Rumänen sind übrigens nicht die einzigen Auswanderer, die in den skandinavischen Ländern solche Dramen erleben mussten. Auch aus diesem Grund ist die Seelsorge der Rumänen in Skandinavien eine ständige Herausforderung. Diese sind im Lande weit verstreut, eine Zusammenkunft in der Kirche ist deshalb oft sehr schwierig. Manche Rumänen legen mehrere dutzend oder sogar hun-

derte Kilometer zurück, um an einem Gottesdienst teilzunehmen. Kleinere Gruppen von Gläubigen verfügten in ihrer Region bis vor kurzem nicht über eine Kirche oder einen Priester. Und einen Priester in einem abgelegenen, entfernten Gebiet ins Amt einzuführen ist schwierig, es sind erhebliche Anstrengungen seitens der Gemeinschaft der Gläubigen, des Priesters und dessen Familie notwendig.

Abgesehen von diesen Herausforderungen stellen wir uns auch die Frage: Eröffnet dieser Strom von Migranten vielleicht auch eine Perspektive, bietet er auch eine Chance? Kann die rumänische Diaspora, einschließlich jene aus Skandinavien, zur „Rechristianisierung“[5] des Kontinents beitragen? Bietet sich doch gerade dadurch die Möglichkeit, die orthodoxen und nationalen Werte zu fördern und den Gläubigen nahezubringen.

Um auf diese Frage zu antworten ist es notwendig, zuerst über die Beweggründe der rumänischen postkommunistischen Migration nachzudenken. Wenn man die Ereignisse oberflächlich beurteilt, gibt es dafür nur wirtschaftliche Motive. Ich bin aber der festen Überzeugung: Die tiefgreifenden Beweggründe dieser Migration sind auch kultureller und spiritueller Art. Wir dürfen nicht außer Acht lassen – die Rumänen haben ein schweres Leben, sie erlitten aber nicht die Hungersnot und den wirtschaftlichen Niedergang, wie in Zeiten der Phanarioten. Wir sind arm, waren aber im eigenen Land nicht am Verhungern. In der postkommunistischen Zeit ist aber etwas Folgenschweres geschehen: Wir haben die Hoffnung, das Selbstvertrauen, als Land und als Volk, verloren. Die Vision einer gemeinsamen Zukunft ist uns abhandengekommen!

Der gesellschaftliche Bankrott des Kommunismus wurde nach 1989 nur vom „metaphysischen Traum“ des westlichen Konsumismus ersetzt. Damit verlor man aber gleichzeitig die Verbundenheit mit dem traditionellen Lebensstil unserer Ahnen. Man verlor den Sinn, der unserer Geschichte, unseren gemeinsam geführten Kämpfen, unserem gemeinsam beschrittenen Weg, zum Bau einer Gemeinschaft, eines Landes, einer Nation innewohnt. Der rumänische Migrant, der sein Dorf verlassen hat, und nun zurückkehrt, zieht seine Opanken gewiss nicht mehr an, so wie es seine Vorfahren getan haben, die aus Amerika zurückgekehrt sind. Er fährt ein ausländisches Fahrzeug und baut sich ein riesiges Haus, gemäß der Architektur des Landes in dem er gearbeitet hat. Er will allen zeigen, dass er sich von den daheim Gebliebenen unterscheidet, er ist emanzipiert und erfolgreich. Das bodenständige Leben in seiner angestammten Heimat ist für ihn weitestgehend bedeutungslos geworden.

Wir Rumänen haben nicht nur diese Verbundenheit verloren, es fehlt uns auch das gesellschaftliche Empfinden für ein lebenswertes Dasein, die Perspektive eines Lebens in Gemeinschaft mit den Enkeln, Großeltern und Nachbarn. Dafür würde es sich tatsächlich lohnen, all die Opfer und jeden zeitweiligen Verzicht anzunehmen. *Doch wir ziehen nicht mehr am selben Strang.* Im Geiste haben wir uns *entfremdet*, von unserem eigenen Land, oft auch von unserer Gemeinde, ja sogar von unserer eigenen Familie. Dieses Ge-

5 Rechristianisierung bedeutet die Reaktivierung des christlichen Bekenntnisses jener Teile der Bevölkerung, die der Kirche indifferent gegenüberstehen, jetzt aber neu für die christlichen Werte und den christlichen Glauben gewonnen werden.

fühl der Entfremdung erklärt, mehr als die strikt wirtschaftlichen Aspekte, die Auswanderung der Rumänen jenseits der Landesgrenzen. Und daraus resultiert auch die Verletzlichkeit der rumänischen Diaspora: Die Abwanderung geschah nicht nur aus wirtschaftlichen Gründen, sondern hauptsächlich als Konsequenz dieser spirituellen und kulturellen Entfremdung. Die häufige Erwähnung dieser wirtschaftlichen Gründe, als Erklärung und Begründung der stattfindenden Migration, ist ein klarer Hinweis auf einen Vertrauensschwund: Wir verlieren das Zutrauen in die Möglichkeit und den Sinn, eine Zukunft im eigenen Land, in der eigenen Stadt, im eigenen Dorf zu gestalten. Dies führt dazu, dass zahlreiche Rumänen in die Gesellschaft des Gastlandes einverleibt werden, wobei oft nur die einfachsten Formen der nationalen Kultur beibehalten werden, die aber oft nach nur einer Generation verlorengehen. Die Auswanderung bedeutet also sowohl Entvölkerung als auch Kulturverlust.

Diese Möglichkeit, die Chance, von der wir sprachen, ist ein Geschenk der traditionellen Orthodoxie, bewahrt gemäß dem kanonischem Ritual und der kanonischer Lehre. Sowohl in Europa als auch in Rumänien sind wir an einem Wendepunkt angelangt. Wir sind Zeugen umwälzender kultureller und sozialer Veränderungen. Neue Ideologien, im drastischen Widerspruch zum traditionellen Christentum und selbst zur menschlichen Natur sind immer mehr auf dem Vormarsch. Nachdem er das westliche Leben ausgekostet hat, sehnt sich der Rumäne nach seiner Heimat, er stellt fest, dass er etwas verloren hat. Wir alle wollen ihm beistehen.

Wir sollten diese Möglichkeit, dieses Geschenk, annehmen und auch für den im Westen beheimateten Einheimischen da sein. Dieser sucht die Wahrheit und die Unverfälschtheit und nicht die arglistige Apostasie6 unserer heutigen Zeit. Seien wir nicht naiv, aber auch nicht überheblich. Wir sind hier um Zeugnis abzulegen für die Wahrheit, gelegen oder ungelegen. Wir breiten das Netz des Glaubens aus, um aus dem Meer dieser unruhigen Welt jene Seelen „zu fischen“, für die unser Erlöser Jesus Christus gekreuzigt wurde.

Übersetzung: Günther Pflanzer

Contribuția diasporei ortodoxe la mișcarea ecumenică

Pr. Constantin Miron

Odată, după o liturghie din perioada sărbătorilor de Paști, mă roagă un domn mai în vârstă, pe care nu-l cunoșteam: „Puteți să mai cântați o dată, vă rog, cântarea de Paști ‚Hristos a înviat' pe românește?" Și în timp ce i-am cântat, am constatat cu surprindere că avea lacrimi în ochi. Îmi explică apoi în felul următor motivul rugăminții lui și astfel am înțeles pe deplin de ce a fost așa de mișcat: „Această cântare mi-o cânta mereu tata când eram mic. El era de fapt român ortodox și cu puțin timp înainte de începerea primului război mondial a plecat din satul său natal ca să emigreze în America. A mers pe jos până la Antwerpen în Belgia, de unde trebuia să ia vaporul spre New York. Însă ceva nu a fost în regulă cu documentele sale de călătorie și a fost oprit Belgia. Apoi a izbucnit războiul și n-a mai putut nici să meargă în America nici să se întoarcă acasă. Așa a rămas în Antwerpen, câștigându-și traiul ca zilier. Acolo a cunoscut-o pe viitoarea sa soție, o belgiancă, și astfel a rămas de tot acolo – până în ziua în care a murit. După un timp m-am născut eu și am crescut cu povestirile tatălui meu despre patria lui natală și cu această cântare de Paști." Încă înainte să întreb, domnul în vârstă adăugă: „Eu am fost botezat catolic; atunci nu exista nici o parohie ortodoxă în regiunea noastră. Și cred că nici familia mamei mele nu ar fi fost de acord pe vremea aceea să fiu botezat altfel. Mă simt belgian, însă această cântare face totuși parte din identitatea mea."

Domnul cel în vârstă a mai participat cu sârg la câteva din liturghiile ținute de mine, după care l-am pierdut din vedere. De uitat însă, pe el și această întâlnire, nu pot - ea este exact descrierea a ceea ce poate însemna migrarea: izolare, ne-aparținere, însă și identificarea cu credința proprie și transmiterea acesteia mai departe.

În Apus, secolul XX a fost numit „Secolul întâlnirii cu ortodoxia". Motivul este evident. Pe lângă diferitele călătorii pentru studiu și cercetare efectuate de preoți și învățați din Apus în Răsăritul creștin, diferitele valuri de migrație au fost cele care au dus la creșterea numărului de creștini ortodocși in Europa de vest și în America. Printre motive se numără sărăcia de la începutul secolului, grozăviile primului și celui de-al doilea război mondial, însă și dictatura comunistă, lipsa locurilor de muncă de la mijlocul secolului și, în sfârșit, deschiderea granițelor după căderea cortinei de fier. Rezultatul a fost o prezență continuă a unor oameni care, pe lângă moștenirea lingvistică, culturală și culinară, au adus cu ei în bagaj și ortodoxia, pe care au prezentat-o unui Apus nu întotdeauna pregătit să o cunoască. Un rol deosebit în această mijlocire a propriei credințe și tradiții a revenit ortodoxiei rusești.

Cauzele pentru aceasta se pot căuta în special în numărul relativ ridicat al refugiaților din Rusia. În ce privește spațiul vorbitor de limba germană, au existat încă de la începutul secolului XIX legături dinastice între familiile princiare și regale și Rusia. Acestea au dus la primele construcții de biserici ortodoxe în Germania, astfel făcându-se cunoscută pentru prima dată creștinătatea răsăriteană pe aceste meleaguri. Aceste întâlniri nu au fost întotdeauna ușoare. Despre aceasta mărturisește și scrisoarea preotului rus I. Bazarow, care, în calitatea sa de preot la ambasada din Stuttgart povestește în jurul anului 1860 despre vizita unui preot coleg din Rusia, scriind: „Părintele Kolo-

sowskij a venit la mine îmbrăcat în rasă de preot rus, cu o barbă enormă și cu părul lung căzându-i pe spate. I-am atras atenția atunci cât de greu o să-i fie să-și păstreze aparența rusească în aceste ținuturi, însă el nu a vrut să mă creadă la început, părându-i-se necuviincios să înlocuiască rasa cu un frac și să-și taie părul. Cu toate acestea, nu după mult timp a trebuit să se răzgândească. În Stuttgart, când mergea pe stradă, atrăgea atenția generală și după el se țineau o mulțime de copii strigând și chiuind, uitându-se la el ca la o figură de circ. Când s-a întors la mine la Rothenberg după câteva zile, deja purta frac și minunatul lui păr lung era tuns scurt; rămăsese numai barba impozantă, nescurtată niciodată, pe care a purtat-o până la moartea care l-a găsit nu după mult timp în străinătate."

Experiențe asemănătoare cu lumea neortodoxă avea să facă și părintele Emilian Vasiloschi care, pentru mulți ani la mijlocul secolului XX, a fost singurul preot român în Germania și a cărui rasă de preot ortodox îl făcea cunoscut întotdeauna, în toate orașele în care a locuit.

Ce contribuție a putut și poate să aducă diaspora românească în mod special la mișcarea ecumenică? Se știe că au existat biserici românești în afara României încă din secolul XIX, care s-au ocupat de sufletele românilor stabiliți prin diferite locuri. Adesea comunitățile erau supuse unor fluctuații mari, pentru că membrii acestora se întorceau acasă după terminarea studiilor sau a contractelor de muncă. Sarcina preoților era atunci să găsească pe noii veniți, să îi susțină la începuturile lor într-o țară străină și să îi păstorească sufletește până când aceștia se întorceau acasă în România. Pentru întrebarea care se pune aici despre rolul ortodoxiei în contextul ecumenic este cu siguranță interesant să aflăm care a fost momentul în care comunitățile germană, franceză sau americană au luat la cunoștință de prezența comunităților române, respectiv a preoților lor. Și la fel de interesant ar fi să se cerceteze momentul în care comunitățile românești și-au „deschis ușile" și au încercat să intre în contact cu comunitățile care i-au primit în țara lor. Așa se întâmplă că pe la 1870 preotul român din Paris, Iosafat Snagoveanu, publică un catehism în limba franceză. În Statele Unite ale Americii, în cadrul prezenței ortodoxe de acolo, diaspora românească s-a făcut cunoscută pentru prima dată în 1955, atunci când Arhiepiscopul Valerian Trifa a rostit rugăciunea tradițională de deschidere a ședinței senatului american. Deja in anul 1948, mai mulți preoți români au fost de față la înființarea Consiliului Ecumenic al Bisericilor în Amsterdam și anume părintele John Trutza și Vasile Hațegan din S.U.A., părintele Vasile Boldeanu din Paris și părintele protopop Emilian Vasiloschi din Germania, pe care l-am pomenit deja. Cu siguranță aceștia au reprezentat, ca și alți teologi ortodocși, pe toți acei care din cauza situației politice din țările lor la acel moment, nu au putut lua parte la activitățile acestui nou înființat forum ecumenic.

Această sarcină, de a fi vocea liberă a unei teologii care trăia sub cenzură, a luat-o asupra lui în anii ´50 și ´60 ai secolului trecut și teologul George Racoveanu, cel care a făcut cunoscut pentru prima dată specificul ortodoxiei românești creștinismului apusean. Dacă ne întrebăm care este moștenirea lui teologică, cu siguranță trebuie să considerăm „Omenia" ca pe conceptul central al teologiei sale. Racoveanu însuși definește acest concept în felul următor: „Omenia nu este o anumită virtute, ci o adevărată antologie, un buchet de flori ale sufletului. Iubirea de oaspeți, ținerea cuvântului dat, sentimen-

tul onoarei, dreptatea, dispoziția de jertfă, spiritul dreptății, mărinimie, modestie, credință în Dumnezeu – toate acestea sânt podoabele omeniei."

Ajunși în acest punct trebuie să pomenim si pe un alt ambasador al ortodoxiei românești: părintele Andrei Scrima. Acest călugăr binecuvântat nu a fost cunoscut doar pentru activitatea sa de mijlocitor și observator la Conciliul al II-lea de la Vatican, ci a fost și primul care a vorbit în Apus despre începuturile filocalice ale mișcării Rugul Aprins în România de după anii războiului. Un călugăr benedictin a comentat descrierile impresionante ale părintelui Andrei, prin care s-au făcut cunoscuți în Apus nume ca cele ale părintelui Cleopa, ale părintelui Arsenie Papacioc sau ale părintelui Daniil (Sandu Tudor), în felul următor: „Până acum noi am crezut despre călugăria ortodoxă de acest fel că ea exista doar în trecut și numai pe muntele Athos sau în Rusia..."

Îmi vine în minte o altă scenă din copilărie: atunci când, la 27 mai 1971, a avut loc prima slujbă ecumenică în Münster lângă Freiburg – pe atunci o senzație, astăzi ceva de la sine înțeles! -, s-a pus sensibila întrebare protocolară, cine să țină predica: episcopul locului sau episcopul bisericii luterane. Această dilemă a fost rezolvată după modelul înțelepciunii lui Solomon și a fost rugat să țină predica un creștin ortodox, care venea pe deasupra din România. Nu numai că a vorbit, dar ceea ce a spus a marcat un moment deosebit de important al încercării de apropiere și înțelegere intre creștini...

Așa ne lămurim ce înseamnă ecumenismul în acest caz: o încercare de înțelegere și de cunoaștere reciprocă. Și aceasta nu este un drum cu un singur sens. În aceeași măsură în care creștinii ortodocși care trăiesc în Apus depun mărturie elocventă despre bogăția tradiției și credinței lor, la fel învață ei înșiși despre comorile spirituale ascunse ale țărilor lor de adopție. În Germania, această mărturie ortodoxă – peste tot unde e posibil – este susținută de toate diocezele ortodoxe. Slavă lui Dumnezeu pentru aceasta! Conferința Episcopilor Ortodocși die Germania (Orthodoxe Bischofskonferenz in Deutschland – OBKD), în care conlucrează toate diocezele ortodoxe din Germania, este de mulți ani un membru respectat al Comisiei de lucru a Bisericilor Creștine, al Consiliul Național al Bisericilor, care există la nivel federal. De asemenea în comisiile de lucru regionale și locale, unde episcopiile sau parohiile sunt prezente ca membri, se poate observa același angajament serios.

A da mai departe mărturia ortodoxă – aceasta poate să o facă fiecare din cei care trăiesc aici. Pentru aceasta nu este nevoie de studii sau diplome în teologie, ci doar de credință vie și ceva străduință. Atunci e de ajuns uneori și cântarea „Hristos a înviat!", cântată unui copil în leagăn...

Traducere în românește: Maria Schmidt

Der Beitrag der orthodoxen Diaspora zur ökumenischen Bewegung

Pfr. Constantin Miron

Es war nach einem Gottesdienst in der Osterzeit, als mich ein mir unbekannter älterer Herr ansprach: „Können Sie bitte noch einmal das Osterlied ‚Hristos a înviat' auf Rumänisch singen?" Und als ich seiner Bitte entsprach, stellte ich überrascht fest, dass er Tränen in den Augen hatte. Er erklärte mir dann wie folgt den Grund seiner Bitte, und ich konnte durchaus seine Rührung nachvollziehen: „Dieses Lied hat mein Vater mir, als ich ein Kind war, immer wieder vorgesungen. Er war nämlich ein orthodoxer Rumäne und kurz vor dem Ersten Weltkrieg aus einem kleinen Dorf in Siebenbürgen aufgebrochen, um nach Amerika auszuwandern. Zu Fuß wanderte er bis nach Antwerpen in Belgien, von wo er das Schiff nach New York nehmen sollte. Irgendetwas stimmte aber mit seinen Reisedokumenten nicht und er wurde in Belgien aufgehalten. Dann brach der Krieg aus und mein Vater konnte weder nach Amerika weiterreisen, noch zurück nach Hause. So blieb er in Antwerpen und verdingte sich als Tagelöhner, um zu überleben. Dort lernte er seine zukünftige Frau kennen, eine Belgierin, und blieb für immer dort – bis zu seinem Tod. Irgendwann wurde ich geboren und wuchs mit den Erzählungen meines Vaters über seine Heimat und auch mit diesem Osterlied auf." Noch bevor ich danach fragen konnte, fügte der alte Mann hinzu: „Ich selbst wurde katholisch getauft, zu jener Zeit gab es gar keine orthodoxe Gemeinde in unserer Gegend. Und ich glaube, das wäre damals auch gar nicht von der Familie meiner Mutter akzeptiert worden. Ich fühle mich als Belgier, aber dieses Lied ist trotzdem ein Stück meiner eigenen Identität."

Der alte Mann kam noch einige Male voller Eifer in meinen Gottesdienst, dann habe ich ihn aus den Augen verloren. Vergessen kann ich ihn und diese Begegnung allerdings nicht, ist sie doch wie eine Beschreibung dessen, was Migration bedeuten kann: Isolation, Heimatlosigkeit, aber eben auch Identifikation mit dem eigenen Glauben und Weitergabe desselben.

Man hat im Westen das 20. Jahrhundert als das „Jahrhundert der Begegnung mit der Orthodoxie" bezeichnet. Der Grund dafür liegt auf der Hand. Denn neben den diversen Studien- und Forschungsreisen, die Geistliche und Gelehrte vom Westen aus in den christlichen Osten unternahmen, waren es die vielfältigen Migrationen, die zu einer gewachsenen Zahl orthodoxer Christinnen und Christen in Westeuropa und Amerika führten. Gründe dafür waren die Armutsmigration zu Beginn des Jahrhunderts und die Schrecken des Ersten und des Zweiten Weltkrieges, aber auch die Zwangsherrschaft des Kommunismus, die Arbeitsmigration ab der Mitte des Jahrhunderts und schließlich die Wanderbewegungen nach der Öffnung des Eisernen Vorhangs. Das Resultat war eine bleibende Präsenz von Menschen, die neben sprachlichen, kulturellen oder kulinarischen Mitbringsel eben auch die Orthodoxie in ihrem Reisegepäck hatten und sie dem Westen, der nicht immer darauf vorbereitet war, präsentierten.

Eine besondere Rolle bei dieser Vermittlung des eigenen Glaubens und der eigenen Tradition kam zunächst der

russischen Orthodoxie zu. Die Gründe dafür sind insbesondere in der zahlenmäßig starken Präsenz von Flüchtlingen aus Russland zu suchen. Was den deutschsprachigen Raum betrifft, hatte es ja bereits ab dem 19. Jahrhundert dynastische Verbindungen zwischen Königs- und Fürstenhäusern und Russland gegeben, die zu ersten orthodoxen Kirchbauten in Deutschland und zu einer ersten Bekanntschaft mit dem östlichen Christentum hierzulande führten. Dass diese Begegnungen nicht immer einfach waren, kann man einem Brief des russischen Priesters I. Bazarow entnehmen, der als Botschaftsgeistlicher in Stuttgart etwa um das Jahr 1860 über den Besuch eines Priesterkollegen aus Russland schreibt: „Vater Kolosowskij kam zu mir im Gewand eines russischen Geistlichen mit einem riesigen Bart und langen Haaren, die ihm auf den Rücken fielen. Ich machte ihn damals schon darauf aufmerksam, wie unangenehm es für ihn sein wird, seine russische Aufmachung in diesen fremden Gegenden zu bewahren, aber er wollte mir anfangs nichts glauben, da er es unziemlich fand, seine Rjasa (Priestergewand) mit einem Gehrock auszutauschen und seine langen Haare zu schneiden. Dennoch musste er sich bald eines Besseren besinnen. Schon in Stuttgart zog er, wenn er durch die Straßen ging, die allgemeine Neugierde auf sich, und eine Menge Gesindel folgte ihm, schreiende und kreischende Lausbuben rannten hinter ihm und vor ihm und starrten ihn an wie eine Maskeradenfigur. Als er dann nach einigen Tagen wieder bei mir auf dem Rothenberg erschien, trug er schon einen Gehrock, und die wunderbaren Haare auf seinem Kopf waren geschnitten; es blieb nur der ungestutzte, prachtvolle Bart übrig, den er bis zum Tode, welcher ihn in der Fremde schon bald ereilte, beibehielt.“

Ähnliche Erfahrungen mit der nichtorthodoxen Umwelt sollte übrigens in der Mitte des 20. Jahrhunderts Vater Emilian Vasiloschi machen, der viele Jahre lang der einzige rumänische Priester in Deutschland war und dessen orthodoxe Priesterkleidung ihn an seinen verschiedenen Wohnorten in Deutschland überall stadtbekannt machte.

Welchen Beitrag konnte und kann nun speziell die rumänische Diaspora in der ökumenischen Bewegung leisten? Bekanntlich gab es seit dem 19. Jahrhundert rumänische Kirchengemeinden im Ausland, die sich um die Seelsorge der am jeweiligen Ort angesiedelten Rumänen kümmerten. Häufig waren diese einer erheblichen Fluktuation unterworfen, weil die Gemeindemitglieder nach Beendigung ihres Studiums oder ihrer beruflichen Belange wieder in die Heimat zurückkehrten. Aufgabe der jeweiligen Seelsorger war es deshalb, die Neuankömmlinge ausfindig zu machen, sie bei ihrem Start am neuen Wohnort zu unterstützen und schließlich seelsorgerlich zu betreuen, bis diese wieder den Heimweg antraten. Für die hier zu untersuchende Frage der Orthodoxie im ökumenischen Kontext wäre es sicher interessant herauszufinden, wann jener Zeitpunkt erreicht war, dass die deutsche, französische oder amerikanische Umgebung von der Präsenz der jeweiligen Gemeinde und ihrer Geistlichen Kenntnis nahm. Und ebenso lohnend wäre es zu untersuchen, wann die rumänische Seite sozusagen die „geschlossenen Türen“ der eigenen Kirchengemeinde öffnete und versuchte, mit der aufnehmenden Gesellschaft in Kontakt zu treten. So geschehen etwa 1870, als der rumänische Priester in Paris Iosafat Snagoveanu einen Katechis-

mus in französischer Sprache publizierte. In den Vereinigten Staaten von Amerika wurde innerhalb der orthodoxen Präsenz in den USA die rumänische Diaspora erstmalig besonders bekannt, als 1955 Erzbischof Valerian Trifa das traditionelle Gebet zur Eröffnung der Sitzung des US-Senats sprach. Bereits im Jahr 1948 waren schon bei der Gründung des Ökumenischen Rates der Kirchen in Amsterdam mehrere rumänische Geistliche zugegen, nämlich die Väter John Trutza und Vasile Hategan aus den U.S.A., Vater Vasile Boldeanu aus Paris und der bereits erwähnte Erzpriester Emilian Vasiloschi aus Deutschland. Sie vertraten gewissermaßen, ebenso wie andere orthodoxe Theologen jene Kirchen, die aufgrund der politischen Verhältnisse in ihren Heimatländern daran gehindert waren, an der Arbeit dieses neuen ökumenischen Forums teilzunehmen.

Diese Aufgabe, eine freie Stimme für eine Theologie zu sein, die in Unfreiheit lebte, nahm in den 50er und 60er Jahren des vergangenen Jahrhunderts auch der Theologe George Racoveanu wahr, der dem christlichen Westen erstmals das Spezifikum der rumänischen Orthodoxie nahebrachte. Wenn man nach seinem theologischen Vermächtnis fragt, wird man sicherlich die „Omenia“ als zentralen Begriff seiner Theologie festhalten müssen. Racoveanu selbst erklärt diesen Begriff folgendermaßen: „Omenia ist nicht eine bestimmte Tugend, vielmehr eine Anthologie, eine Blütenlese von sittlichen Tugenden. Liebe zum Fremdling, Treue zum gegebenen Wort, Ehrgefühl, Gerechtigkeit, Opferbereitschaft, Hochherzigkeit, Demut und Glaube an Gott sind die Zierden der *Omenia*.“

Und noch einen Botschafter der rumänischen Orthodoxie muss man an dieser Stelle erwähnen: Vater Andrei Scrima. Dieser begnadete Mönch ist nicht nur durch seine Tätigkeit als Vermittler und Beobachter beim II. Vatikanischen Konzil der römisch-katholischen Kirche bekannt geworden, sondern war auch der Erste, der im Westen vom philokalischen Aufbruch des „Brennenden Dornbuschs“ (Rugul Aprins) berichtete, der nach dem Krieg in Rumänien stattgefunden hatte. Ein Benediktinermönch kommentierte damals die eindrücklichen Schilderungen Vater Andreis, durch welche die Namen von Vater Cleopa, Vater Arsenie Papacioc oder Vater Daniil (Sandu Tudor) im Westen bekannt wurden, mit den Worten: „Bis jetzt glaubten wir, dass es orthodoxes Mönchtum dieser Art nur in der Vergangenheit und nur auf dem Berg Athos oder in Russland gegeben habe…“

Eine weitere Szene aus meiner Kindheit kommt mir in den Sinn: als am 27. Mai 1971 der erste ökumenische Gottesdienst im Freiburger Münster stattfand – damals eine kleine Sensation, heute eine Selbstverständlichkeit! -, wurde die protokollarisch sensible Frage, wer denn die Predigt halten sollte: der örtliche Erzbischof oder der evangelische Landesbischof, salomonisch dadurch gelöst, dass ein orthodoxer Christ, der übrigens ebenfalls aus Rumänien stammte, gebeten wurde, zu sprechen. Nicht nur dass er dies tat, sondern auch was er sagte, war eine Sternstunde der christlichen Annäherung und Verständigung…

So wird deutlich, was Ökumene auch in diesem Fall bedeutet: ein gegenseitiges Kennenlernen und ein gegenseitiges Verstehenlernen. Und sie ist niemals eine Einbahnstraße. In gleichem Maß, wie die orthodoxen Christinnen und Christen, die im Westen leben, authentisches Zeugnis vom Reichtum ihrer Tradition und ihres Glaubens ablegen, lernen

sie selbst die verborgenen spirituellen Schätze ihrer neuen Heimat kennen. In Deutschland wird dieses orthodoxe Zeugnis – wo immer es möglich ist – von allen orthodoxen Diözesen gemeinsam wahrgenommen, Gott sei Dank! In der Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen, dem nationalen Kirchenrat des Landes, d.h. auf Bundesebene, ist die Orthodoxe Bischofskonferenz in Deutschland (OBKD), in der alle orthodoxen Diözesen des Landes zusammenarbeiten, ein langjähriges und respektiertes Mitglied. Und auch in den regionalen und lokalen Arbeitsgemeinschaften, wo die jeweiligen Bistümer oder Pfarrgemeinden Mitglieder sind, ist die gleiche Ernsthaftigkeit und seriöses Engagement bemerkbar.

Das orthodoxe Zeugnis weitergeben – das kann nämlich jeder, der hier lebt. Dazu bedarf es keiner theologischen Diplome oder Studien, sondern einfach nur eines lebendigen Glaubens und etwas guten Willens. Dann reicht manchmal schon das „Hristos a înviat!“ aus, das wir an der Wiege eines Kindes singen...

Biserica Parohiei din Bad-Windsheim & Uffenheim

Ce înseamnă diaspora?

Pr. Dr. Ciprian Burlăcioiu

Când unii termeni sunt folosiți foarte des, aceștia dau impresia că pot fi înțeleși imediat și fără echivoc. Așa se întâmplă și cu termenul „diaspora", care este însă mult mai complex decât pare. Fără a dori să intru în detalii, sunt necesare câteva observații introductive cu privire la acest termen. Deși cuvântul în sine nu este nou, fiind în uz încă din timpul Antichității, el a fost supus unei reflecții științifice abia în secolul XX. Termenul în sine aparține familiei de cuvinte „a împrăștia" / „împrăștiere" și era folosit în mod tradițional pentru a descrie grupuri de persoane care trăiau în afara teritoriului ancestral al grupului lor etnic. Cel mai cunoscut exemplu încă din Antichitate a fost poporul evreu. În Septuaginta – traducerea în limba greacă a Vechiului Testament – traducătorii evrei folosesc în câteva locuri expresii din această familie de cuvinte (ca de exemplu în Deuteronom 28, 25 sau Cartea Iuditei 5, 19).

Un element important al istoriei diasporei evreiești, ca prototip pentru alte „împrăștieri", a fost legătura puternică a evreilor dispersați cu țara strămoșilor lor și cu iudaismul. Religia a jucat aici un rol important. Din acest motiv trebuie să remarc aici că raportarea la o „patrie" este elementul esențial pentru constituirea unui grup ca diasporă. În ce condiții (de exemplu, constrângere, refugiu, persecuție sau decizie liberă) ajunge să se constituie un asemenea grup ca diasporă este mai puțin relevant pentru definiția conceptului. Această raportare la o patrie se poate exprima prin accentuarea unei identități etnice particulare, în cultivarea unor elemente specifice de cultură, de limbă etc. – sau chiar a religiei. Trebuie subliniat aici faptul că religia este doar unul dintre multe alte elemente. Aceste elemente, care sunt constitutive pentru crearea unei identități a diasporei, nu se vădesc niciodată singure, ci se completează reciproc și – în funcție de ocazie – se manifestă mai puternic sau mai slab.

Ce semnificații are această perspectivă pentru diaspora „român-ortodoxă"?

În primul rând: nu toți migranții români dezvoltă automat o identitate ca diasporă. Procesele de asimilare în societatea care-i găzduiește, respectiv dorința sau presiunea de a se integra, duc uneori la renunțarea conștientă sau involuntară la tot ceea ce ar putea însemna o identitate separată. (Foarte des, acest proces începe cu schimbarea numelui sau a religiei).

În al doilea rând, nu este întotdeauna clar care este relația dintre religie și alte elemente ale identității individuale. – O relație clară poate fi găsită probabil numai în cele mai rare cazuri. – Dificultatea constă în faptul că Biserica încearcă să se implice în diferitele registre ale identității (de exemplu, ca loc de cultivare a identității etnice și culturale), ceea ce poate duce la un dezechilibru între îndeplinirea îndatoririlor sale religioase, primordiale, și grija pentru celelalte elemente identitare ale diasporei. Aici amintesc doar două pericole: Cultivarea prea intensă a unei anumite identități etnice poate duce, pe de o parte, la marginalizarea sau chiar la excluderea altora din comunitatea religioasă și, pe de altă parte, la ghetoizarea acesteia. În cercetarea anglofonă se vorbește în acest sens de „etno-religie". Pe de altă parte, pierderea sau estomparea identității etnice duce într-un final la pierderea cu totul a religiei de-a lungul câtorva generații. (Cultivarea conștiinței etnice poate fi o strategie pe termen lung de păstrare a oamenilor în biserică; cu toa-

te acestea, succesul acestei strategii, nu este universal și depinde în mare parte de situații specifice și de generațiile implicate).

În al treilea rând: chiar dacă diaspora pare că este stabilă, ea se află într-un continuu proces de schimbare. Transformarea sa este condiționată de relația individuală și colectivă cu „patria", cu societatea gazdă sau de raportul membrilor diasporei între ei (incluzând aici și relația dintre generații). Schimbarea generațiilor este una dintre forțele majore care potențează transformarea. Acest lucru implică pentru biserică necesitatea unei atenții deosebite față de aceste procese de schimbare, astfel încât să poată transmite mesajul său în mod adecvat în fiecare context.

În al patrulea rând: În diasporă, bisericile și religia însele trec prin procese de transformare. Astfel de fenomene apar, printre altele, în procesul de pierdere a vechilor puncte de reper de acasă și de adaptare la circumstanțe noi, într-o țară străină. Procesele de selecție și adaptare, precum și căutarea de noi puncte de reper, conduc la schimbări pe termen lung. Dacă, spre exemplu, unei parohii îi lipsește ani sau decenii la rând spațiul liturgic tradițional, bogat decorat, atunci cuvântul rostit câștigă importanță în cadrul Sfintei Liturgii. Includerea ceremoniilor de botez și de nuntă în Liturghie – fapt neobișnuit în tradiția liturgică a Bisericii Ortodoxe Române – poate servi, de asemenea, ca strategie cu obiective pe planuri diferite în ce privește situația specială a diasporei.

Diaspora este un fenomen efemer prin definiție. Membrii săi – mai mult decât restul populației – rămân, mental sau efectiv, flexibili în ceea ce privește locul de reședință. Relația lor colectivă și individuală cu țara natală este dinamică. Schimbarea generațiilor aduce cu sine modificări. Aceasta duce cu timpul la o concentrare a membrilor diasporei asupra vieții lor în locul de reședință și la o estompare sau chiar la o dispariție completă a legăturii lor cu țara strămoșească. În acest proces, elementele religioase se pot menține cel mai îndelungat, cu condiția ca biserica să nu-și neglijeze competența în materie de religie în favoarea altor domenii. Echilibrul dintre diferitele elemente ale cultivării unei identități a diasporei trebuie să țină cont nu în ultimul rând de situații concrete.

Deși emigrarea credincioșilor ortodocși din România într-un număr mai mare a început încă de la mijlocul secolului XX, astfel încât se poate vorbi de o diasporă ortodoxă românească cu mai multe generații, aceasta rămâne un fenomen încă tânăr și în multe locuri încă în formare. Se poate presupune că vor exista procese importante de formare a diasporei pe termen lung în țările cu o prezență românească importantă (cum ar fi Italia și Spania). Țări precum Germania, Austria, Franța sau Marea Britanie joacă un rol secundar. (Migrația românească în aceste țări are foarte des un caracter circular, cu o alternanță constantă între patrie și țara gazdă). Chiar dacă în acest proces de formare a diasporei locațiile (în sensul de a avea propriile lăcașuri de cult, sedii de asociații, centre de întâlnire etc.) sunt importante ca puncte de atracție, oamenii rămân totuși cel mai mare „capital" al diasporei. Astfel de locații nu garantează continuitatea și consolidarea identității diasporei. Mult mai important pare să fie aici o „ofertă" adecvată, care să corespundă nevoilor spirituale nuanțate ale membrilor diasporei. Acest drum nu este ușor și, mai mult decât oriunde, aici se aplică cuvântul Sfântului Apostol Pavel din Epistola către Evrei (13, 14): „Căci aici nu avem cetate stătătoare..."

Was bedeutet Diaspora?

Pfr. Dr. Ciprian Burlăcioiu

Durch häufige Anwendung scheint es manchmal, dass Begriffe sofort und ohne Einschränkungen verständlich sind. Das ist der Fall auch mit dem Begriff „Diaspora", der allerdings viel komplexer ist, als es scheint. Ohne hier ins Detail zu gehen, sind aber einige einführende Bemerkungen zum Begriff unvermeidlich. Auch wenn der Begriff an sich nicht neu ist (er hat seit der Antike eine lange Geschichte), erfuhr er erst im 20. Jh. eine wissenschaftliche Reflexion. Das Wort an sich gehört zur Wortfamilie „zerstreuen" / „Zerstreuung" und wurde traditionell für Menschengruppen angewandt, die außerhalb des Stammgebietes ihrer ethnischen Gruppe lebten. Das prominenteste Beispiel seit der Antike war das jüdische Volk. In der Septuaginta – der griechischen Übersetzung der jüdischen Bibel (d.h. des Alten Testamentes) – verwenden die jüdischen Übersetzer an einigen Stellen Ausdrucke aus dieser Wortfamilie (so z.B. in Deut. 28, 25 oder Judith 5, 19).

Ein wichtiges Element der jüdischen Diasporageschichte als Prototyp für sonstige „Zerstreuungen" war aber der starke Bezug der zerstreuten Juden zum Land ihrer Vorfahren und zum Judentum. Die Religion spielte dabei eine besondere Rolle. Insoweit halte ich hier fest, dass der Rückbezug auf eine „Heimat" konstitutiv bei der Herstellung des Diasporabewusstseins einer Gruppe ist. Unter welchen Umständen (z.B. Zwang, Flucht, Vertreibung oder freier Entschluss) eine Diasporagruppe zustande kommt, ist für den Begriff weniger relevant. Dieser Rückbezug kann seinen Ausdruck in der Betonung einer bestimmten ethnischen Identität, in der Pflege von partikularen Kulturelementen, Sprache etc. – oder eben der Religion finden. Es muss allerdings klar sein, dass die Religion nur eines von vielen Elementen ist. Solche Elemente aber, die konstitutiv für die Herstellung einer Diasporaidentität sind, treten nie allein auf, sondern ergänzen sich gegenseitig und treten – je nach Gelegenheit – stärker oder schwächer hervor.

Was bedeutet diese Erkenntnis aber für eine „rumänisch-orthodoxe" Diaspora?

Erstens: Nicht jede rumänische Migrantin und jeder Migrant entfaltet automatisch eine Diasporaidentität. Assimilationsprozesse in der Aufnahmegesellschaft bzw. der Wunsch nach oder der Druck zur Integration führen manchmal zum bewussten oder ungewollten Verzicht auf alles, was eine gesonderte Identität bedeuten könnte. (Sehr häufig fängt dieser Prozess mit Namensänderungen oder Religionswechsel an.)

Zweitens ist häufig nicht klar, wie das Verhältnis zwischen der Religion und den sonstigen Identitätsmerkmalen steht. – Ein eindeutig klares Verhältnis ist vielleicht auch nur in den seltensten Fällen festzustellen. – Die Schwierigkeit besteht jedoch darin, dass die Kirche versucht, die unterschiedlichen Identitätsregister zu bedienen (z.B. als Ort der Pflege von ethnischer und kultureller Identität), was zu einem Spagat zwischen der Wahrnehmung ihrer genuin religiösen Pflichten und den sonstigen Identitätselementen führen kann. Hier kann ich nur zwei Gefahren erwähnen: Die zu starke Pflege einer partikularen ethnischen Identität kann einerseits zur Marginalisierung oder sogar zur Ausschluss Anderer aus der Re-

ligionsgemeinschaft und andererseits zur Gettoisierung derselben führen. In der englischsprachigen Forschung wird in diesem Fall über „ethno-religion" gesprochen. Darüber hinaus führt der Verlust oder die Schwächung der ethnischen Identität letztendlich auch zum Verlust der Religion im Laufe der Generationen. (Die Pflege des ethnischen Bewusstseins kann auf Zeit eine Strategie für die Bindung von Menschen an die Kirche sein; der Erfolg dieser Strategie ist allerdings nicht universell und meistens situations- und generationsbedingt.)

Drittens: Auch wenn es scheint, dass Diaspora eine stabile Größe ist, bleibt sie in einem ständigen Prozess der Veränderung. Ihre Transformation ist durch das individuelle und kollektive Verhältnis zur „Heimat", zur Aufnahmegesellschaft oder zwischen den einzelnen Mitgliedern zueinander (hier miteingeschlossen das Verhältnis der Generationen zueinander) bedingt. Vor allem der Generationswechsel ist eine treibende Kraft der Veränderung. Daraus ergibt sich für die Kirche die Notwendigkeit einer einfühlsamen Wahrnehmung der jeweiligen Veränderungsprozesse, damit sie ihre Botschaft angemessenen im jeweiligen partikularen Kontext vermitteln kann.

Viertens: In der Diaspora kommt es selbst für Kirchen und Religion zu Veränderungen oder Verschiebungen. Solche Phänomene ergeben sich u.a. im Prozess der Verlust alter Referenzpunkte in der Heimat und der Auseinandersetzung mit neuen Umständen in der Fremde. Selektions- und Anpassungsprozesse, sowie die Suche nach neuen Referenzpunkten führen langfristig zu Veränderungen. Wenn z.B. einer Gemeinde den traditionell reich geschmückten liturgischen Raum über Jahre und sogar Jahrzehnte fehlt, kommt verstärkt auch im Gottesdient dem gesprochenen Wort eine größere Bedeutung zu. Auch der Einbau von Tauf- und Hochzeitzeremonien in der Liturgie – unüblich in der liturgischen Tradition der rumänischen Kirche – kann als Strategie mit unterschiedlichen Zielrichtungen in der Diasporasituation dienen.

Diaspora ist eine flüchtige Erscheinung per Definition. Ihre Mitglieder bleiben – mehr als der sonstige Anteil der Bevölkerung – mental oder real flexibel im Blick auf ihren Aufenthaltsort. Ihr kollektives und individuelles Verhältnis mit der Heimat ist dynamisch. Der Generationenwechsel bringt Veränderungen mit sich. Das führt über längere Zeiten zu einer Fokussierung der Diasporamitglieder auf ihr Leben an ihrem Aufenthaltsort und zu einer Schwächung bis zur völligen Erlöschung der Verbindung mit der Heimat ihrer Vorfahren. Dabei können sich oft religiöse Elemente am längsten aufrechterhalten, vorausgesetzt dass die Kirche ihre Kompetenz in Sache Religion nicht zugunsten anderer Bereiche schwächt. Das Gleichgewicht zwischen unterschiedlichen Elementen der Pflege einer Diasporaidentität muss nicht zuletzt die konkrete Situation beachten.

Auch wenn es seit Mitte des 20. Jahrhunderts eine Migration orthodoxer Gläubiger aus Rumänien gegeben hat, sodass es eine rumänisch-orthodoxe Diaspora bereits über mehrere Generationen gibt, bleibt diese ein Phänomen, dass noch jung und an vielen Orten noch in Entstehung begriffen ist. Es ist davon auszugehen, dass langfristige Prozesse der Diasporabildung sehr stark in Ländern mit einer großen rumänischen Präsenz (wie Italien und Spanien) stattfinden werden. Ländern wie

Deutschland, Österreich, Frankreich oder Großbritannien stehen hier an der zweiten Stelle. (Die rumänische Migration in diesen Ländern hat sehr häufig den Charakter einer zirkularen Migration mit einer ständigen Abwechslung zwischen Heimat und Migration.) Auch wenn in diesem Prozess der Diasporabildung Standorte (im Sinne von eigenen Kirchengebäuden, Vereinsheime, Begegnungszentren etc.) wichtig als Anziehungspunkte sind, bleiben dennoch Menschen das größte „Kapital" der Diaspora. Solche Standorte stellen keine Garantie für die Kontinuität und Stärkung einer Diasporaidentität. Viel wichtiger scheint, ein entsprechendes „Angebot" zu sein, dass den Anschluss an die vielfältigen geistigen Bedürfnisse der Diasporamitglieder finden muss. Dieser Weg ist nicht einfach und hier gilt mehr als sonst der Vers des Ap. Paulus im Brief an die Hebräer (13, 14): „Denn wir haben hier keine bleibende Stadt..."

Biserica din Chemniz

Provocări

Pr. Dr. Ioan Ovidiu

Din proprie inițiativă, aș fi fost reticent să abordez acest subiect într-un eseu. M-am gândit de multe ori și am discutat și cu colegii mei pe această temă importantă, cu care ne confruntăm zilnic, însă atunci când cineva încearcă să o formuleze, de cele mai multe sună a nemulțumire, iar acest lucru împiedică un dialog constructiv cu colegii și cu conducerea Bisericii, cea care poartă în cele din urmă responsabilitatea acestei teme.

În același timp văd și o șansă de îmbunătățire a situației sau a unei susțineri constructive din partea conducerii Bisericii și de aceea am acceptat această provocare. Temele acestui articol sunt concluzii trase din experiența personală și de aceea este posibil ca experiențele celorlalți colegi de pastorație să fie diferite. Sper ca subiectivitatea concluziilor mele să îi încurajeze pe colegii mei să își exprime și ei concluziile lor, să ni le împărtășească, pentru a avea astfel o perspectivă cât mai completă și să avem mai multe șanse să găsim soluții și să recunoaștem oportunități.

Am împărțit eseul pe mai multe teme care relevă mai multe aspecte.

1. Condiții preliminare personale

a. Limba germană

Stăpânirea limbii germane este o condiție indispensabilă pentru o pastorație reușită a unei comunități românești ortodoxe din Germania, sau din spațiul vorbitor de limbă germană. Fără limba germană, comunicarea necesară cu autoritățile, partenerii de cooperare, membrii familiilor mixte, precum și cu creștinii ortodocși care nu cunosc limba română – grecii, sârbii, rușii sau bulgarii care participă la slujbele noastre – este imposibilă. În unele parohii în care preoții nu vorbesc limba, sunt folosiți credincioși care se implică în acest scop, dar rezultatele nu sunt întot-

deauna satisfăcătoare. Din perspectiva pastorației, în Biserica Ortodoxă este de la sine înțeles faptul că preotul servește ca persoană de contact pentru credincioși, atât în sensul întâlnirii la nivel personal, de exemplu la spovedanie, cât și în sensul liturgic. Din perspectiva sistemului juridic german, preotul reprezintă comunitatea bisericească în fața lumii exterioare și își asumă responsabilitatea pentru toate evenimentele publice. Și din acest motiv competența lingvistică a preotului este o condiție importantă pentru o misiune de succes.

b. Loc de muncă cu normă parțială/ Calificări suplimentare

Majoritatea preoților ortodocși români din țările vorbitoare de limbă germană nu se pot întreține pe ei și familiile lor din contribuțiile bisericești ale credincioșilor, motiv pentru care cei mai mulți dintre ei au un al doilea loc de muncă. Uneori, munca în biserică este complet voluntară, mai ales atunci când parohia este nou înființată, cum este adesea cazul. Colegii se orientează pe piața muncii în funcție de calificările suplimentare pe care le au, de cunoștințele de limba germană etc. De la șofer de camion la angajat IT, de la profesor universitar la om de serviciu - preoții români își asumă tot felul de joburi secundare pentru a-și întreține familiile. Este bine ca cei care vor să devină preoți să se preocupe de acest subiect încă din timpul studiilor sau cel puțin înainte de a fi repartizați ca preoți la parohii din străinătate, pentru a nu începe misiunea lor cu așteptări greșite, care apoi îi suprasolicită complet. Poate că ar fi necesar ca în viitor să se reflecteze asupra acestui aspect și la nivelul mitropoliei, și anume cum se poate îmbina studiul teologiei cu disciplinele de studiu adiționale, astfel încât activitatea secundară a preotului să fie în convergență sau cel puțin în armonie cu slujirea sa.

c. Familia

Deoarece un preot, pe lângă cele două slujbe, trebuie să aibă grijă și de propria familie, se poate bănui deja că rolul său

de tată de familie este mai mai greu de îndeplinit. Din nefericire, această situație duce adesea la tensiuni în cadrul familiei și uneori la adevărate crize familiale sau chiar la divorțuri. Prin urmare, este important ca preotul și soția sa să discute și să rezolve aceste situatii complexe în mod regulat, de preferință cu duhovnicul. Provocările sociale cu care se confruntă enoriașii nu ocolesc nici familia preotului. Căutarea sa de soluții îi este de folos nu doar familiei sale, ci și altor familii. Modelul dat de preoteasă este crucial în această privință. Această sarcină este deosebit de importantă, deoarece rolul preotului în diaspora implică mult mai mult decât serviciile liturgice, atât din punct de vedere tematic, cât și practic. Enoriașii se așteaptă ca familia preotului să fie un model de urmat, chiar dacă în discuțiile personale se susține contrariul. Acest lucru pune întreaga familie a preotului sub o presiune deosebită și, uneori, această situație duce la conflicte în cadrul familiei. Această situație nu este specifică diasporei sau Germaniei, însă, în opinia mea, este percepută mai intens aici.

2. Structuri instituționale

a. Mitropolia – instituție publică

Mitropolia Ortodoxă Română este recunoscută în unele state federale ca instituție publică și, prin urmare, ca un partener important al Federației. Pentru o instituție relativ tânără, această recunoaștere este o realizare importantă care are consecințe pozitive la nivelul fiecărei parohii în parte. Sarcina conducerii Bisericii în anii următori va fi de a extinde aceste structuri și de a le dezvolta instituțional, astfel încât toate avantajele care decurg din acest statut să poată fi pe deplin valorificate. În opinia mea, este necesar să se angajeze personal calificat corespunzător sau să se asigure o formare suplimentară pentru personalul existent. Tocmai pentru că are acest statut, Mitropoliei îi revine misiunea să se comporte, atît cu parohiile pe plan intern cât și cu alte instituții și autorități pe plan extern, într-un mod profesionist.

Chiar dacă aceste structuri administrative nu acoperă încă toate nevoile preoților și ale parohiilor, la nivel spiritual, sprijinul conducerii Bisericii este indispensabil, iar eu personal am putut apela fără rezerve la acest ajutor. Ca tânăr preot într-un context special, am fost expus la provocări care nu erau ușor de rezolvat: cazuri extraordinare în spovedanie, relații complicate în familii dezechilibrate, întrebări liturgice, diferențieri ecumenice, decizii personale. Am putut găsi întotdeauna multă deschidere și sfaturi bune atât la Nürnberg, cât și la München, ceea ce a fost foarte valoros pentru mine personal, mai ales că atât eu, cât și ceilalți preoți hirotoniți aici am avut parte doar de o stagiatură scurtă.

b. Decanatul

Spre deosebire de România, unde există un decanat în fiecare oraș mare, în Germania decanatele sunt împărțite pe landurile federale, adică la câteva sute de kilometri distanță de parohii. Acesta a fost și motivul pentru care întâlnirile dintre preoți și decani au fost dificil de organizat și au avut o participare slabă. Cu presiune autoritară, se obține foarte puțin cu preoții din Germania, ceea ce necesită mult tact din partea decanilor, dar și încetinește multe procese.

Noul format digital pentru conferințele preoților – ales din necesitate, ca urmare a crizei Corona – este, în opinia mea, mai potrivit și, în consecință, mai bine primit. Această comisie poate fi – dacă este realizată în mod corespunzător – un sprijin important pentru preoții parohi.

Spre deosebire de România, unde, după cele 40 de zile de stagiatură în catedrala episcopală, există încă posibilitatea, în caz de incertitudini liturgice sau practice, de a consulta colegii experimentați din parohiile apropiate, aici preotul este în mare parte singur și trebuie să caute singur răspunsuri și soluții. Aici înveți să prețuiești experiența și educația, atât la tine însuți, cât și la colegi, pentru că nimic nu merge de la sine. Acesta este motivul pentru care schimbul la acest nivel este atât de valoros pentru toate părțile implicate.

c. Întemeierea unei parohii

Atunci când preotul primește sarcina de a întemeia o nouă parohie, se angajează într-o călătorie complicată și consumatoare de energie. Trebuie să se pregătească bine pentru prima întâlnire cu credincioșii din oraș, mai ales – așa cum a fost cazul meu la vremea respectivă – dacă nu cunoaște pe nimeni în oraș și dacă niciun preot nu a activat acolo măcar din când în când. Un site web și un cont de Facebook create rapid, precum și o perioadă bine aleasă (Săptămâna Mare) au contribuit cu siguranță la cunoașterea rapidă a noii inițiative. Preotul trebuie să se angajeze într-o căutare îndelungată a unei clădiri adecvate pentru biserică prin intermediul contactelor ecumenice; trebuie să comande în prealabil echipamentul necesar pentru biserică, în mare parte pe cheltuiala sa, dar și cu sprijinul Mitropoliei, al familiei și al prietenilor.

În mod cert, va fi necesar ca înființarea unei noi parohii să fie reglementată de o anumită strategie din partea conducerii Bisericii. Oamenii sunt fericiți că li se trimite un preot, dar presupun că totul va fi rezolvat de Mitropolie sau chiar de Patriarhia de București și nu le place când li se cere să se organizeze în mod oficial și să plătească cotizații anuale. Desigur, nu se poate aștepta de la comunitățile românești să se organizeze și apoi să se adreseze Mitropoliei pentru a obține un preot pentru ele, așa cum este regula în parohiile grecești, de exemplu. Înființarea unei filii la periferia marilor parohii poate ajuta în acest sens, deoarece preoții responsabili de misiune pot folosi structura instituțională a parohiei pentru a cunoaște, activa și organiza credincioșii.

d. Asociație/Misiune caritativă

Pentru ca finanțele parohiei să fie transparente pentru membri și pentru administrația fiscală, este nevoie de un cadru adecvat. În ultimii 10 ani au fost încercate diferite modele. Până acum câțiva ani, parohiile erau organizate la nivel local ca asociații sau misiuni caritative și erau subordonate Mitropoliei prin statute. În prezent, se practică un format diferit, care se asigură că toate aspectele financiare sunt gestionate direct de către Mitropolie. Acest lucru poate fi o ușurare pentru preoți și pentru membrii consiliului Bisericii. Cu toate acestea, trebuie să ne obișnuim cu o anumită centralizare intrinsecă. După părerea mea, este necesar ca experiența cu diferitele formate să fie examinate și să se reflecteze asupra avantajelor și dezavantajelor, astfel încât să se aplice în viitor cea mai bună structură, iar procesele juridice să fie determinate, de asemenea, pe baza dreptului societăților comerciale, în ceea ce privește modul în care pot fi transformate structurile existente.

e. Slujirea aproapelui și educația religioasă

Slujirea aproapelui și educația religioasă merită amândouă să fie adresate special, ca topică separată, în primul rând pentru că ambele întruchipează angajamentul nostru față de semeni și ar putea

fi instrumente importante de misiune, iar în al doilea rând pentru că ambele sunt, din păcate, încă neglijate și subdezvoltate în țara noastră. De fapt ele pot rezolva deodată mai multe probleme ale comunităților noastre bisericești. Ele pot crea locuri de muncă suplimentare și adecvate pentru preoții parohiali sau pentru alți membri ai personalului bisericesc. Aceștia ar putea oferi sprijin enoriașilor în probleme precum integrarea, îngrijirea și sănătatea, educația și munca, drepturile și responsabilitățile. Dar pentru ca acest lucru să se întâmple, trebuie să se facă mai mult la nivel central, la nivel mitropolitan și chiar la nivelul Conferinței Episcopale Ortodoxe. Există mai multe inițiative și unele realizări mici, dar lipsesc rețelele, coordonarea și structura.

3. Pastorația

a. Distanțele (permis auto și autoturism)

În Germania, parohiile se răspândesc de obicei pe o suprafață considerabilă și pot avea o rază de până la 100 km. Astfel, cele mai multe parohii nu se încadrează nici în tiparul unei parohii sătești, nici în cel al unei parohii orășenești. Dinamica este specifică și necesită un efort organizatoric deosebit. Preotul are neapărat nevoie de un permis de conducere și de o mașină. Cei mai mulți preoți își folosesc mașina personală pentru vizitele la domiciliu. Unele parohii pun la dispoziție o mașină pentru preot.

După cum s-a menționat deja, distanța fizică joacă, de asemenea, un rol important în contactul necesar cu colegii și cu duhovnicul. Pentru ca preotul să se poată spovedi, trebuie uneori să planifice o zi întreagă de călătorie, motiv pentru care aceasta se întâmplă rar și cu consecințele aferente. De asemenea, comuniunea preoțească este posibilă doar într-o măsură limitată și rar. Taina Sfântului Maslul este adesea celebrată doar cu unul sau doi preoți. În unele regiuni, la sărbătorile parohiale pot fi așteptați cel mult doi oaspeți din parohiile învecinate.

Mărimea parohiilor înseamnă, de asemenea, o provocare pentru credincioși. Pentru unele familii, o călătorie cu mașina

de 100 km dus-întors duminica este o adevărată provocare. Alte familii, de exemplu, trebuie să facă drumuri și mai lungi, deoarece nu se înțeleg cu preotul paroh local, iar alternativa este la 200 km distanță.

b. Grupe de vârstă lipsă

Specific spațiului vorbitor de limbă germană, unde diaspora românească este relativ tânără, rămâne faptul că grupul de vârstă dominant al enoriașilor este între 20 și 55 de ani. Deși, din fericire, familiile tinere din România au din ce în ce mai mulți copii (în 2020, au avut cei mai mulți copii după grupul majoritar german), lipsesc încă atât adolescenții cât și tinerii, care adesea lucrează în programe de voluntariat organizate de diferite instituții caritative sau direct de statul german (Freiwilliges Soziales Jahr / Bundesfreiwilligendienst), cât și persoanele peste 60 de ani, care ar putea fi implicați în activități parohiale. Acest lucru înseamnă că există o lipsă de personal relevant pentru munca cu copiii și tinerii, pentru acompaniere și îngrijire, pentru catehеză și cursuri biblice, dar și de credincioși care să participe la slujbele din timpul săptămânii.

c. Duhul locului. Contraofertele

Comunitatea românească este foarte preocupată de integrarea în Germania și de educația școlară a copiilor săi, motiv pentru care multe familii se concentrează pe oferte din afară în acest sens și se observă o anumită înstrăinare de practicile și valorile tradiționale românești. Secularizarea populației românești, care a început deja în România, se intensifică aici. Desigur, sunt și oameni care își redescoperă și practică aici identitatea ortodoxă românească, dar aceștia sunt puțini. Chiar și în cazul familiilor cu un fond religios puternic, contraofertele pentru copii (sport și competiții sportive, activități școlare, grupuri de teatru și artă) sunt motive plauzibile pentru o suspendare pe termen lung a participării la liturghia de duminică.

d. Limba

Dacă necesitatea limbii germane a fost deja subliniată, trebuie să menționăm aici și celelalte limbi „ortodoxe”, care sunt necesare pentru îngrijirea pastorală a creștinilor ortodocși de altă limbă decât cea română, pentru că o biserică ortodoxă aici nu este deschisă doar creștinilor ortodocși români, ci tuturor creștinilor ortodocși. În Kassel, grecii, rușii, bulgarii, sirienii etc. participă, de asemenea, la serviciile noastre. Cunoașterea măcar a unei ectenii, a unei rugăciuni, a unui salut într-una din aceste limbi ajută foarte mult la pastorația acestor creștini care adesea nu primesc pastorație sau o primesc doar ocazional din partea Bisericii lor.

e. Educație, integrare și păstrarea identității

Activitățile educaționale ale parohiei sunt prinse în tensiunea dintre integrarea în cultura și societatea germană și păstrarea identității românești. În organizarea activităților multiple, se încearcă să se facă dreptate ambelor obiective, dar acest lucru se confruntă adesea cu neînțelegeri și nemulțumiri din partea unui grup sau altul: pentru unii, prea puțin sentiment național și prea multă limbă germană, în timp ce pentru alții, prea puțină cultură germană și prea multă tradiție românească. Această polarizare în parohie este o provocare nu numai pentru preoți, ci și pentru toți cei care ajută ca voluntari.

f. Campanii împotriva Bisericii în mediile de comunicare în masă

Chiar dacă parohiile din diaspora se adaptează la condițiile de peste hotare

și duc o viață bisericească independentă într-o oarecare măsură, ceea ce este perceput pozitiv de mulți, există încă foarte mulți oameni care resping preoții și Biserica în general din cauza prejudecăților sau – inspirați de campaniile anti-bisericești din presa românească – îi acuză pe preoți de diverse mașinațiuni și intenții ascunse. Distanța fizică față de țara natală nu îi protejează, deoarece mulți dintre oameni sunt foarte puternic legați de țară prin intermediul mass-media și sunt înstrăinați de comunitatea locală.

4. Ecumenism

a. Grupul de Lucru al Bisericilor Creștine din Germania (ACK)

La nivel local, diferitele congregații creștine sunt organizate în cadrul Grupului de Lucru al Bisericilor Creștine, pe germană prescurtat ACK. Acesta este un organism important atunci când o congregație tânără dorește să se afirme într-un oraș. Sub acest aspect parohia românească în devenire necesită atât o poziție clară cu privire la propria tradiție, cât și o opinie deschisă față de alte confesiuni creștine. Din această cauză, unii preoți ortodocși din parohii vorbitoare de alte limbi fie evită participarea la ACK, fie o fac doar rareori. Experiențele diferă de la oraș la oraș. Unii văd cooperarea ca pe o îmbogățire, de exemplu prin evenimentul comun „Noaptea Bisericilor Deschise”, alții ca pe un obstacol, de exemplu prin blocarea închirierii de clădiri bisericești pentru parohiile care nu aparțin de ACK.

b. Masa Rotundă a Religiilor

Ceea ce se întâmplă la nivel creștin în cadrul ACK se practică și la Masa Rotundă

a Religiilor în context interreligios. Diversitatea de exprimare a sentimentelor și ideilor religioase reprezintă o provocare pentru mulți. Există, de asemenea, evenimente comune, cum ar fi "Sărbătoarea Întâlnirii" ("Fest der Begegnung"), care oferă comunității posibilitatea de a-și face cunoscut patrimoniul cultural. Noi am participat până acum la aceste întâlniri prezentând interacțiunea dintre motivele religioase și folclorice din arta tradițională românească.

c. Sfatul Religiilor

Consiliul Religiilor oferă reprezentanților comunităților religioase posibilitatea de a rămâne în contact cu politicienii locali, de exemplu, cu primarii, consilierii municipali etc. și de a prezenta preocupări comune. Pentru această întâlnire importantă, este bineînțeles necesar să existe o bună pregătire și o cunoaștere a diferitelor structuri, proceduri etc., astfel încât discuțiile să se desfășoare pe picior de egalitate și să aibă succes.

Există cu siguranță și alte provocări ale pastorației în spațiul vorbitor de limba germană care nu au fost menționate aici sau au fost tratate prea succint. Intenția acestui text este mai degrabă de a da startul unui schimb continuu de idei între preoții înșiși și conducerea Bisericii pe aceste teme. Tot ceea ce funcționează de la sine în România datorită structurilor și condițiilor existente de mult timp trebuie reglementat și adaptat separat aici. Acest lucru necesită sprijin instituțional și structural din partea Mitropoliei, o comunicare deschisă între toți cei implicați și identificarea și implementarea competentă și profesională a soluțiilor adecvate.

Herausforderungen

Pfr. Dr. Ioan Ovidiu

Aus eigenem Antrieb hätte ich mich ungern mit diesem Thema in einem Aufsatz beschäftigt. Zwar ist dieses Thema eine wichtige und tagtägliche Angelegenheit, über die ich oft nachgedacht und mich auch mit Kollegen unterhalten habe, aber wenn man versucht, dieses Thema zu verbalisieren, klingt oft alles wie einfaches Meckern und das stört einen konstruktiven Dialog mit den Kollegen und mit der Kirchenleitung, die diese Verantwortung letztendlich trägt.

Da ich aber darin auch eine Chance für eine Verbesserung der Lage oder für eine strukturierte Unterstützung seitens der Kirchenleitung sehe, habe ich die Herausforderung angenommen. Die Unterthemen sind aus meiner eigenen Erfahrung abgeleitet und es ist durchaus möglich, dass meine Kollegen ihre Mission anders erlebt haben und vielleicht auch gegensätzliche Erkenntnisse gewonnen haben. Die Subjektivität meiner Äußerungen soll aber die Kollegen dazu ermutigen, ihre eigenen Einsichten zu formulieren und mit uns allen zu teilen, damit das Bild durch mehrere Perspektiven vollständig wird und vielleicht auch Lösungen und Chancen sichtbar werden.

Thematisch habe ich den Aufsatz auf mehrere Ebenen strukturiert, die mehrere Aspekte aufweisen.

1. Persönliche Voraussetzungen

a. Deutsch

Die handlungssichere Beherrschung der deutschen Sprache gehört ohne Wenn und Aber zu den Grundvoraus-

setzungen für die gelungene Pastoration einer rumänischen orthodoxen Kirchengemeinde in Deutschland bzw. in anderen deutschsprachigen Ländern. Ohne Deutsch ist die notwendige Kommunikation mit Behörden, Kooperationspartnern, Mitgliedern der gemischten Familien, sowie mit orthodoxen Christen ohne Rumänisch-Kenntnisse – Griechen, Serben, Russen oder Bulgaren, die unsere Gottesdienste besuchen – unmöglich. In einigen Gemeinden, wo die Priester der Sprache nicht mächtig sind, werden hierfür engagierte Gläubige eingesetzt, doch die Ergebnisse sind nicht immer zufriedenstellend. Von der Perspektive der Pastoration entspricht es ja dem orthodoxen Kirchenverständnis, dass der Priester als Ansprechpartner für die Gläubigen dient, sowohl im Sinne der Begegnung auf einer persönlichen Ebene, z.B. in der Beichte, als auch im Sinne der liturgischen Wirkung. Aus der Perspektive des deutschen Rechtssystems vertritt der Priester die Kirchengemeinde nach Außen und übernimmt Verantwortung für alle öffentlichen Veranstaltungen, deswegen ist die sprachliche Kompetenz aus mehreren Gründen eine wichtige Voraussetzung für eine gelungene Mission.

b. Nebenjob/Zusatzqualifikation

Die meisten rumänischen orthodoxen Priester im deutschsprachigen Raum können den Lebensunterhalt für sich und ihre Familien von den Kirchenbeiträgen der Gläubigen nicht sichern, deswegen haben die meisten von ihnen eine weitere Arbeitsstelle. Manchmal ist die Arbeit in der Kirche komplett ehrenamtlich, vor allem wenn die Gemeinde neu gegründet ist, was oft der Fall ist. Die Kollegen orientieren sich auf dem Arbeitsmarkt anhand der vorliegenden Zusatzqualifikationen, Deutschkenntnissen usw. von LKW-Fahrer bis IT-Mitarbeiter, von Uni-Dozent bis Reini-

gungskraft – die rumänischen Priester nehmen alle möglichen Nebentätigkeiten wahr, um für ihre Familien zu sorgen. Es wäre wünschenswert, dass die Kandidaten bereits im Studium oder jedenfalls bevor sie zu Priestern für Gemeinden im Ausland eingesetzt werden, sich mit diesem Thema auseinandersetzen, damit sie sich nicht mit falschen Erwartungen auf eine Tätigkeit einlassen, die sie dann komplett überfordert. Es wäre vielleicht für die Zukunft notwendig, dass darüber auch auf der Ebene der Metropolie reflektiert wird, wie man das Theologiestudium mit entsprechenden Studienfächern kombinieren kann, damit die Nebentätigkeit des Priesters in Konvergenz oder zumindest im Einklang mit seinem Amt sein kann.

c. Familie

Da ein Priester zusätzlich zu seinen beiden Arbeitsstellen sich noch selbstverständlich um die eigene Familie kümmern muss, ahnt man schon, dass seine Aufgabe als Familienvater mehr als eine Herausforderung ist. Leider führt diese Situation nicht selten zu Spannungen innerhalb der Familie und manchmal zu echten Familienkrisen oder sogar Scheidungen. Es ist deswegen wichtig, dass zwischen dem Priester und seiner Frau diese komplexe Lage regelmäßig und am besten mit dem Beichtvater besprochen und geregelt wird. Alle gesellschaftlichen Herausforderungen der Gemeindemitglieder beschäftigen auch die Familie des Priesters. Seine Suche nach Lösungen hilft nicht nur seiner Familie, sondern auch anderen Familien. Das Zeugnis der Presbytera ist in dieser Hinsicht entscheidend. Diese Aufgabe ist besonders wichtig, weil die Rolle des Priesters in Diaspora thematisch wie praktisch vielmehr beinhaltet als die liturgischen Dienstleistungen. Die Gemeindemitglieder erwarten, dass die Familie des Priesters ein Vorbild ist, auch wenn es in persönlichen Gesprächen anders behauptet wird. Damit ist die gesamte Familie des Priesters unter besonderem Druck und manchmal führt diese Situation zu Konflikten innerhalb der Familie. Das ist keine spezifische Situation in der Diaspora oder in Deutschland, wird aber hier meines Erachtens intensiver wahrgenommen.

2. Institutionelle Strukturen

a. Metropolie – KdÖR (Körperschaft des öffentlichen Rechts)

Die rumänische orthodoxe Metropolie ist in einigen Bundesländern als Körperschaft des öffentlichen Rechtes und damit als einen wichtigen Partner des Bundes anerkannt. Für eine relativ junge Institution ist diese Anerkennung eine wichtige Errungenschaft, die positive Konsequenzen auch auf der Ebene der einzelnen Kirchengemeinden hat. Die Aufgabe der Kirchenleitung in den kommenden Jahren wird der Ausbau dieser Strukturen und die institutionelle Weiterentwicklung sein, damit möglichst alle Vorteile, die aus diesem Status hervorgehen, wahrgenommen werden können. Dafür ist es meines Erachtens notwendig, dass man auch entsprechend qualifiziertes Personal beschäftigt bzw. vorhandenes Personal weiterbilden lässt. Gerade weil die Metropolie diesen Status besitzt, verpflichtet sie sich, nach Innen den Kirchengemeinden gegenüber und nach Außen anderen Institutionen und Behörden gegenüber gleichermaßen professionell zu begegnen.

Auch wenn diese administrativen Strukturen noch nicht alle Bedürfnisse

der Priester und Gemeinden decken, auf spirituelle Ebene ist die Unterstützung durch die Kirchenleitung unverzichtbar und ich persönlich durfte auf diesen Beistand uneingeschränkt zurückgreifen. Als junger Priester in einem besonderen Kontext war ich Herausforderungen ausgesetzt, die nicht leicht zu lösen waren: außergewöhnliche Fälle in der Beichte, komplizierte Verhältnisse in durcheinandergebrachte Familien, liturgische Fragen, ökumenische Differenzierungen, persönliche Entscheidungen. Ich konnte immer ein offenes Ohr und einen guten Rat in Nürnberg wie in München finden, was für mich persönlich sehr wertvoll ist, zumal sowohl ich als auch die anderen hier geweihten Priester uns nur über eine kurze Praktikumszeit freuen durften.

b. Dekanat

Im Unterschied zu Rumänien, wo es in jeder größeren Stadt ein Dekanat gibt, sind die Dekanate in Deutschland auf die Bundesländer verteilt, d.h. mehrere hundert Kilometer von den Kirchengemeinden entfernt. Das war auch der Grund, warum die Begegnung zwischen den Priestern und den Dekanen schwer zu organisieren und schlecht besucht waren. Mit dem üblichen autoritativen Druck erreicht man bei den Priestern in Deutschland echt wenig, was von den Dekanen viel Fingerspitzengefühl verlangt, aber auch viele Prozesse verlangsamt. Das neue digitale Format für die Priesterkonferenzen – das aus der Notwendigkeit der Corona-Krise gewählt wurde – ist meines Erachtens besser geeignet und dementsprechend auch besser angenommen. Dieses Gremium kann – wenn richtig durchgeführt – eine wichtige Unterstützung für die Gemeindepriester sein. Anders als in Rumänien, wo man nach dem 40tägigen Praktikum in der bischöflichen Kathedrale auch noch die Möglichkeit hat, die erfahrenen Kollegen in der Nähe bei liturgischen oder praktischen Unklarheiten zum Rate zu ziehen, ist der Priester hier meistens allein und muss selber nach Antworten und Lösungen suchen. Man lernt hier, Erfahrung und Bildung bei sich und bei Kollegen zu schätzen, weil nichts von alleine läuft. Deswegen ist der Austausch auf diese Ebene für alle Beteiligten wertvoll.

c. Gründung Kirchengemeinde

Wenn der Priester den Auftrag bekommt, eine neue Gemeinde zu gründen, begibt er sich auf eine komplizierte und kräftezerreisende Reise. Man muss sich gut für die erste Begegnung mit den Gläubigen der Stadt vorbereiten, vor allem – wie bei mir damals – wenn man niemanden in der Stadt kennt und noch kein Priester zumindest ab und zu da aktiv war. Eine schnell gebaute Webseite und ein Facebook-Account sowie ein gut gewählter Zeitpunkt (die Karwoche) haben bestimmt geholfen, die neue Initiative schnell bekannt zu machen. Der Priester muss sich auf eine vorherige lange Suche nach einem geeigneten Kirchengebäude über die ökumenischen Kontakte einlassen; er muss die Vorbestellung der notwendigen Kirchengeräte meistens auf eigene Kosten aber auch durch die Unterstützung der Metropolie, der Familie und der Freunden vornehmen.

Es wird mit Sicherheit notwendig sein, dass die Gründung einer neuen Gemeinde durch eine gewisse Strategie seitens der Kirchenleitung geregelt ist. Die Menschen freuen sich zwar, dass ihnen ein Priester geschickt wird, gehen aber davon aus, dass alles von der Metropolie

oder sogar vom Bukarester Patriarchat getragen wird und sehen es nicht ein, wenn sie dazu aufgefordert werden, sich offiziell zu organisieren und Jahresbeiträge zu zahlen. Selbstverständlich kann man nicht darauf warten, dass die rumänischen Communities sich selbst organisieren und dann bei der Metropolie einen Antrag stellen, um einen Priester für sich zu bekommen, wie es etwa in den griechischen Kirchengemeinden die Regel ist. Die Gründung von Tochtergemeinden (filii) am Randgebiet der großen etablierten Kirchengemeinden kann diesbezüglich helfen, weil die für Mission zuständigen Priester die institutionelle Struktur der Parochie nutzen können, um die Gläubigen kennenzulernen, zu aktivieren und zu organisieren.

d. Verein/Förderverein

Um die Finanzen der Kirchengemeinde für die Mitglieder und für das Finanzamt transparent zu führen, braucht man einen geeigneten Rahmen. In den letzten 10 Jahren wurden verschiedene Modelle probiert. Bis vor einigen Jahren wurden die Gemeinden lokal als Vereine oder Fördervereine organisiert und durch die Satzung der Metropolie untergeordnet. Zurzeit wird ein anderes Format praktiziert, das die direkte Abwicklung aller finanziellen Aspekte durch die Metropolie sichert. Das kann eine gute Entlastung für die Priester und für die Mitglieder des Kirchenvorstands sein. Allerdings muss man dabei mit einer gewissen intrinsischen Zentralisierung zurechtkommen. Es ist meines Erachtens notwendig, dass die Erfahrung mit den unterschiedlichen Formaten auf Vor- und Nachteile geprüft und reflektiert wird, so dass in Zukunft die beste Struktur angewendet wird und auch anhand des Körperschaftsgesetztes die legalen Prozesse festgelegt werden, wie bestehende Strukturen umgewandelt werden können.

e. Diakonie und Religionsunterricht

Die Diakonie und der Religionsunterricht sind an dieser Stelle besonders

und gemeinsam hervorzuheben, erstens weil beide unser Engagement für die Mitmenschen verkörpern und wichtige Missionsinstrumente sein könnten, und zweitens weil beide bei uns leider immer noch vernachlässigt und unterentwickelt sind. Dabei können sie mehrere Probleme unserer Kirchengemeinden lösen. Sie können zusätzliche und geeignete Arbeitsplätze für die Gemeindepriester oder für anderes notwendiges Kirchenpersonal schaffen. Sie könnten den Gemeindemitgliedern Unterstützung bei Fragen zu Themen wie Integration, Pflege und Gesundheit, Bildung und Arbeit, Rechte und Pflichten anbieten. Dafür muss aber zentral auf der Ebene der Metropolie und sogar der Orthodoxen Bischofskonferenz mehr getan werden. Es gibt zwar mehrere Initiativen und einige kleine Errungenschaften, aber es fehlt an Vernetzung, Koordinierung und Struktur.

3. Pastoration

a. Distanz (Führerschein und Auto)

Die Kirchengemeinden in Deutschland verbreiten sich in der Regel über ein erhebliches Gebiet und können bis zu 100 km Radius haben. Damit fallen die meisten Gemeinden weder in dem Muster einer Dorfgemeinde noch in dem einer Stadtgemeinde. Die Dynamik ist spezifisch und erfordert eine besondere organisatorische Leistung. Der Priester benötigt unbedingt einen Führerschein und ein Auto. Die meisten Priester benutzen das eigene Auto für die Hausbesuche. Einige Gemeinden stellen dem Priester ein Auto zur Verfügung.

Wie bereits angesprochen, spielt die physische Distanz eine wichtige Rolle auch bei dem notwendigen Kontakt mit Kollegen und mit dem Beichtvater. Damit der Priester selbst beichten kann, muss er manchmal eine Tagesreise dazu

planen, deswegen passiert das selten und mit entsprechenden Konsequenzen. Auch die priesterliche Gemeinschaft ist nur bedingt und selten möglich. Das Sakrament der Krankensalbung wird oft von nur mit einem oder zwei Priester zelebriert. In einigen Regionen kann man bei den Gemeindefesten mit höchstens zwei Gästen aus benachbarten Parochien rechnen.

Die Größe der Parochien bedeutet auch für die Gläubigen eine Herausforderung. Für einige Familien ist sonntags eine Autofahrt von 100km hin- und zurück einfach nicht zumutbar. Andere Familien wiederum müssen sogar längere Reisen auf sich nehmen, weil sie mit dem Gemeindepriester vor Ort nicht zurechtkommen und die Alternative ist in 200km Entfernung.

b. Fehlende Altersgruppen

Spezifisch für den deutschsprachigen Raum, wo die rumänische Diaspora relativ jung ist, bleibt, dass die dominante Altersgruppe der Gemeindemitglieder zwischen 20 und 55 Jahre liegt. Zwar bekommen erfreulicherweise junge rumänische Familien immer mehr Kinder (in 2020 die meisten Kinder nach der deutschen Mehrheitsgruppe), aber es fehlen nach wie vor sowohl die Jugendlichen und jungen Menschen, die sich hier oft ehrenamtlich oder als FSJ/BFD (Freiwilliges Soziales Jahr / Bundesfreiwilligendienst) engagieren, als auch die Menschen über 60, die in der Regel in die Gemeindearbeit eingebunden werden. Damit fehlt wichtiges Personal für Kinder- und Jugendarbeit, für Begleitung und Betreuung, für Katechese und Bibelkurse, aber auch Besucher für Gottesdienste während der Arbeitswoche.

c. Lokaler Zeitgeist. Gegenangebote

Die rumänische Community ist sehr um die Integration in Deutschland und um die schulische Bildung ihrer Kinder bemüht, deswegen ist bei vielen Familien eine Fokussierung auf diesbezügliche Angebote und eine gewisse Entfremdung von traditionellen rumänischen Praktiken und Werten festzustellen. Die bereits in Rumänien begonnene Säkularisierung der rumänischen Bevölkerung wird hier intensiviert. Es gibt selbstverständlich auch Menschen, die gerade hier ihre rumänisch-orthodoxe Identität für sich wiederentdecken und praktizieren, aber das sind die wenigen. Sogar für Familien mit einem starken religiösen Hintergrund sind die Gegenangebote für Kinder (Sport und Sportwettbewerbe, schulische Aktivitäten, Theater- und Kunstgruppen) plausible Gründe für eine langfristige Aussetzung der Teilnahme an der sonntäglichen Liturgie.

d. Sprache

Wurde die Notwendigkeit der deutschen Sprache bereits hervorgehoben, so muss man an dieser Stelle die „orthodoxen" Sprachen nennen, die für die Pastoration nicht-rumänischsprachigen orthodoxen Christen notwendig sind, denn eine orthodoxe Kirche hier steht nicht nur für rumänisch-orthodoxe Christen offen, sondern für alle orthodoxen Christen. In Kassel besuchen unsere Gottesdienste auch Griechen, Russen, Bulgaren, Syrer etc. Kennt man zumindest eine Ektenie, ein Gebet, ein Grußwort in einer dieser Sprachen, hilft das sehr bei der Pastoration dieser Christen, die oft keine oder nur eine gelegentliche Pastoration seitens ihrer Kirche bekommen.

e. Bildung, Integration und Identitätsbewahrung

Die Bildungsaktivitäten der Kirchengemeinde steht in der Spannung zwischen Integration in die deutschen Kultur und

Gesellschaft und der Bewahrung rumänischer Identität. Bei der Veranstaltung multipler Aktivitäten wird versucht beiden Zielen gerecht zu werden, allerdings stößt das oft auf Missverständnisse und Missfallen seitens der einen oder anderen Gruppe: für einige ist dabei zu wenig Nationalgefühl und zu viel deutsche Sprache, während für andere zu wenig deutsche Kultur und zu viel rumänische Tradition. Diese Polarisierung in der Gemeinde ist eine Herausforderung nicht nur für die Priester, sondern auch für alle, die sich ehrenamtlich engagieren.

f. Antikirchliche Kampagnen in den Medien

Auch wenn sich die Diasporagemeinden an die Verhältnisse im Ausland anpassen und einigermaßen ein eigenständiges Kirchenleben führen, das von vielen positiv empfunden wird, gibt es immer noch sehr viele Menschen, die aufgrund von Vorurteilen die Priester und die Kirche generell verwerfen oder – angeregt durch die antikirchlichen Kampagnen in den rumänischen Medien – die Priester pauschal von unterschiedlichen Machenschaften und versteckte Intentionen beschuldigen. Die räumliche Distanz zur Heimat schützt nicht, weil viele mit der Heimat medial sehr stark verbunden und mit der Gemeinde vor Ort weit auf Distanz sind.

4. Ökumene

a. ACK (Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen in Deutschland)

Auf lokaler Ebene sind die unterschiedlichen christlichen Kirchengemeinden als Arbeitsgemeinschaft Christlicher Kirchen organisiert. Dies ist ein wichtiges Gremium, wenn eine junge Gemeinde in einer Stadt Fuß fassen möchte. Allerdings erfordert das sowohl eine klare Position zur eigenen Tradition als auch eine offene Meinung gegenüber anderer christlichen Denominationen. Von einigen orthodoxen Priestern verschiedener sprachlicher Prägung wird deswegen die Mitarbeit in der ACK entweder komplett vermieden oder nur selten umgesetzt. Die Erfahrung in verschiedenen Städten ist auch unterschiedlich. Manche empfinden die Zusammenarbeit als Bereicherung, z.B. durch die gemeinsame Veranstaltung „Nacht der offenen Kirchen“, andere als Behinderung, z.B. durch die Blockierung von Vermietungen der Kirchengebäude an Kirchengemeinden, die nicht zur ACK gehören.

b. Runder Tisch der Religionen

Was auf christlicher Ebene in der ACK passiert, wird auch beim Runden Tisch der Religionen im interreligiösen Kontext praktiziert. Die Vielfalt des Ausdrucks religiöser Gefühle und Ideen ist für viele eine Herausforderung. Es gibt auch gemeinsame Veranstaltungen, wie z.B. „Fest der Begegnung“, die der Gemeinde die Möglichkeit bietet, ihr kulturelles Erbe bekannt zu machen. Unsere Teilnahme daran war immer vom Zusammenspiel religiöser und folklorischer Motive in der traditionellen rumänischen Kunst geprägt.

c. Rat der Religionen

Der Rat der Religionen bietet Vertretern religiöser Gemeinschaften die Gelegenheit, mit den lokalen Politikern, z.B. Bürgermeister*in, Stadträten, etc. in Kontakt zu bleiben und gemeinsame Anliegen vorzutragen. Für diese wichtige Begegnung muss man sich natürlich gut vorbereiten und über verschiedene Strukturen, Abläufe etc. Bescheid wissen, damit die Gespräche auf Augenhöhe und erfolgreich verlaufen.

Mit Sicherheit gibt es weitere Herausforderungen der Pastoration im deutschsprachigen Raum, die hier keine Erwähnung fanden bzw. zu lapidar behandelt wurden. Die Intention dieses Textes ist eher den Anfang eines kontinuierlichen Austausches zwischen den Priestern selbst und mit der Kirchenleitung zu diesen Themen zu geben. Alles, was in Rumänien aufgrund lang bestehenden Strukturen und Verhältnissen zum Teil von alleine funktioniert, muss hier gesondert geregelt und angepasst werden. Das erfordert institutionelle und strukturelle Unterstützung seitens der Metropolie, eine offene Kommunikation zwischen allen Beteiligten sowie eine kompetente und professionelle Ermittlung geeigneter Lösungen.

O familie ortodoxă în context multiconfesional

Sibylle Ciripoi

La început nu puteam înțelege sentimentele față de România ale unor concetățeni pe care i-am întâlnit la München în vara anului 1989. Asta fusese cu o jumătate de an înainte de revoluție, când am emigrat cu părinții și frații în Germania, căutând și aici ortodoxia pe care o cunoscusem nu demult.

Eu sunt copilul fericit al unei mame săsoaică și al unui tată secui. La Sighișoara am fost botezată la vârsta de 7 ani în credința creștin-evanghelică, iar la Brașov am avut confirmarea în 1982. La puțin timp după aceasta preotul nostru simpatic sas a emigrat în Germania. De atunci a început să-mi lipsească Biserica și sprijinul ei duhovnicesc. Însă Dumnezeu mi-a venit în întâmpinare prin dorința mea de a deveni medic veterinar, nimerindu-se să intru la Liceul Agroindustrial din Prejmer, unde, pe atunci, profesorul Ioan Sorin Apan preda fizica, dar mai mult metafizica, ascunsă pe vremea aceea. A mers cu noi elevii în vacanțe la mănăstirile din Moldova. La Sihăstria, Secu și Sihla presimțeam în întunericul și liniștea slujbelor și convorbirilor nocturne că aceea era ce căutam, chiar dacă la început nu înțelegeam mai nimic cu mintea mea rațională. Un călugăr bătrân și plin de răbdare și dragoste încerca să-mi explice cum se pogoară prin Duhul Sfânt Lumina de Paști la Ierusalim, dar eu nu puteam cuprinde, cu toate că ziceam că am înțeles.

În vremea aceea domnea încă comunismul înfricoșător. Călătoream parcă neobservați și nestingheriți de comuniști, cu trenul și cu „nașul" (fără bilete), cu proful nostru prin țară, descopeream constelațiile pe cerul de vară noaptea și de Crăciun învățam colinde străvechi în Maramureș, colindând noi înșine din casă în casă.

În timpul pelerinajului de la Bogdan Vodă la Mănăstirea Moisei în Maramureș, de 14 August 1985, la hramul Adormirii Maicii Domnului, o pereche de turiști germani m-a întrebat ce mă atrage ca și creștin evanghelic spre ortodoxie? Atunci, la vârsta de 18 ani, n-am știut să le explic. Doar mai târziu am realizat că cel mai mult m-a ajutat și influențat citirea vieților sfinților tuturor secolelor. Citind din Mineie, nu mă puteam opri când se terminau sfinții zilei, citeam dinainte și alte zile. Sfinții ultimilor 2000 de ani se trag ca un fir roșu prin istoria devenirii noastre creștine. Multele și variatele încercări la care au fost supuși și cărora le-au rezistat, îmi dau curaj pentru viitorul nostru necunoscut.

Și astfel m-am decis la vârsta de 19 ani să devin ortodoxă. Părintele Ioan Isa din Brașov, Dumnezeu să-l odihnească, care era deja pensionar în 1986, mi-a mai făcut o mică cateheză secretă în casa parohială unde locuia, ca să nu observe nimeni. Mirungerea a avut loc în biserica Sfântul Nicolae din Scheii Brașovului, iar naș

La Sihla cu monahul Ioan in iarna 1991/92.

mea, fiind prietena mea, a fost singura persoană prezentă.

Acum, după mai mult de 33 de ani, înțeleg ortodoxia mai bine și aceasta îmi este mie și multora ancora necesară în viața de zi cu zi. În diaspora îți dai seama de pierderea unui firesc, care în patrie este de la sine înțeles. Nu este vorba doar de tradiții cunoscute, care pentru mine erau mai mult o povară și o îngrădire, necrescând cu ele. Pentru mine era mai mult faptul că în 1998 în Germania de Est, unde ne-a dus serviciul, am dat de un pustiu duhovnicesc.

Săptămâna trecea cu muncă și grădiniță, dar duminicile eram foarte singuri. Copilașii noștri dragi ne-au salvat peste aceste vremuri.

Între timp cu ajutorul Lui Dumnezeu s-au înființat și în Germania de Est parohii. Aici s-au adunat în ultimii ani români din toate colțurile României, unindune esența credinței. Bineînțeles că ne bucurăm enorm de mâncăruri tradiționale și purtăm de sărbători costumele noastre populare. Dar cel mai mult ne leagă comuniunea ca și creștini de aceeași credință, Sfânta Împărtășanie și duhovnicești noștri părinți jertfitori.

Fără viața în diasporă probabil că mulți nu ar fi așa sensibilizați spre căutarea identității lor lăuntrice, iar soțul meu nu ar mai fi fost hirotonit diacon onorific la vârsta de 52 de ani. Pierderea benevolă sau forțată a patriei ne eliberează și de balastul înțepenit al unor obiceiuri moștenite. Așa trebuie să se fi întâmplat multora de-a lungul mileniilor, când a trebuit să se mute sau să fugă dintr-o țară în alta. Prin aceasta mă simt părtașă tuturor.

În timpul unui concediu în România, acum doi ani, un preot ne-a spus: „Aha, voi veniți din România de-afară!" Dumnezeu știe de ce ne-a împrăștiat prin lume și nu ne-a lăsat să locuim împreună în așteptarea vieții veșnice...

Oare unde prin lume sînt acum unele din miresucele maramureșence ale pelerinajului spre Moisei al anului 1987?/Wo leben heute wohl die kleinen Bräute des Pilgerwegs nach Moisei von 1987 aus der Maramuresch?

Eine orthodoxe Familie in multikonfessionellem Kontext

Sibylle Ciripoi

Am Anfang habe ich die Gefühle einiger in München neu kennengelernter Rumänen nicht verstanden. Das war im Sommer 1989, als wir ein halbes Jahr vor der Revolution mit der Familie nach Deutschland ausgewandert waren und ich Anschluss an die schmerzlich vermisste Orthodoxie suchte.

Ich bin nämlich glückliches Kind einer siebenbürgisch-sächsischen Mutter und eines szekler-ungarischen Vaters, wurde in Schäßburg im Alter von 7 Jahren evangelisch getauft, in Kronstadt 1982 konfirmiert und dann wanderte unser sympathischer sächsischer Pfarrer aus. Ab da hat mir die Kirche und der Halt, den sie mir geben konnte, gefehlt. Gott kam mir sehr entgegen, ließ mich Tierärztin werden wollen und schickte mich nach Tartlau in das Landwirtschaftsgymnasium, wo der damalige Physiklehrer Ioan Sorin Apan uns Schüler mit seinem mystischen Talent begeisterte und uns in den Ferien in die Moldauer Klöster auf Ausflüge mitnahm. In Sihăstria, Secu und Sihla erahnte ich dann im Dunkel und der Stille der nächtlichen Gottesdienste und Gespräche, wonach ich suchte, auch wenn ich anfangs mit meinem rationell denkenden Geist wirklich kaum etwas davon verstand. Ein alter und gütiger Mönch versuchte mir das österliche Licht, welches in Jerusalem durch den Heiligen Geist herabkommt, zu erklären, aber ich konnte es nicht erfassen, obwohl ich sagte, es verstanden zu haben. Da herrschte noch eiserner Kommunismus in Rumänien. Wir bewegten uns wunderbarerweise auf einer von denen unerkannten Ebene, fuhren als Schüler mit unserem Lehrer per Zug durchs Land, lernten beim Zelten die Sternbilder kennen und zu Weihnachten in der Maramuresch von Haus zu Haus uralte Weihnachtslieder singen.

Während eines Pilgergangs am 14. August 1985 zu Maria Entschlafung in der Maramuresch, von Bogdan Vodă nach Moisei zum Kloster, fragte mich ein deutsches Touristenpaar, was mich als evangelische Christin zur Orthodoxie hinziehe. Da wußte ich mit 18 Jahren auch noch nicht, wie ich es erklären soll. Erst später wurde mir bewusst, dass mich die Lektüre über das Leben der Heiligen durch die Jahrhunderte hindurch, sehr stark beeindruckt und geprägt hatte. Ich konnte gar nicht aufhören, aus den Mineios zu lesen, und wenn die Erzählungen über die Heiligen des jeweiligen Tages zu Ende waren, musste ich schon die nächsten Tage im Voraus lesen. Die Heiligen der letzten 2000 Jahre ziehen sich wie ein roter Faden durch unsere Geschichte und unseren christlichen Werdegang. Die vielen unterschiedlichen Facetten der Herausforderungen, denen sie stand-

Liebe Gäste zum Kirchweihfest, Erzbischof Serafim mit unserem Priester Ioan.

Kirchweihfest der Gemeinde Hl. Georg zu Leipzig.

hielten, geben mir Mut für unsere ungewisse Zukunft.

Und so entschloss ich mich mit 19, orthodox zu werden. Ich ging zu Vater Ioan Iṣa, Gott habe ihn selig, er war 1986 schon in Rente und wohnte im Pfarrhaus neben der Kirche „Heiliger Nikolaus" im Kronstädter Schei-Viertel. Dort unterwies er mich noch einmal, verborgen vor aller Augen, und salbte mich nachher in der Kirche, wie einen Täufling, zur Orthodoxie. Nur meine Freundin und gleichzeitig Patin war anwesend.

Jetzt, nach über 33 Jahren, verstehe ich die Orthodoxie etwas besser, und sie gibt mir und vielen anderen den Halt, welchen wir im Alltag brauchen. Aus der Diaspora wird einem der Verlust der Selbstverständlichkeiten aus der Heimat bewusst. Es geht gar nicht nur um die Traditionen, welche für mich eher eine Last und Einschränkung waren, da ich nicht mit ihnen aufgewachsen bin. Es geht für mich darum, dass wir 1998 vor allem in Ostdeutschland, wohin es uns beruflich verschlagen hat, eine geistige Wüste vorfanden. Die Woche verging mit Arbeit und Kindergarten, aber am Wochenende waren wir ziemlich einsam. Unsere lieben Kinderlein haben uns über diese Zeit gerettet.

Inzwischen wurden auch in Ostdeutschland mit Gottes Hilfe Gemeinden gegründet. Hier kamen in den letzten Jahren Rumänen aus allen Teilen der Heimat zusammen und uns verbindet die Essenz des Glaubens. Natürlich freuen wir uns riesig über traditionelle Gerichte und tragen zu Festen stolz handgefertigte Trachten. Aber am meisten verbindet uns die heilige Kommunion als gleichgesinnte Christen und unsere aufopferungsvollen geistlichen Väter.

Ohne das Leben in einer Diaspora wären wahrscheinlich viele nicht so offen auf der Suche nach innerster Identität, und mein Mann wäre nicht mit 52 Jahren noch zum ehrenamtlichen Diakon geweiht worden. Der freiwillige oder gezwungene Verlust der

Heimat befreit einen auch von einem ererbten Ballast an verknöcherten Gewohnheiten. So muss es auch ganz vielen Menschen im Laufe der Jahrtausende gegangen sein, als sie von einem Land ins andere ziehen oder flüchten mussten. Dadurch fühle ich mich mit ihnen allen verbunden.

Bei einem Besuch in Rumänien vor 2 Jahren hat uns ein Priester gesagt: ,,Aha, ihr kommt aus dem Rumänien von draußen her!'' Gott weiß, warum er uns in der Welt verstreut und nicht hat beisammen wohnen lassen, in Erwartung des ewigen Lebens.

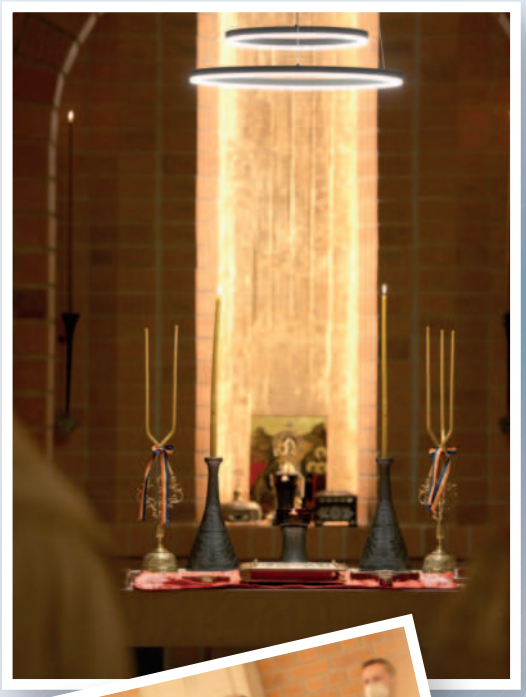

Centrul Bisericesc din München

Părintele Prof. Dr. Viorel Ioniță – În slujba Ortodoxiei departe de „acasă”

Interviu on-line realizat de pr. prof. dr. Daniel Benga

1. *Părinte Profesor Viorel Ioniță trăiți și slujiți în Elveția de aproape 30 de ani. Ce au însemnat pentru dumneavoastră acești ani trăiți departe de casă?*

Am trăit într-adevăr aproape 30 de ani în diaspora, dintre care mai bine de 3 ani în Germania, iar restul de 26 și 4 luni în Elveția. Am fost trimis la studii în Germania de Patriarhia Română, iar în Elveția am ajuns în ianuarie 1994 împreună cu soția mea Alexandrina și cei doi copii ai noștri Viorel și Irina Alexandra. Între timp ne-a binecuvântat Dumnezeu cu doi nepoți din partea fiului nostru: Adrian și Lisa. La Geneva am lucrat în cadrul Conferinței Bisericilor Europene până la pensionare în anul 2011, iar paralel am continuat fără întrerupere îndrumarea mai multor promoții de doctoranzi la Universitatea din București. Prin natura postului de la Geneva, precum și datorită faptului că am

Cu familia în ziua de Paști la Geneva 2021.

Împreună cu Părintele Dumitru Stăniloae la Köln în anul 1974.

reprezentat Biserica noastră în diferite comisii internaționale, am călătorit foarte mult și așa am avut ocazia să cunosc comunități ortodoxe române din aproape toate țările din Europa Occidentală, Statele Unite ale Americii și Canada. Am scris în multe rânduri despre statutul canonic al Diasporei Ortodoxe, inclusiv din perspectivă pan-ortodoxă în contextul hotărârilor Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe din anul 2016. Astfel am ajuns să îmi fac o imagine de ansamblu despre viața din Diaspora, dar țin să precizez că nu vorbesc în numele românilor din Diaspora, pentru că experiența milioanelor de compatrioți ai noștri de pe plaiuri străine este extrem de complexă. Eu descriu experiența mea în acest context, în care poate că se reflectă câte ceva din experiența proprie și a altor români. Pentru a răspunde direct la întrebarea de mai sus, precizez că pe parcursul celor trei ani (1972–1975) petrecuți la Bonn, în Germania, nu am fost deloc în țară, deoarece de la Patriarhie mi s-a recomandat să rămân acolo, căci riscam să nu mă mai întorc la studii. Sunt născut într-o familie de 11 copii și pe parcursul acelor trei ani s-au întâmplat multe în familia noastră, evenimente la care eu nu am fost prezent. Cele mai grele momente din Germania erau în zilele de duminecă și mai ales la

marile sărbători, în special de Crăciun, când toți nemții petreceau în familiile lor. Atunci simțeam dureros dorul de acasă. De când suntem în Elveția, am fost în fiecare an în vacanță în România, iar aceasta însemna să fim cu familiile noastre, mai ales că eu și soția mea suntem originari din aceeași comună de lângă Brașov. Eu personal am fost în fiecare an de mai multe ori în țară, căci mă străduiam să mă achit de datoriile mele didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul" din București. Anii petrecuți departe de casa părintească au însemnat o inevitabilă înstrăinare, pe care am resimțit-o atât față de „societatea gazdă", în care am intrat, cât mai ales în societatea de acasă din care am plecat. În „societatea gazdă" am fost foarte bine primit, mi-a fost acordată fără dificultate cetățenia elvețiană și mă simt protejat de aceasta. În același timp simt că din punctul de vedere al tradițiilor de care sunt legat, inclusiv faptul că sărbătorim Paștile altfel decât această societate, mi se aduce aminte mereu că am o altă origine. În societatea românească, în cercul familial, sau în cel al prietenilor și al foștilor colegi, nu mai sunt în întregime unul de-al lor, nu am înfruntat aceleași dificultăți ca și ei, chiar dacă din punct de vedere material unii dintre ei stau mai bine decât mine. Cu toate acestea, în contextul occidental nu m-am jenat niciodată că sunt român, mai ales că m-a ajutat Milostivul Dumnezeu să înregistrez unele succese în activitatea mea prin care m-am impus chiar și în societatea gazdă. Pe de altă parte, am simțit tot mai profund că viața noastră pe pământ este în ultimă instanță o călătorie și toate etapele prin care trecem sunt doar niște popasuri care trec prea repede, iar important este scopul călătoriei și anume pregătirea pentru adevărata viață. Am realizat atunci că în

Primirea Premiului „Abt Emanuel-Heufelder" din partea Institutului Ecumenic de la Niederaltaich, Germania, 3 iunie 2006.

fond întreaga noastră viață de aici este o stare de Diaspora, suntem în străinătate până când ne vom întoarce în Casa Tatălui Ceresc.

2. *Care au fost experiențele cele mai frumoase ale vieții în diaspora românească?*

În anii pe care i-am petrecut aici, cele mai frumoase clipe din viața mea au fost atunci când am simțit ajutorul lui Dumnezeu mai mult decât mi-aș fi închipuit. În acești ani soția mea a suferit un accident cerebral vascular, iar după câțiva ani am trecut și eu prin aceeași experiență, după ce cu câțiva ani înainte avusesem o operație la cap. Accidentul meu cerebral s-a petrecut la Brașov. După două săptămâni de spitalizare în orașul de lângă Târnpa, pe care o priveam în fiecare zi de pe patul de spital, am reușit să mă întorc la Geneva cu avionul și m-am refăcut mai repede decât au prezis toți medicii. Recuperarea rapidă și aproape completă a fost posibilă pentru că doctorul Adrian Viorel Nicola și domnișoara doctor Ioana Varga de la Brașov m-au tratat cu atâta purtare de grijă, încât după două săptămâni am putut să mă întorc la Geneva. Am dorit atunci să public o scrisoare deschisă des-

pre acea minune și cum tot am amânat. O fac acum, pomenindu-i pe cei doi medici brașoveni, pentru că prin ei m-a ajutat Dumnezeu. Clipele frumoase pentru mine au fost apoi în timpul slujbelor de Nașterea și Învierea Domnului, sărbători pe care le-am petrecut fără excepție în fiecare an la biserica Parohiei ortodoxe române de la Chambésy, de lângă Geneva, prin bunăvoința preotului paroh Virgil Vâlcu. Sărbătoarea Paștilor din acest an 2021 a fost un moment de mare emoție duhovnicească, după ce anul trecut am participat la slujba de Paști doar cinci persoane. Dar în cariera mea de la Geneva am avut multe alte momente de bucurie, atunci când am făcut cinste Bisericii noastre și am primit distincții din partea unor instituții occidentale de prestigiu. Clipe frumoase au fost în viața mea de la Geneva momentul în care fiul nostru Viorel a obținut cu succes titlul de arhitect și când ne-a făcut bunici, precum și atunci când fiica noastră Irina a susținut cu succes un doctorat la Institutul de Înalte Studii Internaționale și de Dezvoltare din orașul lui Calvin. În sfârșit, momente foarte importante în viața mea au fost și cele când mai mulți ierarhi ai Bisericii noastre, în frunte cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, m-au onorat cu diferite cinstiri pentru ceea ce am reușit să fac în slujba Bisericii Ortodoxe Române. Privind în urmă la acestea și la multe altele nu pot decât să mă minunez de „cât bine mi-a făcut mie Dumnezeu!”

Slujind Sf. Liturghie în Noaptea Învierii la Parohia „Învierea Domnului” din Chambésy, 2 mai 2021.

3. *Întotdeauna când se câștigă ceva, se pierde altceva. Ce credeți că pierde și ce câștigă românul ortodox aflat în Europa de Vest?*

Prin formația mea de istoric am evitat să mă gândesc sau să speculez cum ar fi fost dacă ar fi fost altfel și să mă concentrez doar la ceea ce a fost, așa cum a fost. Am făcut această precizare, pentru că am rezistat mereu tentației să mă gândesc cum ar fi fost sau ce aș fi realizat dacă aș fi rămas în țară. Vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist îmi spunea de fiecare dată când mă primea că trebuie să mă întorc, căci în țară era mai multă nevoie de mine. I-am răspuns mereu respectuos, că mă rog Milostivului Dumnezeu să mă ajute ca să slujesc Biserica străbună în străinătate cel puțin tot atât de mult cât aș fi putut-o face la București. La întrebarea de mai sus răspund gândindu-mă la ceea ce am pierdut în cei 30 de ani petrecuți în Diaspora, precum și la ce am câștigat. Am pierdut contactul direct cu tot ceea ce înseamnă pentru mine România, neamurile mele, prietenii, foștii colegi și discipolii mei, relații pe care astăzi le recuperez în parte prin mijloacele actuale de comunicare sau de socializare, cum se mai spune, deși nimeni și nimic nu poate înlocui întâlnirea

Participare la Conferința Internațională de la Pullach 2009.

„față către față!”. În Elveția admir Alpii și țara aceasta atât de bine pusă la punct, dar nimic de aici nu poate lecui dorul meu de meleagurile ardelene sau de Sfintele Mănăstiri din Moldova. Cu privire la ceea ce am câștigat în străinătate mă gândesc în primul rând la faptul că șederea noastră în Elveția, a soției mele și a copiilor noștri, ne-a sudat și ne-a legat atât de mult unii de alții, încât nu trec câteva zile în care să nu ne auzim măcar la telefon. Foarte probabil acest lucru nu ar fi fost posibil la București și pentru aceasta dau slavă Milostivului Dumnezeu. Apoi, ceea ce am câștigat prin experiența din străinătate a fost în primul rând distanța față de tot ceea ce este românesc, pentru a privi acel tot dintr-o altă perspectivă, așa cum nu poți vedea un munte în toată splendoarea lui doar urcându-l, ci privindu-l de la o oarecare distanță. Confruntându-mă mereu cu teologia și spiritualitatea altor tradiții creștine, față de care a trebuit mereu să apăr punctul de vedere ortodox, cred că prin contrast am cunoscut mai bine credința ortodoxă decât dacă aș fi rămas numai la București și îndrăznesc să afirm că astfel am devenit un mai bun ortodox. În viața noastră pe pământ lăsăm în fiecare zi câte ceva în urma noastră și în fiecare zi câștigăm ceva, dacă știm ce să căutăm ca astfel să ne apropiem tot mai mult de scopul pentru care am fost creați: Împărăția Cerurilor, pe care o putem câștiga tot atât de bine în țara în care ne-am născut cât și în Diaspora.

4. *Credeți că reușesc comunitățile noastre românești să mijlocească sentimentul unei „case departe de casă”?*

Parohiile noastre ortodoxe române din Diaspora sunt singurele locuri și prilejuri în care românii se întâlnesc și în care se simt un pic acasă. Acest răspuns este formulat pe baza multor afirmații pe care le-am auzit de la unii români în diferite părți ale lumii. Se cunoaște faptul că aceste parohii devin din ce în ce mai mult multietnice, unele dintre ele trebuind să săvârșească Sfânta Liturghie în parte în limba țării gazdă. Românii care locuiesc de mulți ani vorbesc bine limba locului și totuși am constatat că mulți dintre ei nu

apreciază slujba în același fel dacă este rostită în limba respectivă, pe care desigur o înțeleg, dar slujba nu sună ca în românește. Un bun român dintr-un oraș din Elveția, care locuia aici de mai multe decenii, a protestat când preotul român din acel oraș săvârșea slujbele în exclusivitate în limba franceză și îmi spunea indignat: „Părinte profesor, a cântat și ‚Hristos a înviat' în franceză!" Pentru generațiile de creștini ortodocși care au plecat din România după ce au cunoscut toate tradițiile românești acolo, slujbele la parohiile din Diaspora trebuie să fie ca acasă. Iar la a treia și a patra generație din Diaspora, parohiile vor trebui să se adapteze la cerințele lor.

5. *Se vorbește foarte des despre integrarea românilor în societățile occidentale. Ce înseamnă pentru dumneavoastră a te integra? A respecta legile țării în care trăiești? A vorbi limba țării respective?*

Este cunoscut că prin conceptul de integrare în Europa se înțelege uneori renunțarea la valorile proprii și asumarea valorilor societății gazdă. Acest fel de integrare este cu atât mai problematică cu cât valorile imigrantului sunt în conflict cu valorile societății care îl primește. Acest conflict al civilizațiilor este real mai ales în cazul musulmanilor. Pe de altă parte, nu trebuie uitat faptul că orice societate occidentală dispune de tot felul de legi pentru protecția oricărui tip de minoritate, chiar dacă aceste legi ne sunt uneori nouă ortodocșilor defavorabile. Având în vedere toate aceste aspecte, pentru mine integrarea este în primul rând respectarea legilor țării, în acest caz ale Elveției, în care nu găsesc nimic contrar valorilor personale, nu atât în calitate de cetățean elvețian, ci tocmai de cetățean român ortodox. A vorbi limba țării în care am ales să trăiesc și mai ales să muncesc mi se pare strict obligatoriu, în primul rând pentru că românii au un vechi proverb, care spune că a vorbi o limbă străină înseamnă a avea încă doi ochi. Personal am dat slavă lui Dumnezeu că m-a ajutat să învăț limba germană, pe care o socotesc încă prima mea limbă străină, dar nu singura. Aceasta pentru că învățând limba germană până la a gândi în această limbă, care este o limbă „logică", am simțit că acest fapt mi-a pus multă ordine în gândire. Mă simt elvețian prin lege și sunt mândru de această țară care mă protejează, dar nu împărtășesc toate valorile pe care doresc unii să le impună aici tuturor. Votez de fiecare dată, iar aici se votează tot la două-trei luni, dar nu votez niciodată cu un partid anume, ci votez propunerea care îmi convine potrivit valorilor mele, așa cum fac mulți elvețieni de tradiție. Accept acest tip sau mai curând grad de integrare atâta timp cât nu lezează cu nimic identitatea mea de român ortodox, iar când acest lucru nu va mai fi posibil atunci aș părăsi imediat această țară. Ceea ce m-a impresionat când am primit cetățenia elvețiană a fost faptul că autoritățile cantonale geneveze au accentuat avantajul dublei cetățenii, care în această țară este un fenomen foarte răspândit. Aici în Grand-Saconnex, comună legată de Geneva, cunosc o doamnă româncă, care face parte din Consiliul de Stat local, fără ca acest fapt să afecteze cu ceva identitatea ei românească.

6. *Când se poate vorbi despre un al doilea „acasă"?*

Pentru mine „acasă" nu este acolo unde te simți bine, ci adevăratul „acasă" pentru mine este numai în comuna Dumbrăvița din județul Brașov, unde sunt îngropați părinții și socrii și

Împreună cu Preafericitul Părinte Patriarh Daniel la Parohia din Chambésy 2016.

toate neamurile noastre și unde ne-am pregătit și noi, eu și soția mea, loc de veci ca să fim mereu „acasă”, după atâta peregrinare prin lume. Față de acest „acasă”, pentru mine nu există un al doilea, dar există multe alte locuri în care mă pot simți bine, pot trăi o perioadă de timp, după care plec mai departe până când voi ajunge la adevăratul „acasă”. Aici în Elveția multe condiții de viață sunt mai bune decât în România și am beneficiat de ele, chiar și acum la pensie, ca să pot continua elaborarea unor proiecte de publicații la Editura Basilica a Patriarhiei Române din București. Scriind aceste rânduri îmi dau seama că pe mine m-a ajutat Bunul Dumnezeu să trăiesc aici cu soția mea și cu copiii noștri, iar mai nou cu nepoții noștri, fapt care ne protejează pe toți împreună și pe fiecare în parte. Îmi dau însă seama că situația este cu totul alta pentru românii care trăiesc separați unii de alții din cauza străinătății și mai ales pentru aceștia parohiile ortodoxe române din Diaspora sunt atât locuri de a aduce în comun slavă și laudă lui Dumnezeu, dar în același timp un pic de colț de acasă. Cunosc astfel de cazuri aici la Geneva și mă rog pentru acești oameni, care stau aici singuri, dormind prin dormitoare comune, ca să poată aduna banii necesari copiilor lor la școală. Pentru ei și pentru noi toți Biserica este locul unde ne regăsim în comuniune cu toți cei din țară, precum și cu aceia care au plecat deja la adevăratul „acasă”.

7. *Cum se modifică valorile și identitatea inițială ca urmare a „integrării” într-o altă societate?*

Integrarea într-o altă societate pentru un român ortodox aduce după sine o inevitabilă schimbare, sau cel puțin o nuanțare a valorilor de origine. Prin acest răspuns am în vedere o „integrare” așa cum am explicat pe scurt mai sus, dar sunt complet conștient că pentru mulți români ortodocși, care au trecut prin experiențe similare cu ale mele, acest proces a putut să se desfășoare complet diferit. Integrarea în societatea elvețiană, așa cum am trăit-o eu, a avut efectul de clarificare și îmbogățire a valorilor care îmi sunt proprii și care mă definesc în calitate de român ortodox, inclusiv ca preot și profesor de Teologie. Ba mai mult o in-

tegrare reușită sau pozitivă poate duce și la îmbogățirea patrimoniului societății gazdă. Mulți români se stabilesc definitiv în străinătate, așa cum foarte mulți elvețieni se stabilesc în țări străine, ceea ce înseamnă că aceștia s-au integrat bine în societatea gazdă. Într-un astfel de proces valorile evoluează, sau, cum îmi place să spun, se nuanțează, ceea ce ar putea implica uneori o depărtare de valorile românești perene, între care cea mai importantă este credința ortodoxă. În raport cu aceste perspective, parohiile ortodoxe românești din Diaspora au un rol determinant de îndeplinit, prin care ele trebuie să se facă tuturor toate ca, în orice chip, să mântuiască pe unii! (I Cor. IX, 22).

Grand-Saconnex, 6 mai 2021

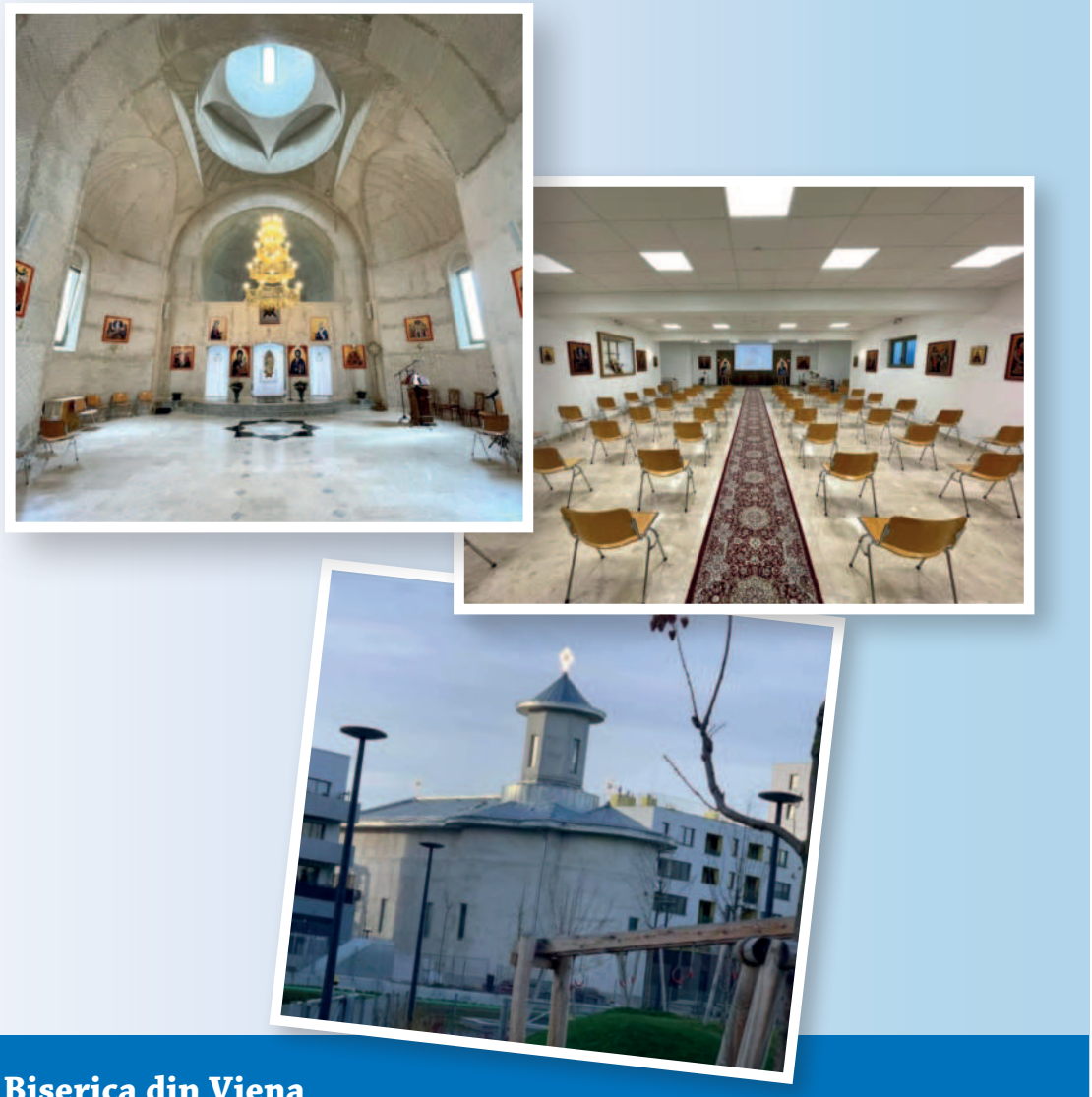

Biserica din Viena

Priester Prof. Dr. Viorel Ioniță – Weit weg von „zuhause“ im Dienste der Orthodoxie

Online-Interviev mit Priester Prfessor Dr. Daniel Benga

1. *Vater Professor Viorel Ioniță, Sie leben und walten seit fast 30 Jahren in der Schweiz. Was haben diese weit entfernt von zuhause gelebten Jahre für Sie bedeutet?*

Tatsächlich habe ich fast 30 Jahre lang in der Diaspora gelebt, davon etwas mehr als 3 in Deutschland und 26 Jahre und 4 Monate in der Schweiz. Das Rumänische Patriarchat hat mich zum Studium nach Deutschland geschickt. In die Schweiz kam ich dann im Januar 1994 zusammen mit meiner Frau Alexandrina und unseren beiden Kindern Viorel und Irina Alexandra. Inzwischen hat Gott uns von Seiten unseres Sohnes auch mit zwei Enkeln gesegnet: Adrian und Lisa. In Genf habe ich im Rahmen der Konferenz Europäischer Kirchen bis zu meiner Pensionierung 2011 gearbeitet, parallel dazu auch an der Universität in Bukarest ununterbrochen mehrere Doktoranden wissenschaftlich betreut. Durch die Natur der Arbeit in Genf und die Vertretung unserer Kirche bei verschiedenen internationalen Kommissionen bin ich viel gereist und hatte die Möglichkeit, rumänisch orthodoxe Gemeinden in fast allen westeuropäischen Ländern, den Vereinigten Staaten und Kanada kennenzulernen. Ich habe oft über den kanonischen Status der Orthodoxen Diaspora geschrieben, auch aus der pan-orthodoxen Perspektive im Zusammenhang mit den Entscheidungen der Heiligen und Großen Synode der Orthodoxen Kirche im Jahr 2016. So konnte ich mir eine Gesamtvorstellung über das Leben in der Diaspora bilden, aber ich betone, dass ich nicht im Namen der Rumänen in der Diaspora spreche, da die Erfahrungen unserer Millionen Landsleute in der Fremde extrem komplex sind. Ich beschreibe meine Erfahrung in diesem Kontext, möglicherweise reflektiert sich darin auch einiges aus den Erlebnissen anderer Rumänen. Um die oben gestellte Frage direkt zu beantworten möchte ich betonen, dass ich während der drei Jahre in Bonn (1972–1975) kein einziges Mal in Rumänien war, weil man mir das vom Patriarchat so empfohlen hatte, ansonsten hätte ich möglicherweise nicht zu meinem Studium zurückkehren können. Ich bin in eine Familie mit 11 Kindern hineingeboren und während der drei Jahre ist in unserer Familie viel geschehen, Ereignisse an denen ich nicht teilnehmen konnte. Die schwersten Momente in Deutschland waren die Sonntage, vor allem die großen Feiertage, insbesondere Weihnachten, wenn alle Deutschen mit ihren Familien feierten. Da spürte ich schmerzhaft die Sehnsucht nach zuhause. Seit wir in der

Zusammen mit Vater Dumitru Stăniloae in Bukarest 1985.

Schweiz sind, haben wir jedes Jahr Ferien in Rumänien gemacht, das bedeutet, wir waren zusammen mit unseren Familien, weil meine Frau und ich aus demselben Dorf neben Kronstadt stammen. Ich persönlich war mehrmals jährlich in Rumänien, da ich mich bemüht habe, meinen lehramtlichen Pflichten an der Orthodoxen Theologischen Fakultät „Justinian Patriarhul" in Bukarest nachzukommen. Die fern des Elternhauses verlebten Jahre brachten eine unvermeidliche Entfremdung mit sich, eine Fremdheit, welche ich sowohl in der mich ,,aufnehmenden Gesellschaft", in welche ich eingetreten bin, als auch in der Gesellschaft der Heimat, welche ich verlassen habe, verspürte. In der ,,aufnehmenden Gesellschaft" bin ich sehr gut empfangen worden, habe ohne Probleme die Schweizer Staatsbürgerschaft bekommen und fühle mich dadurch gut aufgehoben. Gleichzeitig aber spüre ich durch die Traditionen, an welchen ich gebunden bin, vor allem weil wir Ostern anders als diese Gesellschaft feiern, dass sie mich immer wieder an meine andere Herkunft erinnern. In der rumänischen Gesellschaft, im Familien- oder Freundeskreis und der ehemaligen Kollegen, bin ich nicht mehr gänzlich einer der ihren, habe nicht dieselben Schwierigkeiten wie sie überstanden, auch wenn einige von ihnen materiell besser dastehen als ich. Trotzdem habe ich mich im westlichen Milieu nie geschämt, Rumäne zu sein, vor allem weil Gott mir geholfen hat, durch meine Tätigkeit Erfolge in meiner Gastgesellschaft zu erzielen und mich zu etablieren. Andererseits habe ich immer tiefer verspürt, dass unser Erdenleben letztlich eine Reise ist und alle Etappen nur viel zu schnell vergehende Aufenthalte darstellen. Wichtig ist der Zweck der Reise, und zwar die

Feier der Göttlichen Liturgie mit Vater Dumitru Stăniloae in Hamburg 1980.

Vorbereitung auf das wahre Leben. Ich habe festgestellt, dass unser ganzes Leben hier ein Diaspora-Zustand ist, dass wir in der Fremde sind, bis wir ins Haus unseres Himmlischen Vaters zurückkehren.

2. *Welches waren Ihre schönsten Erlebnisse in der rumänischen Diaspora?*

In den hier verlebten Jahren waren die schönsten Momente meines Lebens damals, als ich Gottes Hilfe mehr erspürt habe als ich mir hätte jemals vorstellen können. Während dieser Jahre erlitt meine Frau einen Schlaganfall, und einige Jahre später habe ich dasselbe erleiden müssen, nachdem ich mich ein paar Jahre vorher einer Operation am Kopf unterzogen hatte. Mein Schlaganfall ereilte mich in Kronstadt. Nach zwei Wochen Krankenhausaufenthalt, wo ich von meinem Bett aus jeden Tag die Zinne aus dem Fenster sah, konnte ich nach Genf zurückfliegen und habe mich schneller erholt, als alle Ärzte vorausgesagt hatten. Meine schnelle und fast vollständige Genesung verdanke ich der sehr sorgfältigen Betreuung von Doktor Adrian Viorel Nicola und Fräulein Doktor Ioana Varga aus Kronstadt, wo-

durch ich schon zwei Wochen später nach Genf zurückkehren konnte. Ich wollte damals einen offenen Dankesbrief über dies Wunder verfassen, habe es aber immer hinausgeschoben. Hiermit tue ich es jetzt und bedanke mich bei den beiden Kronstädter Ärzten, weil Gott mir durch sie geholfen hat. Schöne Augenblicke waren für mich auch während der Gottesdienste zur Geburt und Auferstehung des Herrn, Feiertage welche ich ausnahmslos durch die freundliche Aufnahme des Gemeindepriesters Virgil Vâlcu in der rumänischen orthodoxen Kirche in Chambésy bei Genf verbracht habe. Ein Moment großer geistiger Freude war das diesjährige Osterfest 2021, da wir letztes Jahr nur fünf Personen am Auferstehungsgottesdienst teilnehmen konnten. In meiner Karriere in Genf hatte ich auch viel Freude daran, unsere Kirche würdig zu vertreten und von angesehenen abendländischen Institutionen Auszeichnungen zu bekommen. Schöne Augenblicke meines Lebens waren auch jene, als unser Sohn Viorel erfolgreich seinen Architekten-Titel erwarb und uns zu Großeltern gemacht hat, und unsere Tochter Irina ihre Doktorarbeit am Europäischen Institut für internationale Hochschulstudien in der Stadt Calvins verteidigt hat. Letztendlich sind mir auch die Ereignisse sehr wichtig, zu welchen mir von mehreren Hierarchen unserer Kirche, allen voran des Ehrwürdigen Vaters Patriarch Daniel, verschiedene Ehrenauszeichnungen für meine Verdienste im Dienst der Rumänisch-Orthodoxen Kirche verliehen wurden. Rückblickend kann ich mich nur wundern, „wie viel Gutes mir Gott getan hat!“

Feier der Wasserweihe zusammen mit Erzbischof Anastasios von Albanien, Trondheim – Norwegen, Juni 2003.

3. *Jedes Mal, wenn man etwas gewinnt, verliert man auch etwas. Was verliert und was gewinnt der in Westeuropa lebende orthodoxe Rumäne?*

Durch meine Ausbildung als Historiker habe ich vermieden mir vorzustellen, wie etwas gewesen wäre, wenn es anders gekommen wäre, und mich nur darauf konzentriert, wie es wirklich war. Dies wollte ich betonen, weil ich immer der Versuchung wiederstanden habe, mir vorzustellen, wie es gewesen wäre oder was ich erreicht hätte, wäre ich in Rumänien geblieben.

Der des Gedenkens würdige Patriarch Teoctist sagte mir bei jedem Empfang, ich solle zurückkehren, da ich in der Heimat mehr gebraucht würde. Ich antwortete ihm immer respektvoll, dass ich unseren barmherzigen Gott darum bitte, unserer altehrwürdigen Kirche auch in der Fremde mindestens so gut dienen zu können wie in Bukarest. Ich beantworte diese

Audienz bei Papst Johannes Paul II. im Februar 1998.

Frage in Gedanken daran, was ich in den letzten 30 Lebensjahren in der Diaspora verloren und was ich gewonnen habe. Verloren habe ich den direkten Kontakt mit allem, was für mich Rumänien bedeutet, meine Verwandten, Freunde, ehemalige Kollegen und Schüler, Beziehungen, welche ich heute teilweise durch die aktuellen sozialen Medien aufhole, obwohl nichts und niemand die „Angesicht zu Angesicht"-Begegnung ersetzen kann! In der Schweiz bewundere ich die Alpen und dieses so gut organisierte Land, aber nichts davon kann mein Heimweh nach Transsilvanien oder den heiligen Klöstern aus der Moldau aufwiegen. Gewonnen haben wir, meine Frau und unsere Kinder, hier in der Schweiz, dass unser Aufenthalt hier uns so eng miteinander verbunden hat, und wir uns alle paar Tage zumindest telefonisch hören. Mit hoher Wahrscheinlichkeit wäre das in Bukarest nicht möglich gewesen, dafür danke ich Gottes Güte. Außerdem habe ich in der Fremde auch die Erfahrung gemacht, dass ich mich von allem Rumänischen distanzieren konnte, um das Ganze aus einer anderen Perspektive zu sehen, so wie man einen Berg während der Besteigung nicht in seiner ganzen Pracht sehen kann, sondern erst aus einer gewissen Entfernung. Durch das dauernde Auseinandersetzen mit der Theologie und Spiritualität anderer christlicher Traditionen, vor denen ich immer meinen orthodoxen Ansichtspunkt verteidigen musste, glaube ich den orthodoxen Glauben durch Kontrast besser kennengelernt zu haben, als wenn ich nur in Bukarest geblieben wäre, und ich traue mich zu behaupten, so ein besserer orthodoxer Christ geworden zu sein. In unserem irdischen Leben hinterlassen wir

täglich etwas und gewinnen auch täglich etwas, wenn wir wissen, was wir suchen, um dem Zweck unserer Erschaffung näher zu kommen: dem Himmelreich, welches wir genausogut in unserer Heimat als auch in der Diaspora erlangen können.

4. *Glauben Sie, dass es unseren rumänischen Gemeinden gelingt, das Gefühl einer „Heimat weit weg von Daheim" zu vermitteln?*

Unsere rumänischen orthodoxen Gemeinden sind die einzigen Orte und Gelegenheiten, an welchen sich die Rumänen treffen und einigermassen zuhause fühlen. Das kann ich so sagen, weil ich so vieles von Rumänen aus der ganzen Welt gehört habe. Es ist bekannt, dass diese Gemeinden zunehmend ethnisch gemischter werden. Manche davon müssen die Heilige Liturgie teilweise in der Sprache des Gastlandes abhalten. Die Rumänen, welche seit vielen Jahren im Ausland leben, sprechen die jeweilige Landessprache gut, aber ich habe trotzdem festgestellt, dass sie den Gottesdienst nicht so gut in der fremden, obwohl verständlichen, Sprache annehmen, da er nicht wie auf Rumänisch klingt. Ein guter Rumäne aus der Schweiz, welcher seit mehreren Jahrzehnten hier wohnt, hat protestiert, als der rumänische Priester jener Stadt die Gottesdienste ausnahmslos auf Französisch abhielt, und sagte mir indigniert: „Vater Professor, er hat auch ‚Christus ist auferstanden' auf Französisch gesungen!" Für die rumänisch-orthodoxen Generationen, welche Rumänien verliessen, nachdem sie dort schon alle rumänischen Traditionen kennengelernt hatten, müssen die Gottesdienste in den Gemeinden der Diaspora wie zuhause stattfinden. Aber nach der dritten und vierten Generation in der Diaspora müssen sich die Gemeinden den Anforderungen anpassen.

5. *Es wird sehr oft über die Integration der Rumänen in die westliche Gesellschaft gesprochen. Was bedeutet für Sie, sich zu integrieren? Die Gesetze des Landes zu respektieren, in welchem man lebt?*

Es ist bekannt, dass man in Europa manchmal durch den Begriff Integration den Verzicht der eigenen Werte und das Aneignen der Werte der Gastgesellschaft versteht. Dies ist aber umso problematischer, desto mehr die Werte des Immigranten mit jenen der aufnehmenden Gesellschaft in Konflikt stehen. Dieser Konflikt der Zivilisationen ist vor allem im Fall der Moslems real. Andererseits darf man nicht vergessen, dass jede westliche Gesellschaft allerhand Gesetze zum Schutz jedweder Minderheit hat, auch wenn diese manchmal für uns Orthodoxe unvorteilhaft sind. In Anbetracht all dieser Aspekte ist für mich Integration in erster Reihe das Respektieren der Landesgesetze, in diesem Fall der Schweiz, an denen ich nichts nachteiliges für meine persönlichen Werte finde, nicht nur als schweizer Staatsbürger, sondern gerade eben als orthodoxer rumänischer Staatsbürger. Mir erscheint es als unmittelbar zwingend, die Sprache des Landes, in welchem ich freiwillig lebe und vor allem arbeite, zu sprechen. Ein altes rumänisches Sprichwort sagt: Wer eine Fremdsprache spricht, hat zwei zusätzliche Augen. Ich persönlich danke Gott, dass er mir geholfen hat, Deutsch zu lernen, dies war meine erste, aber nicht letzte, Fremdsprache. Dank der deutschen Sprache, in welcher ich sogar zu denken gelernt habe, habe ich meine Gedanken sehr gut ordnen können, da es eine „logische" Sprache ist. Ich fühle mich durchs Gesetz Schweizer und bin stolz auf dieses Land, welches mich beschützt, aber ich bin nicht mit allen Werten einverstanden, welche einige hier allen aufzwingen möchten. Ich wähle jedesmal,

hier wird alle 2-3 Monate gewählt, aber ich wähle nie eine bestimmte Partei, sondern den Vorschlag, welcher am besten zu meinen Werten passt, so wie auch viele alteingesessene Schweizer das tun. Ich akzeptiere diese Art oder eher diesen Grad der Integration, solange er meine orthodoxe rumänische Identität nicht verletzt. Sobald dies nicht mehr möglich sein wird, würde ich dies Land sofort verlassen. Als ich die schweizer Staatsbürgerschaft bekommen habe, hat mich beeindruckt, dass die Genfer Kanton-Behörde den Vorteil der doppelten Staatsbürgerschaft betont hat, welche hierzulande sehr verbreitet ist. Hier in Grand-Saconnex, einem zu Genf gehörenden Ort, kenne ich eine rumänische Dame, welche im lokalen Staatsrat sitzt, ohne das dies ihre rumänische Identität anficht.

6. *Wann kann man über ein zweites ,,zuhause'' sprechen?*

Für mich ist ,,zuhause'' nicht dort, wo man sich wohlfühlt, sondern mein wahres ,,zuhause'' ist nur das Dorf Dumbrăvița im Kreis Kronstadt, wo meine Eltern und Schwiegereltern und alle Vorfahren begraben sind und wo meine Frau und ich auch unsere ewige Ruhestätte vorbereitet haben, damit wir nach so viel pilgern durch die Welt für immer ,,zuhause'' sind. Es gibt kein anderes vergleichbares ,,zuhause'' wie dieses, aber viele andere Orte, an denen ich mich wohlfühlen kann, eine Weile leben kann, bis ich zum wahren ,,zuhause'' weiterreise. Die Lebensbedingungen hier in der Schweiz sind besser als in Rumänien und ich habe davon profitiert, auch jetzt während meiner Rentenzeit, indem ich einige Veröffentlichungs-Projekte beim Basilica-Verlag des Rumänischen Patriarchats in Bukarest fortsetzen kann. Während ich diese Zeilen schreibe, merke ich,

Feier der Göttlichen Liturgie in Bethlehem im Rahmen des Dialogs zwischen der Orthodoxen Kirche und dem Lutherischen Weltbund, Mai 2010.

dass Gott mir geholfen hat, mit meiner Frau, unseren Kindern und nun auch den Enkelkindern hier zu leben, was uns alle zusammen und jeden für sich behütet. Mir wird auch klar, dass die Situation für jene Rumänen, welche wegen der Fremde getrennt voneinander leben müssen, ganz anders aussieht. Für diese stellen die rumänischen orthodoxen Gemeinden nicht nur einen Ort gemeinsamen Gotteslobes, sondern gleichzeitig auch ein wenig Heimatwinkel dar. In Genf kenne ich einige solche Fälle und bete für diese Menschen, welche hier alleine leben und in Gemeinschafts-Schlafräumen übernachten müssen, um ihren Kindern die Schule zu ermöglichen. Für sie und uns alle ist die Kirche ein Ort wo wir uns mit allen Landsleuten zusammenfinden, auch im Gedenken an jene, welche bereits zum wahren ,,zuhause'' gegangen sind.

7. *Wie verändern sich die ursprünglichen Werte und die Identität als Folge der ,,Integration'' in eine andere Gesellschaft?*

Für einen orthodoxen Rumänen bringt die Integration in eine andere Gesellschaft eine unvermeidliche Veränderung mit sich, zumindest eine Nuancierung der ursprünglichen Werte. Ich meine damit eine „Integration" wie schon oben beschrieben, aber mir ist vollkommen bewußt, dass dieser Prozess für viele orthodoxe Rumänen, welche ähnliche Erfahrungen wie ich gemacht haben, völlig unterschiedlich abgelaufen sein kann. Die von mir erlebte Integration in die schweizer Gesellschaft hatte eine klärende und bereichernde Wirkung auf meine eigenen Werte, welche mich als orthodoxen Rumänen definieren, inklusive als Priester und Professor der

Verleihung des Titels „Doktor honoris causa" durch die Universität „Lucian Blaga" von Sibiu, 25. Februar 2011.

Theologie. Eine gelungene oder positive Integration kann sogar zur Bereicherung des Patrimoniums der Gastgesellschaft beitragen. Viele Rumänen bleiben endgültig im Ausland, sowie auch viele Schweizer in anderen Ländern leben, das bedeutet, dass diese sich gut in die Gastgesellschaft integriert haben. Bei so einem Vorgang entwickeln sich die Werte, oder wie es mir zu sagen gefällt, werden sie nuanciert, was manchmal eine Entfernung von den seit jeher existierenden Werten voraussetzen kann, von denen der wichtigste der orthodoxe Glaube ist. Im Hinblick auf diese Perspektiven haben die rumänischen orthodoxen Gemeinden der Diaspora eine wesentliche Bestimmung zu erfüllen, durch welche sie allen alles werden, damit sie auf alle Weise einige retten! (I Kor. IX, 22).

Grand-Saconnex, 6. Mai 2021

Übersetzung: Sibylle Ciripoi

Biserica Parohiei din Bad-Windsheim & Uffenheim

Cimitirele militare române din Germania și Austria

Ieromonah Dr. Ioan Popoiu,
Pr. Cătălin Soare

„Sufletele acestor bravi ostași s-au înălțat ca tămâia în văzduhul nevăzut, iar trupurile lor au putrezit în pământ ca florile rupte de vijelia războiului... Acești ostași sunt tâlcuitorii cronicelor bătrâne, care ne grăiesc prin pilda jertfei lor curate, despre dragostea de țară și de credința strămoșească”

(pr. Gh. Moisescu)[1]

Anul 2021 a fost proclamat, de către Sfântul Sinod, „an comemorativ al celor adormiți în Domnul”, prilej de a ne reaminti de valoarea liturgică și culturală a cimitirelor. Și, fiindcă au trecut doar trei ani de la Centenarul Marii Uniri, amintirea ostașilor români care și-au dat viața pentru îndeplinirea visului României Mari este încă proaspătă.

1 *Almanahul Parohiei Ortodoxe Române din Viena*, XII, anul 1973, p. 194.

O luptă pentru marele ideal național

După începutul primei conflagrații mondiale, timp de doi ani, țara noastră a rămas în neutralitate. Când într-un final, în 1916 Guvernul a decis intrarea în război de partea Antantei, timp de o lună visul unității naționale începea să capete contur: ofensiva armatei noastre în Transilvania (27 august-26 septembrie) a fost sporită de entuziasmul fraților de peste Carpați. Dar riposta nu s-a lăsat mult așteptată: la 1 septembrie bulgarii, sprijiniți de armata lui Mackensen atacau Turtucaia, situată peste Dunăre, în fața Olteniței. Luptele s-au încheiat cu o înfrângere a trupelor române: doar 3.500 de soldați au reușit retragerea, în timp ce peste 6.000 au căzut pe front. Poate chiar mai grea a fost drama celor 480 de ofițeri și 28.000 de ostași căzuți prizonieri și trimiși în lagărele de muncă ale Puterilor Centrale.

Pe frontul din Transilvania armatele austro-ungare și germane recuceresu la începutul toamnei ceea ce pierduseră și treceau Carpații, ocupând Oltenia (29 octombrie), Bucureștiul, Muntenia și aproape toată Dobrogea (decembrie). La lupta de

Vedere din timpul slujbei pentru sfințirea troiței și a plăcilor de piatră ridicate la mormintele ostașilor români din cimitirul orașului Tulln.

Soborul slujitor, corul și credincioșii la parastasul pentru ostașii români înmormântați în cimitirul din Zwentendorf.

pe Jiu, într-o singură zi au fost capturate câteva batalioane românești, iar în noiembrie au fost luați prizonieri alți 20.000 de ostași. În acest context, autoritățile de stat s-au refugiat la Iași, Moldova rămânând singura provincie românească liberă. Dezastrul militar și umanitar din 1916 a rămas în umbră pentru memoria colectivă, datorită mobilizării miraculoase din 1917, plătită cu jertfe extrem de mari pe aliniamentul Siret – Mărășești – Oituz. Luptele eroice din vara acestui an, coroborate cu evoluția generală a războiului au dus la Actul Marii Uniri de la 1 decembrie 1918.

Calvarul prizonierilor români

Trenurile cu prizonierii români din Dobrogea, de la trecătorile carpatine, de pe văile Jiului și Argeșului ajungeau la sfârșitul anului în Austria, oprind în mai multe lagăre de pe valea Dunării, iar apoi în Germania, inițial în câmpiile Prusiei răsăritene: 28.000 aproape de Baltica, la Tuchel și Czersk, unde în anul următor frigul, hrana extrem de săracă și bolile (tuberculoza, holeră și tifos) au dus la moartea a 2446, respectiv 1065 de confrați[2]. Cu cei circa 15 000 deportați în zona Sileziei, se întâmpla aceeași dramă la Lamsdorf (2607 morți) și Neuhammer (2237). Bolilor și foametei li se mai adăugau discriminările din lagăr și sentimentul de a fi fost uitați de cei de acasă.

Curând, din lagărele prusace unii români au fost mutați în batalioanele de lucru ale fronturilor din Belgia, Alsacia, Lorena, Tirol, munciți până la istovire la săpatul tranșeelor, transportul morților și răniților, în construcții. Alte lagăre cu

2 Alicja Marcinkiewicz, „Śmiertelność jeńców wojennych w obozach Czersk i Tuchola w latach 1914-1918”, în: *Koło Historii*, t. 19/2016, p. 4-7.

număr însemnat de români au fost Mannheim, Güstrow, Saarbrücken, Bayreuth, Lechfeld, Zwickau și Ulm, ca să enumerăm numai câteva din cele 96 pentru soldați, respectiv 80 pentru ofițeri.

Date mai vechi indicau circa 43.000 de soldați și ofițeri români deținuți în lagărele germane[3], dar cercetările mai recente atestă captivitatea a 147.986 români[4], iar din restul de aproximativ 100.000 o parte au rămas în lagărele din Austria, unde au avut parte de un tratament mult mai bun decât în Germania. Aici ofițerii erau cazați în castele și beneficiau de regim privilegiat în comparație cu soldații, însă și în rândul acestora din urmă mortalitatea era mai mică decât în Germania. Un număr mai mic de prizonieri a ajuns în lagărele celorlalte țări aliate. În total, 39.774 (adică 27% dintre prizonieri) au murit în detenție, iar alți 3.682 au fost dați dispăruți sau evadați[5].

Pomenirea soldaților români din cimitirele militare din Austria

Pe teritoriul Austriei există mai multe cimitire militare în care își dorm somnul de veci soldați români din Primul (Viena/

3 Wilhelm Doegen „Die feindlichen Kriegsgefangenen in Deutschland“, *în*: J.A. Barth (hrsg.), *Der Große Krieg 1914–1918*. Bd. 10, Leipzig 1923, p. 207.

4 Jochen Oltmer, „Kriegsgefangene in Deutschland 1914-1918”, în: idem, (Hrsg.): *Kriegsgefangene im Europa des Ersten Weltkriegs*, Paderborn 2006, p. 69.

5 ***, *Suferința prizonierilor români în lagărele germane, în timpul Primului Război Mondial*, în: *Historia*, online la: https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/suferintele-prizonierilor-romani-in-lagarele-germane-in-timpul-primului-razboi-mondial.

Î. P. S. Firmilian, Mitropolitul Olteniei, sfințește troița ridicată la mormintele ostașilor români din Cimitirul orașului Tullin.

Zentralfriedhof, Tulln/Donau, Zwentendorf/Donau, Lebring/Steiermark) și din al Doilea Război Mondial (Sommerein și Mauthausen). Numărul cimitirelor având soldați români din Austria este însă mult mai extins.[6]

Încă din perioada interbelică s-a început amenajarea unor astfel de cimitire militare pentru comemorarea victimelor războiului, indiferent de naționalitate sau de religie.

Vom stărui doar asupra a trei cimitire enumerate mai sus: cimitirul românesc din Zwentendorf/Donau, care se bucură de o anumită notorietate, cel din Tulln și parcela din cimitirul central din Viena. Aceste locații au fost evidențiate cu regularitate atât în presa austriacă a vremii, în publicațiile parohiei românești din Viena (*Almanahurile* și *Chemări la Hristos*), dar și în periodicele Bisericii Ortodoxe Române. Aflându-se în apropierea capitalei unde Biserica noastră este prezentă din secolul XVIII au beneficiat de o atenție sporită. Celelalte cimitire, aflându-se în regiuni diferite ale Austriei, au fost mai greu accesibile. Abia după anul 1997, odată cu înființarea unei parohii ortodoxe române la Graz, se oficiază anual de către pr. Nicolae Vîlcea slujbe de Înălțare – Ziua Eroilor într-un cadru mai restrâns și în cimitirul mai puțin cunoscut din Lebring/Steiermark.[7]

1. *În cimitirul central din Viena se* află adunate în 12 morminte comune rămășițele pământești a câtorva sute de ostași români: *„Este vorba de soldații români căzuți prizonieri în timpul întâiului război mondial 1916-1918, trimiși în lagărele de muncă sau prin fabricile din Viena și care și-au sfârșit zilele secerați de boli, de foame și de istovire. Aici s-a ridicat apoi, prin anul 1927 o troiță de piatră, care mai târziu, în anul 1965, prin sprijinul Patriarhiei Române și al Societății mormintelor de război din Austria, din îndemnul și cu purtarea de grijă a parohiei și a coloniei române din Viena, a fost înconjurată cu 12 cruci de piatră, menite să străjuiască somnul cel veșnic al vitejilor ostași, care se odihnesc aici de aproape o jumătate de veac”.*[8]

Din cronicile publicate de către parohia vieneză, aflăm că după inaugurarea troiței în anul 1927 (la aproape un deceniu de la încheierea războiului), în fiecare toamnă, de ziua morților se săvârșea slujba parastasului cu depuneri de coroane de flori.[9]

2. *Cimitirul soldaților români din Zwentendorf/Donau* (155 soldați) - acesta a fost inaugurat la aproape 13 ani distanță (28.5.1930) de data la care soldații români luați prizonieri au pierit (1917) datorită condițiilor grele de muncă, a alimentației insuficiente și a lipsei asistenței medicale în condițiile izbucnirii epidemiei de tifos. Printre primele vizite importante se remarcă cea făcută de către regina Maria, împreună cu regina Elena (mama regelui Mihai I al României) la data de 1.9.1932.[10]

În perioada celui de-al doilea Război Mondial și perioada postbelică cimitirele au fost parțial uitate.

Odată cu numirea părintelui Gheorghe Moisescu (1906–1974) – profesor și istoric de vocație –, la 1 octombrie 1960, ca paroh al Comunității Ortodoxe Române din Viena[11], interesul pentru a scoate

6 O listă nedefinitivată poate fi consultată la: https://once.mapn.ro/pages/view/96.

7 http://www.denkmalprojekt.org/2009/lebring_kgs_wk1_stmk_oe.htm.

8 *Almanahul Parohiei Ortodoxe Române din Viena*, XI, anul 1972, p. 251.

9 Idem, IV, anul 1965, p. 246.

10 *Reinschrift Pfarrgedenkbuch Zwentendorf*, p. 147, transcriere din condica parohiei romano-catolice Zwentendorf/Donau prin bunăvoința Mag. M. Ledwinka.

11 Pr. Dr. N. Dura, *Biserica trăită departe*, Editura Institutului Biblic, București 2005, p. 275.

din uitare trecutul țării noastre a sporit considerabil, printre preocupările sale numărându-se și îngrijirea permanentă de cimitirele cu români din Viena, Tulln și Zwentendorf.

Din îndemnul său se oficiau pelerinaje și slujbe de pomenire la mormintele de mai sus de cel puțin două ori pe an: toamna de ziua morților în calendarul catolic și în perioada dintre Înălțare și Rusalii. Tot la stăruințele sale s-au realizat lucrări de restaurare a monumentelor, a crucilor din mai multe cimitire și de împrejmuire cu gard de fier a cimitirului din Zwentendorf cu sprijin venit atât de la Patriarhia Română cât și de la autoritățile austriece.

La invitația sa a vizitat cimitirul din Tulln (46 de soldați) – la 29.2.1964 – ÎPS Iustin Moisescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, viitor patriarh al României. Mitropolitul Firmilian al Olteniei a oficiat ceremonia de sfințire în 20.6. 1965 a unei cruci de piatră în acest cimitir. Același ierarh a venit și la împlinirea a 7 ani de la acest eveniment (2 iulie 1972) împreună cu ambasadorul României și autorități locale austriece.[12]

De departe cea mai importantă vizită a vremii la Tulln și Zwentendorf a fost cea întreprinsă de către Patriarhul Justinian Marina, însoțit de Mitropolitul Teoctist Arăpașu (viitorul patriarh al României), cu prilejul vizitei sale în Austria la invitația cardinalului Franz König în perioada 21–29 iunie 1968. De asemenea, Patriarhul Teoctist (1986-2007) a vizitat Austria în anul 1987 iar printre obiectivele pe care le-a vizitat, la Viena și la Salzburg, s-au numărat și mormintele din Tulln și Zwentendorf.

12 *Almanahul Parohiei Ortodoxe Române din Viena*, XII, anul 1973, p. 193.

Corul Bisericii ortodoxe române din Viena în fața Troiței ridicate la mormintele ostașilor români din Cimitirul orașului Tulln.

Urmașii părintelui Gh. Moisescu, pr. Marin Braniște și pr. Nicolae Dura au dus mai departe tradiția pelerinajelor la cimitirele din Tulln și Zwentendorf în perioada dintre Înălțare și Rusalii. În perioada recentă, actualul paroh oficiază slujbe de pomenire și la mormintele soldaților români căzuți în al Doilea Război Mondial, însoțit fiind de număr însemnat de credincioși și de către autoritățile consulare și de cele locale. Odată cu înmulțirea numărului parohiilor din Austria, se oficiază actualmente slujbe de pomenire și în alte cimitire militare mai puțin cunoscute din Austria.

Cimitirele ostașilor români de pe teritoriul vechiului Reich German

După încheierea ostilităților, în 1918 Germania a fost obligată să cedeze Franței mult-disputatele provincii Alsacia și Lorena, iar Poloniei o parte din câmpia Vistulei și Wartei. După al Doilea Război Mondial, tot teritoriul de la răsărit de Oder a intrat în componența statului slav. În aceste regiuni se află și cimitirele cu numărul cel mai mare de morminte românești.

Ostașii înmormântați în Franța, aliata și susținătoarea României în război, au avut parte în anii următori de o atenție deosebită atât din partea comunității românești din Hexagon cât și din cea a autorităților locale. Din cele 3030 de morminte situate aici, 943 se află în cimitirul militar multinațional din Dieuze și 475 la Haguenau, la care se adaugă alte multe localități[13]. Totuși cimitirul militar din Soultzmatt, deși nu cel mai mare ca număr de morminte (678), a rămas în memoria Diasporei românești drept cel mai important, fiind situat pe un teren donat de comunitatea locală Statului Român (1919) și rămânând o necropolă exclusiv românească. Acesta a fost amenajat la inițiativa Comitetului pentru Mormintele Românești din Alsacia și inaugurat la 9 aprilie 1924, în prezența regelui Ferdinand și a reginei Maria. Anual, aici are loc în sâmbăta Rusaliilor un pelerinaj care se încheie cu o slujbă de pomenire a eroilor. Astfel, de peste două decenii, Soultzmatt a devenit un simbol al unității Diasporei române, prin prezența ierarhilor, preoților și credincioșilor din Franța și Germania la comemorarea devenită bucurie a întâlnirii frățești.

Nu de aceeași atenție la nivel înalt au avut parte mormintele ostașilor români din Republica de la Weimar. Totuși grija germanilor pentru mormintele celor căzuți pe front nu s-a oprit la conaționali, ci s-a răsfrânt și asupra foștilor inamici. Cel mai adesea mormintele seculare se află în bună stare până astăzi[14].

„Rumänenfriedhof" din Weil am Rhein-Haltingen, inaugurat în 1955 prin strămutarea osemintelor a 53 de români din diferite cimitire, reprezintă singura necropolă românească „exclusivă". Aici, în 2008 a fost sfințită o cruce de lemn, în prezența diplomaților și reprezentanților militari ai României. În alte cimitire există uneori parcele românești separate de celelalte naționalități, însă cel mai adesea ostașii noștri au fost îngropați laolaltă alți soldați străini (ruși, italieni, francezi, britanici ș.a.). Cimitirul Central din Zwi-

13 Pr. Vasile Iorgulescu, „Cimitirele militare române din Franța", în: *Apostolia*, Nr. 159/iunie 2021, pp. 44-47.

14 O contribuție deosebită la îngrijirea mormintelor și cultivarea memoriei eroilor o are, în Germania, Asociația „Federația Națională Germană pentru Îngrijirea Mormintelor de Război" („Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e. V."), prin intermediul căreia am intrat în posesia unor liste cu numele și locul de odihnă al soldaților români din cele două Războaie Mondiale.

Î. P. S. Iosif și P. S. Sofian la pomenirea eroilor români din Soultzmatt.

ckau numără cei mai mulți români (230), înhumați laolaltă cu soldații ruși, aceeași situație fiind și la Worms (168), unde Ministerul Apărării din România a inaugurat un monument nou la 9 octombrie 2018, urmate de cel orășenesc din Bayreuth (148), unde în luna iunie a.c. au fost „regăsite" 131 de morminte. La Ulm, în lipsa crucilor individuale, supraviețuitorii lagărului au realizat, încă de la încheierea războiului, un monument în formă de sarcofag amintind de cei 99 de confrați care odihnesc aici. În cimitirul central din Mannheim, 62 de conaționali au parte, din 2005, de o cruce-monument donată de parohia românească.

În Anul Centenar 2018 pomenirea eroilor s-a extins și în alte locuri, preoții din proximitate săvârșind slujbe la Dülmen/Münster (44), Ingolstadt (66), Fürstenfeldbruck (19) etc. De o grijă aparte se bucură și mormintele prizonierilor din cimitirul de sud al Nürnbergului (15), regăsiți în 2018 și pomeniți de mai multe ori anual. Însă lista cimitirelor este departe de a fi încheiată[15]. Activitatea comemorativă româno-germană se desfășoară în baza prevederilor unui acord interguvernamental semnat de cele două părți la 25 iunie 1996, privind mormintele românești de război din Germania și mormintele germane de război din România.

Ajungând la primele lagăre germane amintite, cele din Prusia răsăriteană, situate azi în Polonia, este de remarcat că acestea au fost îngrijite de localnici (mai întâi germani, apoi polonezi) și în perioada postbelică au beneficiat de inițiativele sovietice de a-și face simțită prezența în țările blocului comunist. Este însă remarcabilă inițiativa Armatei Române care, cu ocazia Centenarului Marii Uniri, a dispus o amplă acțiune de renovare

15 Este vorba despre aceeași listă oferită de Oficiul Național pentru Cultul Eroilor, amintită în nota nr. 6; în paralel, la Centrul Eparhial din Nürnberg au fost adunate în ultimii ani informații și despre alte locuri unde se găsesc români din cele două războaie mondiale, parțial cu ajutorul Asociației menționate mai sus.

a celor 2607 morminte românești din cimitirul militar de la Lamsdorf, devenit Łambinowice. Un film documentar[16] prezintă pe larg această inițiativă pentru care e preconizată o inaugurare atât pe plan oficial, cât și prin săvârșirea unei slujbe de pomenire, în acest an. Celelalte cimitire unde odihnesc mii de români (Neuhammer/Świętoszów, Tuchel/Tuchola și Czersk), dar și altele încă rămase în uitare fie în Germania de azi, fie în alte țări, așteaptă încă să fie regăsite, iar aici rolul preoților noștri parohi este esențial.

Pentru românii din Diaspora și pentru parohiile ortodoxe românești, în număr din ce în ce mai mare, pomenirea celor mistuiți acum o sută de ani de foame, boală, nedreptate, dar mai ales de dorul de țară, este o datorie creștinească și de neam. La cele amintite în acest studiu li s-ar putea adăuga, desigur, și locurile unde au pierit români în cel de-al Doilea Război Mondial, fie că e vorba de temutele lagăre de concentrare de la Dachau, Flossenbürg, Mauthausen, fie de alte locuri de pomenire de pe pământurile germanice.

16 Filmul documentar „2607”, realizat de Ministerul Apărării Naționale, poate fi urmărit aici: https://youtu.be/Dr7exmM1lNs.

Centrul Bisericesc din München

Die rumänischen Militärfriedhöfe von Deutschland und Österreich

Pfr. Dr. Ioan Popoiu,
Pfr. Cătălin Soare

„Die Seelen dieser tapferen Soldaten haben sich wie der Weihrauch in den unsichtbaren Luftraum erhoben. Ihre Leiber verwesten in der Erde wie Blumen, die vom Ungewitter des Krieges ausgerissen wurden. Diese Soldaten sind Ausleger der alten Chroniken, die zu uns durch das Beispiel ihres reinen Opfers von der Liebe zur Heimat und zum altväterlichen Glauben sprechen“
(Vr. Gh. Moisescu).[1]

Das Jahr 2021 wurde von der Heiligen Synode zum „Gedenkjahr für die im Herrn Entschlafenen” ausgerufen, Gelegenheit uns an den liturgischen und kulturellen Wert der Friedhöfe zu erinnern. Und weil nur drei Jahre seit der Jahrhundertfeier der Großen Vereinigung vergangen sind, ist das Gedächtnis an die rumänischen Soldaten, die ihr Leben für die Erfüllung des Traums vom Großrumänien gelassen haben, noch frisch.

Ein Kampf für das große nationale Ideal

Nach dem Beginn des ersten Weltenbrandes verharrte unser Land für zwei Jahre in der Neutralität. Als die Regierung im Jahr 1916 beschloss, auf Seiten der Entente in den Krieg einzutreten, begann für einen Monat der Traum von der nationalen Einheit Form anzunehmen: Die Offensive unserer Armee in Siebenbürgen (27. August – 26. September) wurde gefördert durch den Enthusiasmus der Brüder jenseits der Karpaten. Aber die Antwort ließ nicht lange auf sich warten: Am 1. September attackierten die Bulgaren, unterstützt von der Armee Mackensens, das am anderen Ufer der Donau, gegenüber von Oltenița gelegene Turtucaia. Die Kämpfe endeten mit einer Niederlage der rumänischen Truppen: Nur 3.500 Soldaten gelang der Rückzug, während über 6.000 an der Front gefallen sind. Vielleicht noch schwerer war das Drama der 480 Offiziere und mehr als 28.000 gefangengenommenen und in die Arbeitslager der Mittelmächte geschickten Soldaten.

An der siebenbürger Front eroberten Anfang Herbst die österreichische und deutsche Armee zurück, was sie verloren hatten, und überquerten die Karpaten, wobei sie Oltenien (29. Oktober), Bukarest, Muntenien und fast die ganze Dobrudscha (Dezember) einnahmen. In der Schlacht am Jiu wurden an einem einzigen Tag mehrere rumänische Bataillone umschlossen und im November wurden weitere 20.000 Soldaten gefangengenommen. In diesem Kontext flüchteten die staatlichen Behörden nach Iași und die Moldau blieb als einzige rumänische Provinz frei. Das militärische und humanitäre Desaster von 1916 wurde aber in der kollektiven Erinnerung, durch die wundersame Mobilmachung von 1917, in den Schatten gestellt, welche mit extrem großen Opfern auf der Linie Siret – Mărășești – Oituz bezahlt wurde. Die heldenhaften Kämpfe vom Sommer dieses Jahres, bekräftigt durch die allgemeine Entwicklung des Krieges, führten zum Akt der Großen Vereinigung vom 1. Dezember 1918.

1 *Almanahul Parohiei Ortodoxe Române din Viena,* XII, Jahr 1973, S. 194.

Pfr. Nicolae Dura und Botschafter Emil Hurezeanu beim Gedächtnis der rumänischen Soldaten im Wiener Zentralfriedhof 2021.

Das Golgota der rumänischen Gefangenen

Die Züge mit rumänischen Gefangenen aus der Dobrudscha, von den Karpatenpässen und aus den Schlachten am Jiu und Argesch kamen Ende des Jahres in Österreich an, wobei sie in mehreren Lagern im Donautal anhielten, und dann in Ostpreußens, aber auch in anderen Orten Deutschlands. 28.000 wurden in Tuchel und Czersk, nahe dem Baltikum inhaftiert, wo im folgenden Jahr die Kälte, die extrem karge Ernährung und Krankheiten (Tuberkulose, Cholera und Typhus) zum Tode von 2446 bzw. 1065 Landsleuten führten. Mit den ungefähr 15.000 Deportierten in Schlesien ereignete sich dasselbe Drama in Lamsdorf (2607 Tote) und Neuhammer (2237). Zu den Krakheiten und dem Hunger kamen die Diskriminierungen in den Lagern und der Eindruck von deren daheim vergessen zu sein.

Bald wurden einige Rumänen aus Ostpreußen in Arbeitsbataillone an den Fronten in Belgien, Elsass, Lothringen und Tirol verlegt, bis zur Erschöpfung geschunden durch das Graben von Schützengräben, den Transport der Toten und Verwundeten und die Errichtung von Gebäuden. Andere Lager mit einer beträchtlichen Anzahl Rumänen waren Mannheim, Güstrow, Saarbrücken, Bayreuth, Lechfeld, Zwickau, Ulm, unter vielen von den 96 Soldaten- bzw. 80 Offizierslagern.

Ältere Daten gaben etwa 43.000 in den deutschen Lagern festgehaltene rumänische Soldaten und Offiziere an, aber neuere Forschungen bezeugen die Gefangen-

schaft von 147.986 Rumänen[2] während zusätzlich noch ungefähr 100.000 in den Lagern Österreichs blieben, wo ihnen eine viel bessere Behandlung als in Deutschland zuteilwurde. Die Offiziere wurden in Schlössern untergebracht und erfreuten sich einer privilegierten Behandlung im Vergleich zu den Soldaten, deren Sterbeziffer auch geringer war. Wenigere Inhaftierte wurden in die anderen verbündeten Länder transportiert. Im Ganzen starben 39.774 (also 27% der Gefangenen) in Gefangenschaft und weitere 3.682 wurden als vermisst oder geflohen angegeben.

Das Gedenken an die in österreichischen Militärfriedhöfen begrabenen rumänischen Soldaten

Auf dem Gebiet Österreichs gibt es mehrere Militärfriedhöfe in denen rumänische Soldaten des Ersten (Wien Zentralfriedhof, Tulln an der Donau, Zwentendorf an der Donau, Lebring in der Steiermark) und des Zweiten Weltkriegs (Kaisersteinbruch-Sommerein und Mauthausen) ruhen. Die Zahl der österreichischen Friedhöfe mit rumänischen Soldaten ist aber viel höher[3].

Bereits in der Zwischenkriegszeit begann man mit der Einrichtung solcher Friedhöfe für das Gedächtnis an die Opfer des Weltkriegs ungeachtet der Nationalität und des Glaubens.

In diesem Unterkapitel werden wir uns auf drei der oben erwähnten Friedhöfe konzentrieren: Den rumänischen Friedhof von Zwentendorf an der Donau, der sich einer gewissen Bekanntheit erfreut, den Tullner Stadfriedhof und einen Bereich des Wiener Zentralfriedhofs. Diese Örtlichkeiten wurden regelmäßig sowohl in der österreichischen Presse jener Zeit und in den Publikationen der rumänisch-orthodoxen Pfarre von Wien (*Jahrbücher* und *Rufe zu Christus*), als auch in den Periodika der rumänisch-orthodoxen Kirche erwähnt. Sie haben von einer erhöhten Aufmerksamkeit profitiert, da sie sich nahe der Hauptstadt befinden, wo unsere Kirche seit Jahrhunderten (18 Jhd.) repräsentiert ist. Die anderen Friedhöfe, die sich in anderen Gebieten Österreichs befinden, waren schwerer zugänglich. Erst seit dem Jahr 1997, gleichzeitig mit der Gründung einer rumänisch-orthodoxen Pfarre in Graz, werden alljährlich von Vr. Nicolae Vîlcea Gottesdienste zu Christi Himmelfahrt, dem Tag der Helden, in einem beschränkteren Rahmen im weniger bekannten Friedhof in Lebring in der Steiermark abgehalten[4].

1. *Im Wiener Zentralfriedhof befinden sich in zwölf Gräbern die sterblichen Überreste einiger hundert rumänischer Soldaten. „Es geht um die im ersten Weltkrieg 1916-1918 gefangen genommenen rumänischen Soldaten, die in Arbeitslager oder in Wiener Fabriken gesandt wurden und ihr Leben hinweggerafft von Krankheiten, Hunger und Erschöpfung beendeten. Hier wurde dann im Jahr 1927 ein Bildstock aus Stein errichtet, der später, im Jahr 1965, mit Unterstützung des rumänischen Patriarchates und der österreichischen Kriegsgräbergesellschaft auf die Aufforderung und durch die Sorge der rumänischen Pfarre und der rumänischen Gemeinde Wiens, mit 12 Kreuzen aus Stein umgeben wurde, die dazu bestimmt waren über den ewigen Schlaf der tapferen Solda-*

2 Jochen Oltmer, „Kriegsgefangene in Deutschland 1914-1918", in: ders., (Hrsg.): *Kriegsgefangene im Europa des Ersten Weltkriegs*, Paderborn 2006, S. 69.

3 Eine nicht definitive Liste kann hier konsultiert werden: https://once.mapn.ro/pages/view/96.

4 http://www.denkmalprojekt.org/2009/lebring_kgs_wk1_stmk_oe.htm.

ten zu wachen, die hier seit fast einem halben Jahrhundert ruhen[5].

Aus den von unserer Pfarre veröffentlichen Chroniken geht heraus, dass seit der Einweihung des Bildstockes im Jahr 1927 (fast ein Jahrzehnt nach dem Ende des Krieges) in jedem Herbst am Totengedenktag der Gendenkgottesdienst mit der Niederlegung von Blumenkränzen gefeiert wurde[6].

2. *Der Friedhof der rumänischen Soldaten in Zwentendorf an der Donau* (155 Soldaten) - dieser wurde erst 13 Jahre (28.5.1930) eingeweiht nachdem diese gefangengenommenen Soldaten aufgrund der schwierigen Arbeitsbedingungen sowie der unzureichenden Ernährung und dem Fehlen medizinischer Versorgung starben (1917). Dieser Ort des Gedenkens wurde von der Königin Elena (der Mutter des Königs Michael I. von Rumänien), am 1.9. 1932 besucht[7].

In der Nachkriegszeit wurden die Militärfriedhöfe in Vergessenheit geraten.

Gleichzeitig mit der Ernennung von Vr. Gheorghe Moisescu (1906-1974), Professor und Historiker von Berufung, am 1. Oktober 1960 als Pfarrer der rumänisch-orthodoxen Gemeinde von Wien[8], ist das Interesse für die Erinnerung unserer Geschichte beträchtlich gewachsen. Zu seinen Sorgen zählte auch die andauernde Pflege der Friedhöfe mit Rumänen von Wien, Tulln und Zwentendorf.

Auf seine Initiative wurden Pilgerfahrten und Gedenkgottesdienste an den oben erwähnten Gräbern zumindest zweimal im Jahr abgehalten: Im Herbst zum Allerseelentag im katholischen Kalender und im Zeitraum zwischen Christi Himmel-

5 *Almanahul Parohiei Ortodoxe Române din Viena*, XI, Jahr 1972, S. 251.

6 *Idem*, IV, Jahr 1965, S. 246.

7 *Reinschrift Pfarrgedenkbuch Zwentendorf*, S. 147, Transkription durch das Wohlwollen Mag. M. Ledwinka.

8 Vr. Dr. N. Dura, *Biserica trăită departe*, Editura Institutului Biblic, Bukarest, 2005, S. 275.

Gedenkfeier der rumänischen Soldaten im Jahr 2018 im Südfriedhof Nürnberg.

fahrt und Pfingsten im orthodoxen Kalender. Ebenfalls dank seiner Bemühungen wurden Instandsetzungsarbeiten an den Denkmälern und an den Kreuzen mehrerer Friedhöfe sowie die Errichtung von eisernen Zäunen am Friedhof von Zwentendorf mit Unterstützung des rumänischen Patriarchates wie auch der österreichischen Behörden. Auf seine Einladung hat am 29.2.1964 Iustin Moisescu, der Metropolit der Moldau und Suceavas und zukünftiger Patriarch Rumäniens den Friedhof in Tulln besucht. Der Metropolit Firmilian von Oltenien hat die Einweihungszeremonie eines steinernen Kreuzes in diesem Friedhof abgehalten. Derselbe Metropolit ist sieben Jahre nach diesem Ereignis (2. Juli 1972) gekommen und hat einen Gedenkgottesdienst in Gegenwart des rumänischen Botschafters und der österreichischen lokalbehörden gefeiert[9].

Der wichtigste damalige Besuch bei den Friedhöfen von Tulln und Zwentendorf war der des Patriarchen Rumäniens, Justinian Marina, in Begleitung des Metropoliten Teoctist Arăpașu (des zukünftigen Patriarchen) bei der Gelegenheit seines Besuches auf die Initiative Kardinal Franz Königs am 21.-29. Juni 1968. Ebenso hat Patriarch Teoctist (1986-2007) Österreich im Jahr 1987 besucht, wobei zu seinen Besuchszielen neben Wien und Salzburg auch die Gräber der Soldaten von Tulln und Zwentendorf zählten.

Die Nachfolger von Vr. Moisescu, die Pfarrer Marin Braniște und Nicolae Dura haben die Tradition der Pilgerfahrten zu den Friedhöfen von Tulln und Zwentendorf im Zeitraum zwischen Christi Himmelfahrt und Pfingsten weitergeführt. Daneben hält in jüngster Zeit der jetzige Pfarrer Gedenkgottesdienste auch an den Gräbern der im zweiten Weltkrieg gefallenen rumänischen Soldaten ab, begleitet von einer erheblichen Anzahl von Gläubigen sowie der Würdenträger des Konsulates und des Ortes. Mit der Gründung neuer rumänisch-orthodoxen Pfarren in Österreich werden aktuell Totengedächtnisse auch an andere Militärfriedhöfe des Landes abgehalten.

9 *Almanahul Parohiei Ortodoxe Române din Viena*, XII, Jahr 1973, S. 193.

Priester und Gläubige aus Wien beim Gedenken rumänischer Soldaten in Zwentendorf.

Die Friedhöfe der rumänischen Soldaten auf dem Gebiet des alten Deutschen Reiches

Nach der Beendigung der Feindseligkeiten im Jahr 1918 wurde Deutschland genötigt die viel umstrittenen Provinzen Elsass und Lothringen abzutreten und Polen einen Teil des Ostpreußens, sowie nach dem zweiten Weltkrieg, das ganze Territorium östlich der Oder. In diesen Gebieten befinden sich die Friedhöfe mit der größten Zahl der rumänischen Gräber.

Den in Frankreich, dem Verbündeten und Unterstützer Rumäniens im Krieg begrabenen Soldaten wurden in den folgenden Jahren eine besondere Aufmerksamkeit vonseiten der rumänischen Gemeinschaft aus dem Hexagon, sowie den örtlichen Behörden zuteil. Von den 3030 dort gelegenen Gräbern befinden sich 943 im Soldatenfriedhof von Duß/Dieuze und 475 in Hagenau, zu welchen noch viele Orte kommen[10]. Trotzdem ist der Militärfriedhof von Sulzmatt, obwohl nicht der größte gemessen an der Zahl der Gräber (678) in der Erinnerung der rumänischen Diaspora als der wichtigste geblieben, da er von der örtlichen Gemeinde dem rumänischen Staat geschenkt wurde (1919) und eine ausschließlich rumänische Nekropole bleibt. Dieser wurde auf die Initiative des Komitees für die rumänischen Friedhöfe im Elsass eingerichtet und ist am 9. April 1924 eingeweiht worden. An den Feierlichkeiten nahmen König Ferdinand und Königin Maria von Rumänien teil. Alljährlich findet hier am Pfingstsamstag eine Wallfahrt statt, die mit einem Gedenkgottesdienst für die Helden abgeschlossen wird. Seit mehr als zwei Jahrzehnten ist Sulzmatt zu einem Symbol der Einheit der rumänischen Diaspora geworden, durch die Gegenwart der Bischöfen, Priester und Gläubigen aus Frankreich und Deutschland, die zur Freude der brüderlichen Begegnung wurde.

Die Gräber der rumänischen Soldaten in der Weimarer Republik erfreuten sich nicht derselben Aufmerksamkeit der höchsten Behörden. Trotzdem beschränkte sich die Sorge der Deutschen für die Gräber der an der Front Gefallenen nicht auf die Landsleute, sondern erstreckte sich auch auf die früheren Feinde. In den meisten Fällen befinden sich die ein Jahrhundert alten Gräber bis heute in gutem Zustand[11].

Der „Rumänenfriedhof“ in Weil am Rhein-Haltingen, eingeweiht im Jahr 1955 durch die Übertragung der Gebeine von 53 Rumänen aus verschiedenen Friedhöfen, stellt die einzige Nekropole von ausschließlich Rumänen dar. Hier wurde 2008 ein Holzkreuz eingeweiht, in Gegenwart von Diplomaten und militärischen Vertretern Rumäniens. In anderen Friedhöfen finden sich mitunter rumänische Abteilungen, getrennt von den anderen Nationalitäten, aber in den meisten Fällen wurden Rumänen zusammen mit anderen fremden Soldaten (Russen, Italiener, Franzosen, Briten u.a.) nebeneinander begraben. Der Zentralfriedhof von Zwickau zählt die meisten Rumänen (230), begraben neben den russischen Kriegsgefangenen, wie auch der von Worms (168), wo das rumänische Verteidigungsministerium am 9. Oktober 2018 ein neues Denkmal eingeweiht hat, gefolgt vom Stadtfriedhof Bayreuth (148),

10 Vr. Vasile Iorgulescu, „Cimitirele militare române din Franța”, in: *Apostolia*, Nr. 159/ 2021, S. 44-47.

11 *Der Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e. V.* sorgt besonders für den guten Zustand dieser Orte des Gedenkens. Davon erhielten wir mehrere Listen mit Namen und Ruhestätten rumänischer Soldaten aus den beiden Weltkriegen.

Weihbischof Sofian und ATORG-Mitglieder beim Gedenken rumänischer Soldaten in Soultzmatt.

wo im Juni dieses Jahres 131 Gräber „wiedergefunden" wurden. In Ulm haben anstatt individueller Kreuze die Überlebenden des Lagers schon am Ende des Krieges ein Denkmal in Form eines Sarkophags geschaffen, der an die 99 Landsleute erinnert, die hier ruhen. Im Zentralfriedhof von Mannheim haben 62 Landsleute teil an einem von der rumänischen Pfarre gewidmeten Gedächtniskreuz.

Im Jahrhundertjahr 2018 hat sich das Gedächtnis an die Helden auch auf andere Orte ausgedehnt, wobei die Priester aus der Umgebung in Dülmen/Münster (44) Ingolstadt (66) und Fürstenfeldbruck (19) usw. abhalten. Einer besonderen Sorge erfreuen sich auch die Gräber der Kriegsgefangenen im Südfriedhof Nürnbergs (15), die 2018 wiedergefunden wurden und derer mehrmals jährlich gedacht wird. Die Liste der Friedhöfe ist aber weit davon entfernt abgeschlossen zu sein. Die rumänisch-deutsche Gedächtnisaktivität entfaltet sich auf der Basis der Bestimmungen einer von den Regierungen geschlossenen Vereinbarung vom 25. Juni 1996 hinsichtlich der rumänischen Kriegsgräber in Deutschland und der deutschen Kriegsgräber in Rumänien.

Auf die ersten erwähnten deutschen Lager zu sprechen kommend, die von Ostpreußen, die heute in Polen gelegen sind, müssen wir bemerken, dass sie von den Ortsansässigen gepflegt wurden und sich in der Nachkriegszeit sowjetischer Initiativen erfreuten, die den Zweck hatten, ihre Gegenwart in der eigenen Einflusssphäre spürbar zu machen. Bemerkenswert ist die Initiative des rumänischen Heeres, die mit der Gelegenheit der Jahrhundertfeier der Rumänischen Großen Vereinigung eine weit ausgreifende Renovierungsaktion der 2607 rumänischen Gräber im Militärfriedhof von Lamsdorf, heute Łambinowice, in Gang gesetzt hat. Ein Dokumentarfilm[12] stellt ausführlich

12 Der Dokumentarfilm „2607", realisiert vom rumänischen Verteidigungsministerium, kann hier angesehen werden: https://youtu.be/Dr7exmM1lNs.

diese Initiative vor, auf die noch eine Einweihung auf offizieller Ebene sowie das Feier eines Gedenkgottesdienstes in diesem Jahr wartet. Die anderen Friedhöfe, wo tausende Rumänen ruhen (Neuhammer/Świętoszów, Tuchel/Tuchola und Czersk), aber auch andere noch vergessene, sei es im heutigen Deutschland, sei es in anderen Ländern, warten noch darauf wiedergefunden zu werden, und hier ist die Rolle der rumänisch-orthodoxen Pfarrer von wesentlicher Bedeutung.

Für die Rumänen im Ausland und für die rumänisch-orthodoxen Kirchengemeinden ist das Gedenken an die Soldaten, die vor hundert Jahren Hunger, Krankheit, Ungerechtigkeit, aber vor allem Sehnsucht nach dem Heimatland erlitten haben, eine christliche und nationale Pflicht. Zu den in dieser Studie Erwähnten kommen natürlich die Orte, wo Rumänen im zweiten Weltkrieg umgekommen sind, sei es die gefürchteten Konzentrationslager von Dachau, Flossenbürg und Mauthausen, sei es andere Orte des Gedächtnisses in deutschen Landen.

Centrul Bisericesc din München

Cimitirele – locuri ale comuniunii cu cei din ţara de dincolo de zare

Protoiereu Dr. Nicolae Dura

Pentru a evidenţia şi promova valoarea liturgică și culturală a cimitirelor, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a declarat anul 2021 și *„An comemorativ al celor adormiți în Domnul."*

Cine îi uită pe cei care au trecut pragul acestei vieţi pământeşti locuieşte doar în această lume, dar uită să își trăiască cu adevărat viața plenară. Moartea este adâncul adevăr care trezeşte în noi dreapta socoteală a deosebirii dintre lumea aceasta şi cea viitoare şi ne îndeamnă să punem început vieţii de pocăinţă şi de curăţire, căci ni s-a oferit vieţuirea în trup, acest timp de mare preţ, această şansă unică şi minunată. În acest sens ne îndeamnă și înțeleptul vechi-testamentar: *„În tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei greși niciodată"* (Sirah 7, 38), precum și Sf. Vasile cel Mare: „Cea mai înaltă fiosofie și înțelepciune este aducerea aminte de moarte". Acelaşi adevăr este exprimat şi pe o inscripţie funerară din catedrala Sf. Ştefan, în Viena: *„Optima philosophia et sapientia est meditatio mors"*. Părintele Cleopa († 1998) numea cimitirele cele mai mari universităţi ale lumii, căci de acolo, rugându-ne, citind inscripţii şi meditând, putem învăţa şi despre viaţă, şi despre moarte. Aici putem învăța că suntem muritori și astfel ne gândim că odată, cândva demult sau foarte aproape de noi, cei îngropați acolo au fost ca noi. Unii au fost rudele noastre sau ale semenilor noștri, au fost persoane dragi cuiva. Pe un craniu din osuarul Schitului Prodromu, de la Sf. Munte Athos, a fost scris, ca şi cum cel plecat ne-ar spune: *„Ce eşti tu şi eu am fost, ce sunt eu şi tu vei fi."* Este un adevăr mare, valabil pentru orice om: bogat sau sărac, înţelept sau simplu, împărat sau soldat, stăpân sau rob.

Iată trei obiecte bisericeşti pentru *memento mori*, ca prilej de a ne gândi şi la moarte: Sf. Antimis (bucata de pânză, 70 x 50 cm, cu reprezentarea punerii în mormânt a Domnului Hristos, icoană ce se păstrează mereu pe masa sfintelor altare din Biserica Ortodoxă), Epitaful (care are aceeaşi reprezentare şi se foloseşte la procesiunea din Vinerea Patimilor, așezându-se apoi pe sfânta masă a altarului până în seara dinaintea sărbătorii Înălţării Domnului la cer) şi Icoana Adormirii Maicii Domnului. Mântuitorul Hristos ne-a descoperit acest adevăr profund în pilda despre bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr (Luca 16, 26). Mitropolitul Macarie al Moscovei a rezumat învăţătura biblică şi patristică despre sfârşitul vieţii pământeşti în aceste cuvinte: *„Moartea este hotarul la care se sfârşeşte pentru om vremea luptelor şi începe vremea răsplatei, astfel încât după moarte nu-i mai stă omului în putinţă nici pocăinţa, nici îndreptarea vieţii."*

Moartea fizică a făpturii umane nu înseamnă nicidecum pieirea persoanei, nu este neființă, desființare sau distrugere totală, fiindcă sufletul omului este nemuritor. Trupul neînsufleţit se aşează în

Coliva - simbolul comuniunii noastre cu cei răposați.

pământul din care a fost luat, iar sufletul se întoarce la Dumnezeu, la Cel care l-a dat (Ecclesiastul 12, 7). Aceasta o mărturisim şi în formă doxologică în mod lămurit: *„Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai rânduit cu dreapta Ta judecată nouă tuturor a ne întoarce în pământul din care suntem luaţi, şi în ziua Învierii iarăşi a ne scula”* (Acatistul Preasfintei Treimi, icosul 9). Mântuitorul Iisus Hristos spune tâlharului de pe cruce că va fi cu El în Rai, chiar în ziua morţii (Luca 23, 43). Ultima carte a Bibliei ne descoperă că sufletele sfinţilor se roagă înaintea tronului lui Dumnezeu (Apocalipsa 5, 8). Mântuitorul Hristos *„stăpânește şi peste morţi, şi peste vii”* (Romani 14, 9), iar El ne-a încredinţat cu tărie că tot omul ce crede în Domnul Hristos, *„chiar dacă va muri, va trăi”* (Ioan 11, 25), adică *„s-a mutat din moarte la viaţă”* (Ioan 5, 24); căci moartea fizică a omului credincios nu poate suprima viaţa sufletească a acestuia. Moartea fizică nu poate despărți cu totul pe cei ce cred în Hristos Cel înviat din morţi. Cei care credem şi trăim din viaţa învierii Lui se cuvine să fim morţi vieţii de păcat şi mereu vieţuitori ai Învierii Domnului Hristos. Patriarhul ecumenic Atenagora († 1972) a spus în acest sens: *„Moartea este o poartă. Cel înviat ne lasă să trecem prin moarte în viaţă... Fără moarte, viaţa ar fi ireală. Ar fi o iluzie, un vis fără deşteptare.”* Existenţa omenească a fost caracterizată drept *„existență spre moarte”* (*Sein zum Tode*, Heidegger), dar ea devine şi este în Hristos o existenţă spre plenitudinea vieţii (*Sein zur Erfüllung des Lebens*). Moartea este taina prin care trebuie să trecem ca să putem intra în sensul deplin al existenţei. Moartea cu şi întru Hristos se trasfigurează, devine „un câştig”, o existenţă împreună cu Hristos (Fil. 1, 21, 23), şi astfel se revelează ca poartă spre viaţă.

Moartea trupului nu este sfârşitul vieţii, *exitus* (ieşirea, cum spun medicii la moartea pacienţilor), ci este, pentru oamenii religioşi, *transitus*, trecere, mutare, începutul unei noi stări a fiinţei omeneşti, care îşi urmează viaţa despărţită de trup. Moartea trupului – potrivit credinţei şi învăţăturii noastre creştine – nu este încheierea existenţei umane, ci numai începutul unei noi stări a fiinţei omeneşti.

Viena, crucea centrală pentru soldații noștri.

Creștinii au transfigurat nu doar perspectiva de vieţuire a omului, ci şi numele şi semnificaţia unor cuvinte din câmpul semantic al morţii. *Sarcofagul*, Sarg-ul (mâncătorul de trup) a fost denumit *sicriu* (care înseamnă cutie sau chivot pentru obiecte prețioase), iar *necropola* (orașul morților) a devenit *cimitir, țintirim* din grecescul *Kimitírion* (loc de dormit, de odihnă al celor adormiți), *Friedhof*, curtea păcii, locul din jurul bisericii.

Potrivit canoanelor bisericești, ridicarea lăcașurilor de cult se întemeiază pe părticele din moaștele sfinților, așa cum s-a hotărât la Sinodul de la Niceea, în 787,

sau pe mormintele martirilor. Relația tripticului comunitate-biserică-cimitir armonizează, pe de o parte, laicitatea și sacralitatea, pe de alta trecutul, prezentul și viitorul. Sunt multe cimitire care sunt aşezate în jurul bisericii, sugerându-se astfel comuniunea dintre cei morţi şi cei care trăiesc în această lume. Aceasta este imaginea ce ni se descoperă şi cu miridele (părticelele din prescură) aşezate pe Sfântul Disc, de o parte şi de alta a Sfântului Agneţ (reprezentând pe Hristos-Domnul nostru) pomenind nume ale celor vii şi ale celor răposaţi. Cimitirele sunt expresia respectului și pioasei aduceri aminte față de înaintașii noştri. Cimitirul păstrează memoria celui care a plecat din lumea aceasta pământească în ţara de dincolo de zare. El trebuie perceput ca locașul odihnei, al somnului din care doar Judecătorul Dumnezeu ne va striga spre trezire, aşa cum un părinte își trezește propriii copilaşi dimineața. El, Ziditorul nostru, ne va chema la *„viaţa cea neîmbătrânitoare”* la încheierea acestui eon, la sfârşitul istoriei şi al timpului nostru.

Cimitirul, ca spațiu de înhumare, este un memento memorial al timpului, un patrimoniu cultural. Etimologic vorbind, patrimoniul ne leagă de părinţi şi de patrie, ne dă identitate în istorie şi ne inspiră pentru viitor. Cimitirul nu este doar o expresie a trecutului, ci și o imagine a viitorului, nu este doar un loc al tăcerii, al crucilor mute, care grăiesc doar când pomenim pe cei răposaţi, când le citești numele înscrise, ci este și un aşezământ al reflexiei, al introspecției, al dialogului, al frământării lăuntrice. Aici începe un univers paralel: lumea noastră, a celor ce mai aducem umbră pământului, şi lumea celor strămutaţi la părinţi, la neam, la strămoşi. Cimitirul, crucile şi monumentele funerare constituie parte integrantă a patrimoniului unui neam, al unei familii.

Rugăciuni la mormintele celor plecaţi

Rugăciunile pentru cei adormiţi în Domnul nu sunt simple obiceiuri omenești, ci constituie o expresie a iubirii smerite şi milostive faţă de semenii noştri, mai ales faţă de cei adormiţi în Domnul Hristos, Cel răstignit şi înviat din morţi. Rugăciunile pentru cei adormiţi în Domnul şi cinstirea mormintelor sunt practici cu temei în Sfânta Scriptură şi în Tradiţia Bisericii. În cartea Genezei ni se spune că Iacov *„și-a dat sfârșitul și s-a adăugat la poporul său”* (Facere 49, 33). Femeile mironosiţe au mers, dis-de-dimineaţă, la mormântul Domnului Hristos (Luca 24, 1).

Pomenirea celor răposaţi şi comemorarea eroilor noştri contribuie la dezvoltarea culturii recunoștinței şi a comuniunii între noi, cei vii, dar şi între generaţii. Cimitirele sunt locuri de rugăciune şi dialog în mişcare, dar şi popasuri de reculegere şi de pelerinaj, de întâlnire şi comunicare cu Dumnezeu, cu noi înşine şi cu bunii şi străbunii noştri. Cât de pauperă ar fi istoria şi cultura noastră românească fără Cimitirele Bellu sau Cernica şi cele din marile noastre oraşe? În tradiția noastră creștină ortodoxă, cimitirul are un sens profund eclesial, dar şi cultural. Cimitirul este locul în care au fost sălăşluite trupurile celor sfinţiţi prin Tainele Bisericii, de aceea este un spațiu sacru. Acolo se află îngropate trupurile celor adormiți, asemenea bobului de grâu aşezat – spre moarte şi spre rodire întru vieţuire – sub glie (Ioan 12, 24). În tradiţia noastră ortodoxă, expresia *„Veşnica pomenire din neam în neam”* înseamnă eterna lor rugăciune, pomenire, comemorare din generaţie în generaţie. Pentru aceasta, îngrijirea cimitirelor, ca şi milosteniile în numele celor răposaţi, constituie o îndatorire și o responsabilitate a creştinilor. Şi astfel, ca și prin toate

faptele bune săvârşite în amintirea celor răposaţi, se exprimă legătura iubirii noastre cu cei adormiţi în Domnul. Mormintele celor dragi, ca de altfel orice cimitir, pot fi un loc deosebit al aducerii aminte, al dreptei cugetări. Iudeii luaţi în robie exprimau profund sentimentul acesta al aducerii aminte: *„La râul Babilonului, acolo am șezut și am plâns, când ne-am adus aminte de Sion."* (Ps. 136, 1).

Cimitirele noastre ne revelează o dimensiune spirituală esențială: *continuitatea* ca familie, ca neam, dar şi capacitatea de *comuniune* a unui popor cu generațiile anterioare și viitoare. De aceea, rugăciunea şi pomenirea celor decedaţi sau adormiţi întru Domnul devine un puternic factor de cultivare a conştiinţei identităţii, unităţii şi continuităţii noastre. În cartea Genezei citim cum patriarhul Iacov a cerut de la urmașii săi ce să facă după moartea sa: *„Eu am să trec la poporul meu. Să mă îngropați lângă părinții mei, în peștera din țarina lui Efron Heteul. În peștera din țarina Macpela, în fața lui Mamvri, în pământul Canaan, pe care a cumpărat-o Avraam... ca moșie de înmormântare. Acolo au fost îngropați Avraam și Sarra, femeia sa, acolo au fost îngropați Isaac și Rebeca, femeia lui"* (Facere 49, 29–30). Asemenea locuri au devenit locuri de odihnă pentru cei răposaţi şi cu o însemnătate deosebită pentru cei rămaşi pe pământ din familiile şi neamul lor.

Cimitirele devin locuri foarte frecventate pentru recunoştinţa faţă de cei plecaţi dincolo. În tradiţia ortodoxă avem patru sâmbete speciale dedicate pomenirii celor morţi, ca de altfel şi soroacele de pomenire la diferite intervale de la deces (40 de zile, trei luni, şase luni, nouă luni

Viena, pomenire în grupa Parohiei ortodoxe române.

şi la un an). În tradiţiile creştine apusene, la 1 şi 2 noiembrie, cimitirele devin cele mai frecventate locuri din oraşe, când mii şi mii de aparţinători merg la mormintele celor dragi: se roagă, depun flori, aprind lumânări întru aducere aminte şi din iubire faţă de cei înmormântaţi.

În apropierea Berlinului, arheologii au descoperit cel mai vechi cimitir din Germania, care s-a folosit deja cu 6.400 de ani î.Hs. În Viena există azi 56 de cimitire, dintre care 46 orăşeneşti, 5 catolice, 2 evanghelice şi 3 evreieşti. Dintre cele mai vechi cimitire vieneze care se păstrează putem aminti: cimitirul evreeiesc Rossau, din 1540, Sankt Marx, din 1784, şi Cimitirul central, din 1874. Cimitirul Central este unul dintre cele mai magice locuri din Viena. Aici se află locurile de veşnică odihnă a multor personalităţi, de la Beethoven până la Falco, dar a devenit şi o îndrăgită zonă de relaxare. Este al doilea cimitir ca mărime din Europa. Cimitirul Central din Viena s-a deschis în urmă cu 150 de ani. Are 2, 5 milioane de m^2, zidul înconjurător are 11 km lungime, iar aici sunt înmormântați peste trei milioane de răposați. Aici există monumente funerare ale marilor personalități ale muzicii mondiale: Beethoven, Strauss, Mozart, Schönberg Arnold, dar și ale președinților federali ai Austriei ș.a.

Din anul 1995 am obţinut grupa 38 din Cimitirul central pentru enoriaşii răposaţi din Parohia ortodoxă română din Viena. În acest cimitir mare au fost înmormântaţi şi cei doi români deveniţi cetăţeni de onoare ai Vienei: Nicolae Voicu (†1868) şi Eusebiu Mandicevschi (†1929), precum şi generalul Alexandru Lupu ş.a. În grupa 68 A sunt înhumați soldați români din vremea primului război mondial. Pe crucea centrală din această parcelă stă scris, în limba noastră, de peste 100 de ani, un puternic și actual îndemn: *„Urmaţi calea Domnului, unii pe alții iubinduvă”*!

Die Friedhöfe, Orte der Gemeinschaft mit denen jenseits des Horizonts

Dekan Dr. Nicolae Dura

Um den liturgischen und kulturellen Wert der Friedhöfe hervorzuheben, hat die Heilige Synode der Rumänischen Orthodoxen Kirche das Jahr 2021 zum *„Gedenkjahr der im Herren Entschlafenen“* deklariert.

Wer die aus diesem Erdenleben dahingeschiedenen vergisst, wohnt nur in dieser Welt und versäumt, sein wahrhaft umfassendes Dasein zu leben. Der Tod ist die tiefgründige Wahrheit, welche in uns die rechte Unterscheidung zwischen dieser Welt und dem Jenseits weckt und uns dazu anhält, unser Leben in Umkehr und Reinheit zu beginnen. Wir haben diese wertvolle Zeit des Erdenlebens als einmalige und wunderbare Chance bekommen. In diesem Sinne empfiehlt auch der Weise Sirah (7, 38) im Alten Testament: *„In allem was du tust denke an dein Ende, und du wirst niemals fehlgehen“,* als auch der Heilige Basilios der Große: *„Die höchste Philosophie und Weisheit ist der Gedanke an den Tod“*. Dieselbe Wahrheit geht auch aus einer Grabinschrift im Wiener Stefansdom hervor: *„Optima philosophia et sapientia est meditatio mors“*. Altvater Cleopa († 1998) nannte Friedhöfe die größten Universitäten der Welt, weil wir dort über Leben und Tod studieren können, indem wir betend und meditierend die Inschriften lesen. Hier lernen wir, dass wir sterblich sind, und erkennen somit, dass lange vor uns oder auch gar nicht so lange her, die hier Begrabenen wie unsereins waren. Einige waren unsere Verwandten oder Mitmenschen, von irgendjemandem geliebt. Auf einem Schädel des Ossuariums vom Kloster Prodromos am Heiligen Berg Athos steht geschrieben: *„Was du bist, war ich auch, was ich bin, wirst auch du sein“*. Das ist eine für jeden Menschen große Wahrheit, ob reich oder arm, weise oder einfach, Kaiser oder Soldat, Herr oder Diener.

Es gibt drei kirchliche Gebrauchsgegenstände für memento mori, bei deren Verwendung wir an den Tod denken: das Heilige Antimension (Altardecke/Mestuch, 70x50 cm groß, mit der Darstellung der Grablegung Christi, Ikone wel-

Wien. Zentralkreuz im Friedhof unserer Pfarrei.

che immer auf dem heiligen Altartisch in orthodoxen Kirchen aufbewahrt wird); das Epitaph (mit derselben Darstellung, dieses wird am Karfreitag zur Prozession benutzt und anschließend bis zum Abend vor Christi Himmelfahrt auch auf den heiligen Altartisch gelegt); und die Ikone von Maria Entschlafung. Unser Erlöser hat uns diese hohe Wahrheit im Gleichnis des unbarmherzigen reichen Mannes und des armen Lazarus gezeigt (Lukas 16, 26). Der Metropolit Makarios von Moskau hat die biblischen und patristischen Lehren über das Ende des Erdendaseins so zusammengefasst: *„Der Tod ist der Grenzübergang, an welchem die Zeit der Kämpfe für den Menschen endet und die Zeit der Belohnung beginnt, sodass dem Menschen nach dem Tod weder die Buße, noch die Verbesserung des Lebens möglich ist.“*

Der physische Tod des menschlichen Wesens bedeutet keinesfalls das Verschwinden der Person, es ist kein Nichtsein, Auflösen oder totale Vernichtung, weil die Menschenseele unsterblich ist. Der leblose Körper wird in die Erde gelegt, aus welcher er bestand, während die Seele zu Gott zurückkehrt, Welcher sie gegeben hat (Prediger 12,7). Dies bekennen wir auch im Lobgesang deutlich: *„Herr, unser Gott, Welcher Du mit Deinem rechten Gericht uns allen angeordnet hast, in die Erde zurückzukehren, aus welcher wir genommen wurden, um am Tage der Auferstehung wieder zu erstehen“* (Akathistos-Hymnos der Heiligsten Dreieinigkeit, Ikos 9).

Unser Erlöser Jesus Christus sagt zum Dieb am Kreuz, dass er eben am Tag seines Todes mit Ihm im Paradies sein wird (Lukas 23, 43). Das letzte Buch der Bibel offenbart uns, dass die Seelen der Heiligen vor dem Thron Gottes beten (Offenbarung 5, 8). Unser Erlöser Christus *„ist Herr über Tote und Lebendige“* (Römer 14, 9), und hat uns fest versichert, dass jeder Mensch, welcher an den Herrn Christus glaubt, *„leben wird, auch wenn er stirbt“* (Johannes 5,24); denn der physische Tod des gläubigen Menschen kann sein Seelenleben nicht beenden. Der körperliche Tod kann die Gläubigen nicht von Christus trennen, Welcher von den Toten auferstanden ist. Wir, die wir an seine Auferstehung glauben und davon leben, sollten dem Leben in Sünde tot sein und immer in der Auferstehung Jesu Christi leben. Der ökumenische Patriarch Athenagoras († 1972) sagte in diesem Sinne: *„Der Tod ist ein Tor. Der Auferstandene lässt uns durch den Tod ins Leben gehen... Ohne Tod wäre das Leben irreal. Es wäre eine Illusion, ein Traum ohne Erwachen.“* Die menschliche Existenz wurde als *„Existenz zum Tode“* charakterisiert, (Sein zum Tode, Heidegger), aber durch Christus wird und ist sie eine Existenz zur Erfüllung des Lebens (Sein zur Erfüllung des Lebens). Der Tod ist das Mysterium, durch welches wir schreiten müssen, um in den vollendeten Sinn des Seins zu kommen. Der Tod mit und durch Christus wird in einen *„Gewinn“* umgewandelt, ein Sein mit Christus (Phil. 1, 21, 23) und offenbart sich somit als Tor zum Leben.

Der Tod des Körpers ist nicht das Ende des Lebens, Exitus (Ableben, wie die Ärzte beim Tod der Patienten sagen), sondern für die religiösen Menschen ein Transitus, Übergang, Auszug, der Anfang eines neuen Zustands der menschlichen Seele, welche ihr Leben vom Körper getrennt weiterlebt. Der Tod des Körpers ist laut unseres christlichen Glaubens und der christlichen Lehre nicht das Ende der menschlichen Existenz, sondern der Beginn eines neuen Zustands des menschlichen Wesens.

Die Christen haben auch den Sinn einiger Wörter umgewandelt, welche mit dem Tod zu tun haben. *Sarkophag* (der Körperessende) wurde in Sarg umgeändert (was

Schatulle oder Lade für Wertsachen bedeutet), *Nekropole* (Stadt der Toten) wurde zu *cimitir, cemetary, țintirim* aus dem Griechischen *Kimitírion* (Schlafplatz, Ruheplatz für die Entschlafenen), *Friedhof*, dem Platz um die Kirche herum.

Den orthodoxen Richtlinien nach hat eine Kirche in ihrem Fundament Teile von Reliquien der Heiligen oder wird über Gräbern von Märtyrern erbaut, wie auf der Synode in Niceea im Jahr 787 beschlossen wurde. Das Verhältnis von Gemeinde-Kirche-Friedhof harmonisiert sowohl das Weltliche mit dem Sakralen, als auch die Vergangenheit mit der Gegenwart und der Zukunft. Viele Friedhöfe sind um Kirchen herum angelegt worden und suggerieren somit die Kommunion der Verstorbenen mit den Lebenden dieser Welt. So sehen auch die Teilchen des Heiligen Mess-Brotes aus, welche links und rechts auf dem Heiligen Diskos (welche unseren Herrn Jesus Christus symbolisiert) liegen und die Namen der Lebenden und Verstorbenen darstellen. Ein Friedhof drückt den Respekt und das fromme Andenken an unsere Vorfahren aus. Er erhält das Gedenken an jene, welche diese irdische Welt für das Land jenseits des Horizonts verlassen haben. Er muss als Ort des Ausruhens, des Schlafes wahrgenommen werden, woher nur Gott der Richter uns wach rufen wird, wie ein Vater seine eigenen Kinder morgens aufweckt. Er, unser Schöpfer, wird uns am Ende dieses Äons, unserer Weltgeschichte und dieser Zeit, zum *„nichtalternden Leben“* rufen.

Der Friedhof als Beerdigungs-Stätte ist ein Memento Memori der Zeit, ein kulturelles Patrimonium. Etymologisch verbindet uns das Patrimonium/Erbe mit Eltern und Vaterland, es schenkt uns eine geschichtliche Identität und inspiriert uns für die Zukunft. Der Friedhof ist nicht nur ein Abbild der Vergangenheit, sondern auch ein Ausdruck der Zukunft, nicht nur ein Stummer Ort stummer Kreuze, welche nur dann zu uns sprechen, wenn wir der Verstorbenen gedenken und ihre Namen ablesen, sondern auch ein Ort der Besinnung, der Nachdenklichkeit, des Dialogs und der inneren Suche.

Hier fängt ein Parallel-Universum an: unsere Welt, derer welche noch einen Schatten auf die Erde werfen, und die Welt jener, welche zu den Eltern, Vorfahren, ihren Geschlechtern eingezogen sind. Der Friedhof, die Kreuze und Grabmale sind auch Teile des Erbes eines Volkes, einer Familie.

Gebete an den Gräbern der Verstorbenen

Die Gebete für in Gott Entschlafenen sind nicht einfach menschliche Bräuche, sondern der Ausdruck barmherziger und ergebener Liebe unseren Mitmenschen gegenüber, in Anbetracht der Kreuzigung und Auferstehung Christi für uns. Diese Gebete und die Ehrung der Grabstätten haben ihren Ursprung in der Heiligen Schrift und der Kirchentradition. Im Buch Genesis 49, 33 heißt es, dass Jakob *„verschied und ward versammelt zu seinen Stammesgenossen“*. Die Myrontragenden Frauen gingen frühmorgens zum Grabe des Herren (Lukas 24, 1).

Das Gedenken der Verstorbenen und unserer Helden trägt zur Kultur der Dankbarkeit und Gemeinschaftlichkeit zwischen den Lebenden und den Generationen bei. Friedhöfe sind Orte des bewegten Gebets und Dialogs, des in-sich-Gehens und Pilgerns, des Findens und Kommunizierens mit Gott, uns selber und unseren Vorfahren. Wie armselig wäre unsere rumänische Geschichte ohne die Ruhestätten Bellu, Cernica und andere in unseren Großstädten? In un-

serer christlich orthodoxen Tradition hat der Friedhof einen tiefen geistlichen und kulturellen Sinn. Er ist ein heiliger Ort, da hier die Körper der durch die kirchlichen Sakramente geheiligten liegen. Da sind die Körper der Entschlafenen beerdigt wie das Weizenkorn, welches in die Erde fällt, erstirbt – und viel Frucht trägt zum Leben (Johannes 12, 24). In unserer orthodoxen Tradition gibt es den Ausdruck: *„Ewiges Gedenken von Menschengeschlecht zu Menschengeschlecht“*, das bedeutet ewiges Gebet, Gedenken, Andenken von Generation zu Generation. Deshalb sind die Pflege der Friedhöfe, die Almosen und guten Taten im Namen der Verstorbenen eine Pflicht und Verantwortlichkeit der Christen. So wird unsere Liebe zu den in Gott Entschlafenen ausgedrückt. Die Grabstätten unserer Lieben und jede andere Ruhestätte kann ein besonderer Ort der Erinnerung und Nachdenklichkeit sein. Die in Gefangenschaft verschleppten Judäer haben das Gefühl der Erinnerung im Psalm 136, 1 tiefsinnig ausgedrückt: *„Wir saßen an den Flüssen Babylons und weinten, wenn unsere Gedanken nach Zion gingen“*.

Unsere Friedhöfe offenbaren uns auch eine wesentliche spirituelle Dimension: die Kontinuität als Familie und als Volk, die Fähigkeit des *Zusammenhalts* eines Volkes mit den vorherigen und zukünftigen Generationen. Deshalb ist das Gebet und das Gedenken an die Verstorbenen ein kräftiger Faktor zum Erhalt des Identitäts-Bewusstseins, unserer Einheit und Fortdauer. Im Buch Genesis lesen wir, was der Patriarch Jakob von seinen Nachkommen verlangt hat: *„Wenn ich nun versammelt werde zu meinen Stammesgenossen, so*

Wien, Himmelfahrt Christi 2021, Todesgedenken für die rumänischen Soldaten von 1914–1918.

begrabt mich bei meinen Vätern in der Höhle auf dem Grundstück des Hethiters Ephron, in der Höhle auf dem Grundstück Machpela, gegenüber Mamre, im Lande Kanaan, dem Grundstück, das Abraham... als Grabstätte zu eigen erworben hat. Dort haben sie Abraham und sein Weib Sara begraben, dort haben sie Isaak und sein Weib Rebekka begraben" (Genesis 49, 29–30).

Dergleichen Orte wurden zu Ruhestätten für die Dahingeschiedenen, mit außergewöhnlicher Bedeutung für deren hinterbliebene Familien und Nachkommen.

Man besucht auf Friedhöfen Hinübergegangenen oft in Dankbarkeit. In der orthodoxen Tradition haben wir vier spezielle Sonntage zum Totengedenken und festgesetzte Gedenktage nach der Entschlafung (nach 40 Tagen, drei Monaten, sechs Monaten, neun Monaten und einem Jahr). In den abendländischen christlichen Traditionen werden die Friedhöfe am 1. und 2. November zu den meistbesuchten Orten, wenn tausende und abertausende Zugehörige zum Gedenken an den Gräbern der Geliebten beten, Blumen niederlegen und Kerzen anzünden.

In der Nähe von Berlin haben Archäologen die älteste Begräbnisstätte Deutschlands entdeckt, welche schon etwa 6.400 Jahre vor Chr. in Benutzung war. In Wien gibt es heutzutage 56 Friedhöfe, von denen 46 städtische, 5 katholische, 2 evangelische und 3 jüdische sind. Die ältesten davon sind: der jüdische Rossau von 1540, Sankt Marx von 1784 und der Zentralfriedhof von 1874. Der Zentralfriedhof ist einer der magischsten Orte Wiens. Hier befinden sich die ewigen Ruhestätten vieler Persönlichkeiten, von Beethoven bis Falco. Als zweitgrößter Friedhof Europas ist er auch ein beliebter Entspannungsort. Er hat 2,5 Millionen m², die Friedhofsmauern sind 11 km lang und hier sind über 3 Millionen Verstorbene begraben. Zu bewundern gibt es die Grabstätten der weltberühmten Musiker Beethoven, Strauß, Mozart, Schönberg Arnold, als auch der österreichischen Bundespräsidenten u.v.m. Hier wurden unter anderen auch die beiden Rumänen und Ehrenbürger Wiens Nicolae Voicu (†1868), Eusebiu Mandicevschi (†1929) und der General Alexandru Lupu beerdigt.

1995 haben wir im Zentralfriedhof die Gruppe 38 für unsere entschlafenen Gemeindemitglieder aus Wien zugeteilt bekommen. In der Gruppe 68 A sind Soldaten aus dem Ersten Weltkrieg begraben. Auf dem Zentralkreuz dieser Parzelle steht seit über 100 Jahren in unserer rumänischen Sprache ein zeitloser Spruch: *„Folget, einander liebend, Gottes Weg"*!

Übersetzung: Sibylle Ciripoi

Tinerii și Biserica în contextul diasporei

Protoiereu Dr. Nicolae Gilla

Viitorul și trecutul Sunt a filei două fețe,
Vede-n capăt începutul Cine știe să le-nvețe;
(Mihai Eminescu, Glossă)

În curgerea timpului zilelor vieții noastre o caracteristică constantă sunt alegerile pe care le facem, în fiecare clipă. Tinerețea este un timp în care omul conștientizează că este chemat să aleagă, să ia decizii, să-și asume viața. Este anotimpul întrebărilor, al căutărilor și al frământărilor, despre sine, despre lume și univers, despre sensul tuturor celor văzute și nevăzute. Fie că sunt exprimate, fie că sunt trăite în taină, fără glas, toate aceste stări și trăiri nu pot fi neglijate sau ignorate. Tinerețea este primăvara sufletului și precum primăvara natura are nevoie de apă pentru rodire, tot așa tinerii au nevoie de apa cea vie, pentru a rodi, rod însutit la bună vreme. Tinerețea este în același timp și vârsta vulnerabilității. Lumea ca loc al alegerilor, este asemenea unui Mall, ce oferă o sumedenie de produse mai mult sau mai puțin folositoare. Alegerile și hotărârile luate acum vor marca întreaga existență a tinerilor. Având în vedere pericolele care decurg din alegerile greșite, se impune o atenție sporită față de ei: sprijinindu-i în căutările lor, susținându-i necondiționat în demersul devenirii lor, oferindu-le dragoste. Toate acestea pot fi găsite desăvârșit doar în și prin Domnul, în și prin Biserica Sa. Pentru a ajunge la o astfel de convingere, tinerii au nevoie de discernământ, prin care pot distinge, cele ziditoare din perspectiva devenirii umane și a mântuirii, de cele pierzătoare de suflet și de viață; prin care pot să recunoască Calea și Adevărul și să aleagă Viața. Dobândirea discernământului ca virtute, este un proces care ne însoțește toată viața, dar începutul se lucrează având ca bază un set de valori profunde și autentice. Nicolae Steinhardt, în Jurnalul Fericirii aduce în prim-plan aceste valori: *Divinitatea și credința sunt parametri, de care nu te descotorosești în veac. ... Dostoievski o știa de mult: A trăi fără Dumnezeu nu-i decât chin... Omul nu poate trăi fără a îngenunchea... Dacă-L alungă pe Dumnezeu, îngenunchează în fața unui idol de lemn, sau de aur, sau imaginar. Sunt idolatrii cu toții, nu atei.*

Cum am putea să sădim aceste valori în viața și sufletele tinerilor? Cum reușim să le arătăm că doar Hristos este Calea și nu una dintre căile posibile? Cum le-am putea insufla convingerea că păcatul nu este ceva firesc? Că virtutea reprezintă normalitatea și viața cea adevărată? Cum le-am putea prezenta Adevărul, care să le aducă adevărata libertate? La toate aceste întrebări există un singur răspuns și o dublă lucrare: 1. primindu-i așa cum i-a primit Domnul și 2. îndreptând neajunsurile și neputințele noastre care îi împiedică să-L recunoască pe Domnul, în Biserică.

Acest răspuns sunt chemați să îl dea fiecare din cei ce îi călăuzesc pe tineri: familia în general și părinții în mod aprofundat; biserica în ansamblul ei, dar mai ales comunitățile locale.

Având în vedere, că noi ne desfășurăm activitatea în diaspora, este de mare folos ca în formarea și călăuzirea tinerilor, toți factorii de mai sus să țină cont de specificul viețuirii din acest context. În diaspora totul se desfășoară între aici și acolo, între amintirea zilei de ieri, când eram acolo și realitatea zilei de azi, când sunt aici și nu mai regăsesc mai nimic din cea de ieri. Cei care trăim în diaspora experimentăm zilnic acest sentiment al dezrădăcinării, sen-

timentul că am plecat de acasă și încă nu am ajuns la noua casă. Ne dor rădăcinile pe care le-am lăsat în țară. E grea și obositoare înțelenirea-n țara de adopție. Pentru tineri acest șpagat între cele două dimensiuni, culturi, țări și tradiții nu fac altceva decât să îngreuneze alegerile și deciziile lor, oricum dificile la această vârstă. Având în vedere acest fapt, se cuvine să urmăm sfatul înțeleptului Solomon: *deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea*. (Pilde, 22, 5), pentru a-i sprijini cu adevărat în demersul devenirii lor. Pentru ca valorile de care aminteam, să fie lucrătoare în ei independent de locul în care s-ar afla.

Să ne oprim așadar asupra acestui răspuns cu dublă lucrare.

1. Primiți-vă unii pe alții, precum și Hristos v-a primit pe voi. (Rom. 15, 7). Și cum ne-a primit pe noi Hristos Domnul? Asumându-și firea umană cu toate ale ei: cu durerile, întrebările, nedumeririle, căderile și adâncurile noastre. Așadar vă propun câteva idei concrete, asupra modului în care am putea să-i primim pe cei tineri.

Să le câștigăm încrederea.

Tinerii din diaspora resimt durerea despărțirii de cei dragi, lăsați în urmă prin plecarea de acasă mult mai profund și mai dramatic decât cei maturi. A neglija această realitate, echivalează cu pierderea lor. Părinții, prin decizia luată, sunt percepuți adesea de tineri ca fiind principalii responsabili pentru durerile pe care ei le resimt, odată cu această schimbare. Tinerii așteaptă să-i înțelegem chiar dacă ei înșiși nu se înțeleg. Pentru a fi în viața lor prietenul acela la care apelezi mereu când ți se *îneacă toate corăbiile* este necesar să acceptăm că autoritatea nu îi convinge. *Trebuie* în relația cu tinerii este un cuvânt toxic. *Vreau, doresc* este atitudinea corectă în relaționare. În fapt, un solist sau un preot ocupă aceeași poziție în ochii lor. Amândoi stau pe o scenă și se adresează celorlalți. Îi diferențiază însă ce spun și cum reușesc să îi sensibilizeze pe cei cărora se adresează. Tinerii sunt receptivi la cuvinte simple, directe și sincere. Vor contact și participare nemijlocită, vor prezență și apropiere. Plângând și râzând, întristându-ne și bucurându-ne împreună cu ei, se naște încrederea întreolaltă. Tinerii se simt uneori părăsiți sau puși la colț de cei mai în vârstă. Mustrarea în Biserică făcută fără tact și sensibilitate, îi îndepărtează pe tineri. Comportamentul reprobabil sau chiar ofensator al tinerilor este manifestarea concretă a strigătului lor de ajutor. Să ieșim în întâmpinarea lor, arătându-le că strigătul lor a ajuns la noi, a devenit și durerea noastră. Să nu-i criticăm pentru starea lor. Să nu îi judecăm pentru că nu vin la Biserică și pentru că uneori nu văd rostul acestui lucru, sau pentru că spun că se poate trăi și fără Biserică. Să nu-i mustrăm pentru că atunci când totuși ajung în biserică, nu știu să se comporte *așa cum trebuie*. Să nu ne mâhnim pentru că cele duhovnicești li se par tinerilor aflați la începutul urcușului complicate și inutile. Soluția: să îi iubim pentru ceea ce sunt – fii și fiice, copii dragi – iar nu pentru ceea ce fac. Simțindu-se acceptați, primiți cu dragoste, pentru ceea ce sunt, vor răspunde cu aceeași acceptanță și dragoste, prin ceea ce fac.

Să-i sprijinim în înțelegerea credinței.

În căutările lor, legate de lucruri concrete din Biserică, despre slujbe sau credință, tinerii sunt confruntați uneori cu răspunsuri de genul: *pentru că așa se face*. Tinerii nu

sunt dispuși să accepte explicații fără argumentare, iar în diaspora îndoit mai intens. Ei vor să cunoască de ce sunt lucrurile într-un fel sau altul. Ei vor să înțeleagă rostul și locul celor ce se întâmplă în biserică. Sf. Ap. Pavel subliniază: *credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos*. (Rom. 10, 17) Cum deci dar, să creadă cineva dacă nu înțelege ce aude? În acest sens, în cadrul multor parohii din diaspora, funcționează așa numita școală românească, sau școală duminicală. Aceasta își propune să transmită și să cultive adevărurile de credință și cultură, de limbă și literatură, de istorie și geografie românească, în sufletele copiilor și ale tinerilor, adaptate la nivelul lor de cultură și înțelegere și folosind mijloace didactice la înălțimea vremurilor pe care le trăim. De asemenea în unele parohii se organizează cercuri biblice, seri duhovnicești și seri filocalice, care urmăresc aceleași scopuri. Unele dintre acestea, sunt concepute exclusiv pentru tineri și pentru nevoile și problematizările lor specifice. Ba mai mult sunt organizate de tineri, pentru tineri. Fiind împreună cu cei de o seamă cu ei, cu cei care împărtășesc aceleași dureri, au posibilitatea să se deschidă și să înțeleagă mai bine adevărurile de credință. Vestea cea bună, Evanghelia se cere a fi pusă înaintea tinerilor pornind de la lucruri simple, de bază, adaptate la nivelul lor de înțelegere. Pornind de la temele și preocupările lor cotidiene. Transmisă într-un context potrivit cu așteptările lor. La aspectele și teme mai profunde se va ajunge odată cu înaintarea și creșterea duhovnicească.

Să folosim același mod și limbaj de comunicare, pentru a transmite mesajul Evangheliei.

Realitatea pe care o trăim, ne determină să recunoaștem că, tinerii din ziua de azi folosesc aplicațiile și internetul cu o dexteritate dezarmantă pentru cei maturi. Astfel ne găsim în fața unei alegeri: să îi blamăm, arătând cu degetul spre neașezarea lor, sau să ne folosim de aceste mijloace și forme de comunicare, pe care ei le îmbrățișează cu atâta ardoare, pentru a-i sprijini să găsească răspuns bun, atât întrebărilor și preocupărilor lor curente, cât și la înfricoșătoarea judecată. Este mult mai complicat să te întâlnești cu un tânăr la o cofetărie, decât să comunici cu el pe Whatsapp sau prin mesaje. Plecând de la această certitudine din viața lor, s-ar putea crea un grup al tinerilor din parohie/comunitate, pe una sau mai multe rețele de socializare, prin care să păstrăm legătura cu ei. Am putea valoriza mult mai eficient înclinațiile din sfera competențelor lor în domeniul multimedia, prin inițierea unei secțiuni dedicată exclusiv tinerilor, în cadrul paginii de internet a parohiilor noastre. Această secțiune dedicată lor și preocupărilor lor, ar putea fi concepută și implementată cu și împreună cu ei. În același fel am putea proceda și în cazul altor canale de socializare, pe care comunitățile locale din diaspora le folosesc oricum: Facebook, Instagram, sau YouTube. Invitându-i la o astfel de implicare, avem nemijlocit șansa să le arătăm că ne pasă de ei și de viața lor. Că nu sunt singuri, că ne rugăm pentru ei, că îi primim așa cum sunt. Acest lucru îi poate ajuta să-și descopere rădăcinile, să se regăsească pe sine și să-L regăsească pe Dumnezeu, să-L accepte și să-L invite în viața lor.

Să-L mărturisim pe Hristos ca Domnul a vieții.

Alegând modalități și formulări mai complexe, pentru a prezenta Adevărul în care credem și spre care ne îndreptăm, ne paște pericolul de a-i pierde pe unii

dintre cei care vin cu deschidere spre Biserică. Chemarea lui Filip adresată lui Natanael, *Vino și vezi!,* ar putea fi și chemarea noastră adresată tinerilor. Simplu, concret și nemijlocit. *Vino și vezi!* că în Biserică te poți întâlni în mod real cu Hristos, prin duhul și atmosfera diferitelor activități organizate împreună în cadrul Sfintelor Slujbe și în afara serviciului liturgic: rugăciune, cântare, lectură, drumeții, tabere, pelerinaje. Prin implicarea la modul cel mai concret în acțiunile caritabile și filantropice ale parohiei. *Vino și vezi!* că în Biserică te poți întâlni cu Cel ce *Își arată dragostea Lui față de noi prin aceea că, ... a murit când noi eram încă păcătoși.* (Rom. 5, 8), mergând împreună cu ei acolo, de unde oamenii nu pot ajunge la Biserică, în spitale, la penitenciare, în orfelinate, în azilele de bătrâni, la familiile nou venite din țară care au nevoie de ajutor logistic și organizatoric, atât în ce privește integrarea socială, cât și în parohie. Astfel Îl pot descoperi pe Hristos ca prieten și singura speranță a celor aflați în suferință. *Vino și vezi!* că în Biserică te poți întâlni cu Cel ce *miluiește cu liniștirea,* cu Cel ce este odihna cea adevărată, rugându-ne împreună pentru rănile, durerile și neputințele noastre, ale celor dragi și ale lumii întregi, ascultându-ne frământările și neliniștile. Astfel tinerii vor descoperi că Biserica nu este opusul răutăților, ci este mult mai mult, adică tocmai ceea ce caută ei cu atâta ardoare: *iubire și viață adevărată.* În cest sens, spre exemplu, în unele parohii se săvârșesc în mod regulat *Rugăciunea lui Iisus,* după rânduiala de la Mănăstirea Sf. Ioan Botezătorul din Essex.

Tinerii caută în Biserică modele de viață autentice. Nu pot fi păcăliți. Au nevoie să-L primească pe Hristos și Evanghelia Sa, pe lungimea lor de undă, pe limba și graiul lor. Prezentându-le viața, viețuirea și trăirea unor sfinți contemporani precum Sf. Siluan Atonitul și Sf. Sofronie de la Essex, tinerii au exemple care îi pot inspira și motiva, prin autenticul și frumosul lor. Pentru tinerii din diaspora, care trăiesc într-un context multiconfesional, nevoia și importanța unor astfel de modele capătă o însemnătate și mai mare, pentru că ei se confruntă cu necesitatea definirii propriului profil confesional și duhovnicesc. Aceste modele îi ajută să se definească pe sine și îi conduc spre Hristos. De asemenea se impune să abordăm cu toată deschiderea teme ce oglindesc preocupările și interesele lor în modul cel mai autentic cu putință: iubirea, fericirea, prietenia, raportarea corectă la sexualitate, familia, pierderea celor dragi, despărțirea, managementul timpului, tatuajele, internetul, a fi creștin într-o lume necreștină, etc. Toate aceste teme, ca de altfel toate temele din lume își găsesc răspuns și rezolvare cu și în Hristos Domnul vieții.

2. Îndreptând neajunsurile și neputințele noastre din Biserică, care îi împiedică pe tineri să-L recunoască pe Domnul.

Pentru a le îndrepta este nevoie mai întâi să le vedem, iar aceasta presupune o autentică cercetare de sine. Iată câteva idei concrete, asupra a ceea ce am putea să schimbăm sau să îmbunătățim la noi.

Conștiința a cine, ce și unde este Biserica.

Fiecare creștin este fratele nostru și parte a Bisericii, ca Trup tainic al lui Hristos. Deși mergem și ne întâlnim cu regularitate la biserică, suntem și rămânem ca niște străini unii față de alții și față de Hristos. Singuri împreună: venim singuri, stăm singuri și plecăm singuri de la biserică, chiar dacă acesta este arhiplină. Nu conștientizăm că *suntem*

mădulare ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui. (Ef. 5, 30). Foarte adesea nu înțelegem că tânărul de lângă noi, chiar dacă *este altfel,* face parte din *Trupul lui Hristos*. Constatând această stare de fapt, este nevoie de acțiuni concrete pentru zidirea *Trupului lui Hristos,* (Ef. 4, 12). Înființarea unor asociații ale tinerilor după modelul ATORG (Asociația Tinerilor Ortodocși din Germania), care să își propună întărirea comuniunii și a legăturii între tineri, cultivarea propriei identități ortodoxe române, cu deschidere față de cultura spațiului în care trăim și implicarea tinerilor în viața parohiilor din care fac parte. Organizarea unor evenimente comunitare în parohiile din care facem parte precum ar fi: prăznuiri festive ale sfinților protectori (hramul parohiei), ale sărbătorilor bisericești importante, ale evenimentelor aniversare ale parohiei sau ale membrilor ei, pelerinaje în România și în alte locuri importante pentru spiritualitatea ortodoxă. Participarea la evenimentele culturale și sociale ale localităților aflate pe raza de acțiune a parohiei. Toate acestea și altele asemenea lor, îi ajută pe tineri dimpreună cu toți membrii comunităților să își clarifice propriul profil confesional și cultural, căci nu este cu putință ca cineva, să prezinte altora cine și ce este, până când el însăși nu este conștient de acest lucru.

Un alt aspect esențial este acela de a fi încredințat că Biserica este acolo unde sunt membrii ei. Ea nu se limitează doar la spațiul eclezial, ci îl transcende. Este prezentă peste tot unde sunt cei ce o alcătuiesc: este și pe stradă, și acasă, și în școli, și în tramvai, și în piață. Ea se vădește peste tot acolo unde membrii ei împlinesc chemarea Domnului: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri.* (Mt. 5, 16). Faptele și viețuirea noastră, oglindesc mesajul Evangheliei lui Hristos sau al lumii, zidesc sau dărâmă, odihnesc sau tulbură pe tinerii în mijlocul cărora trăim. Trăind și comportându-ne precum ar face-o Domnul în locul nostru, în fiecare moment al vieții noastre zidim Biserica, acolo unde vieţuim.

Omenii sunt mai importanți decât regulile.

Litera ucide, iar duhul face viu (II Cor. 3, 6) Pentru tinerii care vin sau revin în Biserică, există pericolul ca, uneori, regulile și obiceiurile locale, să-i împiedice să cunoască frumusețea Ortodoxiei. Ei nu pot înțelege cum regulile sunt uneori mai sârg urmărite, decât nevoile oamenilor. În unele cazuri, sunt chiar înaintea dragostei față de Dumnezeu. În sufletele tinerilor se dă astfel o bătălie între ceea ce știu despre Ortodoxie și modul în care o regăsesc în Biserică. Nu de puține ori, datorită acestor discrepanțe, abandonează *lupta cea bună.* Doar valorizând chiar și puținul pe care îl fac, reușim să îi câștigăm. Acest lucru se poate realiza prin cuvinte de încurajare, petrecând timp de calitate împreună cu ei, prin atenții sau cadouri, prin serviciile sau ajutorul concret din cotidian, ca limbaje ale iubirii.

Conștientizarea rolului formator al părinților și al preotului în viața lor.

Prima responsabilitate o au părinții, familia. Dacă părinții au copilărit având biserica și tradițiile creștine în imediata proximitate, copiii, tinerii din diaspora nu mai beneficiază de aceleași condiții, fapt care se cere a fi suplinit prin râvna și lucrarea exemplului personal al părinților. Copiii și tinerii vor să fie mari, sau ca cei

mari. Astfel rolul părinților prin felul în care trăiesc propria lor viață, prin puterea exemplului personal, a modului în care au ales ei la rândul lor în vremea tinereții și ulterior, este unul esențial în viața tinerilor. Dacă părinții trăiesc prezentul frumos și corect așezați duhovnicește, tinerii vor trăi viitorul în același mod, pentru că realitățile de azi, vor fi amintirile de mâine.

Exemplul și importanța persoanei preotului în viața tinerilor este de asemenea relevant. Tinerii tânjesc după o participare vie, activă și implicată la viața efectivă a Bisericii. Preotul este chemat să îi asculte, să le fie alături, să petreacă timp de calitate împreună cu ei, să-i spovedească dacă doresc. Un tânăr care se spovedește, primește răspunsuri în minte și în inimă la cele ce îl frământă. Se schimbă prin puterea harului lui Dumnezeu. Nu mai este același cu cel de dinainte de spovedanie. A neglija pe tineri, corespunde cu condamnarea lor la întuneric și la moarte. Întâlnirea tinerilor cu persoana preotului poate echivala cu salvarea sufletelor lor.

Înnoirea Bisericii începe cu înnoirea mea și a fiecăruia dintre noi în parte, în strădania noastră de a deveni oamenii pe care i-a gândit Dumnezeu. Ortodoxia nu este doar o doctrină, o confesiune sau un mod de a gândi, ci este un mod personal de a trăi întâlnirea cu Dumnezeu. Vom reuși să îi câștigăm pe tineri pentru Hristos doar prin Hristos și astfel vor avea un sens și o direcție în viață.

Să nu ne oprim, să nu renunțăm, chiar dacă sunt împotriviri și greutăți. Sunt prea frumoși, ca să-i abandonăm, sunt prea prețioși ca să-i pierdem. Să le prezentăm tinerilor, că prin toate acțiunile Bisericii, rugăciuni, slujbe și activități sociale nu facem altceva decât să-L descoperim pe *Cel fără de început,* în fiecare clipă, de la început. Învățând din trecut, lucrând prezentul, pentru *viața veacului ce va să vie.*

Gustați și vedeți că bun este Domnul. (Ps. 33, 8)

Jugend und Kirche im Diasporakontext

Dekan Dr. Nicolae Gilla

Künft'gen Tag, vergangne Zeiten,
ihre Zeichen kannst du lesen
auf des gleichen Blattes Seiten;
beides: Werden und Gewesen.
Mihai Eminescu, Glosse

Im Fluss unseres Lebens sind die Entscheidungen, die wir in jedem Moment treffen, eine Konstante. Die Jugend ist eine Zeit, in der dem Menschen bewusst wird, dass er dazu berufen ist, zu wählen, Entscheidungen zu treffen, sein Leben in die Hand zu nehmen. Es ist die Zeit der Fragen, des Suchens und Staunens, über sich selbst, über die Welt und das Universum, über den Sinn alles Gesehenen und Ungesehenen. Ob sie nun explizit ausgedrückt werden oder ob sie im Stillen, ohne Stimme, gestellt werden, all diese Zustände und Gefühle können nicht vernachlässigt oder ignoriert werden. Die Jugend ist der Frühling der Seele, und so wie die frühlingshafte Natur Wasser braucht, um Früchte zu tragen, so brauchen junge Menschen *lebendiges Wasser,* um Früchte zu tragen, Früchte zur rechten Zeit. Jugend ist gleichzeitig auch das Alter der Verletzlichkeit. Die Welt als Ort der Wahlmöglichkeiten ist wie ein Einkaufszentrum, das eine Fülle von mehr oder weniger nützlichen Produkten anbietet. Die Wahl und die Entscheidungen, die jetzt getroffen werden, prägen das ganze Leben der jungen Menschen. Angesichts der Gefahr, falsche Entscheidungen zu treffen, ist es dringend notwendig, dass wir ihnen mehr Aufmerksamkeit schenken: sie bei ihrer Suche unterstützen, sie bedingungslos in ihrer Entwicklung fördern, ihnen Liebe geben. All dies kann nur in und durch den Herrn, in und durch seine Kirche gefunden werden. Um zu einer solchen Überzeugung zu gelangen, brauchen junge Menschen Unterscheidungsvermögen, aufgrund dessen sie unterscheiden können zwischen dem, was unter dem Gesichtspunkt der Menschwerdung und des Heils erbaulich ist, und dem, was für Seele und Leben zerstörerisch ist; durch das sie den Weg und die Wahrheit erkennen und *das Leben* wählen können. Die Aneignung von Unterscheidungsvermögen als Tugend ist ein lebenslanger Prozess, aber er beginnt mit einer Reihe von tiefen und authentischen Werten. Nicolae Steinhardt stellt in seinem Tagebuch des Glücks diese Werte in den Vordergrund: *Göttlichkeit und Glaube sind Parameter, die man in der Ewigkeit nicht los wird. ... Dostojewski wusste es schon lange: 'Ein Leben ohne Gott ist nichts als Qual ... Der Mensch kann nicht leben, ohne zu knien ... Wenn er Gott verbannt, kniet er vor einem Götzen aus Holz, oder Gold, oder vor einem imaginären. Sie sind alle Götzendiener, keine Atheisten.*

Wie können wir diese Werte in das Leben und die Seelen junger Menschen einpflanzen? Wie können wir ihnen zeigen, dass Christus allein der Weg ist und nicht einer der möglichen Wege? Wie können wir ihnen die Überzeugung einflößen, dass Sünde nicht natürlich ist? Dass Tugend das Normale und wahres Leben ist? Wie können wir ihnen die Wahrheit präsentieren, die ihnen wahre Freiheit bringen wird? Auf all diese Fragen gibt es nur eine Antwort die 2 Aufgaben zur Folge hat: 1. indem wir sie so akzeptieren, wie der Herr sie akzeptiert hat, und 2. indem wir unsere Mängel und Schwächen korrigieren, die sie daran hindern, den Herrn in der Kirche zu erkennen.

Das ist die Antwort, die zu geben alle aufgerufen sind, die junge Menschen be-

gleiten: die Familie im Allgemeinen und die Eltern im Besonderen, die Kirche als Ganzes, vor allem aber die örtlichen Gemeinden.

In Anbetracht der Tatsache, dass wir in der Diaspora arbeiten, ist es unabdingbar, dass bei der Ausbildung und Anleitung junger Menschen alle oben genannten Faktoren, die Besonderheiten des Lebens in diesem Kontext berücksichtigen. In der Diaspora findet alles zwischen hier und dort statt, zwischen der Erinnerung an gestern, als ich dort war, und der Realität von heute, wenn ich hier bin und nichts mehr von gestern wiederfinden kann. Diejenigen von uns, die in der Diaspora leben, erleben dieses Gefühl der Entwurzelung täglich, das Gefühl, dass wir unsere alte Heimat zwar verlassen aber noch nicht in unserer neuen angekommen sind. Wir vermissen schmerzlich die Wurzeln, die wir in unserem Land zurückgelassen haben. Es ist schwer und anstrengend, sich in der neuen Wahlheimat zu verwurzeln. Für junge Menschen macht dieses Hin- und Herpendeln zwischen zwei Dimensionen, Kulturen, Ländern und Traditionen ihre in diesem Alter ohnehin schwierigen Entscheidungen nur noch schwieriger. In diesem Sinne sollten wir den Rat des weisen Salomo befolgen: *Lehre den jungen Menschen die richtige Art, sich zu benehmen; auch wenn er alt wird, wird er nicht davon abweichen* (Gleichnisse, 22, 5), um sie auf ihrem Weg des Werdens wirklich zu unterstützen. Damit die genannten Werte in ihnen wirken können, unabhängig davon, wo sie sich befinden.

Bleiben wir also bei dieser Antwort und den 2 Aufgaben.

1. Darum nehmt einander an, wie auch Christus euch angenommen hat, zur Ehre Gottes. (Röm. 15, 7) Und wie hat uns Christus, der Herr, angenommen? Indem er die menschliche Natur mit all ihren Aspekten angenommen hat: mit ihren Sorgen, ihren Fragen, ihren Zweifeln, ihren Stürzen und ihren Abgründen. Deshalb schlage ich einige konkrete Ideen vor, wie wir die jungen Menschen willkommen heißen können.

Gewinnen wir ihr Vertrauen.

Junge Menschen in der Diaspora empfinden den Schmerz der Trennung von geliebten Menschen, die sie durch den Wegzug aus der Heimat zurückgelassen haben, viel tiefer und dramatischer als ältere Menschen. Die Vernachlässigung dieser Realität ist gleichbedeutend damit, sie zu verlieren. Die Eltern werden durch ihre Entscheidung von den Jugendlichen oft als Hauptverantwortliche für den Kummer wahrgenommen, den sie mit dieser Veränderung empfinden.

Junge Menschen erwarten von uns, dass wir sie verstehen, auch wenn sie sich selbst nicht verstehen. Um *der Freund* in ihrem Leben zu sein, an den man sich immer wendet, wenn *das Schiff in Seenot gerät,* ist es notwendig zu akzeptieren, dass Autorität sie nicht überzeugt. Müssen ist ein toxisches Wort im Umgang mit jungen Menschen. *Wollen, wünschen* ist die richtige Einstellung in der Beziehung. In der Tat nimmt ein Schauspieler oder ein Priester in ihren Augen die gleiche Position ein, beide stehen auf einer Bühne und sprechen zu anderen. Was sie jedoch auszeichnet, ist das, was sie sagen und wie sie es schaffen, die Angesprochenen zu sensibilisieren. Junge Menschen sind empfänglich für einfache, direkte und aufrichtige Worte. Sie wollen direkten Kontakt und Beteiligung, sie wollen Präsenz und Nähe. Mit ihnen zu weinen und zu lachen, zu trauern und sich zu freuen, baut Vertrauen auf. Junge

Menschen fühlen sich manchmal von den Älteren im Stich gelassen oder in eine Ecke gedrängt. Das taktlose und unsensible Mobbing in der Kirche stößt junge Menschen ab. Das verwerfliche oder gar beleidigende Verhalten von Jugendlichen ist ein konkreter Ausdruck ihres Hilferufs. Gehen wir ihnen entgegen und zeigen wir ihnen, dass ihr Hilferuf uns erreicht hat und auch zu unserem Schmerz geworden ist. Wir sollten sie nicht für ihren Zustand kritisieren. Wir sollten sie nicht dafür verurteilen, dass sie nicht in die Kirche kommen und manchmal den Sinn darin nicht sehen, oder dass sie sagen, dass man auch ohne Kirche leben kann. Wenn sie dann trotzdem in die Kirche kommen, sollten wir sie nicht tadeln, wenn sie nicht wissen, wie sie sich verhalten sollen. Trauern wir nicht, weil das Geistliche den jungen Menschen am Anfang ihres Aufstiegs kompliziert und nutzlos erscheint. Die Lösung: Lieben wir sie für das, was sie sind - Söhne und Töchter, liebe Kinder - und nicht für das, was sie tun. Fühlen sie sich akzeptiert, liebevoll angenommen, so wie sie sind, werden sie mit der gleichen Akzeptanz und Liebe antworten, durch das, was sie tun.

Unterstützen wir sie beim Verstehen des Glaubens.

Bei ihren Fragen nach Konkretem in Bezug auf Kirche, auf ihre Ämter oder auf den Glauben werden junge Menschen manchmal mit Antworten konfrontiert wie: *weil das halt so ist*. Junge Menschen sind nicht bereit, Erklärungen ohne Argumente zu akzeptieren, erst recht nicht in der Diaspora. Sie wollen wissen, warum die Dinge so oder so sind. Sie wollen den Zweck und die Einordnung dessen, was in der Gemeinde geschieht, verstehen. Der Hl. Apostel Paulus weist darauf hin: *der Glaube entsteht aus der Verkündigung, die Verkündigung aber geschieht durch das Wort Christi.* (Röm. 10:17) Wie kann denn dann jemand glauben, wenn er nicht versteht, was verkündet wird?

In dieser Hinsicht gibt es in vielen Pfarreien in der Diaspora eine sogenannte rumänische Schule, oder Sonntagsschule. Ziel ist es, die Wahrheiten des Glaubens und der Kultur, der Sprache und der Literatur, der rumänischen Geschichte und Geographie den Seelen der Kinder und Jugendlichen nahe zu bringen und zu pflegen, angepasst an ihr Kultur- und Verständnisniveau und mit didaktischen Mitteln, die der Zeit, in der wir leben, entsprechen. Auch werden in einigen Pfarreien Bibelkreise, geistliche und philokalische Abende mit denselben Zielen veranstaltet. Einige davon sind ausschließlich für junge Menschen und ihre speziellen Bedürfnisse und Anliegen konzipiert. Auch werden sie von jungen Menschen für junge Menschen organisiert. Das Zusammensein mit Gleichaltrigen, also mit denen, die die gleichen Schmerzen haben, ermöglicht ihnen, sich zu öffnen und die Wahrheiten des Glaubens besser zu verstehen. Die Frohe Botschaft, das Evangelium, soll den jungen Menschen nahegebracht werden, ausgehend von einfachen, grundlegenden Dingen, angepasst an ihr Verständnisniveau. Ausgehend von ihren täglichen Themen und Anliegen. Übertragen in einen Kontext, der ihren Erwartungen entspricht. Tiefer gehende Fragen und Themen werden erst erörtert, wenn sie fortschreiten und im Geist wachsen.

Lassen Sie uns die gleiche Art und Weise und Sprache der Kommunikation verwenden, um die Botschaft des Evangeliums zu vermitteln.

Die Realität, in der wir leben, führt uns zu der Erkenntnis, dass junge Menschen heute

Apps und das Internet mit einer Gewandtheit nutzen, die für uns Erwachsene(re) entwaffnend ist. So stehen wir vor der Wahl: ihnen die Schuld zu geben und mit dem Finger auf ihre Unwilligkeit zu zeigen, oder diese Medien und Kommunikationsformen zu nutzen, um ihnen zu helfen, *gute Antworten* sowohl auf ihre aktuellen Fragen und Sorgen als auch für Fragen nach dem Jüngsten Gericht zu finden. Es ist viel komplizierter, einen jungen Menschen in einem Café zu treffen, als mit ihm über WhatsApp oder per SMS zu kommunizieren. Aufbauend auf dieser Gewissheit in ihrem Leben könnte eine Jugendgruppe der Pfarrei/Gemeinde in einem oder mehreren sozialen Netzwerken gegründet werden, um mit ihnen in Kontakt zu bleiben. Wir könnten ihre multimedialen Fähigkeiten effektiver nutzen, indem wir auf unserer Gemeinde-Website einen Bereich einrichten, der ausschließlich jungen Menschen gewidmet ist. Dieser Abschnitt, der ihnen und ihren Anliegen gewidmet ist, könnte mit ihnen und gemeinsam mit ihnen gestaltet und umgesetzt werden. Das Gleiche könnten wir auch für andere Social-Media-Kanäle tun, die die lokalen Gemeinschaften in der Diaspora ohnehin nutzen: Facebook, Instagram oder YouTube. Indem wir sie einladen, sich auf diese Weise zu engagieren, haben wir eine direkte Chance, ihnen zu zeigen, dass wir uns um sie und ihr Leben kümmern. Dass sie nicht allein sind, dass wir für sie beten, dass wir sie willkommen heißen, so wie sie sind. Das kann ihnen helfen, ihre Wurzeln zu entdecken, sich selbst und Gott zu finden, ihn anzunehmen und in ihr Leben einzuladen.

Bekennen wir Christus als Herrn des Lebens.

Wenn wir komplexere Wege und Formulierungen wählen, um *die Wahrheit* darzustellen, an die wir glauben und auf die wir uns zubewegen, laufen wir Gefahr, einige derjenigen zu verlieren, die mit Offenheit zur Kirche kommen. Der Ruf des Philippus an Nathanael: *Komm und sieh,* könnte auch unser Ruf an junge Menschen sein. Einfach, konkret und unmissverständlich. *Komm und sieh,* dass man in der Kirche Christus wirklich begegnen kann durch den Geist und die Atmosphäre der verschiedenen gemeinsamen Aktivitäten während der heiligen Messen und außerhalb des liturgischen Dienstes: Gebet, Singen, Lesen, Wandern, Zelten, Pilgerfahrten. Indem Sie sich ganz konkret an den karitativen und philanthropischen Aktionen der Pfarrei beteiligen. Sie können dem Einen begegnen, der *seine Liebe zu uns darin (erweist), dass (er) für uns gestorben ist, als wir noch Sünder waren.* (Röm. 5:8) wenn wir mit ihnen dorthin gehen, wo die Menschen die Kirche nicht erreichen können: in Krankenhäuser, Gefängnisse, Waisenhäuser, Altenheime, Familien, die neu vom Land gekommen sind und logistische und organisatorische Hilfe brauchen, sowohl bei der sozialen Integration als auch in der Gemeinde. Auf diese Weise können sie Christus als Freund und einzige Hoffnung für die Leidenden entdecken. *Komm und sieh,* dass man in der Kirche dem Barmherzigen mit *dem Frieden, dem, der die wahre Ruhe ist,* begegnen kann, indem man gemeinsam für unsere Wunden, unsere Schmerzen und unsere Schwächen, die unserer Lieben und der ganzen Welt betet und auf unsere Ängste und Sorgen hört. Auf diese Weise werden die jungen Menschen entdecken, dass die Kirche nicht das Gegenteil des Bösen ist, sondern viel mehr, nämlich genau das, was sie so sehnlichst suchen: *Liebe und wahres Leben.* In diesem Sinne wird zum Beispiel in einigen Pfarreien regelmäßig das Jesusgebet nach der Ordnung des

Klosters St. John the Baptist in Essex gebetet.

Junge Menschen suchen in der Kirche nach authentischen Vorbildern. Sie lassen sich nicht täuschen. Sie müssen Christus und sein Evangelium auf ihrer Wellenlänge, in ihrer Sprache und in ihrer Zunge empfangen.

Indem wir sie mit dem Leben und der Lebensweise zeitgenössischer Heiliger wie dem Heiligen Siluan dem Athoniten und dem Heiligen Sophronius von Essex bekannt machen, haben junge Menschen Beispiele, die sie durch ihre Authentizität und Schönheit inspirieren und motivieren können. Für junge Menschen in der Diaspora, die in einem multireligiösen Kontext leben, ist der Bedarf an und die Bedeutung von solchen Vorbildern noch größer, da sie vor der Notwendigkeit stehen, ihr eigenes konfessionelles und spirituelles Profil zu definieren. Diese Beispiele helfen ihnen, sich selbst zu definieren und führen sie zu Christus. Es ist auch notwendig, mit aller Offenheit an Themen heranzugehen, die ihre Sorgen und Interessen auf möglichst authentische Weise widerspiegeln: Liebe, Glück, Freundschaft, das richtige Verhältnis zur Sexualität, Familie, Verlust von geliebten Menschen, Trennung, Zeitmanagement, Tattoos, Internet, Christsein in einer nichtchristlichen Welt usw. Alle diese Themen finden wie alle Themen in der Welt ihre Antwort und Lösung mit und in Christus, dem Herrn des Lebens.

2. Um unsere Unzulänglichkeiten und Schwächen in der Kirche zu korrigieren, die junge Menschen daran hindern, den Herrn zu erkennen, müssen wir diese zuerst sehen, und das erfordert eine echte Selbstprüfung. Hier sind einige konkrete Ideen, was wir an uns selbst ändern oder verbessern könnten.

Das Bewusstsein, wer, was und wo die Kirche ist.

Jeder Christ ist unser Bruder und Teil der Kirche als dem mystischen Leib Christi. Obwohl wir regelmäßig in die Kirche gehen und uns dort treffen, sind und bleiben wir einander und Christus fremd. Gemeinsam allein: Wir kommen allein, wir sitzen allein und wir verlassen die Kirche allein, auch wenn sie voll ist. Wir sind uns nicht bewusst, *dass wir Glieder seines Leibes, seines Fleisches und seiner Knochen sind.* (Eph. 5,30). Sehr oft verstehen wir nicht, dass der junge Mann neben uns, selbst wenn er *anders ist,* ein Teil des *Leibes Christi* ist. Im Bewusstsein dieser Tatsache sind konkrete Handlungen für *den Aufbau des Leibes Christi* (Eph. 4, 12) erforderlich. Die Gründung von Jugendverbänden nach dem Vorbild von ATORG (Verband der Orthodoxen Jugend in Deutschland), die das Ziel haben, die Gemeinschaft und die Bindungen zwischen den Jugendlichen zu stärken, ihre eigene rumänische orthodoxe Identität zu pflegen, mit Offenheit für die Kultur der Orte, in denen wir leben, und die Jugendlichen in das Leben der Gemeinden, zu denen sie gehören, einzubeziehen. Organisation von Gemeinschaftsveranstaltungen in den Gemeinden, zu denen wir gehören, wie zum Beispiel das Fest des oder der Schutzheiligen der Gemeinde (Kirchweih), von kirchlichen Hochfesten, von Jubiläumsveranstaltungen der Gemeinde oder ihrer Mitglieder, Wallfahrten nach Rumänien und zu anderen für die orthodoxe Spiritualität wichtigen Orten. Teilnahme an kulturellen und gesellschaftlichen Veranstaltungen der Ortschaften im Wirkungsbereich der Gemeinde. All diese und ähnliche Dinge helfen den Jugendlichen, gemeinsam mit allen Mitgliedern der Gemeinschaft, ihr eigenes konfessi-

onelles und kulturelles Profil zu klären, denn es ist nicht möglich, dass jemand anderen zeigt, wer und was er ist, solange er sich dessen nicht selbst bewusst ist.

Ein weiterer wesentlicher Aspekt ist es, darauf zu vertrauen, dass die Kirche dort ist, wo ihre Mitglieder sind. Sie ist nicht auf den kirchlichen Raum beschränkt, sondern transzendiert ihn. Sie ist überall dort präsent, wo ihre Mitglieder sind: auf der Straße, im Haus, in den Schulen, in der Straßenbahn, auf dem Markt. Sie ist überall dort, wo ihre Mitglieder den Ruf des Herrn erfüllen: *Lasst euer Licht leuchten vor den Menschen, damit sie eure guten Werke sehen und euren Vater im Himmel verherrlichen.* (Mt. 5:16). Unsere Taten und unser Leben, die die Botschaft des Evangeliums Christi oder der Welt widerspiegeln, bauen die jungen Menschen, unter denen wir leben, auf oder reißen sie nieder, erholen sie sich oder stören sie. Indem wir so leben und uns so verhalten, wie es der Herr an unserer Stelle tun würde, bauen wir in jedem Augenblick unseres Lebens die Kirche auf, in der wir leben.

Menschen sind wichtiger als Regeln.

Denn der Buchstabe tötet, der Geist aber macht lebendig. (II. Korinther 3,6) Für junge Menschen, die in die Kirche kommen oder zu ihr zurückkehren, besteht die Gefahr, dass manchmal lokale Regeln und Bräuche sie daran hindern, die Schönheit der Orthodoxie zu erfahren. Sie können nicht verstehen, dass Regeln strenger befolgt werden als die Bedürfnisse der Menschen und in manchen Fällen sogar Vorrang vor der Liebe Gottes haben. In den Seelen der jungen Menschen gibt es also einen Kampf zwischen dem, was sie über die Orthodoxie wissen, und dem, was sie in der Kirche vorfinden. Nicht selten geben sie aufgrund dieser Diskrepanzen den *guten Kampf auf*. Nur wenn wir auch das Wenige, das sie tun, wertschätzen, gelingt es uns, sie für uns zu gewinnen. Dies kann durch Worte der Ermutigung geschehen, durch das Verbringen von qualitätsvoller Zeit mit ihnen, durch Freundlichkeit oder Aufmerksamkeiten, durch Dienste oder konkrete Hilfe im Alltag, als Sprachen der Liebe.

Bewusstsein für die prägende Rolle von Eltern und Priestern in ihrem Leben.

Die Eltern, die Familie, tragen die erste Verantwortung. Wenn die Eltern mit der Kirche und den christlichen Traditionen in ihrer unmittelbaren Umgebung aufgewachsen sind, haben Kinder und Jugendliche in der Diaspora nicht mehr die gleichen Bedingungen, und das muss durch den Einsatz und die Arbeit des persönlichen Vorbilds der Eltern ausgeglichen werden. Kinder und Jugendliche wollen groß sein, oder so wie die Großen. Daher ist die Rolle der Eltern durch die Art und Weise, wie sie ihr eigenes Leben leben, durch die Kraft ihres persönlichen Beispiels, durch die Art und Weise, die sie selbst in ihrer Jugend und darüber hinaus gewählt haben, im Leben der jungen Menschen von wesentlicher Bedeutung. Wenn die Eltern die Gegenwart auf eine schöne und geistig korrekte Weise leben, werden die jungen Menschen die Zukunft auf die gleiche Weise leben, denn die Realitäten von heute werden die Erinnerungen von morgen sein.

Das Beispiel und die Bedeutung der Person des Priesters im Leben der jungen Menschen ist ebenfalls relevant. Junge Menschen sehnen sich nach einer lebendigen, aktiven und engagierten Teilnahme am eigentlichen Leben

der Kirche. Der Priester ist dazu berufen, ihnen zuzuhören, für sie da zu sein, Zeit mit ihnen zu verbringen, ihnen die Beichte abzunehmen, wenn sie es wünschen. Ein junger Mensch, der zur Beichte geht, erhält in seinem Verstand und Herzen Antworten auf das, was ihn bedrückt. Er wird durch die Kraft der Gnade Gottes verändert. Er ist nicht mehr derselbe, der er vor der Beichte war. Die Jugend zu vernachlässigen bedeutet, sie zu Dunkelheit und Tod zu verurteilen. Die Begegnung junger Menschen mit der Person des Priesters kann das Heil ihrer Seelen bedeuten.

Die Erneuerung der Kirche beginnt mit der Erneuerung meiner selbst und jedes einzelnen von uns in unserem Streben, *das von Gott beabsichtigte Volk zu werden*. Orthodoxie ist nicht nur eine Doktrin, ein Bekenntnis oder eine Denkweise, sondern eine persönliche Art und Weise, eine Begegnung mit Gott zu erleben. Nur durch Christus wird es uns gelingen, junge Menschen für Christus zu gewinnen, und so werden sie Sinn und Richtung im Leben haben.

Lassen Sie uns nicht aufhören, lassen Sie uns nicht aufgeben, auch wenn es Widerstände und Schwierigkeiten gibt. Die Jugendlichen sind zu schön, um sie aufzugeben, sie sind zu wertvoll, um sie zu verlieren. Zeigen wir den jungen Menschen, dass wir durch alle Handlungen der Kirche, durch Gebete, Gottesdienste und soziale Aktivitäten nichts anderes tun, als in jedem Augenblick das anfangslose Eine zu entdecken, von Anfang an. Aus der Vergangenheit lernen, in der Gegenwart arbeiten, *für das Leben der kommenden Zeit*.

Kostet und seht wie gut der Herr ist. (Ps. 33, 8)

Tânărul în fața chemării lui Hristos și a ispitelor lumii

Pr. dr. Alexandru Nan, München

„Unii cinstesc aurul, alții argintul, iar alții o masă grasă, jucării ale vieții acesteia. Alții frumoasele țesături de mătase, alții câmpurile pline de spice, iar alții staulele cu dobitoace. ***Pentru mine însă bogăția mare este Hristos****, pe Care fie să-L văd cândva curat cu mintea goală, iar celelalte să le aibă lumea”*

(Sf. Grigorie Teologul, „Către sine însuși”)

Într-o lume secularizată și postmodernă, credincioșii (în general) și tinerii (în mod special) care nu sunt bine ancorați în viața Bisericii sunt supuși la tot felul de provocări și ispite, devenind o țintă care se poate transforma foarte repede într-o pradă ușoară.

Raportul dintre Biserică și lume își are originea în rugăciunea lui Iisus pentru ucenicii Săi, care sunt în lume, pentru lume, fără să fie totuși din lume (In. 17, 14–16). Cuvintele sunt contradictorii și consemnează situația de tensiune dintre Biserică și lume. Biserica, în virtutea misiunii ei, propovăduiește Evanghelia, prin intermediul căreia urmărește transfigurarea și sfințirea lumii, a societății.

Încă de la începuturile Bisericii, Evanghelia s-a găsit în opoziție cu societatea, pentru că Biserica a privit critic și a analizat, din punct de vedere al mesajului revelat, lumea și valorile ei. Prezentându-i pe creștinii secolului al II-lea, *Epistola către Diognet* ne vorbește de prezența acestora în lume, deși ei, totuși, nu sunt din această lume:

„Locuiesc în patrii proprii, dar ca niște emigranți (*paroiki*), iau parte la toate (treburile publice) ca niște cetățeni și suportă toate (îndatoririle) ca niște străini. Orice pământ străin le este patrie, și orice patrie le este străină... Sunt în trup, dar nu

vieţuiesc după trup. Petrec pe pământ, dar au cetăţenia în cer... Sufletul locuieşte într-un corp, dar nu este din corp; iar creştinii locuiesc în lume, dar nu sunt din lume".

Această tensiune între Evanghelie şi lume s-a făcut mereu simţită în misiunea bimilenară a Bisericii, dar mai ales după perioada iluministă. Iar între categoriile cele mai expuse diverselor pericole venite din partea lumii, tinerii s-au aflat mereu în prim-plan.

Dacă în perioada comunistă activităţile cu tinerii au fost interzise, iar misiunea Bisericii a fost redusă doar la cea liturgică, desfăşurată numai în interiorul locaşului de cult, după Revoluţie, Biserica noastră să străduieşte să-i aducă pe tineri (în prezent) la Hristos, iar această pregătire implică cele mai mari deschideri spre viitor.

Societatea umană de astăzi, într-o permanentă schimbare, uneori foarte rapidă, pune tânărul de astăzi în faţa multor provocări. Dificultăţile cu care se confruntă un tânăr în diasporă sunt, în parte, aceleaşi cu care se confruntă în România şi, totuşi, aş îndrăzni să spun că ceva mai mari.

Mă gândesc în primul rând la faptul că în străinătate, societatea în care trăiesc tinerii sau la care se străduiesc să se adapteze se orientează după alte coordonate decât societatea românească, mai ales cu privire la cele duhovniceşti. Fără dimensiunea spirituală nu putem vorbi decât de o „umanitate incompletă". Desigur, situaţia nu este cu mult mai bună nici în ţară, unde între 5 şi 20 % din creştinii ortodocşi sunt cu adevărat practicanţi.

În Occident, tradiţiile creştine, protestante şi, în parte, Biserica Romano-Catolică cedează presiunilor şi se adaptează după măsura lumii. Spaţiul european occidental se află într-un declin vizibil, situaţie ce i-a determinat şi îi determină pe liderii religioşi să găsească noi strategii de evanghelizare şi de misiune creştină, din care putem învăţa şi noi.

Aşa cum sublinia un sociolog francez (Jean-Paul Willaime): „Într-o societate creştină, la bază, prin cultură, creştinismul însuşi se află în minoritate, astfel că s-a trecut de la un creştinism prin moştenire la un creştinism prin alegere".

Cu siguranţă aţi auzit de numărul mare al celor care se „retrag" din cele două Biserici predominante în Occident, cei mai mulţi dintre ei fiind tineri. Asta nu înseamnă că mulţi dintre aceştia nu mai cred. A crede fără necesitatea afilierii la o biserică, un cult sau organizaţie religioasă rămâne un principiu la care aderă tot mai mulţi tineri occidentali şi nu numai ei. Cei care renunţă la Biserica creştină ca instituţie şi la serviciile acesteia nu o fac neapărat pentru a se declara atei, ci pentru motivarea unei credinţe eliberate, cum cred ei, de „normele constrângătoare" sau de „principiile rigide" ale Bisericii. Avem de-a face cu o religiozitate sincretistă, pestriţă, difuză, improvizată, greu de sistematizat, situată la graniţa dintre ocultism şi iraţionalitate, păgânism şi elemente creştine diluate, care vine în întâmpinarea dorinţei individului postmodern de a-şi compune şi personaliza propria religie. Marea provocare a tinerilor, şi nu numai a lor, este aceea cum ar trebui să se raporteze şi cum să valorifice celelalte credinţe religioase şi, pe de altă parte, cum să rămână fideli principiilor creştine.

Dincolo de acest sincretism religios, de relativismul teologic şi de ateism, tânărul de astăzi mai este provocat prin indiferentismul religios, prin atacul la familia creştină prin propunerea şi acceptarea căsătoriilor de acelaşi sex, prin lipsa unui dialog între religie, cultură şi ştiinţă, prin promovarea eutanasiei,

prin susținerea teoriilor identității de gen.

Strâns legată de individualismul contemporan se află promovarea hedonismului. Doar o simplă vizionare a reclamelor de la TV sau pe internet atestă acest fapt. Pare că totul este fabricat pentru satisfacerea plăcerii celui ce privește/consumă, chiar și pentru o perioadă scurtă de timp. În fapt, satisfacerea plăcerii ar fi sinonimă cu fericirea, ceea ce nu este deloc adevărat. Așa cum sublinia cineva, lozinca zilelor noastre pare a fi următoarea: „omul este ceea ce consumă". În spatele consumerismului se află o logică de a te raporta în mod egoist la lumea înconjurătoare. Trăind într-o lume a reclamelor, care suprastimulează simțurile, exacerbând poftele și dorința de a consuma, tânărul (și nu numai el) este supus unei depersonalizări, ajungând uneori să trateze și să reducă chiar și relațiile interumane la consum. Această societate de hiperconsum poate deveni un soi de religie, ce îi promite omului contemporan satisfacerea imediată a dorințelor, aici și acum, ca într-un paradis terestru.

În „lumea apuseană", marcată de dezvoltare tehnologică galopantă, economie de piață liberă și libertate de exprimare a ideilor, gândirea creștină se confruntă cu diverse curente raționaliste și manifestări secularizante. Secularizarea a condus, din punct de vedere cultural și sociologic, la formarea unei noi culturi, bazate pe modernizare și tehnologie.

Și apoi, o provocare mai nouă – pentru toți tinerii, nu numai pentru cei din Occident – o reprezintă trăirea într-o lume virtuală.

Acestea sunt doar câteva dintre cele mai importante provocări pentru tânărul occidental de astăzi, cele mai multe dintre ele reprezentând provocări și pentru tinerii din țară. Biserica noastră caută soluții pentru ajutorarea acestora, învățând ce-i poate fi de folos în reevanghelizare și misiune din experiența altor biserici și comunități creștine.

Dacă ar fi trăit în timpul nostru, Sfântul Grigorie, citat la începutul acestui cuvânt, ar fi surprins toate aceste pericole, care, în fond, sunt aceleași ca și cele din timpul lui, dar sub o altă formă, „adaptată" timpului nostru.

Dincolo de întâlnirile cu tinerii, organizate anual de către ATORG (Asociația Tinerilor Ortodocși Români din Germania) și Nepsis, în Mitropolia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Meridională se organizează asemenea întâlniri și la nivel de parohie, după posibilități. De fapt, marea majoritate a activităților pastoral-catehetice oferite de către parohiile din Occident se adresează în special tinerilor, pentru că aceștia formează nucleul acestora, prin marea migrație din ultimii ani.

Așa cum susține și Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul nostru, în ultima Scrisoare pastorală la sărbătoarea Nașterii Domnului (Crăciun 2020), „specificul pastorației în Diaspora este tocmai acela al legăturii personale cu credincioșii".

Specificul pastorației din diasporă, deci și cu tinerii, rămâne legătura personală cu preotul paroh/duhovnic, realizată în mod special prin Taina Spovedaniei. Mulți tineri, căutând mai întâi componenta socială a unei parohii, ajung la Biserică și se apropie treptat de Hristos. Mulți au descoperit/redescoperit Biserica drept un „acasă" în diasporă.

Tinerii Îl caută, în forme și pe căi diferite, pe Dumnezeu. Pe măsură ce-L descoperă pe Dumnezeu, se descoperă pe sine ca parte a planului lui Dumnezeu pentru lume. Uneori se petrece tocmai fenomenul invers: se caută pe sine și-L descoperă pe Dumnezeu. Ei caută liniștea, iubirea, pacea, uneori puterea de a merge mai departe în urma unei dezamăgiri și-L

descoperă pe Dumnezeu, Care este Izvorul a tot binele. Convingerea mea este că nu există rețete standard pentru apropierea tinerilor de Hristos.

Conservatorismul, fariseismul, triumfalismul, clericalismul excesiv, pasivismul laicilor și încrâncenarea (toate acestea reprezentând pericole care vin din interiorul creștinismului/Bisericii), nu-i aduc pe copii și tineri la Biserică. Ei au nevoie de întâlniri, de discuții cu oameni deschiși, sinceri, care să le înțeleagă nevoile, preocupările și care să-i primească cu dragoste și deschidere, așa cum Tatăl din parabola fiului risipitor îl primește pe acesta cu bucurie, în ciuda căderii, a rătăcirii sale.

În ciuda acestor numeroase provocări, majoritatea tinerilor de astăzi, poate și pentru faptul că au beneficiat de învățământ religios, cunosc diferențele dintre credință și necredință, dintre Biserică și sectă și surprind tot felul de nuanțe. Așa cum am subliniat și mai sus, cel mai greu pentru ei este să accepte chestiunile de morală creștină. Ei se raportează la câteva puncte de sprijin, între care se numără familia, eventual duhovnicul, dar vin asupra lor presiunea grupului, televiziunea, moda ori cultura falsificatoare de libertate: „Cum? Abstinență sexuală, renunțare la alcool, renunțarea la jocurile pe calculator, la viața virtuală? Ești nebun...”.

Presiunea pusă pe ei este mare, de aceea trebuie să fie iubiți și să se simtă iubiți. Așa cum spunea un părinte cu multă experiență în rândul tinerilor, aceștia nu trebuie crescuți în „rezervații mistice”. Ei trebuie conectați la Hristos și la viața liturgică a Bisericii.

Dacă ar fi să adresăm un îndemn părinților acestor tineri, uneori derutați și descurajați, în ce privește întoarcerea fiilor lor spre Dumnezeu și spre Biserică, mesajul ar fi acesta:

Apropierea tinerilor de Hristos este o lucrare la care suntem chemați cu toții, și clerici, și mireni. Chiar acolo unde nu mai vedem nicio cale, nicio șansă și chiar mult mai devreme, trebuie să aplicăm

acea sintagmă din genericul unei emisiuni de la Trinitas: „Când nu mai poți vorbi cu copilul tău despre Dumnezeu, vorbește cu Dumnezeu despre copilul tău”!

Întrucât acest articol se adresează în mod special tânărului de astăzi, stând în fața chemării lui Hristos, dar și a multelor ispite ale lumii de astăzi, aș încheia aceste rânduri cu acest îndemn:

Iubiți tineri,

dacă citiți aceste cuvinte, înseamnă că L-ați (re)descoperit pe Hristos sau sunteți pe punctul să faceți acest lucru. Căutați-vă rapid un duhovnic, care să vă înțeleagă și să vă călăuzească, nu uitați că Dumnezeu ne iubește pe toți, în ciuda căderilor noastre și că El ne așteaptă. Iar dacă L-ați găsit pe Hristos și El este pentru voi o certitudine, nu vă rușinați! Mergeți și vorbiți-le și prietenilor voștri despre Hristos, Cel care S-a uitat cu bucurie la tânărul preocupat de dobândirea vieții veșnice. Împărtășiți această bucurie cu prietenii voștri și atunci veți avea o viață împlinită, în ciuda încercărilor, a necazurilor și a ispitelor care vor veni asupra voastră.

În final, tot ceea ce am spus mai sus aș rezuma prin următoarele cuvinte:

Tinere, nu uita: Hristos te iubește, te cheamă pe nume; nu uita, tu ai un loc în sufletul Lui. Îndrăznește!

Centrul Bisericesc din München

Der junge Mensch angesichts der Berufung zu Christus und der weltlichen Verführungen

Dekan Dr. Alexandru Nan

„Manche ehren das Gold, andere das Silber, wieder andere ein deftiges Mahl, Spiele dieses Lebens. Andere schöne Seidenstoffe, andere Felder voller Ähren, wieder andere Ställe voller Tiere. ***Für mich aber ist Christus der große Reichtum,*** *Welchen ich einstmals mit reinem Verstand zu sehen wünsche, alles andere kann die Welt haben."*

(Hl. Gregorius der Theologe, „Zu sich selbst")

In einer säkularisierten und postmodernen Welt sind die Gläubigen oft und die jungen Menschen insbesondere, welche nicht so sehr im kirchlichen Leben verwurzelt sind, allen möglichen Herausforderungen und Versuchungen ausgesetzt und werden zu einem Ziel, welches sich schnell in ein Opfer verwandeln kann.

Das Verhältnis zwischen Kirche und Welt geht aus dem Gebet Christi für seine Jünger hervor, welche für die Welt in der Welt sind, ohne aus der Welt zu sein (Joh. 17, 14-16). Diese Worte sind widersprüchlich und geben die Spannungen zwischen Kirche und Welt wieder. Kraft ihrer Mission verkündet die Kirche das Evangelium, wodurch die Umwandlung und Heiligung der Welt, der Gesellschaft angestrebt wird.

Schon von Anbeginn befanden sich die Kirche und das Evangelium im Gegensatz zur Gesellschaft, weil sie der Welt und deren Werten vom Gesichtspunkt der offenbarten Botschaft aus kritisch gegenüberstanden. Der *Brief an Diognet* berichtet über die Christen des 2. Jh., dass diese, obwohl in dieser Welt, nicht aus dieser Welt sind:

„Sie wohnen zwar in ihrer Heimat, aber wie Zugereiste aus einem fremden Land (*paroiki*); an allem (den öffentlichen Aktivitäten) haben sie Teil wie Bürger, ertragen aber alles (die Pflichten) wie Fremde. Jede Fremde ist ihnen Heimat und jede Heimat Fremde... Sie sind im Fleisch, leben aber nicht nach dem Fleisch. Sie weilen auf der Erde, aber ihre Heimat haben sie im Himmel... Die Seele wohnt im Leib, ist aber nicht vom Leib; die Christen leben sichtbar in der Welt, und sind doch nicht von der Welt."

Diese Anspannung zwischen Evangelium und Welt war in der zweitausendjährigen Mission der Kirche fortwährend zu spüren, vor allem nach der Ära der Aufklärung. Die jungen Menschen waren immer schon am meisten den verschiedenen Gefahren seitens der Welt ausgesetzt.

In der kommunistischen Zeit waren die Unternehmungen mit jungen Menschen verboten, die Kirchenmission auf das liturgische Leben innerhalb der Kirchengebäuden reduziert; seit der Revolution (Wende) versucht unsere Kirche, die Jugendlichen zu Christus zu bringen und ihnen die Zukunft dadurch wahrhaftig zu eröffnen.

Die heutige sich permanent rasch ändernde menschliche Gesellschaft stellt die Jugend vor großen Herausforderungen. In der Diaspora sind die Schwierigkeiten für junge Menschen oft dieselben wie jene in Rumänien, und doch wage ich zu sagen, noch etwas größer.

Vor allem denke ich daran, dass die gesellschaftlichen Richtlinien im Ausland, an welchen sich jungen Menschen anzupassen versuchen, sich besonders

in geistlicher Hinsicht von jenen aus Rumänien unterscheiden. Ohne die geistliche Dimension können wir nur über eine ,,unvollständige Menschheit" sprechen. In Rumänien, wo nur 5 bis 20 % der orthodoxen Christen wirklich praktizieren, ist die Situation allerdings auch nicht viel besser.

Im Westen geben die christlichen protestantischen Traditionen und teilweise auch die römisch-katholische Kirche dem weltlichen Druck nach und passen sich dessen Maßstäben an. Westeuropa befindet sich in einem offensichtlichen Abfall, was die religiösen Vorsitzenden anspornt, Wege neuer evangelisierungs- und christlicher missions-Strategien zu gehen, woraus auch wir lernen können.

Der französische Soziologe Jean-Paul meint: „Zu Grunde einer christlichen Gesellschaft liegt durch dessen Kultur das Christentum selbst in der Minderheit, so dass sich das vererbte Christentum zum Wahl-Christentum entwickelt hat."

Sie haben sicherlich von der großen Anzahl der ,,Austretungen" meist junger Leute aus den beiden großen dominierenden westlichen Kirchen gehört. Dies bedeutet nicht, dass die meisten davon nicht mehr glauben. Der Glaube im Prinzip, ohne unbedingt einer Kirche, einem Kult oder einer Organisation anzugehören, ist vielen jungen und älteren Menschen zu eigen. Diejenigen, welche auf eine Kirche als Institution oder deren Dienste verzichten, sind nicht unbedingt atheistisch, sondern machen dies, um frei glauben zu können, wie sie denken, ohne die ,,steifen Prinzipien" oder ,,beengenden Vorschriften" der Kirche. Hier geht es um eine Ansammlung bunt gemischter, diffuser, improvisierter Religiosität, an der Grenze zum Okkulten und Irrationalen, zum Heidnischen, mit verwaschenen christlichen Elementen, welche schwer zu systematisieren ist. Diese kommen dem Wunsch des postmodernen Individuums entgegen, seine eigene persönliche Religion zusammenzustellen. Die große Herausforderung

für junge Leute besteht darin, sich anderen Glaubensreligionen gegenüberzustellen und diese auszuwerten, gleichzeitig die christlichen Prinzipien bewahrend. Jenseits dieses religiösen Synkretismus, theologischer Relativität und des Atheismus wird der Jugendliche auch von der religiösen Gleichgültigkeit, dem Angriff auf die christliche Familie (durch Ermöglichen und Akzeptanz der gleichgeschlechtlichen Ehe), dem Fehlen eines Dialogs zwischen Religion, Kultur und Wissenschaft, der Förderung der Euthanasie und der Gendergleichheit provoziert.

Der zeitgenössische Individualismus ist eng mit der geförderten Genuß- und Vergnügungssucht verbunden. Dies beweist die ganze Werbung im TV und Internet. Es scheint so, als wäre alles nur für den Vergnügungs-Konsum des Zuschauers gemacht, auch wenn nur für wenige Momente. Es wird vorgetäuscht, dass das Genießen mit dem Glücklichsein gleichsteht, was gar nicht stimmt. ,,Der Mensch ist, was er isst", sagt man heutzutage. Hinter dem Konsumgetue steckt eine Logik, welche den Menschen der Welt gegenüber egoistisch macht. In einer Welt der Sinnesüberforderung durch Reklamen, welche die Lust auf Konsum stimulieren, wird man einer Entpersonalisierung ausgesetzt, wodurch auch die zwischenmenschlichen Beziehungen auf den Konsum reduziert werden. Diese Hyperkonsum-Gesellschaft könnte sich zu einer Art Religion entwickeln, welche dem heutigen Menschen hier und jetzt die sofortige Bedienung seiner Gelüste und Wünsche verspricht, wie in einem irdischen Paradies.

Im ,,Abendland" mit seiner galoppierenden technischen Entwicklung, freien Marktwirtschaft und Meinungsfreiheit steht die christliche Denkweise rationellen Strömungen und säkularisierenden Äußerungen gegenüber. Die Säkularisierung hat auf kultureller und sozialer Ebene zur Entwicklung einer neuen modernisierten und technologisierten Kultur geführt.

Neu ist auch das virtuelle Leben, Herausforderung für Jugendliche aus aller Welt.

All dies sind nur einige der wichtigsten Provokationen der jungen Menschen aus dem Westen, meist auch für die aus dem Heimatland. Auf der Suche nach Lösungen zur Reevangelisierung und Missionierung lernt unsere Kirche auch aus der Erfahrung anderer christlichen Gemeinden und Kirchen.

Hätte der Heilige Gregorius in unserer Zeit gelebt, hätte auch er all diese Gefahren erkannt, welche an sich dieselben wie zu seiner Zeit sind, bloß in einer dieser Zeit ,,angepassten" Form.

Im Rahmen der Rumänischen Orthodoxen Metropolien für Deutschland, Zentral und Nordeuropa und für West- und Mitteleuropa gibt es jährliche von ATORG (Verband der jungen orthodoxen Rumänen aus Deutschland) und Nepsis organisierte Jugendtreffs; außerdem gibt es je nach Möglichkeiten auch Treffen in den Gemeinden. Die meisten der seelsorgerischen und katechetischen Aktivitäten in den westlichen Gemeinden sind durch die massive Migration der letzten Jahre sowieso den vorwiegend jungen Menschen gewidmet.

Wie auch unser Hochwürdiger Metropolit Vater Seraphim in seinem Pastoral-Brief zur Geburt unseres Herren (Weihnachten 2020) schreibt, ,,ist die Besonderheit der Seelsorge in der Diaspora eben das persönliche Verhältnis zu den Gläubigen".

Das Besondere der Seelsorge besteht in der Diaspora demnach im persönlichen Kontakt des Priesters/Beichtvaters zur Jugend, vor allem durch die Beichte. Viele junge Leute suchen in der Kirche zuerst nach sozialer Gemeinschaft und nähern

sich dann nach und nach Christus. Sie entdecken in der Kirche ein „Zuhause“ wieder.

Jugendliche suchen Gott auf unterschiedliche Art und Weise. Schrittweise entdecken sie auf dieser Suche sich selbst als Teil des Plans Gottes für die Welt. Manchmal geschieht es auch umgekehrt: sie suchen nach sich selbst und entdecken Gott. Sie sehnen sich nach Ruhe, Liebe, Frieden, der Kraft, nach einer Enttäuschung weiterzugehen, und entdecken Gott, Welcher die Quelle alles Guten ist. Meiner Überzeugung nach gibt es kein allgenmein gültiges Rezept für die Annäherung junger Menschen zu Christus.

Der Konservatismus, der Triumphalismus, der exzessive Klerikalismus, das Pharisäertum, die Passivität der Laien und die Steifheit (Gefahren aus dem Inneren des Christentums/der Kirche) ziehen die Kinder und Jugendlichen nicht an; sondern im Gegenteil. Sie brauchen Zusammentreffen, Gespräche mit offenen, ehrlichen, verständnisvollen Menschen, welche an ihren Interessen liebevoll teilnehmen, wie der Vater im Gleichnis des verlorenen Sohnes diesen trotz seiner Verirrungen voller Freude empfängt.

Trotz all dieser Herausforderungen erkennen die meisten jungen Menschen den nuancierten Unterschied zwischen Glauben und Unglauben, Kirche und Sekte gut, vielleicht auch weil sie Religionsunterricht hatten. Wie schon gesagt, fällt es ihnen wohl am schwersten, die christliche Moral zu akzeptieren. Sie haben etwas Unterstützung in der Familie und eventuell vom Beichtvater, aber der Gruppenzwang, das Fernsehen, die Mode und freiheitverfälschende Kultur üben großen Druck aus. Was, Sexuelle Abstinenz, kein Alkohol, Verzicht auf Computerspiele, aufs virtuelle Leben? Du bist verrückt...

Da dieser Druck übergroß ist, brauchen sie Liebe und müssen sich auch geliebt füh-

len. Wie ein Altvater mit viel Erfahrung meinte, müssen die Jugendlichen nicht in „mystischen Reservaten“ erzogen werden. Sie sollten Anschluss an Christus und das liturgische Leben der Kirche bekommen.

Den Eltern dieser Jugendlichen, welche selbst manchmal deroutiert und hoffnungslos wegen ihrer Kinder und deren Rückkehr zu Gott und der Kirche sind, würden wir folgendes nahelegen:

Die Annäherung der Jugendlichen zu Christus ist ein Werk, zu welchem wir alle, Kleriker und Laien, gerufen sind. Gerade wenn wir keinen Ausweg und keine Chance mehr sehen, oder auch viel eher noch, müssen wir folgendes anwenden: „Wenn du mit deinem Kind nicht mehr über Gott sprechen kannst, dann sprich mit Gott über dein Kind!“

Da dieser Artikel speziell dem jungen Menschen von heute, welcher zu Christus berufen wird, aber auch zu vielem weltlichen verlockt wird, gewidmet ist, würde ich mit folgendem schließen:

Liebe Jugendliche,

wenn ihr diese Worte lest, bedeutet das, ihr habt Christus (wieder)entdeckt oder seid auf dem Weg dahin. Sucht euch schnell einen Beichtvater, welcher euch versteht und leitet, und vergesst nicht, dass trotz unserer Verfehlungen Gott uns alle liebt und erwartet! Und wenn ihr Christus gefunden habt, und Er für euch eine Gewissheit ist, schämt euch nicht! Sprecht auch zu euren Freunden von Christus, welcher seine Freude an dem jungen Mann hatte, welcher das ewige Leben zu bekommen bemüht war. Wenn ihr eure Freude mit Freunden teilt, werdet ihr trotz kommender Schwierigkeiten, Kummer und Versuchungen ein erfülltes Leben haben.

Letztendlich kann ich alles bisher Gesagte so zusammenfassen:

Junger Mensch, vergiss nicht: Gott liebt dich, ruft dich beim Namen, du hast einen Platz in Seiner Seele. Traue dich!

Übersetzung: Sibylle Ciripoi